Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

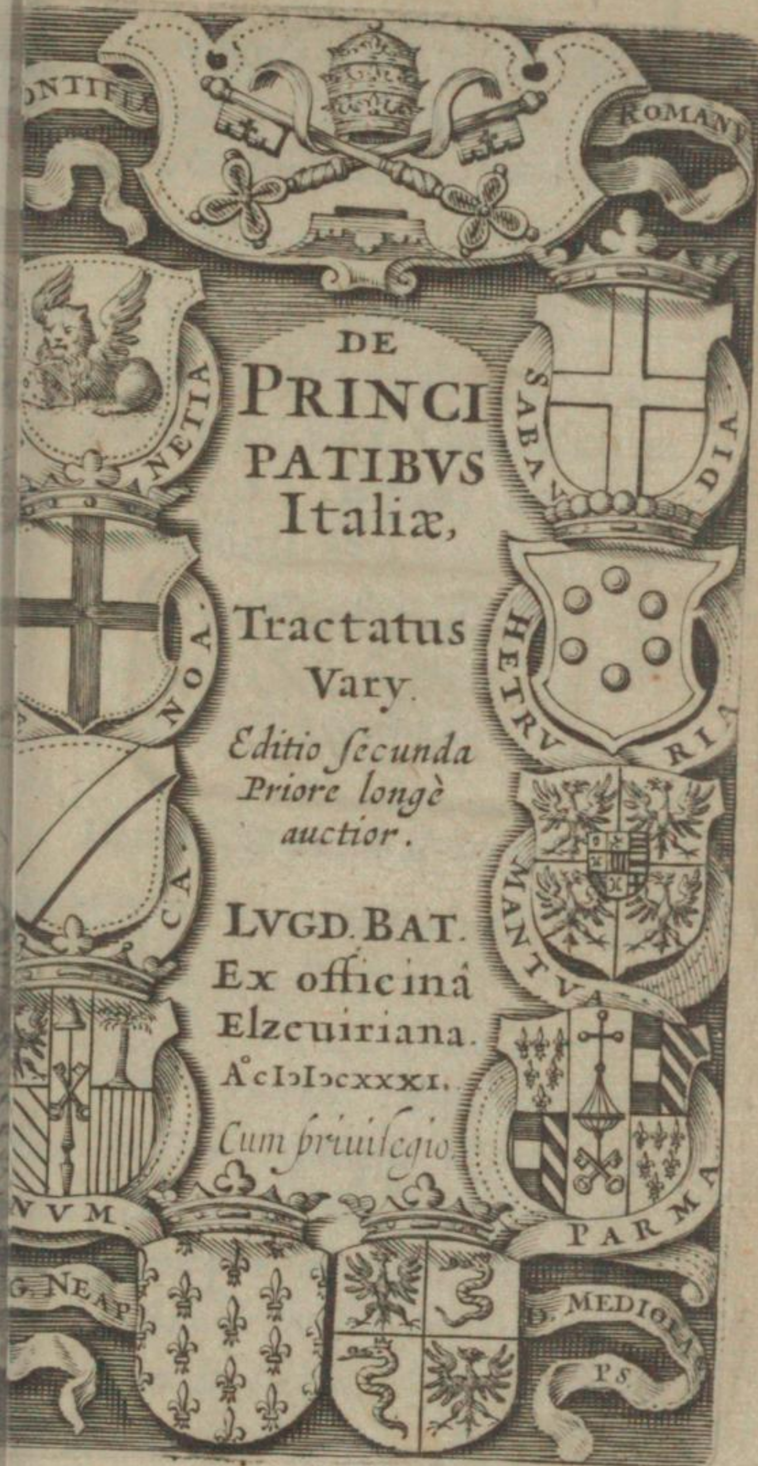
Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

~~Elzevier~~
~~D. 131~~
KW 224
D 28

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

DE
PRINCIPATIBVS Italiæ,

Tractatus Vary.

Editio ſecunda Priore longè auctior.

LVGD. BAT.
Ex officinâ Elzeuiriana.
A° cIↄIↄcXXXI.

Cum priuilegio.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

Koninklijke
Bibliotheek
's Hage.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

Illuſtriſſimo, excellentiſſimo,

D. DVDLEIO CARLETONO, Baroni ab IMBERCOVRT, Vice-Cubiculario ſupremo, Equiti aurato, ſereniſſimi MAGNÆ BRITANNIÆ, &c. Regis, ad illuſtriſſimos fœderatæ Belgicæ Ordines, Legato.

Illuſtriſſ. & excell. Domine:

COmmentarium hunc DE PRINCIPIBVS ITALIÆ, *haud indignum, cujus noſceretur auctor, quique multorum tereretur manibus, Latina à me qualicumque donatum veſte, cum juſtas ob cauſſas emittere deſtinaſſem in lucem* ἀνεπίγραφον: *auctor mihi hortatorque ſerius*

 fuit

fuit Sereniſſimus Bohemiæ Rex deſignatus, &c. FRIDERICVS HENRICVS, *ingenio, memoria, judicio ad miraculum præſtanti ſuſpiciendus omnibus, præclaris in me meritis, mihi ſumma animi demiſſione ſtudioque colendus Princeps, tibi, ut magnorum abs te acceptorum beneficiorum, ſibi (ut quæ magna ex parte commendatione mei ſua ipſe conciliavit) cognitiſſimorum, teſtimonium dicarem. Illius ego in ætate nondum matura, judicio maturo, haud potui ſine piaculo obfirmato animo refragari. Reluctandi hæc fuit cauſſa. Premebat me (& vehementer) ſcrupulus, ne novum potius hoc officio viderer affectare beneficium, quam agnoſcere vetera. Eum mihi, ſi non omnino, exemit Principis auctoritas, at lenivit ſaltem hactenus, ut hanc in partem præoptarim peccare, quam opportunæ grati profitendi*

ſaltem

ſaltem animi, deeſſe occaſioni, & ingratus omnino atque beneficiorum immemor haberi, cum ſuſpicione fortaſſis nonnulla, à benevolo mihi & benefico Principe profecti, ſalutaris mihi & honorifici neglecti conſilii. Qualecumque de me aliorum eſt futurum judicium; ego, bona fretus conſcientia, hoc à me agi unum, ut homines ſciant, tibi me plurimum debere, auctoritati, conſilio, imperio, officii me commonefacientis rectaque ſuadentis Principis, non obtemperare, nefas judicavi. Abs te, Illuſtriſſime & Excellentiſſime heros, πολιτικὸν hoc ſcriptum anguſtis circumſcriptum finibus, te homine πολιτικωτάτῳ haud fortaſſe indignum, & rei politicæ ſtudioſis, ob argumenti in tanta brevitate copioſiſſime accuratiſſimeque tractati præſtantiam, haud injucundum inutiléve futurum, eâ certo mihi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

perſuadeo ſuſceptum iri alacritate, quæ & aliis quamplurimis ad arripiendum, idem avideque perlegendum, incitamento ſit futura. Id ſi conſecutus fuero, novo me abs te, eoque ingenti, auctum cenſebo beneficio, majora fortaſſe olim tanto conaturus probatore. Vale, & optimo Regi noſtro CAROLO, *Reique publicæ longùm felix florenſque vive, & clientem tuum Seghetum, patrocinio tuo porro complectere. Lugduni Batavorum, Non. Novembris.*

Illuſtriſſ. Excellentiæ tuæ

Obſtrictiſſimus cultor

THOMAS SEGETHVS.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

INCERTI AVCTORIS DE PRINCIPIBVS ITALIÆ COMMENTARIVS,

Ex Italico in Latinum verſus

à

THOMA SEGETHO.

ITALIA eſt omnis diviſa in Principatus undecim. Ceteri dynaſtæ, quantumvis mero & miſto imperio utantur, cum jure auri, argenti, æris, flandi, feriundi: poſſunt tamen, è Germaniæ conſuetudine, Barones verius dici, quam Principes, quod & ditiones anguſtas & exiguas opes poſſident.

Ac Principes quidem ſunt hi: Pontifex Romanus, Rex Catholicus; tres Reſpublicæ, Venetorum, Genuatium, Lucenſium. Duces, Sabaudiæ, Hetruriæ, Mantuæ, Mutinæ, Parmæ, Vrbini, Baronum numero cenſeri poſſunt. Princeps Guaſtallæ, Marchio Caſtilionæus, aliique è gente Gonzaga, Princeps Mirandulæ, Princeps Maſſæ & Carraræ, Monachii & Corregii Dyna-

ſtæ. His addi poſſunt Barones Romani, quibus tamen cudendi numiſmatis jus non eſt. Vt mittam, auctoritate Pontificis graviter eos premi.

I.

DE PONTIFICE.

Pontifex, qui & ſedis Apoſtolicæ nomine cenſetur, ſex in Italia ditionum potens eſt. Ejuſdem eſt Ducatus Beneventanus in Regno Neapolitano, Comitatus Avenionenſis in Provincia Narbonenſi. Vaſallorum illi immenſa vis eſt; quorum præcipui ſunt Hiſpaniæ Rex, ob Regnum Neapolitanum, (quod & utriuſque Siciliç nomen fert) Dux Parmæ & Placentiæ, Dux Vrbini. ditio quoque Radicofanenſis cum territorio quod aduſque Pontem Centinum porrigitur, fiduciario jure à Ferdinando Mediceo (qua Senarum Dux eſt) perpetui Vicariatus titulo poſſidetur. Sex vero ditiones ſunt. Romana, quæ à Regni Neapolitani finibus principium ducens, ad pontem uſque Centinum extenditur, magnamque Hetruriæ partem amplectitur. Ditio hæc ab ipſo regitur Pontifice, nec ullus eo mittitur Legatus, ſicut in aliis fit.

Vmbriæ ditionem Legatus regit. Ea Lega-

Legatio Peruſina dicitur, à Peruſio præcipua ditionis civitate.

Romanienſis ditio vetus, Legationis nomen fert. Nunc eam Ferrarienſis Legatus adminiſtrat, qui antequam Clemens VIII P. M. Ferrariam in poteſtatem redegiſſet, Ravennæ ſedem imperii habebat. Amplectitur hæc ditio decem urbes, Ferrariam, Comaclum, Ravennam, Imolam, Forum Livii, Faventiam, Ariminum, Cerviam, Ceſenam, Bortinorum.

Ducatus Spoletinus & Marca Anconitana, junctim Legationem conſtituunt. Omnia in poteſtate ſunt ſedis Apoſtolicæ. Solus Vrbini Dux nonnulla hujus ditionis loca, fiduciario jure à Pontifice habet.

Eſt & ditio Legatioque Bononienſis, cui unica illa civitas eſt.

E[1] ſex hiſce ditionibus, Ducatibus, Comitatibuſque, addito Vaſallorum tributo, percipit ſedes Apoſtolica decies & octies centena ſcutatorum millia annua, quæ quotidie auget, redigendis in poteſtatem ſuam abolendiſque feudis. Quamvis autem tantam pecuniæ vim, quantam jam memoravimus, reddant hæ ditiones; parum tamen aut nihil compercit Pontifex, (*vix enim centum millia ducatorum ſu-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

perare refert ſereniſſimæ Reipub. Venetæ Legatus ad Clementem VIII) exhauriente quotannis fœnore privatis debito è [2] montibus (quos vocant) vacabilibus & non vacabilibus, octies circiter centena ſcutatorum millia, præter eos ſumptus qui in præſidiariorum militum ſtipendium erogantur; quibus tamen Eccleſiæ opus non eſt, ut quæ ipſa ſe ſatis religione tuetur. Verum hoc Nepotum Pontificiorum compendium eſt, qui quotannis plus dimidio ſtipendii in ſuam arcam derivant. Sumtus in miniſtros modum excedit, cum dimidium poſſit ſufficere. Hi rapinis crebro provinciales premunt, quas injurias muneribus, in Pontificum nepotes collatis, tegunt redimuntque.

Magni à Pontificibus in ſubſtructiones, memoriæ ad poſteros propagandæ, ſumtus fiunt; in quibus tamen vitare non poſſunt, quin emungantur.

Poſtremus ſumtus fit in compenſandis recuperandiſque feudis, incumbentibus in hoc vehementer Pontificibus, ut aboleantur. Sumtus jam memorati redditus abſumunt. opinio tamen eſt, in arce [3] Sant-angeliana, repoſita exſtare vicies centena ſcutatorum millia.

Privati

Privati Pontificis redditus, ſunt è 4 Dataria officiiſque Cameralibus: quæ quidem antiquitus ob merita conferebantur; à Sixti Quincti Pontificatu venalia ſunt.

Potentia Pontificis maritima conſtat duodecim triremibus. terrâ autem, exercitum poteſt è ditionibus ſuis ſcribere peditum quinquaginta millium, equitum quatuor, ſtrenuorum ignavorumque. Vmbri præſtantiſſimi fuere, & armorum tractandorum peritiſſimi. Feudatarii quoque, ſi belli ratio poſtulabit, auxilii aliquid ſubminiſtrare non cotabuntur, quemadmodum, quo tempore Ferraria in poteſtatem redigebatur, à Parmenſi & Vrbinatate Ducibus milites ſubmiſſi fuêre.

Maxima Pontificis potentia, in Italia quidem, in ſacrorum interdictione videtur eſſe ſita: id quod in negotio Ferrarienſi patuit.

II.

REX CATHOLICVS.

REx Catholicus, in Italia poſſidet Regna, Neapolitanum & Siculum, quæ fiduciario jure, ab Eccleſia Apoſtolica agnoſcit, tributique nomine quotannis aſturconem Pontifici

tifici pendit, cum ſex ſcutatorum millibus.

Poſſidet quoque ditionem Mediolanenſem, quà & Senenſis comprehenditur, Medicææ genti fiduciario jure conceſſa; ad hæc, Marchionatum Finalis & dynaſtiam Pontremolenſem, ditiones fiduciario jure, eoque libero, à Cæſare conceſſas.

Poſſidet etiam inſulam Sardiniam cum titulo Regni liberi. Ea tamen à Rege non magni cenſetur, prædæ ſæpe piratiſque expoſita; tum tuendæ Siciliæ ejuſque feudo inſulæ Melitæ (è qua hoc titulo quotannis falco ei penditur) Sardorum triremibus utitur.

Ex omnibus his ditionibus percipit Rex quotannis (comprehenſo quod Neapolitani altero quoque anno pendunt donativo) ſummam fere quadragies centenûm millium ſcutatorum. Verum ea maximam partem variis eſt oppignorata. quod vero ſupereſt, in præſidia, peditatum, equitatum, triremes impenditur. in eandem rationem veniunt penſiones quæ in varios Principes, Barones, diverſarumque nationum proceres, item in Præfectos miniſtros erogantur, præmiaque quæ ex his fere ditionibus confert Rex. Triremium ſumtus, Principis Auriæ, alio-

rumque

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

ſumque procerum Genuatium penſiones, militum qui in Belgium mittuntur ſcriptio, armorum in eorundem militum uſum paratus, variorum locorum munitiones, veredariorum expeditiones, aliaque onera, omnes quos ex his ditionibus percipitRex redditus, abſorbent. Quas autem ex iiſdem opes & emolumenta percipit, hæc ſunt: multos milites ditare; multos ſibi obnoxios reddere Principes & dynaſtas; in clientes multos præmia conferre; equitatum peditatumque, quoties opus eſt, conſcribere; quinquaginta triremes in omnem uſum inſtructas habere: adhæc, negotia forenſia, vacationes feudorum, munerum publicorum, & ſacerdotiorum: quibus addi poſſunt largitiones, quæ in aula Hiſpana effunduntur, ut ſui quiſque voti compos evadat. hæc, hæc, inquam, Regem conſtituunt Italiæ arbitrum, aliis ſub clientela ejus viventibus, aliis illi per penſiones obſtrictis. Genuates vero & Lucenſes ipſi ſe per ejus patrocinium atterunt.

Potentia autem per Italiam quidem eſt ingens, eo quod magnâ equitatus peditatuſque vi, è Regno Neapolitano ditioneque Mediolanenſi inſtrui poteſt (quod expertus eſt bello Belgico,

mari-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

maritima autem potentia, triremium quinquaginta claſſe conſtat.

Venetiæ.

REſpublica Veneta, plenâ in ſuis ditionibus poteſtate utitur, nec in illam quiſquam quidquam ſibi juris vendicat, niſi quod Turcarum Imperator, occupatam ab ea Corcyram, ſui juris inſulam obtendit; quod in Ottomano ſuo Lazarus Superantius ſcribit.

Septem in Italiæ continenti urbibus dominatur; Patavio, Vicentiæ, Veronæ, Brixiæ, Bergamo, Tarviſio, Cremæ.

Extra Italiam, Foro Iulienſi dition imperant, Cretæ Regno, Corcyræ inſulæ, aliiſque oppidis & locis munitis in Græcia, Sclavonia, Baſſina, Dalmatia.

Adminiſtrandæ Reip. poteſtas eſt penes nobilitatem, è qua nemo non magiſtratuum eſt particeps, pro ſuo quiſque gradu. Prudentiſſimi cenſentur & ad rempubl. gerendam nati: oriuntur tamen nonnumquam inter eos ex multitudine diſcordiæ: ut mittam, prodi arcana eorum Principibus quibus ea ſcire expedit.

Redditus annui, tricies centenis aureorum millibus æſtimantur. Sol

quipp

quippe urbs Veneta Italiæ horreum (uti fama eſt) reddit quotannis octingenta ſcutatorum millia.

Sumtus è contra, è theoreticorum ententia, immenſus eſt, ſi quis ſecum pſe expendat, quantis impenſis tuendæ ſint Creta & Corcyra, cum multis aliis locis Turcæ ditioni conterminis, ui parum fidunt, quamvis induciæ iner utroſque ſunt. Ingenti quoque impenſa exſtruitur Palma, propugnacuum (ut ajunt) inexpugnabile. Magno tiam conſtant præſidiarii milites, in is oppidis locati, quæ Auſtriacis ſunt initima & Vſcocchis, quibuſcum coninenter bellum gerunt. Multum exauriunt Brixiæ, Bergomi, Veronæ præſidia; quæ loca, non ſine magno netu poſſident, ob jus, quod in illa opida obtendunt Hiſpani ad Ducatum uondam Mediolanenſem ſpectantia. His adde duodecim turmas equitum ataphractorum, quos ſine intermiſione alunt, memoratis oppidis tuenlis. Adde & quinquaginta, nonnumuam ſeptuaginta, imo & octoginta triremium (prout ab hoſte ſuſpiciones ngruunt) ſumtus, Hadriatico mari liiſque multis locis tutandis. Adde & lurimos equeſtris ordinis viros dyaſtaſque, quos opimis penſionibus

ſibi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

ſibi habent obnoxios. [5] Ioannes Ba-
ptiſta Montanus, aliique ejuſdem con-
ditionis Legati & negotiorum geſto-
res apud omnes Principes Chriſtianos
Bailus Conſtantinopolitanus; muner
quæ identidem Baſſis dantur; ſubſtru
ctiones quæ in navali fiunt, ſeu arma
mentario; ſtipendia quæ ex muneri
bus publicis, præmium laborum perci
piunt nobiles, ingentem pecuniæ vin
exhauriunt. adde & fortuitos ſumtus
cujuſmodi ſunt pecuniæ nonnulli
Principibus mutuo datæ, munera
ſumtus, quos in excipiendis tractandi
que hoſpitibus faciunt; qua ſane in r
ſplendidiſſimi ſunt.

Caput hujus Reip. eſt Dux, cui titulu
datur Sereniſſimi & Celſitudinis, æqu
ac primæ dignitatis Ducibus. Perpe
tuus eſt illi hic magiſtratus, ſolebatqu
olim è veteribus familiis nobilibu
creari: nunc vero perinde eſt, ſive è pr
mis, ſive è ſecundis, ſeu denique è no
viſſimis legatur. Percipit è public
quotannis duodecim ſcutatorũ milli

Secunda in hac Republ. dignitas e
Procuratorum divi Marci, qui [6] no
vem numero ſunt, eodemque qua
quo Cardinales loco Romæ: ex eoru
enim fere Collegio Dux creatur.

In populo primus eſt Cancella
hon

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

honos, ſummæ & dignitatis & emolumenti.

In præſens vacua eſt Reſpubl. omni ære alieno, ajuntque repoſita ſibi eſſe in ærario centies vicies centena millia.

Potentia hujus urbis major cenſetur mari quam terrâ; ita ut, ſi urgeat neceſſitas, centum triremium claſſem alere poſſint, quamvis ante annos aliquot, cum de fœdere inter Pontificem, Hiſpanum, ipſoſque ageretur, ſe excuſarint, quaſi eum numerum inſtruere non poſſent.

Duarum maximi momenti rerum penuria laborat hæc Reſpubl.; militum & frumenti. Militibus opus habent ad præſidia quæ multis locis tuenda ſunt, in Græcia præſertim. Ea de cauſſa permiſſum eſt iis à Pontifice, militem ex ejus ditionibus ſcribere, tam hunc in finem, quam triremibus inſtruendis, quarum ope, magno Chriſtianorum bono, tuta ſervantur Italiæ maria à piratis.

Submiſſa fuere illis à Rege Galliæ bello contra Vſcocchos gerendo, tria peditum millia. Atque hac ratione confirmantur ab iis ſubditi, qui in continenti agunt, ut memoratas tueantur urbes adverſus Hiſpanos, quorum perpetuo in metu vivunt.

Rem frumentariam, coguntur ſib
ex Oriente proſpicere, è ditionibus Ec
cleſiaſticis, è Ducatu Vrbinate Comi-
tatuque Mirandulano, atque aliis Ita
liæ locis.

Annonæ gravitas ex immenſo ca
pitum numero oritur, quibus urbs Ve
neta eſt referta. eſt is ducentorum mil
lium. triremium locorumque muni
torum apparatus, magnam vim ex
haurit.

Quas in continenti poſſident ditio
nes, eæ, quamvis territorio ampl
ſunt, montibus tamen abundant. qui
& illæ urbes, quæ maximè frument
affluunt, quantumvis ſevere interdi
ctum ſit, ne frumentum exportetur, e
mittunt tamen magnam vim Triden
tum, in Rhætos, alioſque finitimos
quibus eſt opus.

Imperium eorum, pacis quiden
tempore, ſatis æquo animo ferunt ſub
diti. Vaſallis ſane, Brixionis præſe
tim, auctoritatem juriſdictionemqu
in feudis eripuerunt, redditus reliqu
runt. Proſcriptos in integrum ut re
ſtituant, ægre à ſe impetrari patiuntu
quos ne bello quidem ingruente re
vocant.

Nonnullorum è nobilitate immen
ſæ ſunt opes, adeo ut vix æſtima

poſſin

poſſint: id quod tribus è rebus oritur, parſimonia, commercio, atque iis emolumentis, quæ è Repub. percipiunt, quæ hanc ob cauſſam diuturna fore creditur.

III.
GENVA.

GEnuatum urbs olim potentiſſima fuit, ſolebatque cum Veneta de imperio certare. nunc, præter loca litori vicina, nihil poſſidet. Extenditur litus in longum ſexaginta millia paſſuum, principio à Serezana villa Francam uſque & Monachium ducto. Complectitur hæc ora civitates novem. Genua, Savona, Serezana præcipuæ ſunt. Poſſident & inſulas Corſicam & Caprariam.

Corſicæ tres ſunt urbes, virorumque & militum copia: verum exiguos inde fructus percipit Reſpubl. Cujus in univerſum quotannis quingentis ſcutatorum millibus redditus cenſentur. hi in loca maritima portuſque tuendos impenduntur. Penſio etiam Ducis, ſumtus in Legatos, quos in Pontificis, Cæſaris, Hiſpaniæque Regis aula alunt, in ſex præterea triremes, quas ſemper inſtructas habēt, magnam redituum partem abſumunt 7. Monti

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

divi Georgii maxima civitatis Genuæ vectigalium pars oppignorata eſt. Origo huic Monti fuit tunc, cum gerebant bella, nec fœnoris nomine plus tribu in centena quotannis ſolvitur privatis iiſque fere Genuatibus.

Rempubl. hanc tam plebeii quam nobiles regunt: atque hinc ſæpe diſſi diorum cauſſæ.

Dux promiſcue creatur è nobilitate aut plebe, in biennium; quo exacto tempore, divi Georgii Procurator fit cum annua quingentorum ſcutatorum penſione.

Princeps Auriæ, Maſſæ Princeps aliique qui operam addixere Regi Catholico feudaque poſſident, non admittuntur ad Reipubl. hujus adminiſtrationem.

Magna iis ſuſpicio eſt à Magno Hetruriæ Duce, ob Serezanam urbem quæ ad Florentinam Rempubl. olim ſpectabat. etiam ob inſulam Corſicam Piſanæ quondam reipublicæ. itidem ob Savonam urbem, in quam jus ſemper ſibi vindicavit Saxoniæ Dux, unum illam eſſe dictitans è ſeptem Marchionatibus ſuis, quos dono dederat Cæſar Otho Alterami Alteſiæque filiæ, è Saxoniæ Principum ſtirpe.

Metuere etiam ſibi cœpere ab Hiſpania

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

ſpaniæ Rege, poſteaquam Finalis Marchionatum occupavit. à Principeque Auriæ non parum timent, ne quando urbis illius imperium velit invadere favente Rege Catholico, in cujus clientela vivunt; quamvis verus patronus ſit Imperator.

Quicquid Genuatibus opum eſt, id habet in manu Rex Catholicus, eoque illi obſequentiſſimi vivunt, majore obſequio, quam ſi eorundem urbes præſidiis, arcibuſque præfectis ſuis contineret. quin & ex illius ditionibus alimenta ſibi coguntur proſpicere, cum è ſuis ægre corradere poſſint, quantum ad bimeſtre quotannis ſatis ſit.

Nobilium Genuatum pars major locuples eſt; bonaque poſſident in Regno Neapolitano ac ditione Mediolanenſi. alii maritima munia exercent. Tenuiores maritimis fere rebus ſtudent, utentibus illorum opera Hiſpaniæ Rege aliiſque Principibus. quæſtum etiam faciunt è telis è ſerico, quod exteris in regionibus emtum ita texunt, ut eorum telæ pluris æſtimentur quam quorumlibet aliorum, per univerſum orbem Chriſtianum.

At potentiam eorum quod attinet, jactant quidem ipſi exercitum ſe poſſe ſcribere ſexaginta millium peditum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

id quod ſi ita ſe haberet, Corcis pau-
ciſque aliis montanorum exceptis, ce-
teri omnes idonei magis eſſent, qu
mari, quam qui terrâ operam nava-
rent, eo quod litorarii fere omnes re-
bus maritimis ſtudent. Gens hæc cete-
ris Italiæ populis pacis ſtudioſior ha-
betur; quod forte è continua eorum
quæſtus faciendi cupiditate provenit.

IV.

LVCA.

Reſpubl. Lucenſis à Nobilitate tan-
tum regitur. Ii ſunt Senatores
Vexillifer, novem Antiani [8] ſe
Seniores: qui tertio quoque menſe mu-
tantur. Senatorum vero adminiſtrati
eſt annua.

Redditus hujus reipubl. ſunt, cen-
tum decem millium ſcutatorum an-
nuorum, eruntque centum viginti
millium, ubi aliquid æris alieni abole-
verint, quod variis civibus debetur, ob
pecunias mutuo Reipubl. datas, cum
uſura ducenteſimæ.

Sumtus redditibus par eſt. ſi quid
ſupereſt; id muniendæ quotidie urbi
impenditur.

Ad potentiam quod attinet, exerci-
tum conficere poſſunt [9] * decem mil-
lium

lium peditum, è ſua ditione; quos vero è Graffignanenſi agro ciere poſſunt, ii accedunt ad duo millia, evaduntque ſtrenui milites.

Vrbs ipſa Lucenſis triginta capitum millia capit. libertati conſervandæ concordes degunt.

Alitur hæc urbs fere ſerici texturâ & lanificio. multi mercaturæ operam dant, quorum pars major in Gallia commercia exercet.

Vivunt in regis Catholici clientela: à legitimo enim patrono Cæſare nulla eſt iis auxilii ſpes. Cum finitimis Genuatibus & Principe Maſſæ amicitiam colunt. Cum Mutinenſi vero Duce ſæpe diſcordes ſunt, ob agri Graffignanẽſis fines. Magnum Hetruriæ Ducem valde obſervant, idq; ob metum, vindicante ſibi illo in urbem Lucam jus, Reipubl. quondam Piſanæ ſubjectam. cum eo tribus ex partibus fines communes habent. Rei frumentariæ inopiâ laborantibus, ſubvenit nonnunquam Hetruriæ Dux, ſuetum evectionis vectigal ſolventibus.

Territorio fruuntur ſatis amplo; quod cum montoſum ſit, annonæ penuriâ premuntur, nec fere plus colligunt, quam quod in ſemeſtre ſufficiat. In reliquum ſemeſtre proſpiciunt ſibi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

frumento mari advecto, & è Regno Neapolitano.

Cauſſæ & controverſiæ inter cives à quinque Iureconſultis peregrinis deciduntur, quemadmodum & Genuæ. Ii Rota nominantur.

V.
DVX SABAVDIÆ.

INter Italiæ Principes cenſetur Sabaudiæ Dux, quod Taurini, in præcipua Pedemontii civitate, habitat. Imperii etiam Germanici Princeps habetur, quamvis publicis Germaniæ conventibus non interveniat, quemadmodum ejus majores, quo tempore Sabaudiæ Comites vocabantur, factitare ſolebant.

E Ducibus is, qui nunc vivit, eſt quartusdecimus: cujus hic eſt titulus; Carolus Emmanuel Dux Sabaudiæ; Princeps Pedemontii; Saluzziarum, Cevæ, Borzenæ Marchio; Aſtæ Comes; Niceæ Dynaſta.

Annui ejus redditus fuerant ante bellum Gallicum octies centenum millium ſcutatorum. nunc vero omnia ſunt mutata, vaſallis ſumtu in bellum exhauſtis, populo attrito, redditibus Genuatibus atque aliis oppignoratis.

Poten-

Potentia quidem magnus Princeps eſſet, ſi diuturna in pace vita obtingeret ſubditorumque amorem recuperaret.

Septem Sabaudia equeſtris ordinis millia fert, ut refert Boterus; qui quidem hac in parte nimio patriæ ſtudio agi videtur.

E Pedemontio aliiſque, quas in Italia habet, ditionibus, comprehenſis etiam feudatariorum agris, triginta peditum millia ſcribi poſſunt.

Sabaudiæ urbes octo ſunt, Pedemontii totidem. Nicæa & Villafranca portus, pars Provinciæ Narbonenſis ſunt. in has jus ſibi vendicat Gallus. In portubus his, duæ ſunt triremes, eæque male inſtructæ. eæ ad divi Lazari equites ſpectant, quorum Magnus Magiſter eſt Dux. equitum inſigne eſt Crux viridis, auro argentoque circumdata. E divi Auguſtini ordine ſunt; eſtque vetuſtiſſimum hoc ſodalitium.

Præcipua vero dignitas equeſtris, quam conferre eſt in manu hujus Principis, eſt illa quam Annuntiatam vocant. Horũ equitum numero ad XXXVI accedit, primores omnes è Ducis aula. in exteris qui huc admittuntur, ii Comites ſunt aut Marchiones, & inter hos Nemurſenſis Dux & Galliæ Comes ſtabuli.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

Cum finitimis, Catholico Rege excepto, diſcors agit omnibus. Galli nondum præteriti temporis offenſas concoxerunt. Genuates ſæpe ab eo aſperè ſunt habiti. Helvetii vel prædandi, vel finium ſuorum ampliandorum ſunt cupidi.

Suſpectum eum habet Dux Mantuanus, ceu Montiferrato imminentem. eadem eſt Monachienſis dynaſtæ conditio, ob dynaſtiam ſuam.

Ad generis nobilitatem quod attinet, præterquam quod è ſtirpe Saxonica eſt oriundus, multorumque Principum propinquitatibus & affinitatibus ſubnixus, cum Luſitano etiam & Gallo, tandem uxorem duxit Infantam Catharinam, Philippi II Hiſpaniæ Regis filiam natu minorem, cum dote quingentorum millium ſcutatorum. Ex hoc matrimonio, quinos liberos mares ſuſtulit, tres feminas. Filiorum maximo nomen eſt Principi Pedemontii, eſtque annorum viginti. Sciendum vero eſt, duabus ditionibus, Sabaudæ inquam & Pedemontanæ, ſua eſſe ſingulis juris dicundi tribunalia, quæ Parlamenta vocant, ſuas cuique leges: nec ferre poſſunt Sabaudi, in Pedemontio potius ditione minore vivere Principem, quam inter ſe.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

VI.
MAGNVS HETRVRIÆ DVX.

FErdinandus Mediceus, Magnus Hetruriæ Dux, Franciſco fratri ſucceſſit: Franciſcus Coſmo patri: Coſmus poſt Alexandri cædem creatus fuit, quem interfecit Laurentius Mediceus A. C. cIↃ IↃ XLVI, annos quinque imperio potitum.

Principis hujus redditus cenſentur decies & quinquies centenis ſcutatorum millibus; eoque ditiſſimus Italiæ Principum habetur, beatiſſimo imperio fruens, quemadmodum peculiari commentario explicabimus.

VII.
DVX MANTVÆ,

DVx Mantuæ, cui nomen eſt Vincentio Gonzagæ (quæ familiarũ Italiæ vetuſtiſſima eſt) originem ducit à Paſſarino Gonzagenſi. Is Mantuæ imperium occupavit Friderici Secundi Imperatoris ævo, à quo titulum accepit dynaſtæ. Qui illum ſecuti ſunt, Marchiones ſunt dicti, tandem Duces. Hoc nunc titulo cluent; Dux Mantuæ & Montisferrati; Marchio Gonzagæ. In præſtantiſſimis Italiæ ditionibus cenſeri poſſet Mantuana, ni in multas

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

multas partes diſſeparata eſſet. cōceſſit minoribus natu illius familiæ Sablonetta, Gunſtella, Novellaria, Sancto Martino, Bercolo, Guazzado, aliis cum oppidis & caſtellis. Hi (quod tamen facere eos par erat) non agnoſcunt Ducem ſuperiorem: quin & dicunt, directe ſe Cæſaris eſſe vaſallos.

Ducatus Monsferratenſis huic ſtirpi ceſſit, per nuptias Frederici ſecundi Marchionis Mantuani, cum ultima herede gentis Palæologæ, unica poſtremi Montisferrati Marchionis filia; eamque ob cauſſam fiduciarium illius ditionis jus Frederico jam memorato Carolus V Cæſar dedit, cum titulo Marchionatus.

Redditus Ducis Mantuani ad trecenties quinquagies ſcutatorum millia quotannis fere accedere creduntur. ducenta millia reddit ditio Monsferratenſis, reliquum Mantuana.

Quæ nunc rerum eſt conditio, ditio Monsferratenſis omnes prope redditus ſuos abſorbet, idque per loca munita, quæ ibidem exſtruenda curavit Princeps, ſuſpectis ob nimiam vicinitatem Sabaudo & Hiſpanis. nec Monsferratenſibus ex agro Mantuano vires ſubmittere poteſt, niſi tranſito agro Cremonenſi, qui in poteſtate eſt Hiſpani.

Reddi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

Reddituum Mantuanorum pars magna oppignorata eſt per ingentes Principis ſumtus largitioneſque.

Ad potentiam quod attinet, magnam equitum peditumque vim ex utraque ditione cogere poteſt Princeps. Ac equitatus quidem præſtantiſſimus eſt cenſendus, cum ob equorum greges qui in agro Mantuano à Principe aluntur, generoſæ ſtirpis, tum vero etiam quod inſtructus eſt magno nobilium ſubditorum numero, rei militaris ſtudioſorum. non tamen temerè extra ditiones ſuas militem mittet.

Feudatariorum illi magna eſt copia in utraque ditione, cum titulis Marchionum, Comitum, Dynaſtarum.

Non æque hic Dux ſuis carus eſt atque majores, qui, prudentiſſimi cum eſſent, ingentem opum vim acervabant abſque ſubditorum detrimento.

Cæſarianum ſe hic Princeps profitetur, quod à Cæſare quicquid habet ditionum, fiduciario jure habet. Accepit tamen aurei velleris inſigne, penſionem autem à Rege Catholico nullam poteſt impetrare.

Vxorem duxit Leonoram Mediceam, Magni Hetruriæ Ducis Franciſci & Ioannæ Auſtriacæ filiam cum dote ccc millium ſcutatorum, Ex hoc matrimo-

trimonio orti ſunt quinque virilis, tres muliebris ſexus liberi. Maximus natu Princeps Gulielmus viceſimum ætatis annum implevit: Secundus Don Ferdinandus, Barlettæ Prior, Cardinalatum ambit. ceteri, ex illius gentis conſuetudine, rem militarem capeſſent.

VIII.
DVX MVTINÆ.

DVx Mutinæ Imperii Germanici eſt vaſallus, illius urbis, Carporum, Frignani, Graffignanæ, & Comitatus Rolenſis nomine. Caſtellum Borſelli fiduciario jure à Duce Mantuano poſſidet, cui eo nomine par calcarium præſtat.

Ex omnibus his ditionibus paullo amplius centum ſcutatorum millibus annuis percipit. ex his quatuor millia Imperatori penduntur. extra ordinem vero quinquaginta inſuper millia poteſt percipere, Marchionatuum, Comitatuum, Equeſtris dignitatis titulis, ambitioſis hominibus vænum datis. ac titulos quidem hos emunt ad rationem duorum in centena, nec eos ſubditi tantum Ducis ambiunt, verum & Bononienſes & alii præterea equeſtris ordinis viri.

Ingens è pecuniâ cudendâ emolumentum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

[m]entum capit, dum tamen per Lon[g]obardiam expendi poſſit. eſt enim [d]eterrimæ notæ. Non parum etiam [a]lii ex Iudæis, ditionis ſuæ incolis, fru[c]tus obvenit, ex iiſque prædiis quæ [ſu]nt in ditione Carpenſi, fueruntque [A]rchiepiſcopi Bononienſis.

Qui in ditione Ferrarienſi, à gente [E]ſtenſi antiquitus poſſeſſa, ſunt red[d]itus, ii olim centum quotannis ſcu[t]atorum millibus cenſeri ſolebant. nunc [v]ix ad quinquaginta millia accedunt, [a]tque id per inundationes Padi; per [ſ]umptus miniſtrorum, illaque emolu[m]enta, quæ famulos amicoſque perci[p]ere patitur Princeps.

Ære alieno premitur octingento[r]um millium ſcutatorum, ob quos [m]axima ex parte fœnus pendit. diffi[c]illimum nomen eſt ducentorum mil[l]ium ſcutatorum, quos Genuates de[m]ortuo Alfonſo Ferrariæ Duci mu[t]uos dederunt. Ii Imperatori fuere nu[m]erati, fiduciario in Mutinam & Re[g]ium Lepidi juri impetrando. fœnus [e]ſt ſedecim millium ſcutatorum an[n]uorum.

Duci Margaretæ, Alfonſi Ducis vi[d]uæ, duodecim quotannis penduntur [ſ]cutatorum millia: eſtque hoc fœnus ducentorum millium dotis. eidem &

penſio

penſio quotannis penditur quatuo millium, è legato, quo eam frui volu maritus quoad ipſa vivet. Doctori I molæ primo defuncti Ducis Conſili rio novem & ſeptuaginta ſcutatorum millia debentur. Cardinali Aldobran dino in ſupplementum hereditatis Vr bini Ducis uxoris quinquaginta millia Montes, ſive menſæ nummulariæ Pie tatis, quæ eſt Florentiæ, mutuo accept in uſum Cardinalis Eſtenſis, tunc cun Romam eſt profectus, ... cum uſura quinque ſcutatorum in cente nos. Reſiduum dotis, Principi Venuſi no eorundem affini debitum, ſex ſcu tatorum millia. E bonis ſoli, quæ ad ſcripta fuere Principi Mirandulano ob conjugis ſuæ Lauræ Eſtenſis do tem.......

Hoc præcipuum eſt hujus Principi æs alienum, quod abolere poſſet, ven ditis vel omnibus bonis, quæ ſunt in ditione Ferrarienſi, vel eorum parte. Verum, quo minus id facere poſſit varias ob cauſſas ab Aldobrandinis impeditur.

Dimidiam reddituum ſuorum par tem amiſit gens Eſtenſis. Quamvis au tem Pontifex ditionem Ferrarienſem occuparit, Duciſſa tamen Nemurſenſis Alfonſi Ducis ſoror, conſecuta eſt in

Gallia

Gallia Ducatum Carnutenſem, cum ceteris omnibus ditionibus.

Familia Eſtenſis eſt è vetuſtiſſimis Italiæ una. Fuere primum Marchiones Eſtenſes & Ferrariæ: poſt Duces Ferrariæ, Mutinæ, Rhegii, Principes Carporum, & dynaſtæ Graffignanæ.

Vivit Dux Mutinæ in clientela Hiſpani cum penſione annua duodecim millium ſcutatorum. habet & præfecturam turmæ equitum cataphracto-rum, qui in Regno Neapolitano aluntur. Hiſpanorum amicitiam curæ habet, qui ni faviſſent, jacturam feciſſet fudum dynaſtiæ Saxoli, de qua lis ei ſuit cum Dn. Aenea de Piis ex morte Marci nepotis.

Habet Cardinalis Eſtenſis in clientela ſua Galliam, qui cum Princeps ſit, prodeſſe ſemper poteſt rebus Regis Chriſtianiſſimi.

Ad potentiam hujus Principis quod attinet; quemadmodum dimidio minuti ſunt redditus, ita & minutas eſſe vires conſentaneum eſt. Vivo Duce Alfonſo, cogi poterant in ejus ditionibus quatuor & viginti militum millia. nunc confici poſſunt paulo amplius duodecim millibus. Graffignanẽſes Montaniq; in re militari excellunt.

Finitimus eſt ditioni Eccleſiaſticæ,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

Duci Parmenſi, Mantuano, dynaſtiſque Correggii & Mirandulæ.

In matrimonio habet Donnam Virginiam Mediceam, Magni Hetruriæ Ducis Ferdinandi filiam, cum dote centum millium ſcutatorum. ex ea ſuſcepit quinque virilis, muliebris ſexus tres liberos.

Egregia huic Principi animi dona ſunt, eoque univerſim à ſuis amatur, eſtque credibile augeri ab eo redditus, Mutinâ majore hominum numero, quam umquam ante, habitatâ.

Adverſus Pontificiam ſedem in multa ſibi jus vendicat, ob ditionem Comaclenſem aliaque in Romania oppida olim ab Eſtenſibus poſſeſſa.

Multa etiam in Gallia ſibi vendicat contra Duciſſam Nemurcēſem, ipſumque adeo Regem, ob pecunias Regibus à Ferrariæ Ducibus mutuo datas, tunc cum in Italia bella gerebant. Fides eſt illi apud multos, eo quod leniſſimus erat Alfonſus in redditibus exigendis.

IX.

DVX PARMÆ.

SEdis Romanæ vaſallus, eſt Dux Parmæ, ob Ducatum Parmenſem Placentinumque fiduciario jure datos, à Paulo tertio Pontifice, Petro

Alqiſic

Aloiſio Farneſio, (cui ſucceſſit Octavius, Octavio Alexander, Alexandro Rainutius qui nunc vivit) ea lege, ut quotannis Eccleſiæ tributum pendat decem millium ſcutatorum. Obtendunt tamen Hiſpani, Mediolanenſis iuris eſſe Placentiam, eique ceſſuram deficiente Farneſiorum ſtirpe. Illud certum eſt, oriturum inter Pontificem Ducatuſque Mediolanenſis Rectorem hanc ob rem diſſidium.

Hujus Ducatus redditus olim erant centum millium ſcutatorum annuorum. nunc ducenta millia reddit, eo quod præcipui feudatarii, nimirum Palavicini, Landi, Scotti, & Anguſcioli, maximam ditionum ſuarum partem amiſerunt, quæ fiduciario jure à Ducatu Placentino poſſederant; quorum omnes redditus fiſco Ducis accreverũt;

Nundinæ in urbe Placentiæ inſtitutæ & Lyceum in urbe Parma, aliquid afferunt emolumenti: quin & à Pontifice conceſſum eſt Principibus nova à ſubditis exigere vectigalia. pœnæ etiam multæque pecuniariæ ob æs alienum indictæ, redditus augent; ad hæc, prædiorum emtio, bonorum publicationes, ad fiſcum relapſæ; quæ omnia juncta, memoratam ſummam conficiunt.

Præter hæc poſſidet Ducatum C[illegible] ſtrenſem & Roſſilionem, ceu feudu[illegible] Eccleſiaſticum. ex iis aliiſque caſtell[illegible] Romæ vicinis, percipit annua ſexagi[illegible] ta ſcutatorum millia. verum hiſce [illegible] ditionibus nullum eſt Duci pecuni[illegible] cudendæ jus.

In Regno Neapolitano Brutiorum[illegible] que ditione oppida nonnulla poſſide[illegible] è ditione Mediolanenſi penſionem pe[illegible] cipit ſedecim millium ſcutatorum; qu[illegible] ſorori ſuæ Duci Margaretæ ejuſque h[illegible] redibus dono dedit Rex Philippus ſ[illegible] cundus, ob bene ab illa in Belgico be[illegible] lo navatam operam. Habet itidem a[illegible] Hiſpano idem Dux aliam penſioner[illegible] duodecim millium ſcutatorum & tu[illegible] mam equitum cataphractorum cur[illegible] aurei velleris inſigni, quemadmodur[illegible] Mutinæ & Vrbini Duces.

In univerſum redditus ejus annu[illegible] trecentis ſcutatorum millibus cenſe[illegible] poſſunt. premebatur quidem ante ær[illegible] alieno, quo jam liberatum credibil[illegible] eſt per matrimonium, cum nepte Pon[illegible] tificis Margareta Aldobrandina con[illegible] tractum, muneraque à vaſallis ſubdi[illegible] tiſque in nuptiarum ſumtus collata.

Liberorum illi nihildum eſt; nec e[illegible] hac linea præter Ducem ejuſque fra[illegible] trem Odoardum Farneſium Cardina[illegible]

lem

em Hiſpanicæ nationis, Romæ patro-
num, quiſquam ſupereſt.

Princeps hic ſummæ probitatis cen-
ſetur. opinio tamen eſt, Hiſpanis non
uſque adeo diligi; quod animadverti
potuit in reſtitutione quæ ab Hiſpanis
facienda fuit Navariæ, in ditione Me-
diolanenſi, depoſitis ducentis quin-
quaginta ſcutatorum millibus, quam
tamen Dux abnuit.

Cum ceteris Italiæ Principibus, præ-
ſertim cum finitimis, bonam amici-
tiam colere creditur.

X.

DVX VRBINI.

DVx Vrbini è gente Roborea eſt:
Ducatum ut vaſallus Eccleſiæ
poſſidet, cui eo nomine annua
pendit octo ſcutatorum millia. Com-
plectitur Ducatus urbes ſex; Vrbinum,
Eugubium, Piſaurum, San-Leonem,
Senas Gallicas, & Forum Sempronii,
cum aliis oppidis amplis.

Omnes hæ urbes atque oppida,
comprehenſis etiam prædiis, reddunt
quotannis ducenta ſcutatorum millia,
ampliuſque, ſi quis induſtriam quo-
que computet. è portu enim Senegal-
lico, per rei frumentariæ evehendæ fa-
cultatem, ingentem percipit fructum,

tam è ſua quam è finitimis ditionibu[s] miſſo frumento.

Titulos hos fert; Dux Vrbini, Comes Montisfeltrii, Piſauri Dynaſta, & Senarum Gallicarum Præfectus.

Regio eſt opulenta & fœcunda, atque eo magis, quod oneribus non premuntur ſubditi, quemadmodum in aliorum Principum ditionibus. populo referta eſt, ex urbibuſque ſuis poteſt Princeps cogere ad xx. peditum millia.

Regem Catholicum magna veneratione proſequitur, ejuſque in patrocinio degit cum penſione XII M. turma equitum cataphractorum & aurei velleris inſigni. Quin & illi ſe in tuendo obſtrinxit Rex quoties res poſtulabit, obſtricto viciſſim Duce ad tria quoties opus erit, peditum millia e ſuis ditionibus ſcribenda.

Habet, ut multorum eſt opinio, in munita San-Leonis urbe repoſita vicies centena millia. Vxor illi eſt, & filius quinquennis. Annum agit ſextum & quinquageſimum. arthritide vexatur. Patrueles illi duo ſunt, non è matrimonio, Marchio & Abbas Roborei.

Nomen Principi eſt Franciſcus Maria Roboreus, Guidone Vbaldo patre, matre Victoria Farneſia, Octavii Parmēſis Ducis ſorore. Religioſus, doctus,

huma-

humanus, probus habetur, eoque ab omnibus, ſubditis præſertim, immenſùm diligitur.

XI.
MIRANDVLÆ PRINCEPS.

PRincipi Mirandulæ, Concordiæ Comiti & Dynaſtæ, nomen eſt Alexander Picus. In matrimonio habet Lauram Eſtenſem, Mutinenſis Ducis filiam. Principatum ſuum fiduciario jure ab Imperatore agnoſcit. Ius illi eſt cudendæ pecuniæ, eo tamen non ſine probro utitur, interdicto per aliorum Principum ditiones illius uſu.

XII.
MASSÆ & CARRARÆ PRINCEPS.

ESt[11] & illi alibi multum divitiarum, in Regno nempe Neapolitano, Genuæ, & in Hetruria, uſq; adeo ut redditus ejus æſtimentur octoginta ſcutatorum millibus annuis. ſed ære alieno graviter premitur, & emtores quærit.

In clientela degit Regis Catholici, cum annua trium millium ſcutatorum penſione. Fines ei communes ſunt cum Magno Hetruriæ Duce, Ge-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

nuatibus, Lucenſibus, aliiſque è familia Grimalda Marchionibus, patriciis Genuatibus. Ditionem hanc à majoribus ſuis Reipubl. Genuatium ereptam poſſidet, eoque nullius in eam Principis fiduciarium jus agnoſcit. Vivit tamen in clientela Hiſpaniæ Regis, à quo præſidiariis munitorum locorum, ſtipendium ſolvitur.

Monachii & Corregii Dynaſta.

MOnachii [12] & Corregii Dynaſtæ ditio, ſita eſt in litoraria Genuatium regione, inter Vintimilium & Villam Francam. Monachium portus eſt, piratarum nonnumquam receptaculum. quæ portum hunc è vicino prætervehuntur navigia, ea, tyrannorum in morem, adigit ut tributum ſolvant. Vivit in continuo metu Sabaudi Ducis & Genuatium, omnibus parum amatus, omniumque minime ſubditis ſuis. eò continenter urbe & arce Monachii clauſus agit.

De illius redditibus nihil poteſt certi affirmari, cum occulti ſint. Ditionis ejus territorium anguſtum eſt. habet tamen jus percutiendorum nummorum, poſſidetque in Regno Neapolitano oppida dynaſtiaſque majoribus ſuis

à

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

Carolo V. eo conſilio donatas, ut
onos eos haberet rebus ſuis contra
allos in bellis Pedemontanis.

Navigia habet piraticæ exercendæ,
ſequendiſque illis navibus, quæ præ-
rvehentes non ſolviſſent debitum tri-
utum.

Genuatium Reſpub. in animum in-
uxerat pro feudatario illum admit-
ere. maluit tamen ille liber vivere &
lenus metus.

Poſt ejus obitum (qui incidit in an-
um cIↄ Iↄ CV) Hiſpani munitum il-
um locum occuparunt, in quo milites
unt ducenti, cives ducenti quinqua-
inta. filius tamen, quem reliquit an-
os decem natum, redditibus fruitur,
juſque nomine omnia geruntur.

Dynaſtæ Eccleſiæ ſubditi.

MArchio Cortegnæ opes poſſidet duodecim millium ſcutatorū annuorum. rei militaris peritus meruit ſub Hiſpano ſtipendia. nunc Peruſii agit.

Comes Bevilacqua Ferrariæ, redditus percipit quotannis duodecim ſcutatorum millium. Gallorum rebus pronus eſt: nemini tamen obnoxius.

Æneas Pius Ferrarienſis Hiſpana-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

rum partium, Ducis Sabaudiæ ordin
Eques. annua percipit decem ſcutato
rum millia.

Pyrrhus Malvezzius Bononienſi
Regis Catholici ſtipendiarius; cui i
Sabaudia militavit. annua habet de
cem ſcutatorum millia.

Adde: Malvezzia familia vna eſt e
antiquiſſimis & nobiliſſimis Italiæ,
qua multi viri illuſtres & rebus geſti
clari enituerũt; ex illa Pyrrhus ejus no
minis III ann. 1569 à Pio pontifice Re
gi Galliæ ſubſidio miſſus operã ſuam
egregie probavit; dein quum eſſe
unus quatuor præfectorum (vulgo
Colonellos vocant) Eccleſiæ, in claſſ
adverſus Turcã meruit, & nobiliſſima
victoriæ, navali prælio Duce Ioanne
Auſtriaco partæ, pars fuit, & poſt illa
ſtipendiarius Regis Hiſpaniæ eſt factus

Iulius Riarius Bononienſis, Magni
Hetruriæ Ducis cliens. opes ejus cen-
ſentur decem mill. annuis. in nullius
agit ſtipendio.

Filius Comitis Ioannis Pepoli Bo-
nonienſis, Caſtellorum dominus. an-
nua percipit decem ſcut. mill. Gallica-
rum partium.

Romæ multi ſunt; Vrſini, Colum-
nenſes, Contes, ſive Comites, Sabellii,
Cajetani, Cæſii, Cæſarini, aliique.

Inter

Inter Vrſinos eſt Bracciani Dux, um annuis triginta millium ſcutatorum redditibus. penſio illi eſt ab Hiſpano ſex millium.

Dux item Sancti Gemini, qui, ſi æs lienum diſſolviſſet, redditus perciperet octodecim millia. Gallorum rebus ſtudet.

Inter Columnenſes eſt Dux Tagliarotii, in Regno Neapolitano Comestabuli, Hiſpani ſtipendiarius & ſubditus, ratione multorum oppidorum, quæ in Brutiis poſſidet.

Inter Sabellios ſunt Dux Montis Lancii, ejuſque frater, partium Gallicarum.

Inrer Comites (ſeu Contes) Dux Polæ & Montis Dux, partium Gallicarum.

Inter Cæſarinos, Dux Civitatis Novæ, neutrarum partium.

E Cæſiis, Dux Aquæ Sparſæ & Dux Centi, Marchionis Riarii filius, Gallorum ſtudioſus.

E Cajetanis Dux Sermonettæ, aurei velleris Eques, & Hiſpani ſtipendiarius.

Dynaſtæ ſub Veneta Republ.

GEntis Martinengæ, dynaſtarum Hiſpanis ſtudentium centum amplius ſcutatorum millibus opes cenſentur. Brixiani ſunt.

Piſauri

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

Piſauri à Gorzone xx ſcutatorum millibus annuis cenſentur. Gallorum rebus favent.

Gentis San-Bonifacii Comites Veronenſes duodecim millibus annuis.

Luca.

REipubl. Lucenſi nulli è civibus ſunt dynaſtæ. mercatores tamen ſunt, (inter quos primi Bonuiſii) quorum opes centum ſcutatorum millibus æſtimantur. Gallis ſtudent. ſunt & Cenami centum millium opibus inſtructi.

Genua.

REipubl. Genuatium multi ſunt dynaſtæ, opibus potentes. quia vero illorum pars maxima ditiones ſuas poſſident in Hiſpaniæ Regis ditionibus, coguntur Hiſpanarum eſſe partium, quantumvis animo ſint alieno. ſunt tamen inter eos nonnulli liberi, ut Marchio Spinola, cujus opes amplius vicies centenis millibus æſtimantur. ſunt & multi Cobellini, Auriæ, Spinolæ, aliique, pecunia potentiſſimi.

Sabaudia.

SVb Duce Sabaudiæ eſt Don Amadæus de Sabaudia, cui dynaſtia nulla eſt.

Dyna-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

Dynaſta Raconignius ſeptem ingen-ium locorum dynaſta, quæ illi red-unt annua quindecim ſcutatorum nillia, partium Gallicarum.

Dynaſta Bobienſis Nicæam verſus, luorum & viginti oppidorum domi-ius cum ſedecim ſcutatorum milli-ius; è gente Grimalda; partium Gal-icarum.

Marchio Evanatozzi è gente Spinola, uodecim millium ſcutatorum annuo-um. Hiſpani cliens. ceteri omnes dy-aſtæ haud magni ſunt momenti.

Mantua.

NOn habet Dux Mantuanus ſub imperio ſuo dynaſtas inſignes, ex-eptis nonnullis è gente Gonzagia, Hi-panorum quam Gallorum ſtudioſio-ibus. Inter ceteros eſt Marchio Caro-us cum fratribus. Marchio Verueus, Comes Iulius Guerrerius, Marchio Caſtilionæus, & divi Martini. hi duò luodecim millium ſcutatorum an-nuos redditus percipiunt. & Marchio uidem divi Martini Cæſaris eſt va-allus.

Vrbini Dux.

NEc Vrbini Dux ſub imperio habet dynaſtas, qui magni cenſendi ſint.

Quam-

Quamvis autem Marchio Monti
nonnulla in Ducis ditione loca poſſi
deat; eſt tamen ſui juris dynaſta, per
cipitque annua quindecim millia. Gal
lorum ſtudioſus.

Hetruria.

IN Magni Ducis ditione ſunt Do
Petrus & Don Ioannes Medicei: ill
paullo ante fato ceſſit; hic Florenti
nunc agit. fuit uterque Hiſpani ſti
pendiarius, ille duodecim, hic quatuo
ſcutatorum millibus. neutri dynaſti
eſt. priori in univerſum erant quadra
ginta ſcutatorum millia annua; poſte
rioris redditus non excedunt duode
cim millia. Eſt & Don Antonius Me
diceus, cujus redditus annui ſunt vi
ginti millium.

Sunt & Salviati, dynaſtiæ quiden
expertes, ſed quorum opes trecenti
ſcutatorum millibus æſtimantur.

Sunt & Corſini, opulentiſſimi, qui
bus in pecunia numerata ſunt ſexagin
ta ſcutatorum millia: dynaſtia tame
deſtituuntur. Sunt & alii cives, quo
rum opes ducentis millibus æſtiman
tur: ii ſunt omnes proni in Gallos.

Mutin

Mutina.

Vb Duce Mutinenſi, eſt Marchio Bentivolus Hiſpani ſtipendarius, i redditus ſunt annui duodecim mil- ſcutatorum.

Parma.

Vb Duce Parmenſi ſunt Marchio Soregnæ, è gente Lupa, itidem dy- ſta Baſſetti; Marchio Curiæ majoris, gente Pallavicina; Marchio Salæ, è irpe Sanſeverina; Marchio Colorni, è nte San-Vitalia; dynaſtæ omnes ma- io vaſallorum numero inſtructi, iorum ſingulorum redditus exce- unt quotannis duodecim ſcutato- im millia. omnes Gallicarum ſunt rtium.

Dynaſtæ Hiſpaniæ Regi ſubditi.

Eliquum eſt ut de dynaſtis Hiſpa- niæ Regi ſubditis dicamus, qui in icilia, Sardinia, Regno Neapolitano, ditione Mediolanenſi ſunt. primo item loco de Mediolanenſibus verba iciemus.

Marchio Marignani è domo Medi- ea, annua penſione percipit duodecim cutator. mill. partium eſt Hiſpanarum.

Marchio Trivultus vicenum mil- lium

lium ſcutatorum annuorum. is
Hiſpano in Belgio ſtipendia meret.

Comes Renatus Borromæus m
torum caſtellorum dominus, cum a
nuis quindecim ſcutatorum milliu
redditibus. parum Hiſpano favet,
loca quædam occupata ad lacum V
banum.

Marchio Caravaggii è gente Sf
tia. ejus opes cenſentur duodecim ſc
tatorum millibus annuis. parum H
ſpanorum ſtudioſus.

Comes Pyrrhus Vicecomes, cui a
nua ſunt decem ſcutatorum millia.

Sunt & Corbelloni, quorum op
XXX ſcutatorum millibus annuis æſt
mantur.

Aſtaitati, Cremonenſes, ditiſſim
aliique nonnulli, quibus dynaſtæ no
ſunt, iis fere omnibus exoſi ſunt H
ſpani.

In Sardinia.

SVnt dynaſtæ nonnulli, qui in acien
producere poſſint ducentos trecen
toſve ſuos vaſallos. In quibus tamen
nihil firmi eſt, quod ducentos jam
pluteſque annos in Hiſpanorum &
linguam & mores omnino tranſie
runt.

Regnum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

Regnum Neapolitanum.

AD Regnum Neapolitanum quod attinet, multæ in eo familiæ ſunt ræcipuæ, quales ſunt Avallorum, anſeverinorum, Caraffarum, Carac-iolorum, Picolomineorum, Geſual-orum, Loffredorum, Aquavivarum, anſiorum, Spinellorum, Caſtriotta-um, Toletorum, aliæque hujus ge-eris ære alieno merſæ & litibus cum aſallis.

Sunt denique alii infiniti dynaſtæ, rincipes, Marchiones, Comites, non nagni momenti, quibus redditus ſunt nnui quinque, ſex, ſeptem, octo, no-em, & decem millium ſcutatorum, er omnes Hiſpaniæ Regis ditiones iffuſi.

FINIS.

IN COMMENTARIUM DE ITALIÆ PRINCIPIBUS THOMÆ SEGETHI NOTÆ.

[1] S*Ex hiſce ditionibus*] Acute obſervavit, eruditione multiplici, judicio exacto vir, Ioannes Deanlius, Sereniſſimi Bohemiæ Principis, &c. FRIDERICI HENRICI familiaris, amicus meus, in ditionum harum enumeratione deeſſe unam: niſi forte dicere velimus, ſeparatas eſſe ditiones, Ducatum Spoletinum & Marchionatum Anconitanum, qui tamen unius Legationis ſeu Præfecturæ nomine cenſentur.

[2] *Montibus quos vocant*] Montes vocant Itali, menſas nummularias, pecuniæ egentibus levi uſura mutuo dandæ, nempe ut quotannis, pignoribus fidejuſſoribuſve datis, ob centenorum uſum terna, quaterna, quina, ad ſummum ſena pendantur. qua re tenuiorum rationibus egregiè conſulitur. Montes vacabiles ſunt, in quibus de-

functo

functo præfecto, Pontificis M. arbitratu alius ſurrogatur: non vacabiles, qui heredem ſequuntur.

3 *Arce Sanctangeliana*] Fuit olim Hadriani Imperatoris ſepulcrum.

4 *Dataria*] Datarii munus, non ſolet conferri niſi in ſpectatæ virtutis Præſules. Illi facultas eſt conferendorum ſacerdotiorum, quorum annui redditus, non excedunt ducatos quatuor & viginti. Sacerdotiorum, ſi opimiora ſunt, (cujuſmodi ſunt Canonicatus) jus conferendi eſt penes Pontificem, cui à Datario ſupplices petitorum libelli porriguntur, quibus multum ſua apud Pontificem commendatione prodeſſe poteſt. Patet illi quotidie ad Pontificem aditus, ſignandis ſupplicum libellis. Solitus erat Datarius ſupplicum libellis ſubjungere manu ſua; DATVM ROMÆ APVD &c. atque ex hac formula magiſtratus hujus manaſſe vocabulum creditur. Ab aliquot annis, quibus id munus non niſi Cardinales exercent, deſitum ab ipſis eſt ſubſcribi, aliis demandata hac cura. Qui primus deſiit ſubſcribere, fuit Cardinalis Arigonius. Hæc habeo beneficio memorati amici mei Deanlii, in cujus manu eſt inſignis accurateque congeſtus Commentarius;

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

de Pontificiæ Reipubl. adminiſtratione, Italicè ſcriptus; qui fortè olim in Latinum verſus lucem videbit.

[5] *Ioannes Baptiſta Montanus*] Huic poſt merita cum laude in Belgio ſub Rege Hiſpano ſtipendia, Senatus Venetus ſummam rem militarem commiſit, in qua dignitate obiit.

[6] *Novem numero ſunt*] Ego cum Venetiis agerem, plures fuere. Cauſſa hæc fuit. Exhauſto per bellum Cyprium ærario, certa pecuniæ appenſa ſumma, (puto fuiſſe vicena à ſingulis ducatorum millia) adſciti fuere ad ordinarios novem divi Marci Procuratores, totidem extra ordinem. Par utriſque fuit dignitas, par poteſtas: non tamen par exiſtimatio. Hi vocabantur Procuratores ære facti, illi ex merito creati: Italis *Procuratori per dinari*, *Procuratori per dignità*. Defuncto è poſterioribus aliquo, ſufficiebatur ſucceſſor, è prioribus non itidem: ita ut arbitrer ad novem denuo redactos, numerum in illa civitate dudum vigentem.

[7] *Montes divi Georgii*] Vide quæ ſupra de Montibus à me ſcripta ſunt numero [2].

[8] *Antiani ſeu Seniores*] Hoc exprimit Antianorum vox; cujus uſus eſt

etiam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

etiam inter Equites Melitenſes, iis ſignificandis qui priores in illum cœtum ſunt lecti.

9 *Decem millium*] In Italico eſt, *centum millium.* Quæ ſumma, cum mihi videretur & modum, & fidem excedere, pro tam anguſto agro, mutavi *centum* in *decem*.

10 *Illius urbis*] Mirum, omiſſum ab auctore Rhegium Lepidi, oppidum vetus amplum, quod & ipſum fiduciario jure Dux Mutinenſis à Cæſare poſſidet.

11 *Eſt & illi*] De quo loquatur, fateor non omnino mihi liquere, Suſpicor aliquid deeſſe.

12 *Ditio ejus ſita eſt*] Certum eſt, de Marchione Finalis ſeu Finarii loqui auctorem, cujus tamen nulla mentio. Suſpicor & hic aliquid deſiderari.

FINIS.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

TRACTATVS

DE

TERRITORIIS, POTENTIA,

FAMILIIS FOEDERIBVS

Principum, Rerumpublicarum, & eorum qui hodiè in Italia rerum potiuntur:

è

Variis & probatiſsimis authoribus; magnâ curâ & labore collectus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

Nobiliſsimo, Ampliſsimo, Conſultiſsimoque Viro,

D. CAROLO CAESARI IVL. CÆS. F., Equiti & I.V. Doctori, atque in Cancellaria Mag. Britanniæ Reg. Aſſeſſori digniſſimo, affini ſuo plurimum honorando, I. DE LAET.

Honorande Domine, Libellum proximè præcedentem Vir Doctiſsimus Thomas Segethus Scotus variis acceſsionibus augere deſtinaverat, ſed à morte inopinâ præoccupatus perficere non potuit. Eum cum amicorum quorundam rogatu ornandum ampliandumque ſuſcepiſſem, variis collectionibus ex probatiſsimis quibuſque Authoribus, magno labore conquiſitis, auxi, atque illuſtravi; nonnulla etiam jam ante edita ob materiæ convenientiam huc tranſtuli: Vt jam pene perfectum hic Commentarium de Principibus Italiæ Politices ſtudioſi ſint habituri. Nihil hic de Veneta Republica à me additum, quia jam peculiaris libellus de illa, ab

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

Elzeviriis noſtris excuſus fuerat. Han noſtram opellam tibi inſcribere viſum fuit, non aliam ob cauſam, quam ut publice profiterer, me quamplurimum tib debere. neque enim tanti eſt, ut eâ gratiam me referre tibi poſſe confidam; ſ Deus conatibus noſtris annuerit, ampliora in hoc ſtudiorum genere aliquand daturi ſumus. Poſtremò hoc te atque illos qui forte hæc lecturi ſunt ſcire velim, cum ætas hæc magno ſinceritatis & veritatis detrimento, ferè inter obnoxios aut inſenſos agatur, me nihil in hac opella aut cujuſquam gratiæ dediſſe, aut odio in quemquam conſultò præteriiſſe, aut denique ſecus quam res habet fuiſſe interpretatum. Vale. Lugd. Batavorum, Idibus Decemb. anni CIↃ IↃC XXVII.

CONTENTA
hoc libello, in quibus ordinem præcedentis libelli ſecuti ſumus.

I.

De Pontifice Romano & Eccleſiaſtico Dominio.

II.

De ditionibus Hiſpaniarum Regis, Regno Neapolitano & Ducatu Mediolanenſi.

III.

Politiæ apud Genuenſes deſcriptio.

Ius quod Reges Galliarum ſibi vendicant in Remp. Genuenſem, ex Thuano.

IV.

Politici ſtatus apud Lucenſes deſcriptio.

V.

De Ducatu Sabaudiæ.

VI.

De Magno Ducatu Hetruriæ.

VII.

De Mantua & Montiſferrati Ducatu.

VIII.

De Mutina & Rhegii Duce.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

IX.

De Parmæ & Placentiæ Duce.

X.

De Vrbini Duce.

XI.

De Mirandulæ Principe.

XII.

Illuſtris Cardinalis Oſſati de Princip bus Italiæ judicium.

XIII.

Diſcurſus Politicus de Principib Italiæ, quo animo & inter ſe, & erg Regem Hiſpaniæ affecti ſint, & de ſin gulorum potentia: è Gallico anonym ſcriptore.

XIV.

Appendix de Corſica Inſula.

XV.

De Plombino. è Thuano.

XVI.

De Italia. ex Ioannis Barclaii libr qui inſcribitur Icon animorum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

I.

DE
PONTIFICE ROMANO ET ECCLESIASTICO DOMINIO.

QVID Principes alii ab Ecclesiaſtico dominio ſperare debeant, vix in communi dici poteſt, quia Pontifices crebro mutan-
r, & raro ex una familia duo ſucceſ-
ve creantur: ſed quid ab eo expectare
ſſint, proclive eſt dicere, quia id à
tentia & auctoritate quam apud Ca-
olicos Romanenſes obtinet, depen-
et. De authoritate illius Spirituali ni-
l dicam, quæ pro temporum ratione
riat. plurima enim exempla adfer-
poſſent Principum etiam eorum qui
teſtatem illius Eccleſiaſticam ve-
erantur, qui illam fortiter ſpreve-
nt. Potentia illius temporalis, ut ita
icam, colligitur ex dominii illius
mplitudine, opum immenſitate, &
onſiliorum prudentia.

Pontifex ſex ditionum in Italia po-
ens eſt, quæ magna terrarum ſpatia
ccupant. Etenim in medio Italiæ im-
erat urbi Romæ & toti Latio; magnæ

parti

parti Etruriæ; Vmbriæ, Ducatui Spo
tano, Peruſiæ & Bononiæ; Ferrariæ,
non Flaminiæ, & agro Piceno, & p
Samnii. quibus nuper acceſſit Vrb
Ducatus. præterquam quod ſup
mum jus habet in Regno Neapolis
Siciliæ, Placentia & Parma; in dit
ne quoque Radicoſanenſi; cum te
torio quod aduſque pontem Cen
num porrigitur, & à Florentinis p
petui vicariatus titulo poſſidetur. I
tiones ſuas per Legatos regit, qui p
rumque ſunt Cardinales magni n
minis, & raro ipſi in provinciis ſ
degunt; in cæteris locis guberna
res conſtituit & Poteſtates, ut Itali v
cant: qui nihil magni momenti d
cernere poſſunt, ſed referunt ad Co
ſultam, quæ Romæ bis ſingulis ſep
manis tenetur, conſtant è principa
bus viris, qui ſumma prudentia
brevitate cauſas determinant. Rom
vero ſub Papa ipſo regimen eſt pen
tria collegia; (congregationes ipſi vo
cant.) quorum prius de brevibus, a
terum juſtitiæ, tertium de gratiis ap
pellatur. Cauſæ denique criminal
referuntur ad Gubernatorem, qui pr
mum locum obtinet poſt Cardina
les, & plerumque Pontificem comi
tatur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

Cardinales non poſſunt eſſe plures
am LXX, per conſtitutionem Sixti
, ſecundum numerum diſcipulorum
rvatoris noſtri Ieſu Chriſti. ſed pon-
ices pro arbitrio & per diſpenſatio-
m nonnumquam numerum hunc
cedunt; interdum & multo pau-
ores ſunt. Summopere autem à Prin-
pibus Catholicis obſervantur; qui
uneribus & officiis illos ſibi propi-
os reddere conantur, præſertim Ne-
otes Papę, qui plerumque omnia apud
ontificem poſſunt. Inter Cardinales
uidam ſunt Principes, è ſummis Eu-
opæ familiis nati: quidam ob raram
rudentiam, aut doctrinam, in colle-
ium alleguntur. In electione utrorum-
ue Pontifex Principibus plerunque
ratificari ſolet.

Pontifex inter Cardinales partitur
uatuor officia ſummæ dignationis.
Quorum primum eſt magni Pœni-
entiarii. qui penſitata culpa confi-
entium una cum conſultoribus ſuis,
pœnitendi modum præſcribit. ſub iſto
ſunt alii pœnitentiarii minores: qui
confitentes audiunt, & aut abſolvunt;
aut, ſi res majoris momenti ſit, ce-
lato nomine confitentium, ad pœni-
tentiarii ſupremi congregationem re-
ferunt. Secundum munus eſt vicarii

Papæ,

Papæ, qui curat cultum divinum
regimen Spirituale. Tertium eſt Vi
cancellarii, (nam Cancellarii digni
penes ipſum Pontificem cenſetur e
aut S. Laurentium,) qui plurimos h
bet miniſtros ſibi ſubordinatos; na
omnes judices ipſi ſubſerviunt; etia
Auditores Rotæ, qui ſunt Prælati m
gnæ dignitatis, viri doctrina & p
dentia, rerumque uſu præſtantiſſim
qui de cauſis totius Chriſtianitatis c
gnoſcunt. Sunt autem numero x
Vnus nomine Franciæ, qui ut plu
mum eſt decanus, ſecundis Germ
niæ, tertius Hiſpaniæ, quartus Ar
goniæ, quintus Portugalliæ, ſext
Mediolanenſis Ducatus, ſeptimus
octavus Bononienſium, nonus Per
ſiæ, decimus & undecimus Roman
rum, & duodecimus Reipubl. Ven
tæ. Quartum officium eſt Camerar
qui multis gaudet prærogativis: h
betque ſub ſe quamplurimos min
ſtros, puta Auditores magnæ dignatio
nis, Theſaurarium generalem, Com
miſſarium, & XII Clericos, & alio
infinitos pene. Atque omnia hæc mi
niſteria venalia ſunt, ita ut Auditor
& Theſaurarius pro munere obtinen
do ſolvant ſinguli LXX aut LXXX mill
ducatorum.

Se

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

Sed relationem jam audiamus incer- (*quem tamen Venetum fuiſſe ſatis nſtat*) qui ſub Sixti V pontificatu ripſit, anno cIↄ Iↄ LXXXV.

Dominatus, inquit, Romani Pon- ficis (ut inter Italos) magnus eſt; & in num redactus, utrumque mare attin- t, fertilis totus, excultiſſimus, uber- mi agri, omni commoditate refer- is, populorum & bello aptorum ho- inum plenus. Et quoad annonam, ſo- is ager Picenus præteritis annis mini- no negotio potuit Venetorum impe- io plus quam centum millia modio- um tritici ſubminiſtrare. Patrimo- ium vero, quod eſt Viterbii, & adja- entium agrorum territorium, potuit lim Liguriæ, Neapolis, & remotio- um locorum egeſtati ſubvenire.

Verum quod ſpectat ad milites, communis eſt opinio, in Eccleſiaſtico ſtatu meliores eos deligi poſſe, quam in tota reliqua Italia, imo Europa: crediturque ex agro Piceno & Flami- nia viginti quinque millia hominum bello idoneorum educi poſſe: ex Pa- trimonio vero & Latio fortaſſe toti- dem.

Et quanquam dubio procul ex iis regionibus Pontifex minimos colligit reditus, utpote qui oppignorati ſunt; vel

vel creditoribus addicti, nihilominus exploratum eſt, Pontifici nunquam deeſſe, modo velit, pecuniam; cernimuſque præſentem Pontificem breviſſimo annorum curriculo collegiſſe circiter quinquageſies centena millia aureorum: quos temporis progreſſu adaugere poterit; magiſque poſſet quam antehac, ſi renuntiationes beneficiorum cum regreſſibus admitteret: & adhuc multo magis ſi officiorum compoſitiones approbaret: & proverbio uſurpatur, Pontifici nunquam defuturos nummos, dum manus illi & calamus aderit. Cum hoc igitur terrarum dominatu, cumque iis viribus quas diximus, dubitandum non eſt, quin Pontifex, per ſe ſolus vel aliis adhærens, multum commodi aut incommodi cuicunque, præſertim in Italia, afferre poſſit. Neque deſunt exempla, Pontifices minoribus opibus, quam quas modo poſſident, Pontificiam dignitatem atque auctoritatem contra potentiores Principes ſuſtentaviſſe, Reges & Imperatores exauctoraſſe, Imperia & Regna ſuo arbitratu mutaſſe: noſtrorumque patrum temporibus minime ignotum eſt, quid efficere potuerit Pontifex Alexander; cujus nutu res Galliæ, ſuperatis Alpibus,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

bus, Italiam invaſit, totamque perturbavit: & Pontifex Iulius ejus ſucceſſor noſtræ Reipubl. (heu nimium) quanta ſit Pontificis auctoritas, patefecit. Leo X, & Clemens VII, per plurima bella, quæ ſuis aut ſociorum viribus geſſere, magnitudinem ſuam firmarunt, & Clemens poſt perpeſſas calamitates potentior quam ante evaſit. Paulus III Eccleſiæ dignitatem & quietem inter duos potentiſſimos Principes ſuſtentavit auctoritate magis, quam armis: adverſus Turcas & hæreticos arma movit: denique poſteros ſuos in eam fortunæ amplitudinem, quam cernimus, collocavit. Iulius III dum arma movit, Italicam pacem ſuſtulit, totamque propemodum Europam perturbavit: & Paulus IV multos theſauros hoſti Regi ademit, memorabile poſt ſe relinquens exemplum incommodorum, quæ ex Pontificis animi propenſionibus, niſi ratione regantur, emanare poſſunt: & Pontifex, quem modo habemus, quanquam nullum hactenus inter Chriſtianos bellum excitaverit, neque ullam turbarum occaſionem dederit, tamen haud mediocre inſtat periculum, propter ſtimulum conſiliariorum, quibus circumdatur: quam rem non ignorat

Gallorum, neque Catholicus Rex, au-
plerique alii Principum.

Proinde quemadmodum antiqui-
tus fiebant numinibus quibuſdam ſa-
crificia, ut prodeſſent, aliis, ne noce-
rent; ita ſanum conſilium exiſtiman-
dum eſt, ſumma ope niti, ut cum Pon-
tificibus (quoſcunque mores præ ſe fe-
rant) bene nobis conveniat: quantum
enim pacis & belli tempore utiles ſunt
favores, & beneficia, quæ bene ani-
mati Pontifices poſſunt concedere,
tantum periculoſa ſunt detrimenta,
quæ ab iiſdem male affectis timenda
ſunt: neque unquam defuerunt, qui
ad deteriora proclives animos inſti-
gent.

Ideo omnes Chriſtiani Principes, ſi-
ve inter magnos, ſive inter mediocres
annumerentur, religione ducti, ſive
aliis de cauſis, eo ſeſe abjecerunt, ut co-
ram Pontificibus genua flexerint, eju-
que pedibus oſcula detulerint, omnes-
que in univerſum, etſi magni validi-
que, ipſorum amicitiam adipiſci co-
nati ſint, aut ſaltem, ne contrarios ha-
berent, operam dederint, & quicun-
que naturæ & affectibus Pontificis ſe
prudenter accommodavit, ingens e
ea re commodum, maximumque fru-
ctum aſſecutus eſt. Quæ res ſi unquam
utili-

utilis aut neceſſaria deprehenſa eſt, quidem hoc tempore, & hoc Pontifice, perneceſſaria eſt, multoque utiliſſima. Natura ſiquidem rigidus eſt & auſterus: cumque præſentem dignitatis celſitudinem non artibus ſuis, non ambitu, ſed ſolo Dei conſilio ſibi conſecutus eſſe videatur, autoritatem ſuam ſine timore ullo ſemper exercuit, profiteturq; ſe non modo ab omni perturbatione atque utilitatis cupidine eſſe immunem, ſed etiam nihil aliud reſpicere, quam quod religionem, & quæ eam conſequuntur, attingit; fixam animo gerens opinionem cunctos Chriſtianos religione omnia metiri debere.

Verum de temporali Pontificis dominatu inſtitutum ſermonem continuanti, primum ſeſe mihi offert Roma urbs. In qua, ut communis fert opinio, trecenta millia hominum, maiori ex parte advenarum, reperiuntur: nam quoad indigenas, revera pauci ſunt; ambigiturque an quiſquam ex illis à vetuſtis incolis originem trahat. Inter quos aliqui Barones, & Principes, viginti, triginta, quinquaginta millia aureorum, & nonnulli amplius in reditibus poſſident, omnes tamen fere alieno ære obſtricti: quemadmo-

 dum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

dum etiam plurima pars hominum magis ad paupertatem vergit, quam divitiis affluat, ut neceſſe eſt accidere ubicunque nulla ars, qua homines ſuſtentare ſe poſſunt, celebratur: propter ea, quæcunque ad uſum vitæ pertinent omnia fere aliunde importantur: præſertim laneæ & ſericæ veſtes, Venetiis Luca, Florentia, Genua, & Neapoli a ferunt.

Creant Romani ſuos Conſervatores, Tribunos, alioſque Magiſtratus, & Pontifex ipſis ſecundum veterem morem Senatorem concedit; qui ſimul cum Conſervatoribus in Capitolio jus dicit; ubi populus conſilium ſuum habet, ubi ſimiliter Tibicines & Muſi detinentur. ſed hæc ſpeciem potius quam vim gubernationis exhibent: e enim à tribunalibus illis non niſi controverſiæ inter Romanos, reſque minoris momenti cognoſcuntur. cæte vero & majora quæque coram Pontifice ejuſque miniſtris, Vicario, Gubernatore, & Auditore Cameræ agitan tur; & conſilii decreta omnino depen dent ex voluntate Pontificis, qui Baro num populique audaciam quotidie d primendo, abſolutum Vrbis imperium ſolus adeptus eſt.

Peregrini vero ad urbem, tan

quan

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

quam ad communem patriam, ingen-
i numero convolant. ubi nullius per-
onæ acceptio eſt, nulla inter natio-
nes conſtituta diſcrepantia: omnes
brevi temporis ſpatio in albo civium
deſcribuntur, primoſque civitatis ho-
nores non multo negotio adipiſcun-
ur, & melius fortaſſe, quam alibi, in-
genii induſtriæque ſuæ fructum præ-
niumque conſequuntur: denique for-
unæ ſuæ favore & virtutis ductu ad-
pirare poſſunt ad maximas Aulæ &
Eccleſiæ dignitates, imo ad ſupremum
quoque honoris gradum, quem ſæpe
conſecuti ſunt ſordido loco nati, &
ejuſmodi homines qui alibi vix po-
uiſſent egeſtatem ſuam aliquatenus
ublevare: præterquam quod tendunt
lluc plerique vel religionis ergo, vel
clementiæ, vel juſtitiæ in negotiis ſuis
petendæ, quorum multitudo ingens
expeditur quotidie: plerique etiam
propter munia & officia ſua in aula re-
ſidere coguntur.

Admirandum quoque eſt, quo pa-
cto undequaque Romam confluat pe-
cunia, partim propter quotidianos
advenarum urbem incolentium ſum-
ptus, qui generatim ſatis ampli ſunt,
atque profuſi: partim ob ſolvendas ea-
rum rerum, quæ impetrantur, ex-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

peditiones, præſertim propter Bullas beneficiorum: partim etiam ad quædam aulæ officia, utilitatis vel ambitionis ergo coëmenda.

Regio, quæ ſpatio triginta mill. paſſ. Romam ambit, uberrima eſt, utpote quæ affatim frumentariam annonam carniumque omne genus ſuppeditet: vini quoque copia non deeſſet, niſi incolæ, præſertim externi, valetudinis, aut potius deliciarum cauſa aliarum regionum vina expeterent quorum plurima ex regno Neapolitano, Corſica inſula, ex litoribus Liguriæ, & ex Gallia advehuntur. Verum hæc regio adeo fertilis, adeo parum incolis repleta eſt, ut ad agros colendos, & ad meſſem, vindemiaſque, ex diverſis Italiæ partibus, & ex Gallia Ciſalpina quoque illuc quadragies circiter mille operarii concurrant: qui abſoluto opere cum lucello aliquo domum revertuntur; ſi modo ſuperſtites fuerint. etenim magna ipſorum pars extingui ſolet, vel propter inſuetum ſolis fervorem, vel propter marinorum flatuum malignitatem, qui nunc eo ſunt pernicioſiores, quo majorem vaporum, qui ex paludibus exſurgunt, copiam afferunt; remoto jam magna ex parte impedimento ſylva-

tum,

um, quæ prius obſtabant. hæc autem omnia (quanquam non ut antea) urbem Romam adhuc inſalubrem faciunt. Itaque hæc regio, quæ antiquitus innumerum hominum numerum continebat, modo vacua & deſolata eſt, & in littore, quod Romanum dicitur, à portu Herculis ad Terracinam, ſpatio centum quinquaginta millium paſſuum in longitudine, vix & ne vix quidem octo mille habitatores connumerantur.

Tractus ille terrarum, quæ inter Vrbem & Regnum Neapolitanum interjacent, *Campania* dicitur, quemadmodum ſpatium illud quod ab altera parte Vrbis Florentiam verſus extenditur, *Patrimonium* nuncupatur. Marchia Anconitana, & Flaminia, ad mare ſitæ ſunt, illa contigua Regno Neapolitano, hæc agro Ferrarienſi, quibus ſimiliter Bononia finitima eſt. Vmbria mediterranea loca tenet, regio quidem adeo ferax, ut non ſolum incolis ſuis victum ſuppeditet, verum etiam ad Florentinos frumentum tranſmittat.

Conſueverunt præteriti Pontifices harum Provinciarum Præfecturas, & quarundam civitatum gubernacula affinibus ſuis, tam Eccleſiaſticis, quam

Secularibus, & Cardinalibus à ſe promotis & benemeritis, concredere, ut inde utilitatem ac beneficium conſequantur. Nonnulla enim gubernatio & legatio, tria, quatuor, & uſque ſeptem millia aureorum, nonnunquam amplius in annuis reditibus habebat.

Verum hic Pontifex hæc emolumenta omnia ad ſe traxit, ipſeque gubernatores illuc mittit: qua in re haud bene ſcio, num populi in ratione gubernationis quidquam lucri fecerint: illud verum eſt, ipſos propter ſummam in hac re Pontificis diligentiam, quiete vivere, cum antehac magnis perturbationibus jactati fuerint, ſæviſſimas inter ſe inimicitias exercentes, neque cuiquam odii cauſa parcentes, extinctis aliquando integris familiarum gentibus.

Sed ex hoc incommodo beneficium illud conſecutum eſt, quia in armorum exercitio ſeſe perpetuo exercentes, videntur magna ex parte ſtrenui & generoſi milites evaſiſſe: quos præteriti Pontifices ad numerum uſque viginti quinque millium conſcriptos delegerunt, & in cohortes diſtibuerunt, ut exercerentur.

In Præſentia Pontifex nullos habet ſtipendiarios milites, præter ducen-

tos

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

os Helvetios, & centum equites levis
rmaturæ, quibus ſtipatoribus utitur:
iginti quinque Helvetios Ravennæ,
n agro Piceno viginti quinque pedi-
es, totidemque equites; præter Adria-
æ molis præſidiarios milites : item
rcis Anconitanæ, aliarumque arcium
& turrium, pauciſſimo numero. Bono-
nia ex ſuis reditibus centum habet ſti-
pendiarios Helvetios, & quinquagin-
ta equites. In iſtis nihilominus civita-
tibus ac regionibus poſſent, quotquot
placeret, milites colligi, & nonnulli
equites, quanquam non adeo magno
numero: neque deſunt eximiæ virtu-
tis duces: quando quidem videntur hæ
provinciæ non minus quam quælibet
pars Italiæ, iis abundare.

Quoad arces, quædam ſunt natura munitæ, ut Orviætum, ſed parum arte adjutæ: hæc enim res non minus ſocorditer, quam pleræque aliæ, in ſtatu Eccleſiaſtico tractatur. Incepit Pius IV Leoninæ civitatis munitionem (quæ eſt pars Romæ ultra Tiberim, in qua parte eſt Caſtellum S. Angeli, templum S. Petri, palatium Pontificis) ne regina urbium hoſtilibus damnis ſemper expoſita foret: Gregorius Pontifex multum pecuniæ expendit, eandemque partem duabus

pulcherrimis viis exornavit: & præſens Pontifex, quanquam præ ſe fert munitionis abſolvendæ voluntatem, nihilominus eam reliquit hactenus imperfectam.

Verum Eccleſiaſtici imperii arces, quæ majoris ſunt momēti, ſunt Neapolim verſus, Agnania; Civitas vetus ad mare inferum; Ancona: adhuc omnes ita imperfectæ, ut difficillime reſtituræ eſſe videantur minimæ, quæ fieret ab hoſte, impreſſioni. Sunt præterea pleraque alia caſtella & arces male cuſtoditæ, cum propter minimum præſidiariorum numerum & virtutem, tum propter munitionem & annonæ defectum.

Reſtat, ut de proventibus dicamus, qui conſiſtunt in vini, olei, farinæ, ſalis, carnis, ac cæterarum venalium rerum vectigalibus, gabellis, mulctis: ſubſidio triennali, quod à Paulo III extra ordinem ſemel imperatum, jam ordinarium ac perpetuum fieri cæpit: ſubſidio triennali, quod Fratrum ſive Monachorum non mendicantium in Italia collegia perſolvere conſueverunt: collectis ex Hiſpania, Luſitania, Italia: cenſu S. Petri, quem Reges Neapolitani, Duces Ferrariæ, Vrbini, Parmæ & Placentiæ, aliique dependunt:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

tem ordinariis reditibus è Romanio-
a, Marchia Anconitana, Patrimo-
io S. Petri, Latio, Vmbria; agris Ca-
nerino, Peruſino, Bononienſi, Bene-
entano & aliis regionibus ac oppidis.

His non computo illas utilitates,
uæ ex Præfecturis à Pontifice reten-
is & ſibi reſervatis percipiuntur: has
nim illis ſumptibus contrapendo,
uos Pontifex in Cardinales quoſdam,
ninus divites, erogare ſolet.

Neque Annatas beneficiorum, &
enſiones pro Bullarum redemptioni-
us, in rationes refero, quum ex his ni-
hil in Pontificis ærarium inferatur, ſed
diverſis Officialibus ſint obligatæ.

Quamvis autem horum redituum
non pauci à ſuperioribus Pontificibus
alienati fuerint; præſentis tamen Pon-
tificis vigilantia & parſimonia, ita jam
ſunt revocati, ut ſeſquimillionem auri
fere reddant.

Alienationes hæ ſub duobus ſunt
factæ nominibus & titulis; Officio-
rum, & Montium.

Officia ſunt fere omnia miniſteria
aulica & his conſimilia, quorum eſt ea
conditio, ut poſt mortem ejus, qui
tenuit, vacent, aut etiam tum, quan-
do is ad Cardinalatum evectus fuerit.
In his æſtimandis Camera ita verſa-

tur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

tur, ut pro denis annui reditus, ſemel centum poſcat; unde quinquies centena coronatorum millia confici putantur.

Montes duorum ſunt generum: Aut enim morte extinguuntur, qui pro ſingulis centenis duodecim aureos annuatim reddunt: aut ad hæredes tranſeunt, & pro centenis ſeptem pendunt.

Præter hæc aliis etiam modis Pontificii reditus obligati & onerati ſunt, inprimis ab ipſius Vrbis & aliarum Provinciarum Præfecturis; nec parum in Vrbanos populi Romani Magiſtratus erogatur. Huc accedunt ſumptus domeſtici in Pontificis familiam, in Helvetiorum & levis armaturæ equitum ſatellitia; in caſtelli S. Angeli, Oſtiæ, Civitatis veteris, Terracinæ, Orviæti, &c. præſidia; in cantores, cornicines, nuncios, curſores, & ejuſmodi famulitium: in eleemoſynas, dona & largitiones, aliaque in magnatum aulis uſitata.

Hos tamen alioſque fere infinitos ſumtus, quos in multa ædificia & magnificas ſubſtructionum moles cum æterna nominis ſui laude jam ante fecit, & etiam nunc quotidie facit, præſens Pontifex ita moderatur, uti quinque

Ponti-

Pontificatus ſui annis quadragies centena aureorum millia, id eſt, quatuor auri milliones ærario intulerit.

Licet autem Pontifices mille habeant conficiendæ pecuniæ modos, ex iis duo tamen maxime in promptu ſunt. Quorum unus eſt Cardinalium creatio, à quibus etiamſi nullam paciſcatur pecuniam, non modicum tamen è beneficiis, quæ illi ante poſſederant, percipit emolumentum. Alter eſt regreſſuum & aliarum gratiarum conceſſio, ut olim ſolebat fieri; ſed ad hoc opus eſt ut Papæ conſcientia nonnihil ſe cogi patiatur.

Verum ut hanc partem de ſeculari Pontificis imperio concludam: illud auſim dicere, ſi Princeps aliquis ſecularis Pontificias obtineret ditiones, eaſque tanquam rem propriam & hæreditariam adminiſtraret, cum paucis Principibus fore comparandum, non tam imperii amplitudine (quanquam & hoc ampliſſimum eſt) quam regionum præſtantia, agrorum fertilitate, incolarum numero, nobilitate civium, ad militiam apta juventute, ſumma denique rerum omnium abundantia: quarum rerum adjumentis non ſua tantum præclare tueri, ſed aliis etiam formidabilis eſſe poſſit. Sed plerique

omnes,

omnes qui antehac fuerunt Pontifices non modo de amplificanda & locupletanda ditione Eccleſiaſtica, ſed vix pene dicam, de conſervanda ullam ſuſceperunt curam aut cogitationem. Unde mirum non eſt, vix ullum in toto Chriſtiano orbe reperiri dominium, quod in tanta rerum omnium copia & ubertate, armis, commeatu, aliiſque ejuſmodi præſidiis minus ſit munitum, ita ut ad prædam cuilibet invaſuro expoſitum videatur.

Hic in Pontificibus digna quædam conſideratione occurrunt, utpote quibus cauſa ad mutandam ſententiam nunquam deeſt, dum Eccleſiæ commodum & dignitatem allegant & prætexunt. Sed & iidem provecta plerumque ſunt ætate, ita ut haut procul à morte abſint. Quibus defunctis, univerſa mutatur rerum facies, conſiliaque evaneſcunt, aut alium longe exitum ſortiuntur, ſic ut in Pontificum amicitia & confœderatione non multum ſpei ponendum ſit. At ſi quis viceverſa dicere velit, eorundem ergo inimicitias vel odia non valde metuenda, longe erraverit. Quicunque enim cum Pontifice bellum geſſerit, poſt infinitos factos ſumptus præclare ſecum actum putabit, ſi quod ſuum eſt, defenderit:

ſerit: quum plerique omnes aut reli-
ionis quadam veneratione, aut ne
ova in ſe concitent odia, abſtineant
b iis, quæ Sedis Romanæ ſunt, occu-
andis, aut occupata reſtituant, ut ex
nultis hiſtoriis & exemplis videre eſt:
dque noſtro tempore fecit Carolus V
mperator, Rex Catholicus; Veneti,
qui Serviam & Ravennam Pontifici
eddiderunt.

Verum enimvero Pontificia digni-
as atque auctoritas magis à ſpirituali-
bus, quam à temporalibus dependet.
Quoad illas enim, Pontifex Romanus
pro univerſæ Chriſtianæ Reipublicæ
capite, divi Petri ſucceſſore, & Chri-
ti in terris Vicario agnoſcitur, & ha-
betur, qui in rebus ad fidem pertinen-
tibus errare non poſſit: à cujus judi-
cio & determinatione ne minimum
quidem diſcedere liceat, qui legum
ejuſmodi rebus à ſe latarum vinculo
conſtringere omnes queat: qui in eis
etiam, quæ in Conciliis tractata ſunt,
plenam ſtatuendi & determinandi ha-
beat facultatem: qui denique ſupra
Conſilia ſit, quorum decreta ipſius ſit
declarare, infringere, corrigere, & in
quibuſdam etiam diſpenſare: in quo
tamen Sorbona Pariſienſis Theologi-
ca, Baſilienſis Concilii auctoritatem
ſequuta,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

ſequuta. nunquam abſolute voluit aſſentiri. Iam rerum ſacrarum, & quæ ſub his comprehenduntur, cura omnis ad Pontificem refertur. Neque vero Sacerdotes modo & Monachi ipſi ſunt ſubjecti, ſed ne ſeculares quidem ab ipſius poteſtate ſunt exempti, non tantum reſpectu rerum pure ſpiritualium ſed & aliqua ex parte temporalium ut judiciorum tam civilium & criminalium, quam rerum matrimonialium, hæreticæ pravitatis, & aliorum enormium ſcelerum judicia ab ipſo ejuſque miniſtris petantur.

Quin etiam non defuerunt, qui ad demerendam Pontificum gratiam, ſcribere non dubitarunt. Principes omnes & ſtatus ſeculares Pontificum imperio eſſe ſubjectos, eorumque eſſe de Regum & Principum controverſiis judicium ferre, & quid hujus, quidve illius ſit determinare.

Ac ſi quis penitus cognoſcere velit, quanta Pontificis Romani ſit auctoritas: tot tantoſque præmiorum ac pœnarum, quibus duabus rebus tanquam vinculis, homines in officio continentur, modos perpendat. In pœnis quidem, quæ à Pontificibus infliguntur, non de fortunis tantum & vita, ſed de animæ quoque ſalute agitur, eorum

ſcili-

ilicet quibus illi ſacris interdixerint,
uouſque Cenſurã & Excommunica-
one percuſſerint. Remunerandi vero
em plures, quam quiſpiam alius
inceps habet modos, non tantum è
nis temporalibus, ſed etiam ſpiri-
alibus, ut Abſolutione, Indulgentiis,
iſpenſatione, aliiſque tam tempora-
um quam ſpiritualium rerum gratiis,
ibus non plebeii tantum homines,
d maximi etiam Principes opus ha-
nt, præſertim ut ad ſuos & ſuorum
gnorum uſus, & neceſſitates, Eccle-
ſticorum ſubſidiis, decimis, & id ge-
us exactionibus liceat uti.

Sed inprimis illa trita & latiſſima
t via, conferendi ſcilicet in alienis re-
onibus ſive imperiis Eccleſiaſtica be-
eficia: quæ tamen poteſtas hodie non
arum acciſa eſt, & reſtricta, in Ger-
nania præſertim, ubi Epiſcopos &
rælatos eligendi Canonicorum Col-
gia (quæ Capitula vocant) jus habent;
xceptis iis, qui Auſtriacæ familiæ im-
erio ſubſunt, qui ab Archiducibus
ominantur. In Francia ſive Gallia
olius Regis eſt Epiſcopos nominare.
c etiam Rex Catholicus ſolet in Hi-
paniæ regnis, in India Occidentali, in
Belgio, in Sardinia, Epiſcopos nomi-
nare; in regno Neapolitano nomina-

tionis jus habet in viginti quatuor E
cleſiis, ſecundum conventionem cu
Clemente VII factam. Sed & Imper
tori, quatenus Hungariæ & Bohem
rex eſt, Epiſcopos in jam dictis regn
nominandi jus eſt, non Collegiis. Ide
in Luſitania & Polonia uſurpatur. N
hilominus tamen tanta eorum ben
ficiorum, quorum ad Papam pert
net diſpoſitio, eſt copia, ut nemi
ex omnibus Chriſtianis Principibus
berior ſit materia, & latior, quib
voluerit, benefaciendi campus: ſed
qui Collationem ab ipſo non accipiun
Confirmationis tamen diploma imp
trare neceſſe habent.

Non alienum abs re fuerit, de Pon
tificum creatione hoc loco aliquid d
cere, ut quantum fieri poteſt, omn
breviter, quæ ad materiæ hujus co
gnitionem pertinent, perſequamu
Scire igitur oportet, morem Roman
creandi Pontificis variũ eſſe, & dive
ſum ab illo antiquitus uſurpato. Pr
mum enim Pontificem, D. Petrum ſc
licet Apoſtolorum Principem, Chriſtu
ipſe, Dei filius, Eccleſiæ fundator, pro
pria auctoritate inſtituit. D. Petrus Cle
mentem ſibi ſucceſſorem aſcivit: cu
poſtea Cletus, & inde Anacletus ſuc
ceſſerunt. Poſtea clerus Romanus, con

juncti

nctis cum populo ſuffragiis, jus re-nciandi ſibi Pontificis uſurpavit. In- ab anno CCCLI Imperatores ſuam oque interpoſuere auctoritatem: à ibus illi confirmationem petere ſo-bant, primum depenſa certæ pecuniæ mma, deinde ſine pretio. Iidem per iquod temporis ſpatium non niſi æſentibus Imperatorum legatis co-nari ſolebant: ac tandem etiam ipſo-im Pontificum conſenſu, ad retun-endam populi Romani inſolentiam, niverſum jus creãdorum Pontificum Imperatores fuit tranſlatum, qui iam longo id tempore uſurparunt, mordicus retinuerũt: adeo, ut quum lem à Pontificibus repeteretur, grave hiſma exortum fuerit, quod Chriſtia-am rempublicam diu graviſſime af-ixit. Inter hæc Pontifices quidam ipſi bi ſucceſſores elegerunt, quorum ectionem deinde Clerus confirmavit. andem vero prævalente Pontificum uctoritate, excluſo Imperatore & opulo, electio penes Cardinales & rimates aliquot ex clero remanſit, lonec ab Alexandro III in concilio La-eranenſi anno MCCLIX, præſentibus CLXXX Epiſcopis, decretum fuit, ut is, qui à tertia Cardinalium præſentium parte electus fuiſſet, pro legitimo Papa

agnoſceretur. Qui mos obtinuit a annum uſque MCDXVII, quando Ma tinus V ad tollendum illius tempor ſchiſma electus fuit: poſtea vero Gre gorius X in Concilio Lugdunenſi pri mus conclave illud ordinavit; done tandem ſucceſſu temporis dicta electi ad eam, quæ hodie uſurpatur, forman eſt reducta.

Solebant autem Cardinales in eli gendo Pontifice tribus uti modis, pe Compromiſſum, per Adorationem & per Scrutinium. Nobis illud ſcir hic ſufficiat: omne eligendi Pontifici jus atque auctoritatem penes Cardinales eſſe, qui Pontificis tanquam capiti præcipua membra ſunt, rationis ejus lumina & operum coadjutores. Eis multa à Pontificibus conceſſa ſunt privilegia, præcipue vero à Paulo II & aliis, ſemiſſis omnium redditum Sedis Apoſtolicæ, ut ex ſcriptis ſive Actis patet: Sed ejus loco, ſemiſſis Annatarum de beneficiis, quæ à Conſiſtorio conferuntur, aut imperantur, ipſis aſſignata eſt. In honore autem Regibus æquiparantur. Olim, ut curioſi quidam obſervarunt, non plures erant quinquaginta tribus. at numerus paulatim eo uſque excrevit, ut Pius IV uno tempore ſeptuaginta ſex viderit. Hoc

vero

vero tempore (*Sixti V P., quo auctor hujus Relationis Italice hæc ſcripſerat, anno* MDLXXXV) ſexaginta quatuor ſunt: in quibus multi excellentes Iuriſconſulti; Theologi vero, qui alicujus nominis ſint, pauci.

Collegium hoc Cardinalium Principum ſtudiis in factiones olim ſciſſum fuit, eo maxime tempore, quo Carolus V Imperator, & Franciſcus I Galliæ Rex capitali odio inter ſe diſſidebant, &, non de gloria & imperio, ſed de ſalute dimicare videbantur. Quum enim uterque exiſtimaret, magnum ſibi ad victoriam conſequendam in Pontificis gratia & favore poſitum eſſe momentum: illi vero circa Pontificem aſſidui ſint, ejuſque conſilia moderentur, & quo velint, flectant: mortuo vero Pontifice, novi eligendi habeant poteſtatem: uterque omnibus modis eo elaboravit, ut quos rebus ſuis commodos fore arbitrabantur, eorum obſequia multis officiis ſibi devincirent. Poſtquam vero experientia cognitum eſt, Cardinales quibuſcunque conſtrictos officiis in Pontifice eligendo ſuas magis quam aliorum ſequi utilitates; ex quo factum ſæpe eſt, ut Pontifices ii renunciati ſint, quos illi minime omnium volebant) electionem Ponti-

ficis non à Cardinalium ſibi propenſ favore, ſed unius Dei voluntate expectandam ſibi ſtatuerunt, rati, omnem operam & ſumptus, qui hanc in rem impenderentur, perire. Hinc Galli primum curam hanc omiſerunt: & Rex Catholicus diu ab omni largitione in Cardinales abſtinuit; poſtea vero paucos quoſdam certis penſionibus ſibi obligavit, numero circiter, cum ſibi ſubditis, ad viginti quinque. Nec Gallis difficile foret ad ſuas partes quoſdam hac ratione adjungere; ſed prudentius forſan faciunt, quod tale nihil præſ ferunt, ſed in univerſum omnibus Cardinalibus favorem ſuum probare ſtudent. Imperator ſex aut ſeptem habet ſibi obnoxios, quos tamen ille nihil impedit, quo minus libere omnia agant, ſuoque munere fungantur. Inde fit, ut hodie principales factiones inter ipſos Cardinales vigeant, quamvis magnus Hetruriæ, ſive Florentiæ Dux, non ignarus, quantum ſua interſit, Papam habere cui tuto fidat, aut certe non diffidat, nihil eorum omnium intermittat, quibus ſe putat id conſequi poſſe: & eum in finem octo vel decem Cardinales habeat confœderatos.

Audiamus porro quæ Illuſtriſſ. Ioannes Delphinus Sereniſſ. Reip. Venetæ

ad

[a]d Clementem VIII Legatus retulerit [R]omum reverſus.

[S]edes Apoſtolica ex omnibus pro[v]inciis ſuis & ditionibus annuatim [p]ercipit decies octies centena millia [c]oronatorum, & tamen, quæ vix in[v]enient fidem, præter ingens fœnus [q]uod montes poſtulant, tantum ex[p]enditur in familiam Papæ, in Cardi[n]ales, inque infinitos pene officiales [C]uriæ, aliaque, ut vix ſub finem anni [e]x tam immenſa ſumma centum mil[li]a ducatorum fiant reliqua. Quare [q]uum ſumtus extra ordinem faciendi ſunt, diverſæ inſtituendæ ſunt pecuniæ conquirendæ rationes; quales ſunt: venundata officia vetera multiplicare, inſtituere nova; augere pretium expeditionum in officiis jam collatis; non neceſſarios miniſtros abdicare; curialium ſumtum minuere; novos Montes erigere tam vacabiles quam non vacabiles; denique nova onera invenire, aut vetera augere; (quanquam poſtremi hi modi difficulter à populo Romano tolerarentur.) Magnum quoque emolumentum percipere poſſunt è permiſſione Capitulorum, & diſpenſationibus in ſecundo gradu; quibus modis Sixtus V prudenter & feliciter uſus reditus annuos incremento du-

centorum mill. coronatorum auxit & ſupra CL millium expenſarum onere levavit: ut mirum cuique videatur, Pontificem illum vulgo accuſari quod reditus Eccleſiæ alienaverit ut aurum in Caſtellum inferret; ille enim quatuor milliones & dimidium in auro reliquit; & ipſo ſuperſtite vix tertia pars ſumtuum fiebat, qui hodie fiunt; Tanquam hodie non pejora fierent; nam reditibus Eccleſiæ oppignoratis, & æs fœnori ſumitur, & prodige admodum profunditur: quodque ratione vacare videtur, quum uſuras ſolvat Pontifex decimas, caſtella ſubditorum emit, è quibus exigui fructus, puta unum & dimidium aut ſaltem duo ducat. in ſingula centena percipiuntur; nulla neceſſitate, quum caſtella hæc in ditione Eccleſiaſtica conſtituta ſint. Alii & hoc mirantur, quod Pontifex in hac ærarii inopia, & emendi libidine, non potius manum admoveat theſauro in Caſtello S. Angeli condito, quam ſedem tam ingenti fænore oneret; Sed Pontifex numquam induci potuit ut trecenta aureorum millia quæ reliqua ſunt promerentur; quum ægerrime CL illa aureorum millia, ultimum ſubſidium quod in Hungariam miſſum fuit, inde pro-

mi conſenſerit. Mirum autem eſt unde tanti ſumtus potuerint fieri. nam, ut Hungaricam taceam, in expeditione Ferrarienſi, & Caſtelli ibidem ædificatione, aliiſque quæ eodem pertinent ſupra duas milliones expenſas fuiſſe, ſatis conſtat; ut è donativis & oppignorationibus reliquum provenisse neceſſe ſit. Addam tamen unum quod veriſſimum eſt, duobus hiſce annis octies centena millia coronatorum ex exactis, (*Spogli* vocant) annumerando Archiepiſcopatum Toletanum, in ærarium illata, & quidem è ſolis Romanis beneficiis ſupra centum millia.

Vires militares, quas Pontifex continuo alit, perexiguæ ſunt. nam præter cc Helvetios corporis illius cuſtodes; & alam equitum; tantum IↃCCC Corſi ſtipendiarii ſuperſunt: quorum numerus etiam longe minor cenſetur. Quas vero copias, ubi neceſſe eſt, in ſuis terris poſſit concire, è nuperis delectibus proclive fuerit æſtimare; neque dubium eſt, quin ſine ullo agrorum & culturæ diſpendio, decem mill. peditum & mille equites cogere poſſit, militiæ apprime idoneos; licet equites fere velites ſint, verum Italorum longe optimi.

II.

DE REGNO NEAPOLITANO.

CVncta quidem Imperia & Regna varias ſæpe viciſſitudines paſſa ſunt, nullum autem plures quam Regnum Neapolitanum, ſive dominii ipſius, ſive dominorum mutationem ſpectes. Cumque pleraque Regna & Reſpublicæ, ſuo dominationis curriculo abſoluto, alia alteri regno ſive dominio initium dederint; alia crebris hoſtium invaſionibus diu exagitata, aut libertatem penitus amiſerint, aut priſtinam poſtliminiò recuperaverint amplitudinem: Hoc Regnum jam toties excidio ſuo ſuperfuit, & in perpetuo licet ſervitute, ex hoſtium ſuorum potentia, aliquam invenit libertatem. Id primum ſub Apûliæ & Calabriæ Ducibus fuit, & anno demum cIↃ c xxv in regnum verſum eſt, & utriuſque Siciliæ Regnum nuncupatum. Id Rogerio primo datum, qui cum ante Siciliæ Comes diceretur, poſt Ducatum hunc Gulielmo ereptum, (qui Conſtantinopolim profectus erat, ut Alexii Imperatoris filiam in

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

in uxorem acciperet) ab Anacleto, ut volunt, Antipapa, primus utriuſque Siciliæ Rex eſt coronatus. Rogerii hujus poſteri hoc Regnum poſſedere uſque ad Guilielmum cognomento Probum. Quo abſque legitimis hæredibus defuncto, Barones Regni naturalem quendam ipſius nepotem, nomine Tancredum, in Regem cooptarunt; Clemens vero III, regnum ad Eccleſiam devolutum aſſerens, (nam Robertus Guiſcardus anno cIↃ LIX à Nicolao II P.R. Dux Apuliæ & Calabriæ creatus, univerſam ditionem ſuam, publico jurejurando, Eccleſiaſtico dominio ſubjeciſſe dicitur) eis bellum in Apulia movit. Et poſt hunc Celeſtinus III Henrico Sexto Imperatori Regnum hoc in feudum conceſſit, eique Conſtantiam Tancredi ſororem Abbatiſſam S. Mariæ Panormi, voti indulgentia facta, in uxorem tradidit: atque ita Regnum à Normannis ad Suevos tranſlatum: Hujus Filium Fredericum II Imperatorem, Innocentius IV Imperio & Regno Neapolitano privare conatus eſt, & Æmundo filio Henrici Regis Angliæ conceſſit: Cui licet Alexander IV inveſtituram, ut vocant, per Legatum miſiſſet, cum ſperata ex Anglia auxilia minimè pro-

cede-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

cederent, & Frederici II liberi jam magnam Regni partem occupaſſent, Vrbanus quartus Alexandri ſucceſſor idem in Carolum Andegavenſem Provinciæ Comitem, & Ludovici, cognomento Sancti, Gall. Regis, fratrẽ tranſtulit, qui à Clemente IV deinde inauguratus fuit, his potiſſimum conditionibus, ut poſthac nullus Neapolitanorum Regum, Imperatoriam dignitatem ambiret, aut oblatam reciperet; neque Lombardiæ aut Hetruriæ negotiis ſe immiſceret, & feudi nomine Eccleſiæ quotannis octo millia ducatorum & album equum penderet. In domo dein Andegavenſi Regnum permanſit ad Ioannam primam Roberti R. neptem; quam Vrbanus VI, quod Clementis VII Antipapæ electioni faviſſet, excommunicatam Regno privavit, eique Carolum Durrachii principem, ex Roberti Regis fratre oriundum, ſubſtituit. poſt quem duo alii ex eadem familia ſucceſſerunt, Ladiſlaus Hungariæ Rex & Ioanna altera, ſed nõ ſine variis ſeditionibus & bellis. Nam cum Ioanna illa prima, conſentiente Clemente Antipapa, Ludovicum Andegavenſem Regis Franciæ II genitum, hæredem ſuum nuncupaviſſet, & is ſub Barii mœnibus à Caroli Durrachini mili-

millitibus profligatus & cæſus fuiſſet, ab eodem Clemente filius ejuſdem Ludovicus, in Regem inauguratus fuit; qui tamen ſub Ladiſlao & Ioanna fruſtra aliquoties regnum adire conatus, voti irritus deceſſit. Martinus porro V R. P. Ludovicum hujus præcedentis Ludovici filium è Gallia evocavit, & Ioannam II, quod ipſi in bello quod cum Braceio Montone Pontifex gerebat, minime adfuiſſet, regno indignam judicavit. Illa autem orba & de Regni amiſſione anxia, Alfonſum Arragoniæ Regem, qui tum in Sardinia erat, ſibi adoptavit & hæredem Regni inſtituit: qui cum Neapolim veniſſet, & inſigni ingratitudine Reginam in carcerem detrudere moliretur, illa profugit; & vindictæ cupiditate ardens, Alfonſo abdicato, Ludovicum ſupradictum hæredem adſcivit, & illo vita functo, Renatum Ludovici fratrem: Illa autem defuncta, Ferdinandus VI Neapolim expugnavit, & regni inveſtituram ab Eugenio P. R. impetravit; in Regnum ad Catalaunos devenit; qui ſimiliter cum innatæ populorum inſtabilitati ac ſeditionibus impares eſſent, ejecti fuerunt: & poſt Frederici Regis fugam, Ludovicus XII, Galliar. Rex, & Ferdinandus, Hiſpaniæ regnum

inter

inter ſe diviſerunt. Quo pacto autem hæc res geſta fuerit & quis illius exitus fuerit, operæ pretium eſt, ex Iacobo Aug. Thuano audire. Poſt irritam (inquit) Caroli VIII in Italiam expeditionem, quæ tamen funeſtiſſimo Italiæ exemplo externis principibus ad invadendas illas otio & alta pace gaudenteis provincias iter aperuit, metus Gallici nominis, quod omnia paullo ante terrore compleverat, aliquantum conquievit. nam Ferdinandus Ferdinandi nothi nepos, Alfonſo patre à regni adminiſtratione ultro ſe abdicante, ut præteritæ ſævitiæ invidiam elueret, brevi tempore amiſſa pæne momento recuperaverat. & quamvis omnes merito metuerent, ne denuo Carolus, uti rumor erat, eandem expeditionem tentaret: tamen Italorum principum ante diſſidentium recens fœderatio, atque inprimis Ludovici Sfortiæ, qui Carolo in Italam veniendi auctor & adjutor fuerat, à partibus noſtris defectio, ad hæc Tarrenſis pugnæ exitus dubius, (nam ſibi in ea vel victa pars victoriam arrogabat,) priſtinum metum magna ex parte minuebant. ſed mortem Ferdinandi victoris ſecuta paullo poſt mors Caroli moram tantiſper bello incepto interpoſuit, donec

Ferdi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

Ferdinandus Hiſpaniæ Rex Gallos, in-
ſtigante Alexandro VI, in eam curam
intẽtos, interventu ſuo ad illud quam-
primum ſuſcipiendum incitaret. is re-
cepto ante ſeptennium Perpiniano &
Ruſcinonenſi Comitatu, ictū cum Ca-
rolo in Italiam profecturo fœdus mox
cavillatus fuerat, ſummiſſo in auxi-
lium Arragoniis patruelibus Ferdinan-
do Conſalvo Cordubenſi, qui poſtea
magni Ducis nomen meruit, & ipſe
cum infeſto exercitu contra fidem da-
tam in Septimaniam deſcenderat: po-
ſtremo rebus proſperè à Conſalvo in
Calabria & Apulia geſtis, conciliataque
ſibi, uti rebatur, populorum illorum
benevolentia, conſilium mutavit, &
pæne alienato à patruelibus animo
cum Ludovico XII, qui Carolo in re-
gnum ſucceſſerat, clam novum fœdus
percuſſit de regno Neapolitano occu-
pando, his conditionibus, ut inter ipſos
divideretur, & Neapolis regni caput,
Campania, Samnium Gallo cederet;
Hiſpano Apulia & Calabria. auxit Fer-
dinandi perfidiam, quod cum Frideri-
cus Ferdinandi nuper mortui patruus
& hæres, rem ſibi cum Gallo tantum
futuram ſperaret, Conſalvum cum ex-
ercitu ex Hiſpania venientem benigne
in Sicilia exceperat, & in Calabriam
ſub-

ſubſidio, uti putabat, contra Gallo
deportandum curaverat; Conſalv
contra rumores, qui de occulta ill
conventione jam ubique ſpargebantur
etiam poſt publicatum Romæ fœdus
affirmante, nihil ſibi aliud in mandati
dediſſe Ferdinandum, quam ut Fride
rico & regni ſaluti conſuleret. quo fa
ctum eſt, ut Fridericus, qui nihil ſib
ab Hiſpano metuebat, à duobus poten
tiſſimis regibus eodem tempore præte
opinionem circumventus facile oppri
meretur. Exuto ſumma patruelis in
famia Friderico, reſtabat Ferdinan
dus dux Calabriæ cui pater in Galliam
abiens clam mandata dederat, ut ſe i
Tarentinam arcem, cui præfectum Po
tentiæ ducem impoſuerat, reciperet, &
ibi tamdiu moraretur, dum ne ſe ne
ceſſitate præverti ſineret, quo minus
dedendo arcem, quo vellet, libere abir
poſſet. Nam Fridericus odio patruelis
in Gallia fortunas omneis ſuas colloca
verat, & ut eo filius ſe ſequeretur,
Italiam relinquere cogeretur, impera
verat. verum Conſalvus Manfredo
niâ captâ, cum Tarentinam arcem hi
conditionibus accepiſſet, ut liberum
eſſet Calabriæ duci, quo vellet, abire
idque ſolemni jurejurando firmaſſet, ar
ce deditâ cauſſatus novum Ferdinand
imper

nperium, cui parere neceſſe haberet, alabriæ ducem contra fidem datam ib cuſtodia in Hiſpaniam miſit. Sed on diu inter victores reges manſit in ocietate concordia. nam cum de ve-igali, quod in Apulia ad fineis Sam-ii ex quadrupedum tranſitu colligi-ur, inter parteis ambigeretur, & mul-s ultro citroque tractatibus nihil pro-ctum fuiſſet, tandem ad arma ven-um eſt: quorum de eventu cum ve-eretur Ferdinandus, Philippum Au-rium Maximiliani Imperatoris F., ge-erum ſuum & heredem, cujus ani-us ad pacem & otium natura ſua fe-ebatur, induxerat, ut fide accepta in alliam ad Ludovicum tranſiret, & e componendis diſſenſionibus in re-no ea, qua dixi, occaſione exortis cum ege ageret. ſed cum interea Meletio d Terram-novam in Brutiis cæſo, res Iiſpanorum novis copiis Hugonis ardonæ, & alteris mox ductu Ema-uelis Benavidæ & Antonii Levæ ex Iiſpania miſſis paullum recreatæ, Gal-orum contra longa & infelici Baruli bſidione attritæ inde animos adde-ent, hinc noſtris adimerent, Conſal-us conditionibus de concordia inter udovicum & Philippum, quamvis olemni jurejurando firmatis, ſtare

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

noluit. nec conceptæ de rerum proſpero ſucceſſu opinioni eventus defuit: nam mox Albinii exercitu ad Seminaram in Calabria deleto, ipſoque Albinio cum præcipuis belli ducibus capto: & paullo poſt in Apulia re male geſta ad Gerionem, ac Ludovico Armeniaco Nemorenſi duce in pugna deſiderato, Conſalvus victor à Neapolitanis exceptus eſt; moxque ad Lirim commiſſo cum exercitus Gallici reliquis ingenti prœlio, victor Cajetam recepit, &, Gallis totius regni poſſeſſione dejectis, Hiſpanorum res hactenus dubias in poſterum ſtabilivit. ita Ferdinandus grande perfidiæ ſuæ lucrum tulit, & conſilium de invadendo regno contra patrueles, quod jampridem animo agitatum profunda diſſimulatione texerat, occaſione oblata ad exitum feliciter perduxit. At Ludovicus tot acceptis cladibus, cum non minus pudore quam dolore angeretur, nec inultis tot injuriis honeſte aut ſecure cum Hiſpano tranſigere poſſet, inducias in annum pepigit, ut tantiſper, dum fortuna de rebus ſuis decerneret, ſuſpenſis de bello conſiliis eventum opperiretur; cum ecce commodum de collocanda in matrimonium Ferdinando Germana Foxia ſororis F., quæ honeſta

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

pacis inter principes contrahendæ ratio eſſe ſolet, actum eſt. nam paullo ante Iſabella Caſtellæ regina Ferdinandi uxor, quæ marito regni Caſtellæ procurationem teſtamento legaverat, è vivis exceſſerat: & Philippus Iſabellæ gener, ad quem materni regni ſucceſſio pertinebat, teſtamentum ſocero in dubium revocabat. Itaque Ferdinandus, ut hinc res ſuas in Italia ſtabiliret, inde ſe adverſus generum muniret, facile in novas nuptias conſenſit his legibus, ut dotis nomine jus in ea regni Neapolitani parte, quæ in diviſione Ludovico obvenerat, Germanæ ab avunculo cederetur, ita ut ſi ante Ferdinandum moreretur, ea pars marito accreſceret; ſin marito ante ſine liberis mortuo decederet, ad Ludovicum rediret. nec certior in eo fœdere conſervando quam in reliquis Ferdinandi fides fuit. nam contra dotaleis tabulas ipſe mox ſe totum regnum ex ſucceſſione Alfonſi I Ferdinandi ſputii patris, excluſo Germanæ uxoris jure, poſſidere palàm profeſſus eſt.

Hiſce itaque artibus Neapolitanum regnum ad Hiſpanum pervenit. nunc de ipſo Regno pauca dicamus. Orientalis Italiæ pars (inquit Bernardus Saccus) regno Neapolitano adſcripta, ubi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

Apuliæ & ſuperioris Calabriæ opes late patent, majore æſtu ac ſiccitate urgetur, quam Campania & Latium, quia Orienti propinquior eſt, præcipue Apulia, quæ magis ſinuoſo littore orientem ſolem æſtivum & hibernum excipit, quam Calabria: & Aquiloni quoque ab Adriatico patet, quod ejus ſiccitatem interdum auget. Vtraque vero mare ab Oriente & montium rupes ab Occidente habet, qua ex re orientis ſolis radii in montium altitudinem inflexi ſimilem caloris repercuſſionem dant, ſicuti in Meridionali diximus. Quid, quod etiam in Apulia montium cornua bracchiave in Orientem extenta longe majorem caloris rejectionem in ejus planitie excitant, quam in Latio? ſole videlicet in Meridiem aſcendente, ac matutino æſtivoque calore cum Meridionali æſtu per montium reverberationem conjuncto & continuato: à qua continuatione, æſtuoſa ſitibundaque fit Apulia, univerſa planitie ante finem menſis Maii pene exuſta. Additurque aliud ſiccitati malum, innumerabilium muſcarum infeſtatio, à qua re manaſſe populare proverbium conſtat: Quiſquis inferni pœnas ſubire tentat, æſtatem in Apulia, hyemem circa Aquilam agat. Planteque æſtate in

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

in ipſa Regione auſtro vina in vaſibus mutata bonitate reſident, paſſimque flacceſcunt. In tanta tamen rerum moleſtia, pabuli præſtantia celeberrima eſt, vinique & olei ac tritici & amygdalorum & aliorum fructuum copia, tum à ſoli fœcunditate, tum à ſitu Orientalis oræ, maxima provenit. Hujus regionis pabulum, equino armento eſt aptiſſimum, tam ad pullorum proceritatem, quam ad robur conſtituendum; ideoque ejus provinciæ equi, optimi bellatores ſunt, ævoque diuturniores aliis Europæ equis: nam ſeptimo ineunte anno, finem corporei incrementi recipiunt, & quartodecimo anno labori probe ſufficiunt; ac diligenter curati, vigeſimum annum excedunt, præcipue ii qui albi ac maculoſi ſunt, vulgo à muſcarum ſimilitudine, muſcati appellati. Paſcuntur autem in Apulia equi æſtate in vallibus opacis & montium latebris in Septentrionem verſis, & ad algida Apennini juga traducuntur; hyeme vero in planiciem deſcendunt, & per campeſtria ſive per apricos colles ſine ſtabulis & tecto die noctuque vagantur, ſeparatis inter ſe gregibus, quibus pulli à matribus femelliſque longe ablegantur, ne ſexus agnitione percepta,

temere in amores ruant, & libidine enervati fruſtra deinde inter armenta torpeant. Ingruente autem per hyemem procella ſub ilicibus ſe recipiunt, quarum copia & proceritate Orientalis ac Meridionalis plaga referta eſt. Calabria autem aëre puriore fruitur quam Apulia, niſi quod ſtaturæ magnitudine Apuli Calabris ſupereminent, ſed itineri faciendo Calabri aptiſſimi ſunt. Eſtque ipſa provincia minus æſtuoſa quam Apulia, minuſque muſcarum frequentia infamis.

Neapolitanum regnum ambitu ſuo capit cIↄ ccccLX aut (uti Collenutius) cIↄ Iↄ LXVIII miliar. Italica, peninſulæ in modum inter ortum & meridiem porrectum & undiq; mari incinctum, præterquam CL milliar. ſpatio, à Supero mari ad Inferum; à flumine nimirum Aufido ſive Ofente, qui in mare Tyrrhenum exit, per Apennini juga & Vmbriæ atque Marchæ Anconitanæ confinia ad flumen Trontum, ubi in mare Adriaticum deſcendit. Patetque in longitudinem à Fluvio Tronto ſive arctoo ad mare Adriaticum limite, ad Promontorium Herculeum, quod vulgo Cabo Spartivento vocant, & auſtrum aſpicit, milliar. Italica quadringenta & quinquaginta: maxima illius

illius latitudo eſt centum & duodecim milliarium à territorio Cajetæ ad fluminis Tronti jam dicti ortum, inter ortum atque occaſum; minima vero milliarium viginti à freto S^tæ Euphemiæ ad mare Tyrrhenum, uſque ad Scyllaceum, quod Ionio mari alluitur & ſolis ortum reſpicit.

Continet hoc Regnum haſce provincias: A flumine Aufido ſive Ofente ad Lyrim uſque, hodie dictum Gargiliano, partem Latii, quod hodie in tres partes dividitur, Latium nimirum, Campaniam Romæ, & litoralem ſive maritimum tractum quem vocant Marennam. Pars igitur Latii antiqui ab oſtio Terracinæ fluvii Ofentis ad Gargilianum jam Neapolitano regno accenſetur. Inter Lyrim vero & Sarnum complectitur Campaniam veterem, quæ jam Terra di Lavoro appellatur. Poſt quam ſequitur Licentinorum ager à Sarno fluvio ad Silarum, qui hodie magna ex parte Principatus vocatur. Hanc excipit à Silaro ad Saporim antiquitus Lao dictũ Lucania, quæ hodie maxima ſui parte Baſilicata nominatur. Lucaniam ſequitur Brutiorum regio à flumine Sapri ad mare Tyrrhenum ſito, ad promontorium Leucopetram in mari Siculo, quod

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

hodie vocant Capo dell armi, ubi Apenninus deſinit, cujus extremus ſupra dictum promontorium clivus, à navigantibus punta di Tarlo vocatur. Terra hæc Brutiorum hodie dicitur Calabria. Ab hoc promontorio flectendo verſus Septentriones ſecundum oratum ductum ad Tarentum uſque, magna Græcia ſita eſt, jam quoque Calabria dicta: hanc ſequitur Salentinorum regio ſupra ſinum Tarentinum uſque ad Leucæ caput ſive Salentinorum promontorium: Atque inde verſus Septentriones Brunduſium uſque regio olim Calabria dicta ad mare Ionium, nunc autem cum terra Salentinorum conjuncta regio Tarentinorum appellatur, vulgo Terra d'Otranto. Inter Brunduſium porro & flumen Aufidum, Apulia Peucetia dicta jacet, nonnullis Ætolia; hodie ſecundum oram maritimam Terra de Bari vulgo dicitur. quam excipit Apulia plana, quæ & Daunia olim, hodie Capi aneatus appellatur, inter dictum fluvium Aufidum & Finternum, hodie Fortore, donec promontorium Sancti Angeli ſuperaveris, quod hodie mons Garganus dicitur. Inde uſque ad Trontum fluvium & extimum Regni limitem & aſcendendo per Apennini juga

verſus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

erſus marcham Anconitanam, inco-
unt Frentani, Marucinii, Velleni, Præ-
utii & Marſi, qui unam provinciam
aciunt, quæ hodie appellatur Abruz-
o. In Mediterraneis autem altera re-
io jacet, quæ planiciem occupat cis &
ltra Apenninum, antiquis Samnium
licta, hodie vero Vallis Beneventana;
uæ octuaginta milliaria patet in lon-
gitudinem uſq; ad fontem fluvii Silari;
i autem populi, cum ſex illis ſupradi-
ctis & Hiſpinis, qui fines jungunt cum
Principatu & Baſilicata, ab antiquis
ſcriptoribus confuſe appellati fuerunt
Samnites. Omnes autem hæ provinciæ
hodie ad ſeptem rediguntur: Terram
Laboris, Baſilicatam, Calabriam, regio-
nem Tarentinam, Barenſem tractum,
Apuliam planam, ſive Capitaneatum,
& Aprutium. Verum à Regiis miniſtris
in duodecim ſubdividuntur, Terram
Laboris, Comitatum Moliſſe, qui Val-
lem Beneventanam comprehendit,
Aprutium citerius, Aprutium ulte-
rius, Principatum citeriorem, & ulte-
riorem, Capitaneatum, Baſilicatam,
Barenſem tractum, Tarentinam regio-
nem, & Calabriam citeriorem, & ulte-
riorem. Hiſce provinciis continentur
cIɔ Iɔ LXIII oppida; inter quæ viginti
ſunt Archiepiſcopatus, & centum atque

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

ſeptem Epiſcopatus maximam parte
opibus perexiguis dotati: quædam
item ad oram maris ſita, quæ mun
tiora judicantur, in quibus cum v
aliqua hoſtilis aut invaſio metuitu
præſidia miliaria collocari ſolent; u
Peſcaria in Aprutio: Beſticia & Man
fredonia in Baſilicata; Barleta, Tra
nium, Biſeglia & Monopolis in Baren
tractu; Brunduſium, Tarentum & Gal
lipolis in Tarentina ditione; Taraniun
Cortonæ & Rhegium in Calabria; Nea
polis & Cajeta in terra Laboris; & i
Mediterraneis Aprutii Civitella. In
ſingulis hiſce oppidis, exceptis Peſca
ria, Beſtice & Civitella, arces ſunt ad
antiquum modum fabricatæ, Brun
duſii quidem duæ, Barii una hauc
longe à Puteolis, Neapoli tres, Capuæ
una facta ad hodiernum modum, quæ
una cum ſancti Ermi arce quæ Neapoli
imminet ſolæ hiſce temporibus hoſti-
bus pares futuræ creduntur. De Civi-
tella ita Thuanus: Civitella in Cara-
cenis arduo colli impoſita eſt, ab ea
parte prærupto, qua ſeptentrionem
ſpectat & per unam partem Hadriati-
cum mare deſpicit. in imo colle olim
habebat arcem quinque propugnacu-
lis munitam, ab oppidanis ſub Caroli
VIII in Italiam adventum deſtructam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

præſidiariorum inſolentia ad præ-
m exponerentur. Ad occaſum ubi
clivior eſt Viperatam fluvium ſubje-
m habet, haud longè ex Apennino
tta Gercetum ſcatentem,qui flexuo-
anfractibus vallem interſecat, unde
nomen, & ad Ægidii fanum in ma-
exoneratur: paulo inferius Salinus
, qui relicto ad lævam Turtureto
ope Iuliam novam decurrit.

Portus pro tanta regionum ampli-
dine admodum pauci, licet quidam
nus, quos ora variis receſſibus lanci-
ta admittit, urgente tempeſtate ſta-
onem haud incommodam præbeant:
d magna ex parte intuti ſunt, & in-
imis Neapolitanus. qui licet mole
bjecta defendi videatur, tamen ma-
s pompæ inſervit quam navigiorum
curitati: ideoque graviore tempeſta-
ingruente triremes Bajas petere ſo-
nt, à quibus haud longè abſunt mi-
abilis illius molis à Nerone jactæ re-
quiæ, quæ portus vicem præbent. ſi-
us hic vulgo mare mortuum appel-
atur. Cajetanus quoque ſinus pro
ortu habetur, licet aquilonibus expo-
itus. In Tarentina regione Brundu-
inus eſt. In Barenſi portus Tranii ſi
reficeretur, centum triremium capax
eſſet, & Tarentinus in Baſilicata longè
plurium,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

plurium, niſi jam occluſus eſſet,
Turcis, uti credi ur, opportunitate
præberet hic claſſem ſuam ſubducen
ad Regnum invadendum.

Flumina pleraque hujus Regni n
vium feracia ſunt. inter illa autem
minent, Liris, hodie Garigliano; Vu
turnus, Landus, in terra Laboris: V
ſentium & Actiſium in Baſilicata; A
fidus in Barenſi regione: Phiternu
hodie Fortore, & Candelorus in Cap
taneatu: Iunium, Aternus Ptolomæ
hodie Peſcara; Sangrus, in Aprutio.

Porro Civitates de quibus ante d
ximus pleræque inter particulares do
minos Regni hujus indigenas diviſ
ſunt, ſub diverſis titulis, quorum nu
merus quantum accrevit, tantum d
gnitas illorum imminuta eſt: tu
quod ad vilis conditionis homines pa
tim donatione, partim pretio perve
nerint, tum ob ingentes ſumtus quo
ſuperba hæc natio facere conſuevit
denique quia aut numquam aut per
rarò ad publica munia adhibentur un
de emolumentum aliquod poſſent ca
pere. Nobilitatis vero hic immenſu
eſt numerus; Novendecim Principes
Duces viginti quinque; Marchiones
triginta ſeptem, Comites quinquagin-
ta quatuor, & ſupra mille Barones. (ali

mino-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

norum horum numerũ producunt.) ibus defunctis niſi conſanguinei ſu-ſint, adeo propinqui ut jure prag-aticæ ſanctionis ſuccedere poſſint, rum dominia ad Regem revertun-. Qui illa plerumque locupletibus ercatoribus vendere ſolet, ſingulari perii arcano. nam cum hoc homi-m genus plerumque vilis & abjecti imi ſit, nihil ab ipſis timendum; & m antiquæ nobilitati juxta inviſi t, diſcordiæ inter titulatos ut vocant obiles ſeruntur atque aluntur, ne id conjuncti audeant. Cætera op-da nullis Baronibus ſubjecta à Rege ita neceſſitas poſtulet divendi poſ-nt; ſuntque ita obærata, ut vix li-erati poſſe credantur. Annui hujus egni redditus ad 2 milliones & quin-enta millia ducatorum dicuntur a-cendere, ſi millionem & ducenta mil-a ducatorum comprehendas, quam ummam Rex ſingulis bienniis Dona-ivi nomine à populo accipit; quod am in ordinarium tributum conver-ũm eſt; item triginta & unum grana quæ à ſingulis focis ſolvuntur pro ho-ſpitiis præſidiariorum, & Nobilium quorundam qui Proregem comitan-tur & continui dicuntur, penſionibus; grana ſeptem pro cuſtodibus Turrium

mari-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

maritimarum : novem pro ſemitar[um]
refectione : quinque denique pro Ci[...]
toribus campeſtribus. Ab hoc redd[...]
ſi deducas millionem & trecenta m[...]
lia ducatorum, quæ in penſiones, [...]
riaſque conceſſiones expenduntur, q[...]
reſtant, vix ac ne vix quidem præſid[...]
Peditatui, Equitatui, Triremibus al[...]
que ſumtibus ordinariis ſufficiunt.

Rex Hiſpaniarum ut plurimum [...]
hoc Regno ſolet alere peditum qu[a]
tuor millia, ſub diverſis Tribunis, [...]
uno Præfecto quem vulgo *maeſtro* [...]
Campo vocant, & uno Iudice reru[m]
militarium, quem vocant Auditore[m]
hæ autem copiæ vulgari nomine [...]
Terzo di Napoli appellantur. Præter[...]
in arcibus & caſtellis Regni atque [...]
Turribus quæ juxta littus exſtruct[...]
ſunt, mille ſexcenti pedites Hiſpani [...]
præſidio ſunt, præter officiales qui [...]
iiſdem locis habitant. Equitatus mil[...]
cataphractis conſtat, qui in ſedeci[m]
turmas dividuntur, & ſub variis D[u]
cibus tam Hiſpanis quam Italis mil[i]
tant; turmæ autem ſingulæ ſexagin[ta]
capitibus conſtant, præter Proregis &
Columnæ turmas, quæ centum : præ
terea quadringenti quinquaginta vel[i]
tes in quinque turmas partiti.

In omnibus denique provinciis [...]
quin[...]

ꝗinque pedites in ſingulos centenos
[...]cos extra ordinem imperantur, qui
[...]m per totum Regnum foci nume-
[...]ntur 4011454, efficiunt pedites
40701. Hi autem, ubi neceſſe eſt, à
[...]putatis in ſingulis oppidis aut locis
[...]ominantur, ita tamen ut ſi ducibus
[...]on placeant nominati, alii rurſus
[...]ominentur, donec iiſdem ſatisfiat:
[...]que hi, licet ſatis armati ſint, ta-
[...]en magis idonei ſunt ad patiendum,
[...]uam ad pugnandum, & tamen vulgo
[...]editatus mediæ aciei appellantur; qui-
[...]us licet ſtipendia non procedant, niſi
[...]um actu ducibus ſerviunt, tamen offi-
[...]iales illorum ordinario fruũtur com-
[...]neatu.

Quia autem hoc Regnum vix ab
[...]llo hoſte tentati aut invadi poteſt,
[...]ui non per mare ſubſidia ſibi compa-
[...]are valeat, Rex Hiſpaniæ jamdudum
per Miniſtros ſuos magnum trire-
mium numerum ſibi comparavit. Ve-
rum id à peritioribus obſervatum in-
venio, pacis tempore non modo ter-
reſtres copias negligenter haberi, &
longè infra numerum præſtitutum
conſiſtere, ſed etiam triremes: Pro-
reges enim aliique regii miniſtri ſti-
pendia militum in proprium emolu-
mentum ſolent convertere, & ſervitiis
nauti-

nauticis ad alias operas abuti. Vix a
tem dici poteſt quam licenter Pro
ges aliique miniſtri Hiſpani plebem e
hauriant, & quantas pauculis an
quibus præſunt opes ſibi conquiran
unde minime mirum eſt, interdu
graviſſimas ſeditiones in Regno,
præſertim in urbe Neapolitana ori
quibus tamen Hiſpanus ſatis felicit
ſeſe hactenus extricavit.

Porro regno huic adjacent ſex Inſ
læ: Tremythus quidem Aprutio, L
paris Calabriæ: Capreæ, quæ omniu
maxima, Nycheta, Prochyta & Iſch
Terræ Laboris: Iſchia autem, olim A
naria dicta, munitiſſimam arcem h
bet, inter duas terras ſaxo impoſitan

Regnum hoc ab externo hoſte ter
tentari minime poteſt, niſi qui Pont
ficem R. & Eccleſiaſticum dominiun
propitium habeat. Quatuor autem vi
è Latio aut Anconitana marcha in Re
gnum ducunt. Prima per Germani fa
num, (verba ſunt Thuani) olim tem
poribus Conſalvi magni à Gallis infeli
citer tentata, & periculoſior ob Fru
ſinonem & Anagniam, præter qua
tranſeundum eſt, quæ facili negotio
muniri poſſunt. Secunda per Taliaco
tium Columniæ ditionis frequens ca
ſtellum, quod in dextra Tucini lacu

ripa

pà ex Samnio venientibus occurrit, Valerii vicum, nobile item caſtel-um, & Sublacenſe cœnobium, diffici-s admodum, propter montium & onvallium aſperitatem. Tertia per du-lem civitatem Reate. Quarta deni-ue, quæ ſuperi maris littus legentes er Firmum, Aſculum, Civitellam ac liam novam Truentum ducit: quæ ıtior eſt, quia planior: & illuc eunti-us expeditior via in Apuliam patet, rtilem regionem & omni rerum co-ia abundantem.

Eſt Neapoli Senatus inſignium vi-orum, quos Regentes vulgo appellant, onſiliumque conſtituunt, quod vo-ant Collaterale, eo quod à Latere Pro-egis aſſideat, Regnique adminiſtratio-ni una cum ipſo aſſiduam operam im-endat.

De moribus gentis hæc accepimus. Calabri in bello præcipites: nulli me-ius ex Neapolitanis hoſtes adoriuntur; nſtant, premunt ac dextra levaque eriunt, plus quoque cæteris bellorum ncommoda perferre poſſunt. Reſpuũt omnium conſilia Neapolitani: iidem & beneficiorum maxime memores, & injuriarum ſtrenui ultores: nimios in veſtium cultu faciunt ſumtus.

Calabri officioſi ſunt in peregrinos,

ſi lucri ſpes aliqua affulgeat, alioqui quantum poſſunt, vitant, aut donant quæ ſpernunt aut oderunt. Neapolitani amant peregrinum, ſi quidpiam in ſe excellens aut eximium habeat.

Ex Thoma Coſto hæc addere operæ pretium duximus. Provincia quæ Terra Laboris appellatur, continet viginti quinque civitates cum ſuis Archiepiſcopatibus & Epiſcopatibus, centum ſexaginta ſex, quâ urbes muro cinctas, quâ caſtella, & centum ſexaginta pagos, quos vocant caſate Itali. Vrbes præter Neapolim & Capuam quæ facile Principes, ſunt ſequentes. Nola, quæ quemadmodum primis nequaquam olim ceſſit, neque amplitudine, neque ædificiorum magnificentia, ita hodie plena eſt nobilium familiis & opibus florentiſſima. Puteoli, antiquitus Dicearchia dicta, cujus famoſæ reliquiæ, antiqui ſplendoris teſtes, hodieque ſpectatores qui è longinquis regionibus accurrunt in admirationem rapiunt. Adverſa & Surrentum à nobilibus familiis habitatæ. Reliquæ ſunt Cajeta, Fundi, Iſchia, Seſſa, Caſtellum ad Mare, vulgo *Caſtellammare di Stabbia*, Maſſa, Vico, Acerra, Aliſe, Aquinum, Sora, Tianum, Gajazza, Calvi, Teleſe, Venafrum, Carinola,

Caſerta

aſerta & Latinum ; quæ urbs cum
let in Comitatu Moliſino in ultima
viſione à Regia curia facta, huic pro-
nciæ fuit adjuncta. Metropolitanæ
uæ Archiepiſcopos habent omnino
int tres, Neapolis, Capua & Surrentū.

Principatus citerior ducentas & tri-
nta habet, quà civitates, quâ pagos
que caſtella. Vrbes ſunt ſedecim, Sa-
rnum, & Amalfia, metropolitanæ
nbæ, Sarno, la Cava, Nocera, Cam-
agna, Carigiano, Capaccio, Caſte-
ummare della Bruca, Aterno, Capo-
uco, Policaſtro, Ravello minore,
ettere, Scala & Capri. In principatu
lteriore ſunt centum quinquaginta
ria quâ oppida quâ pagi & caſtella:
Vrbes undecim ſunt, Conſa metropo-
tana, Cedogna, Avellino, Ariano,
Biſaccia, Montemarano, Monteverde,
Nuſco, Santagatha Gothorum, Sant-
ngelo & Vico della Baronia.

Baſilicata nonaginta tres, quâ ur-
bes qua pagos aut arces continet: &
urbes quidem decem, Cerenza, Melfi,
Venoſa, Potenza, Tricarico, Lavello,
Montepeloſo, Marſico, Rapolla &
Muro. Cerenza Archiepiſcopalis eſt,
licet Archiepiſcopus Materæ agat, &
utriuſque nomine conjunctim nomi-
netur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

In Calabria citeriore ſunt CLXII Vrbes autem decem: Coſenza, Roſſano, Biſignano, Cariati, Lamantea, Caſſano, Santo Marco, Vmbriatico, Martorano & Strongoli: duæ autem primæ ſunt metropolitanæ.

In ulteriore CXXX: Vrbes ſedecim quarum Rhegium & Sancta Severin Archiepiſcopatus habent, reliquæ ſun Monteleone, Balcaſtro, Caranzaro Mileto, Hieraci, Cotrone, Liſola, Squillace, Nicaſtro, Nicotera, Bova, Taverna, Oppido & Tropea.

In Tarentina ditione CLVIII: Vrbe quatuordecim: quarum quatuor ſun metropolitanæ, Otranto, Brunduſium, Tarentum & Matera; reliqua Lecce, Nardo, Caſtellanetta, Caſtro Gallipolis, Oſtuni, Aleſſano, Motola Vgento & Oira.

In Barenſi tractu non ultra quinquaginta: Vrbes quatuordecim; Bar & Trani metropolitanæ, Bitonto, Gravina, Ruvo, Andri, Briſegli, Molferta, Converſano, Monopoli, Minorvino, Giovenazzo, Polignano & Bitetto.

In Capitaneatu, CIII: Vrbes tredecim; Aſcoli, Bovino, Manfredonia, Luceria, Leſena, Fiorenzuola, Salpe, Santangelo del monte, Siponto, Vreſte,

Vol-

Volturata, Termole & Troja: quarum
Siponto & Sant-angelo metropolita-
næ quidem ſunt, ſed ab uno Archie-
piſcopo hodie reguntur.

In Comitatu Moliſſino CVIII: Vr-
bes tantum quatuor, Bojano, Guar-
dialfe[illegible]ia, Iſernia & Trivento.

In Aprutia CL: quinque tantum
Vrbes, Benevento, Lanciano, Civita-
dichieti, Civitaburella & Sulmona;
quarum tres priores ſunt metropoli-
tanæ.

Deniq; Aprutium ulterius CCLXXXIV:
Vrbes tantum quatuor, Aquila, Atri,
Città di penna & Tejamo.

De urbe Neapoli pauca hic adda-
mus. Ea haud dubiè antiquiſſima eſt:
ſed Caroli V ac deinde Regis Hiſpania-
rum Philippi auſpiciis mirum in mo-
dum ampliarunt; muris, propugna-
culis, foſſis, turribus atque caſtellis
munierunt & quaſi inexpugnabilem
fecerunt eorum principum Legati qui
proximis annis regnum Neapolita-
num provinciam obtinuerunt. Sa-
cris etiam ædibus & collegiis, item cu-
riis, atque Principum hominumque
illuſtrium palatiis mirifice ubique lo-
corum eſt exornata. Vrbi adjunctum
caſtrum Novum, ut nunc appellant,
ante trecentos & amplius annos ex-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

tructum à fratre D. Ludovici Franco-
rum Regis Carolo primo, Neapolita-
norum Rege & Andium Comite, u
urbi & portui adverſus maritimos ho-
ſtium inſultus eſſet præſidio. Inſtau-
ravit proavorum memoria Alphonſu
primus Arragonum Rex, maximiſqu
operibus ampliatum ita munivit u
inter Italiæ munitiſſimas arces tun
celebretur: cum maxime Carolus V
& Philippus filius hanc & alias ejus ur-
bis, annona, præſidio militari valido,
nec non omni apparatu bellico ad ho-
ſtes propulſandos neceſſario abunde
firmarint. Adjacet & Ovi, ut vocant
Caſtrum, quod propter formam ova-
lem Scopuli marinis fluctibus inſulæ
in modum circumfuſi, in quo illud
poſitum eſt, illud nomen accepit. Con-
ditam volunt hanc arcem à Guilielmo
III Normanno, ſed Alphonſus re-
ſtauravit, plurimumque ornavit. Por-
tus ampliſſimus à tempeſtatibus præ-
munitus eſt aggere latiſſimo, per quin-
gentos plus minus à littore paſſus in
mare, brachii incurvi forma, procur-
rente. Is quidem veſtitur atque in al-
tum evehitur è mari quadratis ſaxis
immanibus. Molem ex re nunc vulgo
quoque nominant. Hujus initia poſita
conſtat ante annos pluſquam ducentos
à Ca-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

à Carolo II: Sed ampliavit mirum in modum, operibus maximis adjectis, Alphonſus primus. Santremenſe denique caſtrum longè munitiſſimum, in vertice vicini montis poſitum, deſpectat ac detegit urbem, portum, littora atque maris inſulas; Extruxit Caroli II filius Rex Robertus; auxit propugnaculis, reddiditque quaſi inexpugnabile Carolus V & Philippus; qui & ampliato pomerio conjunxit urbi, eamque prolatis mœnibus atque caſtellis magno ſpatio novis ædificiis ſuppleto auxit. Suburbana plura in agro circumquaque fertili, præſertim littoreo, ut amœniſſima ſitu, ſic ædificiis villarum ſplendidis, hortorumque pulcherrimorum ſumtuoſa cultura per Principes viros exornata.

Publicum civitatis conſilium conſtat ex VI viris. quorum quinque ex nobilitate, ſinguli ex ſingulis curiis, in quas omnis diſtributa eſt nobilitas, leguntur: unus ex plebe. Iis ſimul jus eſt de rebus publicis conſulere: ac ſi qua majoris momenti deliberatio incidat, ſinguli ex nobilitate ad ſingulas curias, plebeius item ad plebem referre ſolet. Eſt enim civitas diviſa (ut inquit Mazzella) in quinque, ut ipſi vocant, Seggi: Petrarcha appellat vicos: qui totidem

habent curias theatrali forma, ſub quibus omnes familiæ nobiles comprehenduntur. Quorum primus appellatur Capuanus, à porta quæ Capuam ducit, conſtatque hodie famillis quadraginta duabus. Secundus dicitur di Montagna, conſtatque familiis viginti duabus. Tertius del Nido, conſtat familiis XVII. Quartus di Porto, conſtans familiis XX. Quintus di Porta nuovo, conſtans familiis XVII.

E Scipione Mazzella Neapolitano.

Regnum Neapolitanum dividitur in XII Provincias, in quibus ſecundum cenſum fiſci Regii continentur foci

in Provincia di Lavoro	58.152.
in Principatu citeriori	47.562.
in Principatu ulteriori	30.535.
in Baſilicata	38.747.
in Calabria citeriori	50.878.
in Calabria ulteriori	55.457.
in Terra d'Otranto	50.874.
in Terra di Bari	39.141.
in Aprutio citeriori	27.046.
in Aprutio ulteriori	48.689.
in Comitatu Moliſſe	15.693.
in Capitanata	20.804.

ita ut totalis ſumma ſit 483.578. focorum. quibus tamen non comprehendun-

[c]enduntur Civitatis Neapolitanæ & [v]icinorum pagorum foci, qui exemti [ſ]unt à tributo focatio.

Redditus Archiepiſcopatuum & Epiſcopatuum in quibus Rex jus patronatus habet.

Epiſcopatus.	Cerrenſis	duc. 440.
	Aquilæ	600.
	Ariani	5000.
	Caſſani	1000.
	Caſtelmaris Stabiæ	700.
	Cajetanus	500.
	Cutronenſis	800.
	Gallipolis	500.
	Giovenazo	500.
	Lanciano	500
	Motulæ	400.
	Monopoli	800.
	Materæ	1000.
	Potentia	500.
	Puteolanus	1300.
	Tropeæ	2500.
	Trivento	1000.
	Vgento	500.
Archiepiſcop.	Brunduſii	880.
	d'Otranto	1000.
	Rhegii	2000.
	Salerni	3000.
	Tarenti	3000.
	Trani	700.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

De præcipuis officiis publicis in Regno Neapolitano.

SEptem ſunt officia principalia in hoc Regno.

I. Magnus militiæ magiſter: quem vulgo Conſtabilem vocant. qui tempore belli tantum eligitur, & vice Regis omni militiæ imperat. creatur autem à Rege; qui ipſi baculum aureum tradit cum hocce elogio; Accipe hunc ſacrum baculum ad profligandos & arcendos populi mei inimicos. Stipendium illius duc. 2190.

II. Præfectus maris. qui ſolus hodie jus dicit, & Vicarium ſibi eligit, licet hodie triremibus nequaquam præſit. percipit autem præter ordinarium reliquorum officialium ſtipendium, in ſingulos menſis duc. c. item à ſingulis navibus unum Carlinum, aliaque emolumenta.

III. Magnus Iuſticiarius. qui ſummam de omnibus controverſiis tam civilibus quam criminalibus habet judicandi poteſtatem; una cum Vicario ſuo & aliis judicibus. Stipendium illius annuum 2190 duc. præter emolumentum 2000 duc. quos percipit è licentia gladii portandi.

IV. Magnus Camerarius. qui Ca-

meræ

neræ regalis & omnium rerum quæ
d Regem pertinent curam gerit: illius
utem Vicarius tribunali præeſt; in
uo haud aliæ controverſiæ ventilan-
ur; quam quæ inter privatos & fiſci
dvocatum intercedunt. Stipendium
llius duc. 2190, præter varia emolu-
nenta quæ percipit, ut minimum
.00 duc.

V. Magnus Protonotarius. hic olim coram Rege legere & ſcripta omnia cuſtodire conſueverat; quæ hodie à Secretario conſervantur; quare multum hujus muneris ſplendori deceſſit: habet adhuc poteſtatem Notarios creandi, arbitros conſtituendi, & ſpurios legitimandi. Stipendium illius 2190 duc. præter emolumenta, quæ ad 1500 duc. dicuntur adſcendere.

VI. Magnus Cancellarius. qui & Secretarii munia obit & regium ſigillum cuſtodit. Idem & gradus in utroque Iure & Medicina confert. Stipendium illius 2190 duc. emolumenta pene paria.

VII. Magnus Seneſcalcus. qui neceſſaria omnia Regali Curiæ in dies ſubminiſtrat. ſtipendium illius 2190 duc.

Barones (inquit idem Mazzella) titulati hujus Regni ſunt 155. quorum

20 ſunt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

20 ſunt Principes, 34 Duces, 40 Marchiones, & 53 Comites, Barones autem ſine titulo ſupra 1400. qui omnes tenentur militare abſque ſtipendio ad Regni defenſionem.

Numerus Turrium Littoralium, è Scipione Mazzella.

IN Provincia quam vocant Terra di Lavoro ad oram maritimam exſtructæ ſunt turres præſidiariæ XXXII.

In Principatu citeriore	LXIX.
In Baſilicata	VII.
In Calabria citeriore	XXVII.
In Calabria ulteriore	L.
In Terra d'Otranto	LXV.
In Terra di Bari	XVI.
In Aprutio citeriori	VII.
In Aprutio ulteriori	VI.
In Capitanata	XXII.

Redditus annuus Regni Neapolitani ex eodem.

REdditus annuus Regni Neapolitani, quem Rex Alfonſus anno 1449 cum conſenſu Baronum ex ſingulis focis & liberis cõmunitatibus percepit, fuit ducatorum 654873. Eodem tempore & Tributum indictum Feudatariis quod appellant Adogo, quaſi dicas ſervitium reale, quod Feudatarius ſol-

vebat

bat pro ſervitio perſonali, quod præ-are Regi tenebatur pro feudi ſui qua-ate; & Vaſalli ejuſmodi Feudatarii ediam partem ſolvere tenebantur: uæ res cum varias lites pareret, Fernandus Rex Catholicus voluit Barones omnes & feuda eorumque redi-us denuo recenſeri, omneſque regni cos numerari; & mediam partem uam vaſalli dominis ſuis pendebant ro ſervitio reali, deinceps à quæſtobus Regiis percipi. Tunc autem Feuatarii quotannis ſolvebant ducatos 5616, & Vaſalli totidem; Hodie autem tributum hoc in ſingulis Provin-iis ſolvitur ad hunc modum:

	duc.	carl.	gran.
Terra di Lavoro	18346,	0,	9.
Contado di Moliſe	3152,	2,	9.
Principato citra	12489,	4,	17.
Principato ultra	10348,	0,	10.
Baſilicata	14671,	4,	6.
Calabria citra	6962,	4,	0.
Calabria ultra	7317,	2,	9.
Terra d'Otranto	13495,	1,	9.
Terra di Bari	8142,	3,	11.
Abruzzo citra	7280,	0,	12.
Abruzzo ultra	8651,	3,	18.
Capitanata	966,	2,	11.
Summa ducat.	120568,	1,	6.

Sol-

Solvunt præterea ſinguli foci, exceptis communitatibus liberis, quotannis grana quatuor in ſtipendium peditatus Hiſpani; quæ ſumma aſcendit ad duc. 216, 236, carl. 4, grana 6.

Item in ſtipendium Circitorum (Barigelli di Campagna vulgo) qui Provincias obeunt ut latrocinia & furta impediant, duc. 18, 506, 7, 2.

Item in ſtipendium præſidiariorum qui turres maritimas cuſtodiunt, duc. 25, 348.

Item in complanationem viarum & ſemitarum publicarum, in ſingulos annos duc. 41, 640.

Item in ſtipendium equitum cataphractorum per ſingulos focos gran. 17, & in totum duc. 74, 900.

Item vectigal pecorum & armentorum. atque illorum quidem anno 1592 numerata fuerunt 4, 461, 469; horum autem 9600. pro quibus fiſcus regius percipit duc. 621, 163. ſubductis vero duc. 380, 419, quæ pro paſcuis ſolvuntur, ſuperſunt duc. 241.264.

Item vectigal Serici & Croci reddit quotannis duc. 148, 003.

Item vectigal Ferri, Chalybis & Picis, duc. 61, 836.

Item vectigal mercium omnis generis in civitate Neapolitana, Salernitana,

a, Cajetana, Policaſtro, & Provin- Abruzzo, duc. 115,025.
In Provinciis, Terra d'Otranto, Bari, ſilicata & Capitanata, duc. 97,000.
Item vectigal vini, duc. 970, 013.
Item vectigal olei & ſaponis, duc. 4, 000.
tem vectigal chartarum quibus aleares utuntur, duc. 15310.
Item vectigal animalium quæ in ur- Neapolitana necantur, 11, 690.
Item mulctæ omnes fiſcales, ducat. 4, 000.
Item vectigal mannæ, duc. 700.
Item jus ſalmarum, ut vocant, id t, vectigal tritici, hordei, leguminum æ evehuntur, duc. 4000.
Item redditus urbium Veſtinæ, S^t. Se- erini, & feudi quod vocant *di Tacia*, & aliorum, 24, 577.
Item quæ fiſcus percipit è releviis compoſitionibus, aliiſq; ejuſcemo- i cauſis; licet enim redditus incertus t, tamẽ ut plurimum reddit 150,000.
Præterea habet Rex in hoc regno xxiv Eccleſias Cathedrales, quæ ut lurimum ipſi reddũt 50, 000 duc. Minuta quædam conſulto omiſimus. Deniq; ut author ille colligit, Rex è re- gno percipit, præter donativum, ordi- narii redditꝰ annuatim duc. 2996,937.

Quia

Quia autem donativi mentione
fecimus, operæ precium fuerit à ſu
periori ſeculo repetere, quantum d
verſis temporibus Neapolitani, Re
Hiſpaniarum extra ordinem donav
rint.

Anno	cIↄ Iↄ XLVI,	240,000 du
	cIↄ Iↄ XLVIII,	150,000 du
	cIↄ Iↄ XLIX,	600,000 du
	cIↄ Iↄ LII,	800,000 duc
	cIↄ Iↄ LIII,	300, 000 duc
	cIↄ Iↄ LIV,	30,000 duc
	cIↄ Iↄ LV,	156,000 duc
	cIↄ Iↄ LVI,	40,000 duc
	Eodem anno,	300,000 duc
	cIↄ Iↄ LX,	1,200,000 duc
	cIↄ Iↄ LXII,	1,000,000 duc
	cIↄ Iↄ LXIV,	1,060,000 duc
	cIↄ Iↄ LXVI,	1,200,000 duc
	cIↄ Iↄ LXVIII,	1,200,000 duc
	cIↄ Iↄ LXXII,	1,200,000 duc
	cIↄ Iↄ LXXIV,	1,200,000 duc.
	cIↄ Iↄ LXXVII,	1,200,000 duc.
	cIↄ Iↄ LXXIX,	1,200,000 duc.

Atque ita porro ſingulis bienniis
eandem ſummam donativi nomine
ſolverunt; ut jam ordinarium factum
videri debeat.

Vtriuſ.

Vtriuſque Siciliæ Reges.

Ex

ONVFRIO PANVINO.

A. D.

1130. 1. Rogerius, Rogerii F., Tancredi N., ab Anacleto II creatus, regnavit annos XXII, menſ. V.

1153. 2. Gulielmus Malus, Rogerii F., regnavit ann. XIII, menſ. III.

1166. 3. Guilelmus II Bonus, Guilielmi Mali F., regnavit annos XX.

1186. 4. Tancredus, Rogerii Ducis Calabriæ F., regnavit annis IX.

1186. 5. Rogerius II, Tancredi F., vivente patre Rex creatus, regnavit cum eo annis plus minus IX.

1195. 6. Guilielmus III, Tancredi F., regnavit menſes aliquot.

1195. 7. Imp. Cæſ. Henric. VI, Frederici Ahenobarbi F., regnavit ann. IV.

1198. 8. Imp. Cæſ. Fridericus II Rogerius, Aug. Henr. VI F., regnavit ann. LII.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

1250. 9. Chunradus Rex Rom., Fri
derici II F., regnavit an
nos III.

1254. Interregnum unius anni &
menſium aliquot.

1255. 10. Manfredus, Frederici I
nothus, regnavit ann. XI

1265. 11. Carolus, Ludovici IX Franc
R. Fil., ex Comite Provin
ciæ & Andegavenſi X
Rex, regnavit ann. XIX
menſ. VI.

1285. 12. Carolus II, Caroli F., re
gnavit annis XXIIII
menſ. III.

1309. 13. Robertus, Caroli II F., re
gnavit annis XXXIII
menſ. VIII.

1343. 14. Ioanna Regina, Car. F., re
gnavit annis XXXVIII
menſ. VII.

1343. 15. Andreas, Caroli Martell
Hung. Reg. F., regnavit
cum uxore Ioanna ann.
II, menſ. VIII.

1347. 16. Ludovicus, ex Principe Ta-
rentino ſecundus Ioannæ
maritus, regnavit cum illa
an. XIV, menſ. IX.

1348. 17. Ludovicus II, Rex Hun-
gar., Caroli Martelli F., re-

gnavit

gnavit contra Ioannam annis V.

381. 18. Carolus III de Dyrrhacio, Ludovici Ducis Dyrrhacii F., regnavit annis IV, menſ. VIII.

Reges Neapolitani vel Siciliæ, cis Farum.

386. 19. Ladiſlaus, Caroli III F., regnavit annis XXVIII, menſ. V.

1414. 20. Ioanna II, Soror Ladiſlai, regnavit annis XX.

Reges Siciliæ cis Farum Andegavenſes.

1382. 18. Ludovicus Valeſius, Ioannis Franc. R. Fil., Dux Andegavenſis, adoptatus à Ioanna I, regnavit poſt mortem illius titulo tenus an. II, menſ. II.

1384. 19. Ludovicus II, Ludovic. F., regnav. an.

20. Ludovicus III, Ludovici II F., regnav. an.

1434. 21. Renatus, Ludov. II F., regnavit in ſchiſmate cõtra Alfonſum annos XLVI.

22. Ludovicus XI, Rex Fran[illegible]
Caroli VII F., reg. ann.
1483. 23. Carolus VIII, Franc. R.
Ludovici XI F., reg. an-
nis XIV.
1498. 24. Ludovicus XII, Franc. R.
regnavit ann. XVII.
1514. 25. Franciſcus Valeſius, Franc.
R., regnavit ann. XXXIII.
1547. 26. Henric. II Valeſius, Fran-
ciſci F., Franc. R., reg.
ann. XI.

Reges Siciliæ utriuſque Arragonenſes.

1434. 21. Alphonſus R. Arragon.
adoptatus à Ioanna II, poſt
illius mortem regnavit
ann. XXXV.
1458. 22. Ferdinandus, Alphonſi F.
nothus, regnavit ann. XXV
menſ. VI.
1494. 23. Alphonſus II, Ferd. F., re-
gnavit ann. I, & dies ali-
quot.
1495. 24. Ferdinandus II, Alphonſi
II F., regnavit menſ. IX,
aliàs ann. I, menſ. VI.
1495. 25. Fredericus, Alphonſi I F.,
regnavit ann. VII. aliàs
annis plus minus V re-
gno

gno exactus, ann. cIↄ Iↄ I
in Gallias ſugit; ubi &
mortuus.

502. 26. Ferdinandus Rex Catholicus Hiſpaniæ annis XV.

516. 27. Imper. Carolus V Aug.

556. 28. Philippus Car. V F.

De Siciliæ regno alibi dicemus, in ommentario de Regno Hiſpaniæ.

Principes, Duces, Marchiones & Comites R. Hiſpan. ſubditi in Regno Neapolitano.

Rinceps Aſcoli, è familia de Leva. Antonius de Leva primus ab Imper. Carolo V hanc urbem & titulum accepit.

Princeps Avellini, Dux Tripaldæ, & Comes Torellæ, è familia Caracciola.

Princeps Biſignani, Dux S. Marci & S. Petri in Galatina, Comes Tricarici, Altimontis, Clarimontis & Curigliani, è familia Sanſeverina. Hunc titulum primus comparavit à Rege Ferdinando Arragone anno 1463. Opulentiſſimus hic eſt princeps. nam, ut refert Mazzella, è ſola gabella ſerici ſingulis annis percipit LX millia ſcutatorum.

Princeps Capiſtrani, magnus Dux Etruriæ, è familia Medicea.

Princeps Caſertæ, & marchio Bellantes, è familia Aquaviva.

Princeps Cariati, è familia Spinella

Princeps Concæ, Comes Palenæ, è familia de Capúa.

Princeps Francavillæ, Marchio Vaſti & Piſcaræ, &c. è familia d'Avalo.

Princeps Melfi, è familia d'Oria. Andreas Auria hunc titulum primus accepit à Car. V Imp. anno 1531.

Princeps Meliti, è familia de Silva.

Princeps de Monte Sarchio, ex familia d'Avalo. hunc titulum primus accepit Alfonſus d'Avalo, Marchio del Vaſto, anno 1532.

Princeps della Riccia, & Comes Altavillæ, è familia de Capua. hic titulus primum datus fuit anno 1596.

Princeps Molfettæ, Marchio de Specchio, Comes de Giovenazzo, è familia Gonzaga.

Princeps montis Albani, & Dux Fernandinæ, ex familia de Toledo. primus hanc digitatem accepit Petrus Toletanus anno 1593.

Princeps della Roccella, & Marchio Caſtelli veteris, è familia Caraffa della Spina.

Princeps Scaleæ, è familia Spinella.

Princeps Sanſeveri, Dux Turris majo-

majoris, & marchio Caſtelnovi, è familia de Sangro.

Princeps dello Sciglio, Comes Sinopolis, & Nicoteræ, è familia Ruffa. primus hunc titulum accepit Fabritius Ruffus, anno 1578.

Princeps Squillaces, è familia Borgia.

Princeps Stigliani, Dominus Sabionetæ, Dux Mondragon, Comes Fundorum, Carinolæ & Alcani, è familia Carrafa.

Princeps de San Bono, & Marchio Buchianici, è familia Caracciola.

Princeps Sulmonæ, & Comes Potentiæ, è familia de Lannoy. primus hanc dignitatem à Carolo V Imp. anno 1526 accepit Carolus de Lannoy.

Princeps Venozæ, & Comes Conzæ, è familia Geſualda. quam dignitatem primus accepit Ludovicus Geſualdus, anno 1561.

Dux Acerenzæ, Marchio Galatenæ, è familia Pinella. quæ originem ducit ex republ. Genuenſi. hanc dignitatem primus accepit à rege Philippo Galeacius Pinellus anno 1593. cui ſucceſſit filius Coſmus, Marchio Galatenæ.

Dux d'Andri, & Comes de Ruvo, è familia Carrafa.

Dux Airolæ & Comes Biccari, è fa-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

milia Carracciola. primus hunc titu-
lum accepit Ferdinandus, anno 158
Dux d'Arce & di Sora, è famil-
Boncompagna.
Dux d'Atri, Marchio Aquæviva
Com. Guilianoræ, è familia Aquav-
va. titulum hunc primus accepit An-
dreas Matthæus, anno 1446.
Dux Bovini, è familia Ghevara.
Dux Bojani, è familia Caracciol
Roſſa.
Dux Caſtelli de Sanguine, & Com
Triventi, è familia d'Afflitto.
Dux di Cerce Maggiore, è famili
Carrafa.
Dux di Cività di Penne, Parmæ &
Placentiæ, è familia Farneſia.
Dux Eboli, è familia Grimalda, ori-
ginis Genuenſis.
Dux Forliti, è familia Caracciola.
Dux Gravinæ, è familia Vrſina.
Dux Matalonis, Marchio Arienzi,
& Comes Cerriti, è familia Carrafa.
Dux Martinæ, Comes Bocini, è fa-
milia Caracciola.
Dux Montalti, Comes Belcaſtri, è
familia d'Aragona. quæ originem re-
petebat à regibus Neapolitanis, ſed de-
fecit in Antonio, qui obiit anno 1584,
unica relicta filia Maria, quæ nupſit N.
Moncadæ in Sicilia.

Dux

Dux de Montelione, Comes Borrelli, & S. Angeli, è familia Pignatella.

Dux de Nardo è familia Aquaviva.

Dux Nocera, Comes Suriani, &c. è familia Carrafa.

Dux de Popoli, è familia Cantelma: quem titulum primus accepit Ioſephus, anno 1557.

Dux Sagnani, è familia Caracciola.

Dux Sanctæ Agathæ, è familia Coſcia.

Dux Seſſæ, ex familia de Cordova & Cardona.

Dux Soræ & de Arce, è familia Boncompagna.

Dux Tagliacozæ, Comes Albæ, è familia Columna.

Dux Termoles, Marchio Coglioniſi, è familia de Capua.

Dux de Turſa, è familia d'Oria.

Dux de Vietro, è familia de Sangro.

Dux d'Aquara, è familia Spinella. hunc titulum conſequutus anno 1598.

Marchio d'Ajello & de Carrara, Princeps Maſſæ, è familia Cybo Malaſpina, originis Genuenſis. hanc dignitatem primus accepit à Philippo II R. Hiſpan. Albericus, anno 1569.

Marchio d'Anſe, è familia Carrafa.

Marchio d'Arena, è familia Concublet de Baviera. originis Anglicæ.

Marchio d'Arpaja, à familia Guevara.

Marchio de Bovalino, è familia Loffreda.

Marchio de Bitetto, è familia Carafa.

Marchio Brienzæ, è familia Caracciola.

Marchio de Binetto, è familia Caracciola. primus hanc dignitatem conſecutus fuit Balthaſar, anno 1597.

Marchio Bracigliani, è familia Miraballa. primus hanc dignitatem fuit conſecutus à R. Philippo, anno 1597 Cæſar Miraballus: cui ſucceſſit filius Alexander.

Marchio Campaniæ, & Dominus Monaci, è familia Grimalda.

Marchio Caputci, ex familia Pappacoda.

Marchio di Caſa à l'Albero, ex familia Caracciola de Leone.

Marchio Campolataris, è familia de Capua.

Marchio Cerchiaræ, è familia Pignatella.

Marchio de Ciro, è familia Spinella.

Marchio Celenzæ, è familia Gambacorta.

acorta. primus hanc dignitatem ac-
epit Carolus Gambacorta, anno 1598.
R. Philippo.

Marchio Corigliani; è familia delli
Monti.

Marchio Fuſcadi, è familia Spinel-
lorum.

Marchio Genzani, è familia del
Tufo.

Marchio Grottolæ, è familia San-
ces.

Marchio Grotteriæ, è familia d'Ayer-
be; quæ originem trahit ex Arragonia,
unde illi agnomen; & longa ſerie ge-
nus repetit à Iacobo rege Arragonum.

Marchio Laini, ex familia di Cardi-
nes; quæ originem trahit ex antiquiſ-
ſima familia Hiſpaniæ.

Marchio Lauri, & Dominus Palmæ,
è familia Pignatella.

Marchio Libonati, è familia Carac-
ciola Roſſa: Lelius primus dignita-
tem hanc accepit, anno 1598.

Marchio di Licito, è familia Picco-
lominorum.

Marchio di Laviello, è familia del
Tufo.

Marchio della Motta Giojoſa, è fa-
milia Caracciola. Michaël primo hanc
dignitatem accepit, anno 1597.

Marchio Marigliani, è familia Mon-
tene-

tenegrorum. dignitatem hanc accepit anno 1578.

Marchio de Morcone, è familia d'Aponte. Ioannes Franciſcus d'Aponte primus hanc dignitatem accepit, anno 1597.

Marchio di Monte Falcione, è familia Podericorum.

Marchio di Monteforte, è familia Loffreda.

Marchio di Miſſanello, è familia Coppola. Decius Coppola primus hanc dignitatem accepit, anno 1590: cui ſucceſſit filius Ioan. Iacobus.

Marchio d'Oira, in agro Salentino, è familia Imperiali.

Marchio d'Oriolo, è familia Pignonum.

Marchio Peſcaræ, è familia d'Avolos.

Marchio della Pietra, è familia Grimalda.

Marchio della Polla, è familia Villanorum.

Marchio di Santo Eramo, è familia Caracciola.

Marchio di Santo Mango, è familia Maſtrocodiæ. dignitatem accepit anno 1594.

Marchio di Sorito, è familia Arduinorum, è Sicilia oriunda.

Mar-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

Marchio di San Georgio, è familia ſilanorum. Iacobus primus dignitam hanc accepit anno 1597; cui ſuceſſit filius Balthaſar.

Marchio di S. Marco, è familia Caaniglia. Marcellus primus hanc dignitem accepit, anno 1595.

Marchio S. Agathæ, è familia Lofeda.

Marchio del Salice, è familia Albria: quæ originem trahit è Como. oannes Antonius primus hanc dignitem accepit, anno 1591.

Marchio di San Lucido & d'Anze, è amilia Carrafa.

Marchio di Circello, ex familia di omma.

Marchio della Torre di Francoſiſe, familia di Capoa.

Marchio Trivicii, è familia Lofreda.

Marchio della Terza, è familia l'Azzia.

Marchio della Valle Siciliana, è familia de Mendoza d'Alarcon.

Marchio di Vico, è familia Caracciola.

Marchio Venafri, è familia Spinolarum.

Marchio di Chiuſano, è familia Tommacellorum.

Mar-

Marchio de Spennazzola, è familia Pignatella.

Comes di Caſtro, è familia Gattinariorum, quæ originem trahit è Germania.

Comes di Condi Ianne, è familia Marullorum.

Comes Converſani, è familia Aquaviva.

Comes di Gioca, è familia Aquaviva.

Comes di Lorito, è familia d'Afflitto.

Comes di Machia, è familia Regina.

Comes di Mareri, è familia Columnenſium.

Comes de Manupello, ex eadem familia.

Comes Martorani, è familia d'Aquino.

Comes Monteagani, è familia di Capoa.

Comes Meliſſæ, è familia Campitellorum.

Comes di Muro, ex familia Vrſinorum.

Comes di Pacento, ex familia Vrſinorum.

Comes Palmarici, è familia de Matthiacis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

Comes Policaſtri, è familia della
na.
Comes della Rocca dell'Aſpro, è fa-
lia Filomarina.
Comes de Montemileto, è familia
ccorum.
Comes de la Rocca Rainola, ex fa-
lia David.
Comes del Sacco, è familia La-
ria.
Comes de Runo, è familia Car-
ſa.
Comes de Sancta Chriſtina, è fami-
Spinella.
Comes della Saponara, è familia
nſeverina.
Comes Venafri, è familia Pandone.
Comes Curvari, è familia Marie-
rum.

DE DVCATV MEDIOLANENSI.

Dvcatus Mediolanenſis olim la-
tiſſime patuit. nam Ioannes Ga-
leatius primus Dux, à Wen-
eſlao Imper. dictus, accepit nomina-
m has urbes, regiones, pagoſque;
rixiam, Bergomum, Comum, No-
ariam, Vercellas, Alexandriam, Der-
onam, Bobium, Placentiam, Rho-
gium,

gium, Parmam, Cremonam, Laudam oppidaque conjuncta, Tridentum Cremam, Soncinum, Burmium, Burgum Sancti Donini, Pontem Tremulum, Maſſam novam, Fælicianum, cum oppido arceque Araſſi ac omni ejus jure in Aſtenſi diœceſi; itemque Ceravallim, præterea Comitatus & juriſdictiones ad ſacrum Imperium ſpectantes; aquas, ſtagna, torrentes, lacus, fluvios in iiſdem diœceſibus; in ſuper Veronam, Vicentiam, Feltrium Bellunum, Baſſanum, cum territoriis Sarzanam, Laventinum, Carrariam, D. Stephani caſtrum, & arces, oppida, pagoſque diœceſeos Lunanæ omnes. Poſt etiam annum cIↃ CCC XCVII Comes Ticini Angleriæq; ac omnium oppidorum Verbani lacus ab eodem Imp. appellatus eſt. Idem ut Marcariam & Ceſaticum atque D. Michaëlis oppidum, Campanellumque Mantuano ademit, anno cIↃ CCC XCIX Piſas à Gerardo Apiano comparavit. Sed ſub filio illius Ioanne Maria magna commutatio facta. nam omnes fere civitates à diverſis tyrannis invaſæ, aut ad veteres dominos, aut denique in libertatem redierunt: Piſæ Florentinis venditæ, Verona Vicentiaque ſeſe Venetis dediderunt. Philippus deinde

inde Maria ditionem paternam in
ombardia recuperavit ; præter Ber-
mum & Brixiam. Sub Ludovico
emona & Adduæ Glarea ex fœdere
ntra Gallos icto Venetis ceſſit.
Ducatus Mediolanenſis hodieque
ajorem melioremque Lombardiæ
rtem occupat, tam citra quam ul-
Padum ; fines habet à Septentrione
idem ad Verbanum lacum, (hodie
go majore) Helvetios, qui Belinzo-
m tenent ad vicinum fluvium, & alia
pida juxta initium Verbani lacus ſi-
, cum toto Lugani lacu ; ad prin-
pium vero Larii lacus, (hodie Lago de
omo) Rhætos. Ab Occidente confi-
a attingit Valleſiæ ultra fluvium A-
iſonem, & confinia Ducatus Augu-
e & Comitatus Vercellarum juxta
uvium Sicciam, nec non & Montis-
rrati fines. Ab Oriente Bergomen-
m agrum juxta Abduam fluvium,
oppido Lecco uſque ad Trozzum;
ixienſemque ab oppido Covo vulgo
ncupato uſque ad Calvatonum, me-
ante Ollio fluvio, (manente ſub Ve-
etorum ditione Cremonæ territorio
eluti inſulà concluſa intra Mediola-
enſem ſtatum) ac etiam Mantuanum
grum & Sablonetæ. A Meridie de-
ique Parmenſem Ducatum, Pado in-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

tercurrente, videlicet à Caſale majori Arenam uſque, & ab Arena Bobium: addo & in partes Genuenſes alioſque imperiales feudatarios. Ambitu ſuo trecenta milliaria complecti dicitur.

Hodie, ut prodidit Guarinus, tantum decem civitates complectitur, Mediolanum, Ticinum, Cremonam, Laudam, Dertonam, Alexandriam, Comum, Novaram, Bobium & Vigevanum.

Regio omnis multis fluminibus ſecatur, varioſque habet lacus; ſolum tritici fœcundiſſimum, itemque optimi vini & omnis generis fructuum feraciſſimum. Circa metropolim autem tanta oryzæ copia creſcit, ut pene fidem ſuperet, & quæ merito ubique maxima fit, & in hoc farris genere paſſim nomen meruit. Cremonenſis ager, & frumenti fertilis & vini & fructuum, lino autem inprimis abundat & melle. Laudenſis denique ſecalis, milii, vini, lini & fructuum variorum ferax; & paſcuis adeo locuples, ut ingens numerus armentorum ibi alatur.

Primaria illius civitas eſt Mediolanum, hodie Italis *Milano*; antiquiſſima & à Gallis Inſubribus, uti creditur, condita: Situs illi inter Ticinum Adduamque, haud procul Alpibus, per-

oppor-

opportunus, natura cœli ſolique temperatus. Inter maximas Europæ urbes merito cenſetur; mercaturâ opibuſque florentiſſima; ſplendore ædificiorum, templorum magnitudine, Prętoriorum amplitudine, platearum pulchritudine ſpectabilis; mœnibus firma, propugnaculis munitiſſima & armamentariis inſtructiſſima: ſpatium immenſum complectitur, quippe quæ ambitu ſuo octo millia complecti dicatur; & ſumma hic incolarum frequentia, quum ad ducenta triginta millia capitum hic numerari cenſeant qui accurate multitudinem conſiderarunt: ſuburbia habet longa lataque, quorum quædam cum magnis oppidis committi poſſent; foſſæ altæ, & non ſecus quam urbs ipſa vallo munitæ. Vix dici poteſt quam plena ſit omnium artium, opificiorumque ſcholis atque officinis: adeo ut vulgari proverbio jactetur, Mediolanum deſtruendo, Italiam inſtrui poſſe; quorumvis puta artificum copia. Nobilitate quoque plena eſt, quæ magis imaginibus & exteriore ſplendore tumet quam vera virtute: divitiarum hic abunde eſt, ſed penes multos; nam paucæ admodum ſunt familiæ quibus annui reditus ſunt xxv aut xxx mill. coronato-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

tum; infinitæ autem pene, quibus III, IV aut V millium. Arcem habet quam portæ Ioviæ Caſtrum vulgo, vocant, qua in Europa nulla eſt fama celebrior, ob ejus magnitudinem, operumque ac munimentorum amplitudinem. Iuſta enim urbs capacitate, vicos, plateas, fora, palatia, fabrorum omniſque generis mechanicorum artificum tabernas operarias in ſe complectitur, nullius opis indigens externæ: ſed commeatu, annona, omniumque rerum copia, bello paceque neceſſariarum, abundans. Effundit oppidi inſtar undiquaque vaſta propugnacula. circum ambiunt foſſæ latiſſimæ profundis amnibus perfluæ & utrimque parietibus lateritiis evectæ. Muri craſſitudine ſtupendi fulciunt aggeres latiſſimos & meatibus concameratis pervios. E quorum pinnis & feneſtellis per caſtri totius & propugnaculorum circuitum ſe exerunt ampla & prægravia ænea tormenta, rotis ferratis impoſita.

In palatio urbis armamentarium eſt, in quo videre eſt arma multiplicia, precio, artificio & elegantia magnis quibuſque Principibus digna: ſunt enim non ſolum auro, argento coloribuſque per encauſticen exornata,

ſed

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

ſed etiam cælatura artificioſiſſima per fabricam elaborata.

Adminiſtratio cauſarum civilium & criminalium pendet ab Senatu Mediolanenſi, in quo ſedecim ſunt Doctores, & nonnulli Prælati patriciique Mediolanenſes.

Dextra Mediolani parte, atque læva Seneſæ fluminis, adparent, quæ lingua vulgari Mirabello, Vergano, Quanto, Friſiana, Bruzzano Vialba, Bola, Nova, Noia, Corina, Caſſina matta, Garbagna, Sinago, Caſtelletto, Ceſata, Solera, Limia, Boiſio, Cervato: ad amnis Luræ dextram, Cadifatti, S. Dalmaſio, Monbello, Ceſa, Meſuite, Barlaſſina, Canago, Lazate, Rovellaſca, Birago, Lenta, Crivello, Bricola: altiuſque Chiaſſe & Mandruſio. Læva Mediolani, ad Oronæ dextram, conſpiciuntur, Cagnola, la Certoſa, Miſoco, Roſe, Caſſina de Bero, Hoſpitale Paltanello, Reozo, Mazzo, Torreta, Sancta Maria, Roſſa, Catono, Leina, Poliano, Zacona, Orugio, Sainct Lorenzo, Sancto Vittore, Legnano, ubi pons ſuper Oronam ſtratus, Cerro, Sancta Maria, Serona ad ſiniſtram Luræ: ulterius Germano, Rovello, Aip, Orona, Marcia, Caſtellago, Mezza, Preſpiano, Carbona, Corla, Loro, Rovelaſca, Venian, Senegra,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

Abiguazzo, Lunicipino, Trada, Somallæ: & in montibus Caſtiglione, Venegono ſuperiore & inferiore, Canoſco, Bellegazzo, Apiano, Guenzo, Lamazzo, Borgoro, Solerona; altiuſque Lulbia, Rocca, Cagno, Monello, Pianaſca. Viſuntur eodem tractu Ponte Vidon, Vodano Rovera, Binago, Mocagna, Malno, Lagurno, Liganetto, Cazzan, Rodere, Bizuchio, Imbruſa, Viglavi, Salvo, Monte Arſo. Reliqua loca ſunt Piſtura, Abia Craſſa, Bruſates, Roſates, Canegra, Vareſium, Caſtellettum, Corbetta, Sibrianum, Vittone, Maxcenta, Galeratum, Sancta Maria Montana, Galla Sicca, Sextium, Arſagum, Sfortiata, Gambolate, Gropetum, Vigeranum, Vallis Plumbana, Martaria, Burgum Lavetium, Barbarica, Laumellum.

Ticinum, hodie *Pavia*, ſub Mediolanenſi Ducatu comprehenditur. (licet ex inſtituto Wenceſlai Comitis titulum duci Mediolanenſi addat.) urbs minime ſplendida: domus pleræque humiles, neque ad Italiæ morem perpolitæ: viæ rectæ atque patentes. Inter ædificia principem locum obtinent duo palatia commodo ſtudioſæ juventutis exſtructa. alterum à Pio V. Pontif. Max. alterum à Carolo Borromæo.

Vrbs

Urbs univerſim hinc aggeribus, foſſis, lateritiis propugnaculis; inde flumine ſecuta, quod muros illius radit ſecundum oppidi longitudinem, neque facile alio derivari poteſt. Arcem habet antiqui operis, in qua olim duces palatium habuerunt. Oppidani originem Gallicam oſtendunt, plurimæ enim familiæ lilia in inſignibus uſurpant. Ager hujus urbis optimus, ſupraque modum fertilis tritici, vini, reliquorumque fructuum; tantæ paſſim ubertatis amœnitatiſque, ut vulgò *Il giardino di Milano* audiat. Via qua Mediolanum itur, vivarium eſt, quadratâ formâ, circuitu xx milliar. Italicorum, vulgo dictum *Il Barro*; deſinens ad nobile ſumtuoſumque Carthuſianorum monaſterium; vulgò la Certoſa. Poſt vivarium occurrunt Mandrino, Vigidulfi & Ticinello fluv. Ticinenſem hiſtoriam eleganter deſcripſit Bernardus Saccus libris decem.

Cremona nobiliſſima & pulcherrima civitas, ſed bellicoſis & factioſis civibus plena: muro cincta eſt antiquo ſed debili; verum habet arcem municiſſimam, quæ valido ſemper præſido tenetur.

Lauda (vulgo *Lodi*) civitas perhoneſta, dives, lauta, rebus omnibus quæ

 ſunt

ſunt ad vitam utiles abundant; populum alit non minus in armis, quam mercatura parandis divitiiſque ſolertem, arcem habet munitam. Agrum habet admodum amœnum & fertilem copia tritici, ſiliginis, milii, cæterarumque frugum, vini & aliorum fructuum. Campis lætiſſimis & pratis ad rem pecuariam ſummè opportunis fœlix eſt. quippe ager totus irriguus & crebis rivulis interſectus. Vnde lactis ſumma hic copia, & caſei ingentis molis & magni ponderis hic conficiuntur.

Dortona (vulgo *Tortona*) civitas ad Apennini jugi ſeſe flectentis cubitum, à Frederico olim Imper. everſa, ſed à Mediolanenſibus reſtaurata, unde ſumma animorum conjunctio. caſtellum habet cum forti præſidio.

Alexandria à palea cognominata, urbs inter duos amnes poſita, Tanazo ſuburbia divellente: jacet amœniſſimo plane loco: habetque arcem quantivis pretii.

Comum antiqua colonia Romanorum, urbs nobilis & opulenta, rebuſque neceſſariis ad uſum hominum affluens; munita quoque ad limites Helvetiorum: Si autem fas eſt credere res antiquas etiam hodie animos movere,

nulla

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

ulla fuerit civitas offenſior Mediola-
enſibus, quam hæc. Agrum habet
meridie peramœnum & fertilem, ab
tera parte lacum Larium, ſive Co-
enſem.

In agro Laumellino civitas eſt *No-
ara*, in modico ſita colle. diu ſub Me-
iolanenſium Ducum fuit ditione.
Turrianis, Vice-Comitibus, Sfor-
is, Franciæque Regibus poſſeſſa, cum
ucatus capite Mediolano in Hiſpa-
orum venit poteſtatem. Fruitur eâ
ertis legibus Parmenſium Dux. Octa-
ius quippe Farneſius anno cIↃ IↃ LVI,
um Cæſare ſocero reconciliatus eſt
ccepta Placentiæ, Novaræ ac Nova-
ienſis territorii & caſtellorum in Par-
nenſi agro à Cæſarianis occupatorum
oſſeſſione. hæ vero leges genero à
æſare dictæ: Vt Placentiæ arcibus præ-
idium Hiſpanorum accipere & illud
tipendio ſuo alere teneretur. Mane-
ent Imperio & Romanæ ſedi ſalvæ
ationes, quas in Parmenſi ditione
habent; Novaræ arx in Cæſaris pote-
ſtate eſſet, &c. Epiſcopatus gaudet di-
gnitate. Viſuntur hoc tractu, Bremi-
dum, Paleſtrium, Romanianum, Câ-
marianum, Monacium, & alia. Bren-
dronium, Gavitatium, Bruſium pla-
num, &c. Luganum, Milli, Murco-

tium, Liſantia, Ang'eria, Rancotium, Incuſa; Machaneum, Mons Scopatic lus; Belinzona, Rigoretum. cæter commemorandis ſuperſedeo.

De *Bobio* poſtea dicturus ſum.

Vavarum non inhoneſtum opp dum, quod alii Vaprium alii Vavire nc minant, è regione confluentis Breml amni in Abduam.

Vigevanum civitas eſt lauta, copi rerum ad vitam utilium affluens, agr perbono atque ubere, frumenti, vir cæterarumque frugum fertili, gnav & induſtriis oppidanis, præſertim con mercio textilium è lana, quæ mirâ hi copiâ fiunt.

Præter civitates præcipuas quas jan commemoravimus, plurima ſunt i hoc Ducatu, præſertim ad limites, loc munita; qualia ſunt *Valenza* anti quum oppidum cum valida arce ad fi nes Montiferrati. *Mortara* lautum op pidum ad limitem Pedemontii & Ver cellarum. *Pizzighitone* ad fines Man tuani, Placentini, & Venetorum. *Le cho* verſus Comum, cui ſubſidiantur *Trezzo* & *Abbia graſſa*, caſtella muni tiſſima; quorum *Trezzo* clavis eſt hu jus ducatus.

Caſſanum ad lævam Adduæ ripam olim frequens oppidum & arce muni-

tum,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

n , ſed bellorum injuria ſuperiori
ulo miſerè deformatum : nunc non-
il reſpiravit.

Redditus annui hujus Ducatus am-
iſſimi ſunt. nam ſuperiori quoque ſe-
o, ut Comineus refert, Duces quot-
nis ad ſeptingenta millia ducatorum
ceperunt: nunc autem Rex Hiſpa-
rum octingenta percipere dicitur,
ter exactiones multas quæ extra or-
nem miſeræ plebi imponuntur: tan-
que eſt regiorum miniſtrorum cru-
litas & avaritia; ut proverbio in Ita-
locum dederit, in Sicilia quidem
iniſtros Regis arrodere, in Neapo-
ano autem regno comedere, in
ediolanenſi vero Ducatu penitus de-
orare.

Fortiſſimus eques Guarinus ita an-
nos hujus Ducatus reditus expreſſit.
odierni (inquit) hujus ſtatus reditus
nnui , in diverſis rebus conſiſtunt.
rimo ad Menſuaria, (ita dicta quia in
ngulos menſes ſolvitur pro rata por-
one) nimirum trecenta mill. coro-
at. annua, quæ ſolvuntur ab omni-
us locis ſtatus, tam eis quæ in feudum
onceſſa ſunt, quam quæ immediate
uci ſubſunt. Secundo datia quæ mer-
ibus impoſita ſunt ad rationem anti-
qui valoris earundem, octoni coro-

nati

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

nati in ſingulos centenos; & redimu
tur annuatim pro CXL. mill. coro
Tertio vectigal ſalarium: non eni
licet ſalem exoticum invehere niſi
qui licentiam à Camera pretio com
paraverint, quam plerumque red
munt ducentis triginta millib. cor
natis. Sunt præterea datia vini, farin
carnium, ſed aliis jam diu oppignor
ta. De incertis non opus eſt dicer
qualia ſunt, multæ pecuniariæ, & b
na condemnatorum, quæ fiſco cedun
Porro maximos Rex ſumtus hîc fac
nam ut plurimum etiam pacis temp
re tria millia peditum Hiſpanorum h
alit, mille velites, & ſexcentos equit
cataphractos. Multis autem annis ja
impacata hic fuerunt omnia, nunc pr
pter controverſias cum Sabaudo, nun
propter bellum in Rhætia; nuper pro
pter Sabaudi & Gallorum expedition
in Genuates; quibus haud dubio
incolarum opes exhauſtæ, agri vari
locis vaſtati; & Rex ingentes belli ſum
tus ſuſtinuit.

Toti Provinciæ præeſt Gubernato
(qui & Vicarius generalis Regis appe
latur) penes quem eſt arbitrium om
nium rerum politicarum; (civile
& quæ juſtitiam tangunt à Senat
peraguntur) & electio Magiſtratuu
omnium

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

nium biennalium , puta Poteſta-
, Vicariorum, Iudicum, Commiſ-
orum , Referendariorum , & Ad-
atorum fiſci &c. Eſt ipſi Conſi-
n ſecretum, conſtans è Generali co-
um militarium , Caſtellano Me-
lanenſi , Cancellario , Præſide Se-
us , Præſide Magiſtratuum oppida-
um , Theſaurario generali; cui in-
lum alii pauci ob præclara merita
iali Regis gratia adjunguntur.
enatus Mediolanenſis conſtat Præ-
e, & XII Senatoribus, (quorum tres
ent eſſe Hiſpani) ut plurimum lecti
ræcipuis civitatibus hujus ſtatus: è
ibus veteri conſuetudine legi ſolet
gens , qui in Hiſpania Regi aſſiſtit,
locum habet ibidem in Conſilio
liæ: ab hujus Senatus judiciis nulla
tur appellatio. Omnes civitates,
unicipia & caſtella ſuas habent com-
unitates , quæ reguntur ut pluri-
um à XII decurionibus; qui ſorte
guntur è capſa conſiliariorum , qui
e ſunt LX : hi decuriones curant
ſpublicas cujuſque loci. Mediola-
um autem nullam aliam habet ſupra
liqua oppida prærogativam quam
uod tribunalia generalia ibi reſi-
eant.

Familia Ducum Mediolanenſium ita

ſe

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

ſe habet : uti Onuphrius expreſſ
Ioannes Galeatius Vice-Comes, G
leatii filius, Stephani N. Magni Ma
thæi pron., patri ſucceſſit in admin
ſtratione paternæ ditionis, anno cI
ccc LXXVIII. Dux primus, Mediol
ni creatus ab Imperatore Wenceſl
non. Septembr. anno cIↃ ccc xc
Imperavit annos VII; à patris ve
obitu ad Ducatum ann. XVII. menſ.
obiit anno cIↃ cccc II, Mediolan
Prima illi uxor fuit Catharina fil
Ioanns Regis Francorum, è qua ſuſt
lit filiam Valentinam, quæ nupſit Lu
dovico Turonenſi Car. V. Franc. R
gis filio, qui ex illa ſuſtulit Carolu
Ducem Aurelianenſem & Mediol
nenſem, patrem Ludovici XII Re
Franc. E Catharina autem Vice-Co
mitis Barnabæ F. tertia uxore ſuſtul
Ioannem Mariam, qui Dux creatus e
anno cIↃ cccc II. & civium aliquo
conſpiratione occiſus eſt anno cIↃ
cccc XII. Et Philippum Mariam, qu
Dux creatus eſt poſt fratris cædem, &
imperavit ann. XXXV. obiitque ann
cIↃ cccc XLVII. is ex uxoribus nul
los liberos ſuſtulit, è concubina au
tem filiam Blancam Mariam quæ nu
pſit Franciſco Sfortiæ, Sfortiæ Atten
duli fil. poſt obitum autem Philipp
Mariæ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

ariæ interregnum fuit annis II, mén-
. ſex, d. XIV. Tunc vero Franciſcus
ortia ex Duce exercitus creatus eſt
artus Dux Mediolanenſis, corona-
s 8 cal. aprilis anno cIↄ cccc L.
it gener Philippi Ducis per filiam
ancam & adoptione filius. regnavit
nnis XVI. obiitq; anno cIↄ cccc LXVI.
ſtulit autem ex Blanca hoſce liberos:
aleacium Mariam Sfortiam, qui V
ux Mediolanenſis creatus fuit anno
Iↄ cccc LXVI, & præfuit annos X,
enſ. IX, occiſus in templo conſpira-
ione civium Mediolanenſium, anno
Iↄ cccc LXXVII. ejus uxor fuit Bona
ilia Ducis Sabaudiæ. Et Ludovicum
Mariam cognomento Morum Sfor-
iam. Galeatius autem Maria Sfortia è
Bona ſuſtulerat Ioannem Galeatium
Mariam Sfortiam, qui poſt patris cæ-
dem VI Dux Mediolanenſis creatus
ann. cIↄ cccc LXXVIII, præfuit ann.
XVII, menſ. IX. obiitque ann. cIↄ
cccc XCIV, poſtquam ex Iſabella Al-
fonſi regis Neapolitani filia ſuſtuliſſet
Franciſcum Sfortiam Barri in Apulia
Ducem, & Bonam Duciſſam Barri, uxo-
rem Sigiſmundi Regis Poloniæ. Poſt
hujus obitum patruus illius Ludovicus
Maria VII Mediolani Dux creatus
anno cIↄ cccc XCIV. qui à Ludovico
XII

XII Gall. R. exactus an. cIↄ cccc xcix & captus an. cIↄ Iↄ, in Gallia in carcer obiit, poſtquam ex Beatrice Herculi Eſtenſis F. ſuſtuliſſet Maximilianum Mariam Sfortiam, qui VIII Dux factu eſt an. cIↄ Iↄ xii, & à Gallis captus fui an. cIↄ Iↄ xv, & Franciſcum Sfortiam qui IX Dux factus obiit an. cIↄ Iↄ xxxv

I.

Stemma Galeatiorum.

Ioannes Galeatius I Dux.
Ejus liberi.

Valentina uxor Ludovici Turonenſis.	Ioannes Maria I I Dux.
Carolus Dux Aurelianenſis.	Philippus Maria III Dux.
Ludovicus XII Rex Franc.	Blanca Maria uxor Franciſci Sfortiæ.
Claudia quæ Franciſco I Valeſio Reg. Gall. nupſit.	

II. Sfor-

II.

Sfortiarum ſtemma.

Franciſcus Sfortia IV Dux.

- aleatius Maria V Dux.
  - oannes Galeatius Sfortia VI Med. D.
    - rancifcus Sfortia Dux Barri.
- Ludovicus Maria VII Dux.
  - Maximilianus VIII Dux.
  - Franciſcus IX Dux.

Vt autem jus quod Galliarum Reges ſibi vendicant in Ducatum Mediolanenſem melius intelligatur; narrant Valentinam hac conditione à Patre Ludovico Duci Turonenſi, aut ut Galli dicunt Aurelianenſi elocatam, ut ſi fratres illius Ioannem & Philippum ſine legitimis liberis decedere contingeret, Ducatus Mediolanenſis ad Valentinam & illius hæredes & legitimos ſucceſſores deſcenderet; quare & Carolus Aurelianenſis Valentinæ filius

patruo ſuo mortuo, Ducatum arma
manu eſt ingreſſus; & Ludovic
duodecimus Gall. Rex Mediolanum
obtinuit & Ludovicum Sfortiam
ptivum abduxit. Res tota paulo pr
lixius refertur à Cominæo lib. 1,
bello Neapolitano. Sed Hiſpanus, V
neti & Papa contra Gallum fœdera
Helvetiorum copiis freti, Gallos M
diolani poſſeſſione, quod jam x
annos tenuerant, (verba ſunt Thu
lib. 1 Hiſtor.) expellunt, & Maximil
num Sfortiam Ludovici F. Mediol.
Dominum conſtituunt, tradente
vitatis claves Sedunenſi Epiſcopo. I
Ludovicus ab infeſto Pontifice p
ſcriptus cum redintegrato exerc
rurſus Mediolanum Duce Ludov
Tremollio repeteret, ab Helvetiis ſ
guinaria ad Novariam commiſſa p
gna victus & tota fere Italia exclu
eſt. Nihilominus Franciſcus prim
illius ſucceſſor ſtatim poſt regni ſ
ceſſionem aditam titulum quid
Ducis Mediolanenſis ſumſit; qui
qui Claudiam Ludovici filiam in ux
rem haberet; tamen conſilio diſſim
lato ſic res ſuas ordinabat, quaſi m
nime de recuperando Inſubrum i
perio cogitaret: attamen copiis
Cottias & maritimas Alpes traduct
p

oſt cruentum cum Helvetiis prope
Mediolanum prælium, Mediolanum
epit, & arcem in quam Maximilianus
fortia confugerat deditione accepit.
arolus autem V Imperator Medio-
lanum rurſus expugnavit, & Franciſco
Sfortiæ Maximiliani fratri attribuit.
Quid autem juris Imperator in Duca-
tum Mediolanenſem ſibi competere
prætendat, è Guicciardino operæ pre-
tium eſt audire, è quo ſimul & juris
Gallici munimina melius cognoſcen-
tur. Imperiales (inquit) contendebant
antiqua jura Ducum Aurelianenſium
nullius eſſe momenti: nam quæ de
ſucceſſione Valentinæ conveniſſent,
nequaquam authoritate Imperiali tum
fuiſſe confirmata, hodie autem Duca-
tum immediate ad Imperium perti-
nere, quia inveſtitura in Ludovicum
Sfortiam & filios illius collata à Ma-
ximiliano Caroli avo fuerat revocata,
cum tot tamque amplis clauſulis, ut
merito & jure valida fuerit, præſertim
in præjudicium filiorum qui num-
quam poſſederant, & tantum jus ex-
pectativum habebant & non reale.
Quodque propterea inveſtitura in Re-
gem Ludovicum & filiam illius Clau-
diam facta valida fuerit, verum hac
conditione ut Claudia Carolo nube-

ret, ſin vero conjugium abſque Caro
culpa non ſequeretur, inveſtitura nul
eſſet, & directe ad Carolum perven
ret; qui & in tali caſu coram paren
ſuo Philippo fuerit inveſtitus. Ex e
porro ſequi, ſecundam inveſtituram
in eundem Ludovicum, & Claudia
illiuſque maritum. Franciſcum tu
Comitem Angoleſmenſem, collatam
nullam eſſe, quippe in præjudiciu
Caroli adhuc minoris & ſub tute
Maximiliani avi ſui conſtituti, factam
ita ut Rex Franciſcus eo ſe tueri no
poſſet. Multo minus allegare poſſ
Ducatum novo jure ſibi eſſe acqui
tum. nam tantum abeſſe ut inveſtit
ram ab Imperatore obtinuerit, ut n
umquam quidem petierit; & manif
ſtum eſſe, ceſſionem à Maximiliano f
ctam illi favere minime poſſe; qu
feudum ſine conſenſu ſuperioris D
mini alienatum ſtatim ad ſuperiore
revertitur; ideoque Maximilianus Sfo
tia, licet admiſſus fuiſſet ab Imperato
re, & Dux mortuus fuerit, cum nun
quam inveſtituram acceperit, non p
tuiſſe in alium transferre jus quo
numquam ipſe habuiſſet.

De Finalio.

E Finalio quod jam Rex Hiſpania-
rum ad oram Liguſtici maris tenet
ſe res habet : Vrbs jacet à mari M p.
quit Leander) in faucibus vallis, ubi
odico impoſita colli arx munitiſſi-
a illam tuetur. Olim à Genuenſibus
etſam perhibét, ejecta nobili familia
arrectorum, quod Galeatius loci Mar-
io partes Mediolanenſis Ducis ad-
rſus ipſos foviſſet. Philippus tamen
aria, Galeatium rurſus in ditionem
ſtituit. cujus filius & oppidum re-
auravit, & ad inſignem nitorem
erduxit. cui ſucceſſit in principatu
lius Alfonſus: is à Finaliis ipſis ob ſæ-
itiam illius rebellantibus oppido ex-
ulſus, & anno cIↃ IↃ LVIII, à Ge-
uenſibus Duce Andrea Lomelino in
rce ſua obſeſſus, fruſtra Senatum de-
ortante Andrea Auria, qui arcta adfi-
nitate cum Carrectis conjunctus erat,
ad Imperatorem de Genuenſium in-
juriis conqueſturus Ratiſponam ve-
nit : anno demum cIↃ IↃ LXIII Cæ-
ſar ſecundum Alfonſum pronuncia-
vit, & Genuenſes ad Finalii reſtitutio-
nem & ſumtus in id bellum factos
Marchioni refundendos condemna-
L 3 vit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

vit. Cum tamen non parerent G
nuenſes, poſtremo Cæſar Fæcialem
eos miſit, ſed irrito initio ſucceſſ
paullumque ob eorum contumacia
à bello abſuit: Verum interventu Ph
lippi Finalium Marchioni invitis opp
danis reſtitutum eſt & Genuenſes C
ſari reconciliati. Anno dein cIↃ I
LXXI, oppidum & arx ab Hiſpanis
improviſo capta, ea tamen conditi
ne, ut jura ſua ac fructuum & vectig
lium perceptio Marchioni ſalva eſſe
Sed & tum reſtitutum fuiſſe videtu
Anno denique cIↃ IↃC II, Finaliu
ab Hiſpanis occupatum fuit, Carr
ctorum familiâ aut excluſâ aut ad d
ceptandum jus ſuum in aulam Cæſ
ream amandatâ. In proximo & Med
ſimus vulgo portus captus & mili
firmatus.

III. D

III.
DE
GENVENSIVM REPVBLICA,

Sive

OLITIÆ apud GENVENSES deſcriptio.

ANte ccc annos (inquit Thuanus lib 61,) cum hinc Spinularum & Auriarum, inde Fliſcorum & Grimaldorum, quæ principes amiliæ Genuæ erant, odiis privatis & imultatibus crudeliter & avarè LXX mplius annorum ſpacio lacerata fuiſſet Reſpublica, ad extremum qui patrias leges & jugum domeſticum ferre non poterant, ad alienas opes confugere & externorum Principum dominationem experiri coacti ſunt, ſub Henrici VI Cæſaris, Roberti Andini R. Neapolitani, deinde ſub Regum Gallorum & Vice-Comitum Mediolanenſium imperio per annos complures haud melius habiti. Tandem Simonis Buccanigri virtute priſtinam liber-

libertatem recuperarunt. Is anno cIↄ cccc XLIV, excuſſo Vice Comitum jugo, Rempublicam conſtituit, & Dux creatus, ut diſſidiorum cauſas impoſito ambitioni patritiorum freno præcideret, legem condidit, qua nobiles (ſic vocabantur illi, qui in Republ. ab anno cIↄ c (neque enim altius reipublicæ ſuæ originem repetunt Genuenſes) honoribus & muneribus publicis participaſſent) à principatu & ceteris fere magiſtratibus arcebantur, quos ſolis popularibus gerere jus eſſet: populares autem ii dicebantur, qui tunc Novi, id eſt, nondum munerum publicorum participes; qui exinde ſoli fere ſummos magiſtratus in Republ. geſſerunt, excluſis Spinulis & Auriis, qui tunc ejectis Grimaldis & Fliſcis, rerum in patria potiebantur. Aſtu tamen illorum, quod jam vi aperta non audebant, tandem effectum eſt, ut subortis inter populares factionibus, & præcipue inter Fulgoſios & Adornios, dum hi ad has; illi ad alteras partes ſe applicant, cuncta rurſus in urbe & civili adminiſtratione miſcerentur, principatu tamen ſummo ſemper penes populares manente; donec Octavianus Fulgoſius, arce quæ à Gallis tenebatur receptâ & deſtructâ, XII-

viros

os Reipubl. ordinandæ creavit, qui
pitis diſſenſionibus, & factioſis no-
ium & popularium nominibus ex-
nctis, concordiam inter cives & u-
onem reſtituerent. Verum cum A-
ornii rurſus ſummam rerum ad ſe
axiſſent, tam ſanctum ac laudabile
ulgoſii propoſitum exitu caruit. Tan-
em Andreas Auria, cum alieno ma-
ime tempore Gallorum partes de-
ruiſſet, & hoc operæ pretium à Ca-
olo V Cæſ. obtinuiſſet, ut patriæ li-
ertas reſtitueretur, pacis in civitate
onſtituendæ jactis ab Octaviano fun-
amentis ſuperſtruere voluit, & no-
vam hanc reipubl formam anno cIↃ-
Ↄ XXVIII inſtituit; qua nobiles &
populares, abolitis factionum nomini-
bus, in unum veluti corpus, conjun-
gerentur, & utrique ſummis honori-
bus, à quibus nobiles, qui antea dice-
bantur, per XCIV annos excluſi fue-
rant, æquabili jure participarent. ea
autem ratio inita fuit, ut recenſitis
omnibus familiis, excepta vili plebe,
ex toto illo numero ampliores ſelige-
rentur, quæ ſex domos ſive alias fa-
milias ex ſe profectas, ſed diſtinctas
tanquam propagines à ſe deductas,
haberent, in quas reliquæ omnes, quæ
ad minorem numerum redactæ erant,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

veluti adoptione, aſſumtis eorum nominibus, insererentur. Cenſu diligenter habito, hujuſmodi conditionis tantum XXVIII familiæ repertæ, & ex iis XXIII ex Nobilium ordine, V tantum ex populari: eæ fuerunt Nobilium quidem (ut Pizarrus annotat) Auriæ, Calvi, Catanei, Centutiones, Cibo, Cicadæ, Fliſci, Gentiles, Grimaldi, Grilli, Imperiales, Interiani, Lercarii, Lomelini, Marini, Nigrii, Nigrones, Palavicini, Pinelli, Spinulæ, Salvagni, Vivaldi, Vſusmarii: è popularibus autem Iuſtiniani, Furnarii, Franchi, Saulii, Promontorii: Fulgoſiis & Adorniis ob crebras ſibi invicem clades inflictas, exitia ac proſcriptiones ad minorem numerum redactis, quam ut per eam legem familias in urbe conſtituere poſſent. tum ut diſſidiorum occaſio tolleretur, quæ per factioſa nobilium & popularium nomina crebro renovabantur, nobilium nomen omnibus communicatum; & (ut ſcribit Bodinus) optimatibus ita conſcriptis, in ſingulos annos decem cives ex opibus, virtute aut nobilitate cooptandi poteſtas facta: ſed ne ſic quidem res ſatis pacatæ fuerunt, licet Auria ſuperſtite quietæ. tamen anno XLVII poſt conjurationē Fliſcorum profligatam,
ex

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

t Auriæ conſilio , creati VIII Reipu-
licæ ordinandæ , IV ex Antiquis, IV
x Novis. jam enim illa nomina in lo-
um nobilium & popularium inva-
lerant, peſſimo, ut poſtea apparuit, ex-
mplo. Ii legem in Antiquorum gra-
iam condiderunt , qua conſilium ma-
us , in quod CCCC quotannis ex om-
ii numero ſorte legebantur , ad CCC
edigebantur ; quibus C ſuffragio ele-
ti adjungerentur. XX ex primariis
ivibus delecti ; VIII videlicet qui
S. Georgii magiſtratum , VII qui ma-
ſtratum extraordinarium conſtituunt,
& V Syndici. additum poſtremo in fa-
vorem item Antiquorum ut C illi ſuf-
fragio lecti, XXVIII viros, ſic tamen ut
duas tertias votorum partes vincere
opus eſſet, eligerent , qui prius à V ſor-
te lectis nominabantur. porro in illo-
rum XXVIII poteſtate erat, ducem &
cæteros magiſtratus eligere. Hanc in-
juriam Novi utcunque tulerunt uſ-
que ad annum CIↃ IↃ LXX, cum rurſus
factiones à Novis excitatæ, in tantum
incendium exarſerunt , ut Antiqui ple-
rique Nobiles urbe denique excede-
rent anno CIↃ IↃ LXXV, & infeſtis ar-
mis cum iis qui in urbe remanſerant
contenderent : (ut prolixe comme-
morat Thuanus Hiſtor. lib. 61.) Tan-
dem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

dem tamen Pontifice, Imperatore, Regibus Gall. & Hiſpaniæ intervenientibus, induciæ pactæ, & in certos arbitros convenerunt, qui fuerunt Cardinalis Moronus ſedis Apoſtolicæ Legatus de latere: Petrus Faunus Coſtachiarius S. Imp. Comes & Princeps, Epiſcopus Aquenſis, Cæſareuſque Orator: Don. Carolus à Borgia Gandiæ Dux; Ioannes Idiacus Philippi R. Orator apud Genuenſes. qui cum Caſalii S. Evaſii aliquandiu contuliſſent: tandem concordiæ leges perſcriptæ ſunt, & prius à Senatu revocatis exulibus, & viciſſim arcibus ac munitionibus, quæ belli tempore occupatæ fuerant à nobilibus, reſtitutis, primum Caſalii, dein Genuæ recitatæ ſunt, magno utriuſque partis applauſu: & poſtea leges publicatæ LXI capitibus comprehenſæ. iis ante omnia abrogantur nomina nobilium veterum & novorum ſive cooptatorum ac popularium, eorumve qui vel in urbe vel extra urbem ſunt: porticuum item S. S. Petri & Lucæ nomina & aliæ tam perſonarum quam colonorum aut factionum & familiarum appellationes; earum omnino memoria ſepulta, additaque in eos, qui eas renovaverint, pœna, ut omnibus honoribus & nobilitatis commodis ipſo

jure

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

re & facto privati cenſeantur. tum
cernitur, ut omnes qui in cenſu ci-
tatis deſcripti ſunt & qui in poſte-
m juxta novæ conſtitutionis for-
am deſcribentur, in reipubl. admi-
ſtratione pares & æquales habean-
ır; ita ut unus nunc & deinceps ſit
lus & ſingularis, nulliſque terminis
ut numeris diviſus Nobilitatis & ci-
ium Rempubl. adminiſtrantium or-
o; & ut ſimultatum cauſæ radicitus
vellantur, qui juxta legem anni XXVIII
licujus familiæ nomen & inſignia aſ-
umſerunt; iis dimiſſis in futurum ipſi
c ex iis prognati propriæ & avitæ fa-
niliæ inſignia & cognomina in voce
& ſcriptis uſurpent: quod & in iis qui
poſtea in nobilitatis cenſum referen-
tur locum habere intelligatur. qui ar-
tes mechanicas exercent antequam in
eum ordinem cooptentur, eos omitte-
re teneantur. collegia duo inſtituantur:
& CCCC ab arbitris, qui majori; & ex
eo numero quaſi ſubſortitione qua-
dam C, qui minori conſilio præſint;
aliique magiſtratus hac vice nominen-
tur formâ præſcriptâ, qua in iis crean-
dis deinceps utantur. Magiſtratus au-
tem hi ſunt: Primus & præcipuus Dux,
qui publicas ædes, quas palatium vul-
gò vocant, inhabitat, ejuſque cuſtodiæ
præ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

præſidiique cauſa I> ſtipatores ac ſatellites Germani adhiberi ſolent: biennio autem præeſt, neque quicquam arduum ſine ipſo geri, aut ullum Senatus Conſultum circa illius ſuffragium cõdi poteſt. Proximi ſunt Octoviri, qui una cum Duce collegium faciunt, quod vulgo *La Signoria* appellatur: quoniam maxima quæque in Republica tractare conſueverunt Octo-viri (ut ait Bodinus.) exacto magiſtratu Reipubl. toto biennio procuratores ſunt, Dux perpetuo: & utrique deinceps quoad vixerint, in Octovirorum Collegium admittuntur. Præterea Imperator una cum Tribunis militaribus quadraginta, qui annua poteſtate legionibus præſint, eiſdem optimatum ſuffragiis creantur. Quod ad juriſdictionem attinet, peregrinos arceſſere ſolent; prætorem nempe cum duobus legatis, quorum alter fiſcalia, alter criminalia tractat: tum quinque viros privatorum judiciorum in biennium, quam ipſi Rotam appellant: at Septem-viri litibus extra ordinem definiendis ex albo civium accipiuntur. Item Syndicatus Quinque-virorum, (qui veri Cenſores) qui quæſtiones exercent, tum adverſus Ducem, tum etiam adverſus Octo-viros exacto magi-

magiſtratu, edicto propalam propoſito, ſi quis civium ſe injuriam ab illis accepiſſe conqueratur; quod ſi nemo queſtus fuerit, innocenter exacti magiſtratus decretum datur. Habent præterea alium magiſtratum quem Sangeorgianum vocant: Munus hoc nobiliſſimum anno cIↄ cccc vII inſtitutum fuit, cui etiam Reſpublica illa magnam ſuæ incolumitatis partem debet. Quamvis enim Genuenſium civitas in ſterili fere ſolo ſita ſit, & opibus ibi genitis parum abundet: magiſtratibus tamen nunquam ad Reipub. ſublevandas neceſſitates, & conficiendam pecuniam rationes defuerunt, quam ii qui ad clavum Reipublicæ ſederunt à privatis hominibus vel invitis, vel volentibus, mutuo ſumpſerunt, ſine tamen ipſorum damno, quippe gravibus uſuris, pro temporis conditione & varietate perſolutis, ne ſcilicet qui publicam rem ſuis facultatibus juvarent, privatim detrimentum paterentur.

Quo vero ad erogandum Reipublicæ pecuniam cives alacriores redderentur, creditoribus, aſſignatis certis hypothecis & redditibus, è frumenti, vini aut aliarum rerum vectigalibus, &c. cavebatur. Et hic quaſi Reipubl.

cum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

cum privatis hominibus contractu
Comperæ dicebatur : additumque u
qui centum libras mutuo dediſſet , i
hac velut ſocietate unum locum , qu
ducentas , duos locos teneret , & ſ
deinceps : adeo ut Comperæ ſive ſo
cietates ejuſmodi valde multiplicat
fuerint , quarum aliæ dicebantur Ca
pituli, aliæ S. Pauli, aliæ Salis, &c. Ha
rum unaquæque à civibus quibuſdam
adminiſtrabatur , quorum erat ope
ram dare , ut creditoribus recte ſatisfie
ret , & rationes inter hos & Rempu
blicam juſte ſervarentur. Quum vero
ut fieri ſolet , è multitudine magna
nata eſſet confuſio , decretum fuit , u
omnes in unum corpus redigerentur
cui Comperæ ſive Cameræ à D. Geor
gio nomen inditum , ejuſque cura qui
buſdam itidem civibus commiſſa eſt
qui quum ſingulari induſtriâ & pru
dentiâ munus ſibi injunctum admini
ſtrarent , publicæ vero neceſſitates ma-
gnos requirerent ſumptus , Locatario
rum (ſic enim ſupra diximus nomina
ri eos qui in hanc ſocietatem admit
tuntur) numerus valde crevit , adeo
ut oppignorata magna publicorum
redituum parte , Officii hujus curæ &
negocia mirum in modum aucta ſint,
& oppida etiam & territoria ejus di-
tioni

ni acceſſerint. Inde factum, ut ſo-
tas hæc primum ab ipſa Republica,
inde à Pontificibus, Imperatoribus
aliis civitatis dominis multa privi-
ia impetrarit, ſic ut quamvis hoc
icium ab ipſa Republica & iis qui
latium gubernant dependeat, ni-
ominus tamen urbano magiſtratui
jecta non ſit, ſed omnes etiam
i partem aliquam Reipublicæ ca-
ſunt, ejus privilegia inviolata ſe
vaturos promittere & jurare co-
ntur. Vt verò in aliis fere rebus
ncipia valde tenuia ſunt & contem-
, temporis verò ſucceſſu paulatim
perfectionem contendunt: ita in
c quoque officio ſive magiſtratu
cidit, cujus hodie multo melior &
rfectior eſt forma quam olim fuit.
uantum enim ad comparationem
ilitatis ſive emolumenti à Locata-
percipiendi attinet, non jam cer-
m quid eſt præfinitum aut determi-
tum, ut olim, ſed pro ratione
ditus & ſumtuum, itemque ad con-
vationem earum rerum quarum cu-
officio huic commiſſa eſt, & pro-
vectigalia fructuoſa fuerint vel mi-
us, omnia diriguntur; quin etiam
ſa redituum percipiendorum. quæ
odie in uſu ratio multo ſecurior eſt
M & ad

& ad conſcientiam accommoda io
præterquam quod, ut diximus, hac r
tione dominia aliquot & territoria
ſunt acquiſita, ad quorum faciliore
adminiſtrationem novas regulas
novas leges condere oportuit. Huj
quidem officii ſive magiſtratus reſp
ctu Genuenſium civitas in duas qu
Communitates dividi poteſt. Quaru
prima Major eſt, & ab iis qui in P
latio jus dicunt, gubernatur, & int
gram fere civitatem comprehend
Altera eſt, cui San-Georgianus mag
ſtratus præeſt, & ad Locatarios ſi
redditúum participes ſpectat. Illa qu
dem multis mutationibus obnoxia
tyrannicum imperium nonnunqua
experta eſt; hæc verò libera ſemper
ad certos cives adſtricta, ac proin
firma fuit.

Porro huic officio ſive magiſtrat
Octo-viri præſunt, qui Protector
vulgo dicuntur: eorum munus a
nuum eſt: eliguntur vero ſexto quoq
menſe Quatuor-viri ex omni Locat
riorum ſive creditorum numero, ſ
tamen ut credita pecunia ad certam
præfinitam aſcendat ſummam. Eligu
tur autem hoc modo. Ex omni il
numero LXXX viri ſorte ducuntur; l
ſtatim è ſuo numero triginta quatu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

m ſorte ducunt , quibus conclave
redi non licet, niſi octo prius illis
otectoribus electis; neceſſe vero eſt
eorum ſinguli decem ſuffragia vel
ncta ferant.
Anno cIɔ Iɔ XLIV aliud officium
Georgii, in quo octo fuerunt viri,
nſtitutum eſt, quod ab anno inſti-
tionis hodieque nomen habet , &
ficium XLIV, ſcilicet anni, vocatur.
uſſa vero ob quam inſtitutum illud
erit, hæc fertur. Quum officium
pedictum triginta ſeptem annorum
acio valde eſſet auctum, adeo ut octo
i Protectores negociis tractandis non
fficerent, nec intra annum verten-
m ea poſſent expedire, quæ ad con-
ciendam pecuniam & promovenda
nolumenta ſpectarent : creditoribus
eceſſarium viſum eſt, ad reliqua hæc
ono ordine conſervanda (in quibus
naxime hujus officii opes conſiſtunt)
liquot eligere qui earum rerum cu-
am gererent,&in omnibus San Geor-
ianæ Societatis utilitatem promo-
erent, omnia vero ita occulte admi-
iſtrarent, ne tyrannis illud tollendi
laretur occaſio. Et hoc quidem mo-
lo octo viri illi electi ſunt, è quibus
ini quoque anno permutantur. Ho-
um eſt colligere & adminiſtrare ea

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

quæ ex annuis proventibus, quorum cura octo Protectoribus concredita eſt, reliqua fiunt.

Officium hoc Corſicam inſulam aliaſque nonnullas civitates & loca ſub ſuo habet imperio, & omnes ad eorum conſervationem neceſſarios ſumtus facit.

Sunt & officia quædam apud Genuates, quæ expreſſa lege in eos conferuntur qui in libro civitatis deſcripti non ſunt; ea tamen lege, quod ubi in aliquo eorum agitur de tractanda publica vel aliena pecunia, non prius ad illud obeundum admittantur, quam idoneam cautionem præſtiterint. Qualia ſunt omnia officia Scribarum & Notariorum, tam eorum qui à ſecretis ſunt Illuſtriſſ. Dominationis, quam qui in Collegio Procuratorum, officio S. Georgii, ſupremis Prætorii, Rotæ, tam civilis quam criminalis, omnibuſque magiſtratibus, tam in civitate, quam in Ripariis, in Inſula, & demum in univerſo dominio aſſident. Officia omnia Conſulum rationis. Omnia officia receptarum pecuniarum, quas vulgus *Capſeries* appellat, tam apud officium S. Georgii, quam apud licitatores vectigalium & omnium redditüum publicorum. Officium unum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

inter Cenſores. quorum eſt providere, ut omnis injuſtitia inter ementes & vendentes & alios qui mercaturam vel artem aliquam manuariam tractant, præcaveatur, & omnibus debito pondere & menſura mercimonia miniſtrentur. Vnum inter Conſervatores ſanitatis; unum inter Annonæ præfectos. Præfecturæ inſuper Tabiæ, Rapalli, Caſtri novi, Gavii Framuræ, Montis Rubei, Vernatiæ & Corniliæ, Sigeſtri, Trioriæ, Moneliæ, Wadæ, Cerianæ Recchi, Petræ, Cervii, Andoriæ, Vultabei, Coſtæ Vadorum, Varaginis, Stellæ, Caſtilioni Rimazorii & Manarolæ, Portus Veneris, Corvariæ, Carri & Caſtelli, Godani, Arculæ Vezzani; præfecturæ arcis Lericenſis, arcis Zarzanellæ & Gavii. Officia Vicariatus Savonæ, Clarari, Novarum, Spediæ & Baſtitæ in Corſica. Non niſi aſcriptis autem in civium librum, committuntur Prætura Savonæ, Capitaneatus Clavarienſis, Spedienſis, Zarzanenſis; gubernatura Corſicæ, prætura Ayacenſis; commiſſariatus Bonifacii & Calvæ.

Porro urbs Genua ſita eſt in tumulis mari proximis, ad flexuoſum ſinum & ſemilunæ in modum incurvum. imminent ab Arcto excelſi & nudis verticibus aſperi atque inculti montes,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

qui arcent infeſtos aquilones, ſuperbiſſimis palatiis atque ædificiis ad miraculum uſque nitet, ceterum anguſtiis viis impedita, præterquam una quam Novam vocant. Bizarrus ejus ambitum ſupra ſex millia paſſuum continere tradit. Ampliſſimum habet ad finum portum, ſed Africo expoſitum quo ſæviente hic interdum grave damnum naves patiuntur: Cui tamen incommodo ingenti mole ad ſexcentos paſſus in altum jacta mederi ſategerunt. E regione molis hujus promontorium eminet & ſuper illud pharus elegantiſſimi operis; pone quem ſuburbia viſuntur ſplendore & magnificentiâ ædium urbi pene æmula.

Porro urbs parochias numerat XXXII ad Orientem. Feritore amne, qui hodie Biſamnis appellatur, prope ipſa mœnia alluitur; habet ibidem & torrentem potius quam fluvium, Ferixanum dictum, qui è proximis montibus præcipitatus, in conſpectu urbis ſe Biſamni miſcet: ab occaſu flumen Pociferum, à quo vallis nomen habet, decurrit, totiuſque illius tractus, præſertim littori maris vicinus, multis nobilibus municipiis & commodis pagis commendatur; inter quos ſane vicos hi ferme ſunt omnium fertiliſſimi &

amœ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

nœniſſimi, Nervium, Buhaſcum, ulum, Rechum & Camulcum; paſ-nque totis vallibus & collibus villæ ſtar arcium conſpicuæ, ac Porphy-o lapide admodum ſplendido orna-. Ab urbe Mediolanum tendentibus er eſt primum per vallem Pocifera-am, deinceps per arduos montes ca-anearum feraces, frugum non item. igeſimo ab urbe milliari Ottagium ccurrit peramplus & elegans pagus. lavium deinde munitiſſimum caſtel-m & Genuenſis territorii limes. Sa-ona (inquit Leander) urbs eſt perho-eſta, circuitu cIↄ Iↄ paſſuum, ma-nificis ædificiis exornata; ſæpe domi-os mutavit, quandoque & libera fuit, nunc Genuenſibus paret, qui & por-um illius anno cIↄ Iↄ XXVIII corru-erunt.

Carolus V (inquit Thuanus) cum de Genua ut rebus ſuis cum multas ob cauſas, tum inprimis ad tranſportan-das ex Hiſpania in Italiam copias, op-portuna, in poſterum firmanda & arce in ea inſtauranda cogitaret, nullis ra-tionibus, nec proprio quidem pericu-lo territo, Auriæ perſuadere potuit, ut arcem urbi, hoc eſt, jugum patriæ imponi pateretur: itaque aliam ſibi civitatis frenandæ ineundam ratio-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

nem exiſtimavit prudentiſſimus Princeps, eamque optimam judicavit, ſi Genuenſium pecuniam, qua fere illorum opes conſtant, grandi fœnore paſceret. Sic enim brevi fore, ut hominum queſtus dulcedine illectorum opes ſenſim ad ſe contraheret, & ita urbem in ære ſuo, hoc eſt, civium ſtudia, in poteſtate haberet. Ea arte cum erga Genuenſes uſus eſſet Carolus, & patris veſtigiis inſiſtẽs Philippus, qui Belgico bello, ad quod damnoſis ſumtibus opus erat, implicatus, ex ea occaſione ingentes ſummas, à nobilium præcipue ordine, emunxit, pro quibus ingentes pariter uſuras penſitabat, deſtinatis ad eas exſolvendas præcipuis Indiarum & Hiſpaniæ vectigalibus: cum vero in putandis uſurarum rationibus erratum eſſe & calculi errorem corrigi debere contenderet, ut ſi majores, quam deberentur, uſuræ perſolutæ eſſent, eæ in ſortem imputarentur: interim penſiones eis aſſignatas anno CIↃ IↃ LXXV revocavit, publicato in Hiſpania edicto. qua re non ſolum Genuæ, ſed Romæ, Venetiis, Mediolani, Lugduni, Rotomagi, Antwerpiæ & pleriſque in Germaniæ locis, omnes argentariam exercentium rationes labefactatæ ſunt, parumque abfuit, quin menſarii paſſim credi-

editoribus ſuis omnia decoxerint. quod à Philippo factū, ſive ut nobiles, quibus alioqui in occulto favebat, tum arridentibus belli domeſtici initiis exultantes & æquas conditiones jam recuſantes, in ordinem cogeret; ſive ut captatâ occaſione ex publica calamitate privatum commodum faceret: quippe cum ſciſsâ factionibus Repub. quam quietis rebus, æquiores ſe à creditoribus ſuis conditiones laturum ſperaret. Rebus autem jam compoſitis Reſpub. ad Philippum Legatum miſit Io. Bapt. Lercarum, qui cum eo de revocatis penſionibus ſedulo ageret. Quâ re, ſecundum tumultum tum ſopitum, non mediocriter res Genuenſium turbatæ fuerant. toto quadriennio cum penſiones revocatæ fuiſſent, eo exacto cum præpotenti Principe, cujus ex arbitrio ac nutu res Genuenſium pendebant, tandem conventum eſt, ut rationes novæ quidem denuo non inirentur, quod ab initio urgebant Hiſpani; quo caſu pecuniarum omnium præſenti numeratione Carolo olim parenti & Philippo filio creditarum dextantes uſuras offerebant; ſed ita ſortis principalis uſuræ deinceps contraherentur, ut quæ prius quaſi ſeptunces erant, hoc eſt, pro c unciis ſeptem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

cum tertia paulo minus variabant; in poſterum quaſi trientes eſſent, id eſt quatuor unciæ tantum cum tertia parte quotannis exſolverentur. Quod ob immanitatem ſummæ fortaſſe Genuenſibus tolerabile fuit. Verum amplius illis à Philippo conceſſum, ut creditoribus ſuis, qui cum Philippo minime contraxiſſent, in diſſolvendo ære alieno, quod ab ipſis ut Philippo crederent, ſumſiſſe ſe ajebant, eadem ratione ſatisfacerent: quod iniquiſſimum per ſe decretum non ſolum Genuenſium, ſed aliorum Italorum, atque adeo ſparſim toto orbe inſtitorum rationes conturbavit, ac multos ex iis omnino bonis evertit. Idem Rex Philippus ſecundo idem fecit, & longe iniquiore ratione anno milleſimo quingenteſimo nonageſimo ſexto. Siquidem diplomate duodecimo Kalendarum Decemb. Pardi ſubſcripto, ingentia debita & ſumtus quos pro orbis Chriſtiani ſalute facere indies cogitur, maximos cauſſatus, non aliam belli & aliis imperii neceſſitatibus ſubvenien-di rationem iniri poſſe declaravit, quam ſi injuſtis ac gravibus uſuris oppreſſum ærarium levaretur; quarum proinde curſum in poſterum

ſiſtit,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

ſtit, revocatis penſionibus, ex qua-
unque cauſa negotiatoribus, poſt
ecretum anni milleſimi quingente-
mi ſeptuageſimi quinti & milleſimi
uingenteſimi ſeptuageſimi ſeptimi,
ſſignatis, eaſque in ærarium inferri
nandat. hujus diplomatis publicatio-
e triſtis ubique non ſolum in Italia &
Hiſpania, ſed in Germania & Belgio
acies; cum plerique mercatores verſu-
am facere & creditoribus ſuis deco-
quere cogerentur, &c. Thuan. lib.
:XVII. Idem jam tertiò factum à Phi-
lippo IV illius nepote, qui hoc anno
milleſimo ſexcenteſimo vigeſimo ſe-
ptimo, ſeptendecim millionum aureo-
rum (id eſt, ut nos numeramus, quin-
gentarum & decem tonnarum auri)
quas Genuenſibus debet, ſolutionem
diplomate emiſſo, in annum milleſi-
mum ſexcenteſimum trigeſimum ſex-
tum diſtulit, interim uſuram ipſis pol-
licitus quinque pro centum: quo facto
multorum fortunas & fidem evertit.

Ius

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

Ius quod Reges Galliæ ſibi vendicant in REMPVBLICAM GENVENSIVM.

E Thuani Hiſtor. lib. XII *ad annum* CIↃ IↃ LIII.

IN Genuenſes, in quorum ditione Corſica eſt, non heri aut nudius tertius Reges noſtri (inquit) jus ſibi arrogant. Nam cum cives rerum ſuarum ſtatum pertæſi Remp. in meliorem formam reducere cuperent, ante CC circiter annos Oratores ad Carolum VI Damianum Cataneum & Petrum Perſium miſerunt, deprecatum, ut Civitatis imperium accipere vellet: hiſque conditionibus, abdicante ſe imperio Antonio Adorneo Duce, transacta res eſt; ut Rex patronus ac legitimus Reip. & omnium ejus ditionum dominus eſſet, ſalvo tamen jure imperii; ipſiuſque nomine præſes natione Gallus imponeretur, qui duo ſuffragia in Senatu uti ſuperiores Duces, haberet; ipſi amicos Regis pro amicis, hoſteis pro hoſtibus haberent, ratis nihilo-

hilominus fœderibus, quæ ipſis cum
onſtantinopolitano Imperatore &
ypri Rege intercedebant: præcipuæ
Reipubl. arces Regis fidei ac tutelæ,
que ab ipſius milite ſervandæ com-
itterentur, Reſpublica in fide Re-
permaneret, nec ullo caſu à Regia
rona alienaretur. Exortis deinde
urelianenſium ac Burgundionum in
allia factionibus, quibus pæne re-
num peſſumdatum eſt, Mediolani
uces, propter viciniam, jus, quod
eſpubl. ultro regibus noſtris detu-
rat, in Genuenſes uſurparunt. Et te-
ibus idoneis atque inſtrumentis fide
ignis oſtendi poteſt, diu poſt illam
ſurpationem, Mediolanenſium Du-
es Genuenſium principatus ratione
egibus noſtris tanquam directis ac
upremis Dominis fidem honorifice
ræſtitiſſe. Idque Ioannem Galeatium
eciſſe, Ludovico XI Rege, ſcriptis
rodidit Philippus Comineus noſter,
Commentario VI. Tandem dejecto
Ludovico Sfortia, Ludovicus XII an-
iquam poſſeſſionem recuperavit, &
impoſito Philippo Clivio præſide per
VIII annos imperium ejus tenuit. Re-
bellante deinde plebe, Paulus Novius
expulſis Gallis Dux creatur. Sed Lu-
dovicus mox recepta urbe, & ſecuri
percuſſo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

percuſſo Novio, arcem tanquam frenum ferocienti multitudini impoſuit. Poſtremo Octaviano Fulgoſio ultro ſe in Reipublicæ gratiam ac commodum imperio abdicante, Franciſcus rurſus Regum Franciæ jus in ea retinuit. & Fulgoſius ipſe Regis nomine totos IX annos reipubl. præfuit, donec poſt Ticinenſe prælium Galli omni Italia depulſi, Genuenſi quoque imperio exuti ſunt.

IV.

DESCRIPTIO POLITICI STATVS APVD LVCENSES.

PORRO Lucenſis civitatis ambitus duo milliaria Italica complectitur. Hominum XXIV millia in ea numerari dicuntur. Familiæ ibi ſunt opulentiſſimæ, mercaturam pleræque exercentes, inprimis ſerici panni, cujus conficiendi artem cives à Caſtrutio Caſtricano tyrannide oppreſſi, relicta civitate Florentiam & ad alias Italiæ urbes pertulerunt. Incolæ humani ſunt & ſinceri. Lingua utuntur præ ceteris Hetruriæ oppidis ma-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

[..]is eleganti, & moleſtis illis accen[..]us purgata. Sola ex omnibus civita[..]bus, quamvis parva, libertatem tue[..]ır. Politici ſtatus fundamentum Se[..]atus eſt, à quo reliqui omnes Magi[..]ratus ordinantur. Hic tribus homi[..]um generibus conſtat. Alii enim or[..]inarii ſunt Senatores, eamque digni[..]atem per annum tenent: alii extraor[..]inarii, qui prout viſum Senatui fue[..]it, aſſumuntur: alii in mortuorum [..]ocum ſunt ſurrogati, quorum itidem [..]nunus eſt annuum. Senatores in uni[..]erſum ſunt centum & ſexaginta; ſed [..]t plurimum ordinarii ſunt tantum [..]entum & viginti.

Civitas univerſa in tres partes diſtri[..]uta eſt. Prima S. Salvatoris, ſecun[..]la S. Paulini, tertia S. Mauritii voca[..]ur. Ex his Senatus ſupremum Magi[..]tratum, quem Signoriam vocant, eli[..]git, ternos ſcilicet è ſingulis partibus, quibus additur Gonfalonerius, id eſt, vexillifer, Reipublicæ caput, qui per vices modo ex hac, altero anno ex al[..]tera, tertio ex tertia, & ſic rurſus à pri[..]ma facto initio, ſumitur.

Decem hi tertio quoque anno eli[..]guntur, &, Gonfalonerio excepto, An[..]tiani vocantur. Fit autem electio hoc modo. Tres, pro partium civitatis nume-

numero, viri ad numeranda ſuffr[illegible]
deputantur, quos Aſſortatores no[illegible]
nant. Inde Senatus quibuſdam G[illegible]
ſalonerii eligendi dat negotium. [illegible]
ctioni vero Aſſortatores aſſiſtunt [illegible]
loco à Conſilio ſeparato, & numer[illegible]
pilulas uſque ad CLXXX. quorum n[illegible]
merus præterquam illis, nemini [illegible]
cognitus. ne quid vero fraudis ab[illegible]
committatur, duo monachi eis ad[illegible]
guntur, unus è S. Dominici, alt[illegible]
S. Franciſci familia. Aſſortatores [illegible]
teſtatem habent magiſtratibus [illegible]
creatis tale temporis ſpacium præ[illegible]
bendi quale illis videtur, hoc ſci[illegible]
modo: ut Cajus hoc menſe huic o[illegible]
cio, Nævius illo mēſe alteri præſit, [illegible]
Et deputatio hæc in ſecreto fit, [illegible]
cuiquam ſub gravi pœna licet eam [illegible]
velare. Porro magiſtratus ſive Sig[illegible]
ria in Palatio ſemper ſe continet, [illegible]
publicis ſumtibus alitur, neque in[illegible]
niſi capitis pœnam incurrere vel[illegible]
diſcedere eis licet. Ex Decem-v[illegible]
Commendator eligitur per vices, cu[illegible]
munus per tres annos durat. Is c[illegible]
ris adeoque ipſi Gonfalonerio im[illegible]
randi & ſolus ad Collegium refer[illegible]
di, non tamen ſine ejus aſſenſu qu[illegible]
quam ſtatuendi habet poteſtate[illegible]
Rem à Commendatore collegis p[illegible]
poſit[illegible]

pſitam & probatam, Gonfalonerius
de Senatui proponit. Et illorum qui-
m imperium ad cæteros tantum per-
net, non ad cives; & referendi, nihil
men decernendi, ut diximus, habent
teſtatem.

Secretariorum illorum, qui tres ſunt,
ficium ad Majeſtatis crimen tantum
tenditur: in quo ipſo Gonfalonerio
nt ſuperiores, nec tamen ſine eo
idquam facere poſſunt. Etſi autem
ius ad Conſilium quod facturi ſunt
ferre teneantur, fit tamen ſæpe, ne-
ſſitate ſcilicet ita exigente, ut factum
ticipent, & poſtmodum rationem
us apud Senatum reddant.

Conſilium Colloquii, ut vocant,
nſtat XVIII viris è Senatu electis. Hi
rebus intricatis & dubiis, de iis quæ
Senatu proponenda ſunt diſceptant,
dictis ſententiis, cum X-viris ſive
gnoria deliberant, an res porro Se-
tui proponenda ſit, nec ne.

Sex virorum Collegio publicorum
lituum & ærarii cura commiſſa eſt.
Majori Conſilio eliguntur, & mini-
um qui decreta ipſorum exſequatur,
bent Camerlingum quaſi Camera-
um, dictum.

Rota (magiſtratus pleriſque Italiæ
bibus) tribus conſtat Iuriſconſultis,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

quorum patria quinquaginta ab urb milliaribus abſit. Vnus titulum hab Poteſtatis: alter Iudex eſt malefici rum: tertius cauſſarum civilium. i ut unoquoque ſemeſtri inter ſe offic permutent. Si poteſtas civem alique in manu non habeat, ſententiam ſua ſcriptam Conſilio tradit, quod illa vel approbat vel refutat. De pereg nis vero ſolus Poteſtas, ſine aliorum i terventu, judicat. Breviter, omn cauſæ Civiles à tribus his viris t ctantur.

Aula mercatorum novem conſt viris, ternis ſcilicet à ſingulis urb partibus electis. Ab his res ad mer turam pertinentes diſceptantur; & linquentes etiam capite multantur. riſconſultum habent extraneum, t quam judicem.

Abundantia officium novem dem viros habet, pari ratione elect Horum eſt, urbi de frumento pro cere & quæ ad victum & alimon pertinent, & de omnibus cauſis q hæc concernunt cognoſcere.

Sunt & alii qui reliquarum rer ad munitionem ſpectantium, eor que locorum ubi illæ aſſervantur, ram habent.

Itemque alii ſex Commiſſarii d

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

ui rem militarem procurant, & eis
ui in agris delecti ſunt, ut neceſſitate
iqua ingruente præſto ſint, præſunt,
t in ejuſmodi controverſiis judicant.
Nec non tres alii qui Sanitatis cu-
tores dicuntur. Horum eſt, operam
are, ut ſordes, immunditiæ, cibi noxii
t corrupti, & ea omnia quæ ſanitati
ocent, & quantum fieri poteſt, amo-
eantur.

Porro quia in omnibus civitatibus
omines degere ſolent otioſi, laborum
igientes, & variis vitiis & ſceleribus
iquinati; Lucenſes Conſilium habent
articulare quod de diſcolis, ut ipſi vo-
ant, id eſt, maleferiatis & improbis
ivibus atque incolis cognoſcit. Co-
noſcendi modus talis eſt:

Septimana illa proxima ante Paſcha,
uæ ſancta dicitur, qui in hoc conſilio
int, certo quodam loco congregan-
ur. Ex iis unuſquiſque ſchedulam in
ua nomen ejus quem ille pro homi-
e flagitioſo & civitate indigno habet,
riptum eſt, in arcam ad id præpara-
am immittit. Quo facto, ſchedulæ
romuntur: ac ſi forte alicujus nomen
liquoties iteratum legatur, res ad
Majus Conſilium refertur: ibique rur-
us ſuffragia ineuntur: quorum duæ
artes ſi nominato illi adverſentur, is

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

calis pro homine nefario & civitate i
digno judicatur, ſtatimque exul
eo adhuc veſpere publica præconis v
ce jubetur. Proſcriptionibus vero h
modus eſt, ut intra triennium qu
quaginta milliaribus ab urbe abſit:
ſi contravenerit, capitis pœnam
currit. Finito triennio ſi is rever
vitam non emendarit, rurſus eod
modo in exilium pellitur. Hæc pœ
non multum abſimilis eſt Atheni
ſium oſtraciſmo, quo eos quorum p
tentia ipſis ſuſpecta erat, decem an
urbe abſtinere jubebant.

Sunt etiam Octo-viri, qui diverſo
& hoſpites diligenter obſervant & ex
minant, præſertim in mendaciis
prehenſos.

Ab urbano magiſtratu centum m
lites extranei, quorum patria qu
quaginta milliaribus ab urbe ab
conducuntur: quibus tamen capit
eſt muros noctu conſcendere, quor
cuſtodia civibus commiſſa eſt, add
menſtruo trium ſcutatorum ſtip
dio. In ſingulis portis bini Comm
ſarii præſidio adſunt, quorum u
ante, alter poſt meridiem quæ nec
ſaria ſunt curat.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

V.

De Ducatu Sabaudiæ.

PEdemontium, quo nomine (inquit Io. Boterus) fere comprehenditur quicquid Sereniſſima Ducum Sabaudiæ
milia poſſidet in Italia, excepto Co-
nitatu Nizzæ, à flumine Seſia ſeſe ex-
endit ad Delphinatum uſque, inter
lpes, Montemferratum, Mediola-
enſem Ducatum & territorium Ge-
uenſe: ſecant illud Padus, Tanarus,
tura, Duria, & fere viginti octo alii
mnes, qua grandes, qua tenues, &
arii alvei, quorum in ſolo territorio
Cuni duodecim viſuntur; Padus au-
em illud illuſtrat ſua origine ſub
monte Veſo, antiquis Veſulo, hodie
Nonviſo. Communis autem opinio
ſt, nullam Italiæ partem amœnio-
em eſſe aut magis fertilem frumenti,
vini, fructuum, nullam carnium do-
meſticarum & ferinarum abundantio-
rem, aut caſei, caſtanearum, cannabis,
ini & metallorum feraciorem: unde
it ut vix ulla regio, pro magnitudine
ſua, majorem principi ſuo fructum
reddat. ubertas ejus vel ex eo patet,

quod belli tempore quod inter Galli
& Hiſpanos, fere per annos viginti
tres, maximis utrimque exercitib
in hiſce regionibus geſtum fuit, nu
quam hic annonæ cujuſvis gene
penuria laboratum ſit. Divitiæ ve
illius, potiſſimum enituere poſtren
bellis, quæ Dux Carolus Emanuel ſ
perioribus annis religionis conſerva
dæ (ut videri voluit) gratia, tam
Francia, quam in proprio domin
geſſit: in quæ ſolum Pedemontiu
paucis annis undecim milliones a
reorum extra ordinem contribuit, pr
ter ingentes ſumtus quos in præ
diis militaribus nutriendis ſuſtinu
Evehuntur frumenta, armenta & p
cora, canabes maxima copia; nec n
plurimum oryzæ, caſei, vini, ferr
mentorum, chartarum, telarum,
ſerici crudi. Continet circiter qui
quaginta Comitatus, quindecim Ma
chionatus, & ingentem numerum D
miniorum, (quæ neutiquam opule
tia ſuperioribus ditionibus cedunt) v
ginti grandes Abbatias, & maximu
numerum ditiſſimorum beneficiorum
Non ſunt quidem hic immenſæ pa
corum aliquot divitiæ, cum ad eu
modum diviſæ ſint, ut ſinguli pe
æquam illarum partem capiant: n

qu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

ue tamen hic deſiderantur domi-
i, qui quatuor, ſex, octo, duodecim
c qui quindecim millia aureorum an-
ui redditus poſſideant. Neque urbes
ic magnæ admodum, quia cum tota
egio æque bona & copioſa ſit, ſinguli,
bi commodum maxime videtur, ſibi
ědes capiunt; & quia commoditas
ıbique obvia, minime neceſſarium
onge à domo quærere: nulla tamen
taliæ pars eſt ubi pagi & arces magis
frequentes ſint aut grandiores. Deni-
que habitatoribus adeo frequens eſt,
ut nobilis quidam Pedemontanus,
non inepte alteri cuidam quærenti,
quid eſſet Pedemontium; reſpondiſſe
videatur, eſſe civitatem quæ trecenta
milliaria ambitu complectatur. Octo
habet Epiſcopatus, Vercellenſem, A-
ſtenſem, Eporediæ quæ hodie Surea,
Auguſtanum, hodie Oſta, Taurinen-
ſem, Montis regalis ſive Mondovien-
ſem, Foſſanenſem, Salutiarum: quo-
rum Aſta, Eporedia, Auguſta & Tau-
rinum coloniæ fuerunt Romanæ: præ-
ter quas etiam Pollentia ibidem fuit,
haud procul à Cheraſco, ubi Alaricus
Wiſigothorum Rex Stiliconis exerci-
tum fudit, & Pollentiâ exhauſtâ, ad
Romam diripiendam contendit. Aſta
quidem & Vercellæ tum murorum
 ambitu,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

ambitu, tum ædificiorum magnificen
tia, tum agrorum bonitate facile cæte
ris præſtant; maxime autem Aſta, qu
& numero & amplitudine palatiorum
facile cum ſplendidiſſimis Lombardiæ
urbibus poteſt contendere. Ager quo
que illius, amnibus riguus, lucis opa
cus, amœnis collibus editus, rurſuſqu
in ſpatioſos campos declivis, & omni
generis annonæ & præſertim mell
fœcundiſſimus, haud dubio excelli
fuit aliquando hæc civitas adeo po
tens, ut bellum longo tempore felici
ter geſſerit cum Marchionibus Mon
tisferrati & illorum confœderatis. Ver
cellæ civitas antiquiſſima & Lybico
rum populorum caput, inter Seſiam
& Duriam Baltheam ſita; habitata
populis, qui nobilitati ſtudent; clerum
habet honoratum & locupletem. hi
candidiſſimus panis comeditur, &
longe pinguiſſimi capones. Leo I
hic Concilium celebravit contra Be
rengarium. Plinius mentionem faci
Aurifodinarum Vercellenſium, qua
rum adhuc veſtigia cernuntur juxta
Ponderanum, fortaſſis ab auro pon
derando ita dictum. Iurea, quæ à re
centioribus Lamporeggio dicitur, an
tiquis Eporedia, ab equeſtribus exerci
tiis, caput & Salaſſorum populorum
&

Cannabeſii regionis, à Cannabis
etate ita dictæ. Sita eſt in faucibus
llis Auguſtæ ſuper amnem Duriam,
i mediam ſecat (inquit Leander.)
rcem habet munitiſſimam cum qua-
or altiſſimis propugnaculis ſive tur-
bus, ſitu tam opportuno, ut Beren-
rio ſuo Marchioni & Arduino illius
cceſſori animos fecerit ad Italiæ re-
num ambiendum. Maximi, inquit
huanus, momenti eſt ad copias ex
elvetiis in Italia accipiendas. Augu-
a Prætoria ab Auguſto Cæſare con-
ita, hodie Oſta, jacet ſub Grajis &
enninis Alpibus, quæ hodie S. Ber-
ardi Mons major & minor dicuntur:
er majorem in Valleſiam tranſitur,
er minorem in Tarentaſiam. Hæc
bs caput eſt vallis quæ ab ipſa no-
nen ſortitur. multæ antiquitates ho-
ieque hic viſuntur. Vallis autem duo-
um dierum iter in longitudinem pa-
et, ad lævam tota frumentis conſita,
d dextram vinetis exculta, quæ opti-
na vina producunt, inter quæ facile
excellit Calognenſe: plena habitatio-
nibus, & viculis, ut pene una civitas
videatur; à natura adeo munita, tum
propter aditus, & viarum anguſtias,
tum propter habitatorum vigilan-
tiam, ut Galli, cum vicina omnia te-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

nerent, numquam auſi fuerint (inqu
Boterus) hanc vallem aggredi. Metal
hic ſunt auri & argenti ſatis abſolut
Turinum caput Tauriſcorum, qui
Liguribus originem ducunt, famoſi
ſima hodie urbs, tum propter Acad
miam, tum propter Senatum, deniq
Ducis Sabaudiæ aulam, vaſtior oli
fuit, ſed Galli de amplitudine min
ſolliciti fuerunt, ut munitiorem fac
rent. Iacet (inquit Leander) ad mo
tium radices, forma quadrata, cu
portis quatuor; ſitu valde opportu
ad res Italicas, haud procul à Pad
unde & Romani coloniam huc d
duxerant, & Lombardi ſedem uni
ex quatuor Ducibus conſtituerunt. A
cem habet pentagonam, ab Em
nuele Philiberto Sabaudiæ Duce co
ditam. Dux Carolus Emanuel qui h
die rerum potitur, vivario illam dec
ravit, quod quinque aut ſex M amb
longe amœniſſimo ſitu, cincto und
que à Pado, Duria & Stura, pleno n
moribus, lacubus, fontibus, & om
genere ferarum, quas Dux undiq
huc conduxit ad filiorum ſuorum e
ercitium & oblectamentum. Vix qua
ta milliaris parte ad ripas Padi, mo
ſe attollit, qui propter incredibilem
nuum varietatem (nam hic ſe attoll
ill

c declinat, hac ſe exſerit, illac ſe re-
it; ubi aquæ ſcaturiunt, ubique
timos fructus fert, & præſertim vi-
m,) aureus appellari meretur: tanta
villarum & prædiorum, viridario-
mque copia, ut alterum Taurinum
è videatur. Quia autem jam Duriæ
nis aliquoties mentionem fecimus,
n abs re fuerit è Thuano annotaſſe,
uos hoc nomine eſſe amnes ex Alpi-
is in ſubjectam planiciem deſcen-
ntes, & regionem vulgo Canaren-
m dictam utrimque ab ortu & oc-
ſu claudentes, quorum is qui Duria
athea appellatur in Padum haud lon-
è à Creſcentio exoneratur, alter, qui
Duria Riparta, & juxta Druentiæ con-
ario curſu Occidentem verſus ten-
entis & in Rhodanum influentis fon-
es oritur, per Seguſionem decurrens,
andem in Padum conſimiliter paulo
nfra Auguſtam Taurinorum mergi-
ur. Mondovi (quam ſub Contado
mper. ædificatam volunt) eminenti
colli inſidet, ſuburbanis hac illac di-
ductis; majora autem ad radicem col-
lis jacent ſuper fluv. Ellam, qui duo-
bus ab hinc milliar. in Tanarum in-
fluit: populoſiſſima eſt omnium ur-
bium Pedemontii. Agrum habet am-
pliſſimum, vini, qua in colles aſſurgit,
fru-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

frumenti, qua in planiciem ſternitu
ferax. in clivis caſtanearum maxima
copia. Oppidani breves & conciſi ſu
ſermone, elati animo, manu prom
nobilitatis ambitioſi. Superant inter e
factiones Guelforum & Gibellinorum
in reliqua provincia plane exſtinct
Vnum ſuburbiorum appellatur Vico,
quo nova devotio in ſanctiſſimam Vi
ginem nomen accepit, cui Dux hod
templum ædificat, & in eo Capellan
(in qua inpoſterum Duces omnes ſ
peliri vult,) & materia & arte magn
ficentiſſimam. dum autem hac occ
ſione ſolum altius effoderetur, ven
pulcherrimi marmoris apertæ fuerun
& maxime nigri, quibuſdam venis in
terſperſis, quæ metallis relucent. Fo
ſanum, nuper à Duce Carolo Emanue
in Epiſcopatum erectum, ſitum eſt i
colle ad ripam Sturæ, in medio agr
optimi frumenti feraciſſimo, cuju
quotannis hîc ſupra centum millia ſac
corum colliguntur. Et quia multis al
veis irriguus eſt, etiam paſcuis abun
dat & pecore atque animalibus. Inte
cætera ædificia peropportunum habe
caſtellum. Salutiarum civitas in amœ-
no clivo ſub Alpibus poſita, caput eſt
Marchionatus, cui Padus ſuam origi-
nem debet. Modicæ amplitudinis eſt

cum

m amplo caſtello, ubi commodiſſi-
a hoſpitia ſunt, tam æſtivis, quam
bernis menſibus. Aëre gaudet tem-
rato; unde in hortis & viridariis hic
iciſſime proveniunt omnes fructus
gionis Genuenſis. Oppida præcipua
ijus Marchionatus ſunt Dronero &
armagnoala. illud commercia habet
am Provincia Galliæ; & plurimi hîc
nercatores reperiuntur locupletes, qui
ttramentis & armentis rem faciunt:
oc vero veluti in centro Pedemontii
tum & propter ambitus amplitudi-
em & incolarum frequentiam, atque
pes commerciorumq; abundantiam,
ivitatis nomen jure ſibi vendicat. Nec
ræ ereundum fuerat Ranellum, arx
magni momenti; nec Dogliani, opti-
mi vini ferax, per quod maxima com-
merciorum commutatio fit inter Pe-
demontium, & Rivieram, id eſt, terri-
torium Genuenſe: Verzel, Manta, Pa-
gni, generoſo vino nobile, & ditiſſima
Abbatia Staffarda. Marchionatus hic,
cum aliquot oppidis Provinciæ Trans-
Alpinis, ſuperioribus annis à Duce
Carolo Emanuele unitus eſt Pedemon-
tio; quo non modo Dominis ſuis ſe-
curitatem attulit, ſed & Chriſtiani or-
bis paci magnum momentum; nam
hoc facto omnium adituum dominus
effectus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

effectus eſt, quibus Galli in Italiam p
ſunt tranſcendere, & territoriis ip
incommodare. Et licet plus terrar
Gallis pro ipſo condonarit, tamen p
potentiæ ſibi acquiſivit, & major
ſibi peperit ſecuritatem. In Pedem
tio præter civitates ſunt circiter duc
ta quinquaginta oppida muris cin
inter quæ ſunt multa quæ civitati
vix concedunt; qualia ſunt Biela, Ch
ri, Cuni, Suſa, Anilagna, Rivoli,
narola, Moncalieri, Carignano, R
conigi, Cheraſco, Bene, Villafran
Vigon, Pancalieri, Buſca, Barge, G
venna, Savigliano, Briqueraſco, C
vortium, Ceva. *Biela* & *Pinarola*
Alpibus utraque ſita ſunt, in areas, c
vos & planities diviſa; ſed *Biela* a
pliſſimum eſt ambitu, ædificiis nobi
inter quæ excellunt conventus S. Hi
ronymi, S. Dominici & S. Sebaſtia
oppidani ingenio ſunt acri, attenti
rem, & haud facile in mercium co
mutatione ſe decipi patiuntur. *Pinaro*
arcem habet quantivis pretii, quæ t
vicinæ valli dominatur, & agro ta
bene vinetis exculto, ut non metue
dum ſit ne umquam vina illis de
ciant. Multi ibidem panni texuntu
Dux Sabaudiæ anno 1632 hoc opp
dum ceſſit Regi Galliæ, una cum arc

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

vicinis locis Riva, Bodenaſco, Biaco ſuperiore, coſtragrande & limitis; item pagum & munimentum rouſæ, Pinache, Villars, Leſportes, umque Diblon & reliqua loca vallis uſæ, exceptis iis quæ jacent trans nem Chiſon: idque pro 494000 ronatis, quos dux Sabaudiæ debet Duci Mantuano, & Rex Galliæ o ipſo abſolvit. *Cherium* à Friderico rbaroſſa titulo maximæ villæ decotum fuit; & revera talis eſt, tum proer nobilitatem Eccleſiarum, conventum & omnis generis ædificiorum, m propter opes incolarum, tum ob li ubertatem, tum maxime ob ſingurum illorum induſtriam. Multæ hic miliæ nobiles, multi mercatores opunti. *Cuni* jacet inter Sturam & Gieſum, è quo tot canales derivant incoæ, ut agrum ſuum alioquin infæcundum & ſaxoſum, fertilem reddant. Abundant caſtaneis, inter quas frumentum ſuum ſerunt, ita ut ex eodem agro duos fructus ad vitam hominum utiles colligant; nec deſunt vineta, aut prata amœna & florida. Oppidani ſunt ſatis induſtrii, & in tribus obſidionibus ſuam fortitudinem atque animoſitatem ſatis probarunt. *Suſa* quondam maxima fuit & magni momenti, ſed à Frede-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

Frederico Barbaroſſa capta atque direpta, antiquum ſplendorem & opes nondum potuit recuperare: Situ eſt maxime opportuno; nam ab ea duæ viæ ſe dividunt, quarum una per Alpes Brigantionem ducit, altera per Sabaudiam Lugdunum: plurimum vini producit, quod in Delphinatum & Mauriennam traducitur: ab hac item mella Suſina nomen acceperunt, quæ magni fiunt. Arcem adjunctam habet S. Mariæ, naturâ atque operibus munitiſſimam. *Avigliana* ſive *Aviliana* perlautum & opulentum eſt oppidum, cum agro in colles, convalles & planitiem diviſo, & arce quæ impetum Gallorum tempore Ducis Caroli, aliquanto tempore ſuſtinuit. Arx hæc clivo exigui montis adhæret, habetque fontem jugiter ſcatentem. *Rivoli* commendatur bonitate aëris, agrique amœnitate, maxime vero natalibus Ducis Caroli Emanuelis, qui in Caſtello, ubi primus lucem aſpexit, multa atria, porticus aliaque ædificia molitur. Mons Caſerius, hodie *Moncalieri*, præter amplitudinem, ob vini excellentiam multum celebratur, quemadmodum & vicinum Roviliaſcum, hodie Revigliaſco, & loca ſecus Padum ſita, Gaſſa, S. Maurus & S. Raphaël. *Carinianum*

cele-

celebre eſt propter arcem & obſidionem Gallorum quam ſuſtinuit, agri fertilitatem, illuſtres nobiles, qui hic cœnobium nobilium monialium inſtituerunt: *Cheraſcum* rectitudine & amplitudine platearum ſpectabile: *Bene*, munitiſſimo ſitu, aëris ſalubritate, & incolarum induſtria atque fortitudine nobile: *Racconigi*, ſerici abundantia, palatio, piſcinis, ambulacris à D. Bernardino Sabaudio factis: *Vigoni*, *Pancalieri* & *Villafranca*, ſoli ubertate. *Buſca* titulo unius è ſeptem Marchionatibus, qui ab Aleramo deſcendunt. *Barga* multitudine moletrinarum, & aliarum machinarum; armorumque fabrica. *Giavenna* non tam armorum fabrica, quam aliorum ferramentorum, quorum hic officinæ ſunt ſupra triginta: multæ inſuper hic telæ texuntur. *Saviglíano* pulchritudine areæ ante Monaſterium S. Benedicti, & oppidanorum induſtria commendatur. ſitus autem illius talis eſt, ut Carolus V hac tranſiens cum exercitu verſus Provinciam, dixerit, numquam ſe vidiſſe locum magis aptum ad quantumvis exercitum alendum; & Dux Emanuel Philibertus aliquando in animum induxerit hic ſedem ſuam figere & urbem Provinciæ metropolim facere. *Briqueraſcum*, fa-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

moſum ſemper erit, tum ſitus ſui op
portunitate, tum virtute D. Caro
Emanuelis, qui oppidum à Gallis inte
ceptum & communitum, aſperrim
hyemis tempeſtate recuperavit; uti &
Cavortium.

Briqueraſcum (inquit Thuanus lil
CIII municipium eſt XVI tantum mi
liaribus Italicis ab Auguſta Taurino
rum, infra Lucernam in faucibus B
bianæ vallis, loco omnium rerum f
raci poſitum. *Cavortium* locus eſt a
Pellam amnem, qui Cluſonem, und
dicta vallis Cluſonia, haud longe à V
gone excipit, lateritio muro cinctus, a
radices montis, vice arcis ſive ſpec
læ à natura ſubjectis late campis in
poſitus. In ſummo rupis faſtigio a
undique inacceſſa prominet: Turr
Gramaſana vulgo dicta arci oppoſi
eſt, ab ea c circiter paſſus diſſita, cc
limanti ad rectum ſtructa, ut eam
geret, de cætero in ſaxo undique in
ſo fundata, ſemilunæ ſpecie, ut in illa
aliunde deſpectus non ſit. Porro *Ce*
caput eſt nobiliſſimi Marchionatu
quo viginti quinque municipia con
nentur; comprehenditque inter a
vallem Tenari, ſupra quam Ceva ſ
eſt, & Bagnaſco, Garoſſio, Ormea,
qua XV milliar. Tenarus è maxin

fon

fonte oritur;) cætera oppida hac illac ſparſa caſtaneis & animalibus abundant: quibuſdam locis & vinum fit, præſertim Prieri longe ſuaviſſimum. E dominio Cevæ tranſitur ad *Mairum*, & *Onegliam*, capita convallium ita floridarum & tam bene cultarum, ut horti eſſe videantur, incolis ita frequentium ut civitas videatur; fructuum denique & præſertim olei optimi fœcundiſſimarum, ita ut illarum beneficio Pedemontium oleo extraneo opus non habeat. Sed ruſus montibus ſuperatis, nimis longum eſſet, ſingula oppida perſequi; præcipua tantum delibabimus. Hic primum deſcendentibus occurrit *Malazano*, & tranſvadato Cluſa, *Bernete*, *Trinitas* & *Monta*; & ad Sturam *Grana*, caput convallis. *Cental* à Tribuno Equitum Bellogardio munitum; *Polenzo*, *Genola*, *Carai*; & inter Mairam & Varum, *Cavelamor*, *Caſalgraſſo*, *Cavallione*, *Caſtagnole*, & *Ruffia*. Inter Gilben & Padum *Moreta*, *Scarnaſis*, *Legnaſco*, *Iraſca*, *Villar*. Inter Padum & Pellam, *Carde*, *Staffarda*, *Cavor*, *Garſigliana*, *Villar de Bobbi*; haud procul hinc *Lucerna* viſitur, caput famoſi Comitatus & ampliſſimæ vallis, quam ſupra viginti millia hominum incolunt; ultra

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

quam jacet *Beroſa* cum ſua va-
Trans Pellam autem jacent, *Chiſo*
Scalenghe, *Cercenaſo* de dominio F-
verorum, *Lombriaſco*, *Cumiana*, *I*-
ſazco, *Orbazano*: & inter Sangonem
Duram, *Arpignano*, *Celegno*, *Mon*-
rolo. Sequitur dein vallis *Stura*, & r-
gis inferius gratioſum municipium
riè: Tum vallis Pontana intrat,
ubi Cornie & nobilis *Valperga* viſit,
& paulo inferius ditiſſima Abbatia
Benigni; Inter Orcam & Chuiſel
variæ arces, & ad extremum muni-
ſimum oppidum *Chivas*: & trans I-
ram, *Santia*, *Maſin* comitatus i-
ſtris, *Cilian*, *Creſcentino* amœn
caſtellum & fertili territorio: *Strop*-
na, *S. Germano*, *Santia* infelici Du
Albani obſidione celebris, & ſuper
Candel oppidum ſexcentorum fo-
rum, *Andorno* mille & trecentor
Dioglio mille & trecentorum; *A*-
ſexcentorum, ubi plurimi panni tex-
tur. *Gattinara* generoſo vino nob-
Hoc oppidum conditum fuit ab
boreis, qui inde nomen ſortiti, e-
que uti & vicinorum aliquot locor
multis ſeculis domini fuerunt; & te-
pore diſcordiæ inter Fredericum I-
per. & Pontifices Romano ſe ju
Imperiali ſubduxerunt, & ita perſt-
ru-

runt, donec aviditatem & potentiam Ducum Mediolanenſium veriti, ſub alis Ducum Sabaudiæ ſe abſconderent, tempore Amadei I Ducis. Cis Padum viſuntur *Bra* ſexcentorum & plurium focorum, *Caramagna*, *Somarina*, *Cieresole*; *Villalſtellon*, *Poerino*, *Villa nova*, arx notabilis, & frumento abundans: *Cannelli*, *Curtemilia*, quam Bormia in duas partes ſecat; arcem habet impoſitam, ac ſubjectum ſuburbium trans fluvium; citra flu. ſub arce cœnobium jacet; fluvius latericio ponte tranſitur, inquit Thuanus. Sequitur inde orbis caſtellorum, quæ ad Comitatum Aſtenſem pertinent: & ſuperius *Cocona*, Comitatus, qui paucis ab hinc annis Sabaudo acceſſit induſtria Ducis Caroli Emanuelis.

Nobiliſſimus *Nizza* Comitatus patet in longitudinem viginti duas leucas, in latitudinem undecim; intra Varum amnem (trans quem tamen aliquot loca poſſidet,) Delphinatum, Pedemontium, & Territorium Genuenſe. Licet autem ſolum ſit aſperum & montoſum, tamen ita cultum eſt, ut nulla re indigeat (niſi quod urbs Nizza frumenti indigens ſit.) aſperitate autem regionis fit, ut multa hic ſint loca munita à natura & ab arte, multi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

anguſti calles, ubi decem milites v
decem millium impetum ſuſtinuerin
qualis ille quem vulgo vocant Dor
zellam. Dividitur Comitatus in qua
tuor Vicariatus, quorum capita ſu
Nizza, Poggietto, Barcelonetta & S
ſpello; cui adjungi poteſt S^ti^ Stepha
oppidum cum ſua valle, quod lic
Vicariatus nomine minime inſigni
tur, tamen per ſe gubernatur. In hiſ
Vicariatibus ſupra triginta oppida nu
merantur, quorum quædam brevit
perſtringemus. Famoſiſſimum opp
dum *Villafranca* propter portus oppo
tunitatem, quem antiqui Herculis Mo
nœci portum dixerunt. Sequitur *Eſ*
dein *Torbida* Pertinacis Imper. patri
reliqua ſunt *Contes* oleo & caſtane
abundans, *Pelia* vino, frumentoque &
oleo optimo; *Sangrio*, ubi munitiſſi
ma arx viſitur: Porro *Briga* quadrin
gentorum aut 500 focorum, vino al
bo, frumento, melle optimo, pecori
bus dives: hic & manna, agaricum
terebinthina, aliaque ſimplicia colli
guntur: Vallem illius permeat Livenz
amnis, qui è fonte ortus brevi ſpatio
augetur, rurſuſque ſe abſcondit & de
ficit. *Lantuſca: San Dalmatio: Bogli*
caput ditis Comitatus, ubi frumenta &
legumina abunde creſcunt, vina au
oleum

oleum nequaquam. *Poggietto* limitanea Provinciæ, itaque præſidio militum munita. *Barcelonetta*, caput vallis, & mercimoniis florens. *Soſpello* bellum oppidum & eleganter ſtructum, fontem habet cujus aquæ è vicinis montibus deducuntur. *Nizza* pulcherrima urbs & munita & populoſa; domus habet altiſſimas, plateas rectas, incolas urbanos, perpolitos, & pariter militiæ atque mercaturæ peridoneos: cincta eſt firmiſſimis muris & ſolidis propugnaculis. à vallo illius ſe attollit mons qui circiter tertiam milliaris partem occupat, clivis præcipitibus, & abruptis, ſupra quem antiquitus bona pars civitatis fuit, Eccleſia cathedralis, Epiſcopi Domicilium, Monaſterium Virginum, & exigua arx quam hodie vocant Dongione. hunc locum Dux Carolus ita muniverat, ut anno cIↃ IↃ XLIII impetum Turcarum & Gallorum fortiter ſuſtinuerit. poſt illa multis operibus adjunctis longe munitiſſimus factus eſt, ita ut hodie tam munitionum excellentia, quam ſitus opportunitate inter Galliam & Italiam (diſtat enim à Genua CXX, à Maſſilia autem CXXX mill.) potius primum quam ſecundum locum ſibi vendicet, & haud dubio

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

bio Italiæ propugnaculum cenſeri debeat. Munitionibus autem Caroli, Emanuel Philibertus adjunxit illam quæ vulgo Citadella appellatur, qua illum locum complexus eſt, ubi Galli tormenta ſua diſpoſuerant cum urbem obſiderent. Dux hic ut plurimum alit præſidiarios quadringentos. Inter Nizzam & Villamfrancam æquali pene intervallo jacet caſtrum S. Albani. Ad locorum autem firmitatem accedit fides oppidanorum erga principem ſuum, & ſingularis in bello fortitudo, quæ tum anno cIɔ Iɔ XLIII, tum cIɔ Iɔ c enituit. Emporium præterea ſingulare eſt. nam merces omnis generis tum è ſuo, tum è vicino agro ad vicinas & longinquas provincias tranſportat, unde maximus vectigalium annuus redditus, & qui expenſas longe ſuperat, oleum, vinum, omnis generis fructus, legumina, telas, retia, chartam, pannos rudiores varii generis, piſces muria conditos, mel, materiem è laricib. & abietibus ad antennas & malos, qui maximo pretio Genuæ venduntur; denique nulla eſt civitas inter Genuam & Maſſiliam quæ adeo mercibus & opibus abundet. Cum Nicæenſi Comitatu conjungitur Tendæ Comitatus, ita ut ad Cunium

oppi-

oppidum pertingat. Per quatuor loca è Pedemontio in hunc Comitatum tranſitur, per montem del Corno ut vocant, quæ via ad Tendam ducit, per montem Feneſtræ, quæ S. Martinum; per Arnuovam ſupra Vaudiere, & per Argenteram, quæ Barcelonettam petit. Hactenus è Botero, paucis exceptis quæ ex aliis interſeruimus.

Hactenus percenſuimus ea quæ Dux Sabaudiæ in Sub-Alpina regione atque Italia poſſidet; idem quoque extra Italiam bonam partem poſſidet illius regionis quam Allobroges olim tenuerunt: de qua ita ſcribit *Vander Burchtius*; Antiqua & rerum geſtarum gloria illuſtris claraque admodum in Gallia Narbonenſi gens eſt, quam Allobroges ab Allobroge Rege veteres dixerunt. In hac Vienna (ad Rhodanum ſita civitas, Delphinatus hodie metropolis) principem olim locum tenuit; nunc *Chamberinum*, aliis *Chamberiacum*, vulgo *Chamberi*; in qua urbe Senatorius ordo (Parlamentum vocant) ſedem habere ſolet, ſeu dignitati urbis id, quod reliquas omnes antecellat, ſeu loci opportunitati datum eſt. Eum populum illique finitimos Salienſes (vetus quoque illa & bello inclita gens, quam Saluſianos appellant

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

nonnulli) & quicquid terrarum eorum ambitu clauditur. Sabaudiam majores noſtri dixere. Solum enim cœlumque & ingenia cultuſque hominum haud multum à Sabaudia differunt. Cæterum haud procul admodum à Lugdunenſi oppido Sabaudiam oriri & ad Genevam uſque Pedemontiumque extendi, Delphinatumque finitimum habere, in confeſſo eſt, ſcriptorumque omnium conſtanti aſſeveratione à Sabatiis Vadiis populiſque (qui inter Alpes Ptolemæo poſiti, Sabaudiæ plerique omnes nunc parent Duci) nomen accepiſſe perhibetur. Præter prædictos autem Allobroges Salienſeſque, agros nunc tenet qui Vocontiorum, Veragrorum, (Epiſcopo, qui late imperitat & jus gladii habet, hic paret populus) Caturigum, Centronum, Lepontiorumque (qui Alpibus vicini omnes) quondam fuere. Vocontiis ac monti Cineſio proximũ eſt oppidum *Civario*, Bivario aliis, quo initio belli civilis legiones Cæſar traduxit, cujus etiam Plinius nepos in Epiſtola quadam meminit, & Vivarienſis hodie appellatur civitas. hæc ille. Cæterum bonam hujus regionis partem Dux Sabaudiæ Regi Galliarum ſuperioribus annis ceſſit, de qua tranſ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

actione mox dicemus. Pars autem hujus regionis Ciſalpinæ olim Maurienna dicta fuit, cujus nomen hodieque Ioannis Fanum ſervat. *Ioannis Fanum* (inquit Thuanus) in Maurienna, civitas eſt undique aperta, regionis metropolis, Epiſcopali ſede ornata, in planitie, ut inter montes, ſatis ampla, quæ tres valles concurrentes aſpicit, quarum una præaltis montibus interſecta ad Burgum Oſſanum ducit, v leucis diſſitum, ſecunda ad Ceniſium montem pertinet, tertia Confluentem & Mommelianum reſpicit. Civitas tribus pontibus à Camera venientibus aditur.

Vt autem Sabaudiæ, qua Galliam attingit, limites hodierni melius intelligantur, poſtremas pacis cum Henr. IV Gall. Reg. à Sabaudo initæ conditiones hic ex Thuano ſubjiciam: is lib. cxxv ita ſcribit:

Omnis intra Rhodanum à Geneva urbe tractus, ipſo fluvio comprehenſo, ad ditionem Francicam cum omni jure ſupremi Dominii deinceps pertineat. tantum pro tranſitus in Sequanos commoditate, pons Greſini inter Cluſuras & Arbiæ pontem, cum deſignatis aliquot pagis, Sabaudo reſervetur: ea lege, ut nullum vectigal imponere

ponere aut toto illo tractu ullum propugnaculum exſtruere poſſit. Burgi arx bona fide Regi tradatur, cum tormentis & omni bellico apparatu, & annona trans Rhodanum. præterea Seiſſellium, Daira, Chauſſium, Arlæpons, Chava caſtellum cum omni ſua juriſdictione Regi cedant. præterea Genevenſis præfectura cum omni territorio ac pleno jure, ſicuti iis Sabaudi deceſſores uſi ac fruiti ſunt. quæ omnia regio patrimonio ita lege regni uniantur, ut ab eo alienari deinceps non poſſint.

Porro in hac Ciſalpina regione habet Sabaudiæ Dux Chamberiacum vulgo *Chamberi* Sabaudiæ metropolim, ſitam ut volunt in Regione antiquorum Antuatium, quæ aliis omnibus Sabaudiæ urbibus præcellit; in ea principes Tribunalis provinciæ ſedem collocarunt. Item Fanum Ioannis Moriennæ, Tarentaſiam, Bellayum, Anicyum & alia.

Habet præterea Dux Sabaudiæ in territoriis ſuis multas arces, & loca, tam à natura, quam induſtria, munitiſſima; & quidem qua Galliam attingit; Confluentiam in concurſu Arcæ & Iſuræ poſitam ad ſervandum aditum, ex quo in Tarentaſienſem vallem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

deſcenditur; inde Miolanum caſtellum ſaxo arduo impoſitum undique præ-rupto, quod Iſaram ſubjectum deſpi-cit; tum Turrem Carbonariam, quæ munitio aditum in Moriennenſem vallem ſervat, in montium faucibus; quæ per convallem porrectæ ad Ceni-ſium montem deſinunt: locus eſt Be-raldi Saxonis primi Moriennæ Comi-tis & familiæ Sabaudicæ conditoris, primum domicilio, ac poſtea Thomæ Humberti III F. cunis memorabilis, ad Iſaram ſaxo undiqúe inacceſſibili, niſi qua per callem anguſtum ad Por-teriam itur, ſitus, domicilio præterea Comitum Sabaudiæ, cum primum in hanc provinciam migrarunt, nobilis. Huic ſubeſt Aquæ-bellæ municipium. Inter omnes autem arces excellit Mon-melianum; arci veteri nova munitio ſpatioſior circumdata eſt, quæ ſum-mum faſtigium rupis, cui impoſita eſt, ambitu ſuo complectitur, quin-que propugnaculis egregie firmata, quorum tria præcipua municipium ſubjectum reſpiciunt, qua parte & foſ-ſam habet: qua, propter Saxi prærupti ſitum, prominentibus ſubſtructionibus muniri non potuit, forcipes artificiosè ducti, qui vice propugnaculorum ſunt. ad meridiem Iſaram habet, qui in Sa-

bau-

baudiam ulterius perrecturis pont transmittitur. ab adverſa parte altiſſi mis montibus cingitur, ad quorum radices collis imminet vitibus conſi tus, acceſſu difficilis. Arx diu inexpu gnabilis credita, quam tamen Re Henr. IV anno cIↄ Iↄ c expugnavit ſubductis in collem illum machinis quod hactenus impoſſibile creditum fuerat.

Superioribus annis quæſtio mot fuit Duci Sabaudiæ, à Duce Mantua no, de prærogativa dignitatis, quan ſibi parem cum Sabaudo Mantuanu hodie vendicare conatur: hujus con troverſiæ occaſione anno 1622, a utraque parte ſcripta prodierunt, quæ in x tomo Mercurii Gallicè extant prout in Italia fuerunt impreſſa; quorum uno qui à parte Sabaudi pro diit, hæc ad noſtrum inſtitutum ex cerpſimus: Iam ſexcentos eſſe annos ex quo familia Sabaudiæ rerum poti ta fuerit in ſuo Principatu; à Beraldo quippe Saxone XXVIII Principes nu merari, nimirum XVII Comites, quo rum IX ſimul Duces Chablaſii & Au guſtæ fuerint, & deinceps XI Duces Sa baudiæ; quibus ſi addantur IX illi Chablaſii, omnino XX Duces fuerint præterquam quod Ludovicus etiam

Re

Rex Cypri fuerit. Eadem familia diverſis temporibus connubio juncta fuit cum ſummis Principibus, octies nimirum cum Imperatoribus, quatuor quidem orientis, totidemque occidentis; quinquies cum Regibus Franciæ decies quater cum Principibus regii ſanguinis in Francia, quinquies cum domo Auſtriaca, (comprehenſis Imperatoribus & Regibus:) Semel cum Rege Arragonum; bis cum Regibus Caſtellæ & Legionis: bis cum Rege Portugalliæ: ſemel cum Regibus Poloniæ, Angliæ, Scotiæ, Cypri, & Bohemiæ; ter cum Regibus Siciliæ & Ieruſalem.

De potentia Ducis Sabaudiæ vide poſtremum hujus libelli tractatum. Nam qui minutim Ducis potentiam & annos redditus deſcribere ſategerunt, longe, prudentiorum judicio, infra dignitatem illos deſignarunt.

Sed obiter hic obſervandum, Regem Hiſpaniarum Philippum II, per tabulas dotales inter filiam illius, & Ducem Sabaudiæ, ipſi inter alia promiſiſſe ſexaginta millia ducatorum annuatim percipienda è reditibus Ducatus Mediolanenſis; itemque octo millia ducatorum, annuatim percipienda è vectigalibus urbis Neapolitanæ; quæ

ultra-

utraque anno cIↃ IↃ c XIV Dux con-
queritur aliquot annis ſibi minim
fuiſſe ab Hiſpano perſoluta; videlic
ſexaginta illa millia ducatorum jan
tum ab annis octo; octo autem milli
hæc jam ab annis quatuor aut quin
que occaſionem dederunt huic rei dif
ſidiis inter Regem & Ducem; qu
potiſſimum originem ſumſerunt è bel
lo, quod Dux Sabaudiæ movit Man
tuano in Marchionatu Montisferra
tenſi. nam cum Rex Hiſpaniæ, Man
tuano faveret, eique per Gubernato
rem Ducatus Mediolanenſis auxilium
ferret, odium inter hos Principes jam
ante è variis cauſis natum, in apertum
bellum erupit, cui cum aliorum Prin
cipum interventu finis eſſet impoſi-
tus, animi tamen exulcerati, num-
quam penitus reconciliari potuerunt:
querebatur enim Dux ſe ab affinibus
ſuis minus amicè habitum, quinimo
contra æquitatem ad iniquas condi-
tiones urgeri, & pæne cogi; quarum
præcipuæ erant, ut Dux filiam ſuam
Mantuano hoſti ſuo, nondum rite
conciliato, in uxorem traderet; & con-
ditionibus, quæ in pacis confectæ ta-
bulis pactæ fuerant, nondum plene
præſtitis, omnes ſuas copias dimitte-
ret: quibus addebat, filium ſuum pri-
moge-

nogenitum in Hiſpania indigne &
ninus decore habitum; ſibique pen-
iones annuas præter jus faſque jam
nultis annis detineri; & alia hujuſce-
nodi. Quid multa? numquam ab illo
empore ipſi bene cum Hiſpano con-
enit, ſed ſemper aut inſida & ſuſpi-
ioſa pax inter illos viguit, aut aper-
um bellum fuit.

Præter autem Provincias, quas Dux
abaudiæ actu poſſidet, jus ſibi com-
etere aſſerit, primo in urbem Gene-
enſem. argumenta illius, cum Ge-
evenſium refutatione, egregie expli-
antur à Thuano lib. cxxv, ad an-
num cIↄ Iↄ c. quæ tractatio quia pro-
ixior eſt, eo lectorem remittendum
utavimus. Secundo in Marchiona-
um Montisferratenſem. rationes pau-
o poſt explicabimus, cum de Man-
uano Duce agemus. Tertio in A-
haiam; Philippus enim Sabaudus,
Thomæ tertii filius, filiam Principis
Achaiæ, nomine Iamben, uxorem du-
erat, ex qua filium Iambum ſuſcepit,
qui Princeps Achaiæ factus, Amadeum
ilium & principatus hæredem reli-
quit, quo (ſicuti & fratre illius Ludo-
vico) ſine liberis defuncto, Regina Si-
iliæ tanquam feudi domina jus ſibi
n principatum arrogans, jus ſuum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

militum Rhodiorum Magiſtro ceſſit, Rhodiis denique Turcarum Imperator una cum Inſula principatum abſtulit. Quarto in Regnum Cypri & Hieruſalem, idque variis argumentis; quæ hic prolixe recenſere nihil opus eſt, cum Turca utroque jam potiatur.

Galli autem Sabaudum injuſte poſſidere ſcribunt: I. Nizzam & Villamfrancam, quondam appendices & partes Comitatus Provinciæ, quas Ioanna filia Roberti Regis Siciliæ & Comitis Provinciæ donavit teſtamento Ludovico primo Duci Andegavenſi; vigente autem bello inter familiam Andegavenſem, & Arragoniam, ob Regnum Neapolitanum, Comes Sabaudiæ injuſte & nullo titulo eidem familiæ eripuit.

II. Pedemontium, itidem de patrimonio Com. Provinciæ; & primo ablatum Ioannæ, anno 1363.

III. Bonam partem Comitatus Aſtenſis, quæ familiæ Aurelianenſi in dotem conceſſa fuerat cum Valentina.

IV. Marchionatum Saluciarum qui ad Delphinatum pertinuit.

V. Magnam partem Sabaudiæ, Franciſci I Franc. Regis matri debitam, tam per contractum matrimonii à Phil-

bert

berto VII initum cum ipſius matre Margarita Borbonia, quam per teſtamentum Philiberti fratris ſui; per quod ſaltem ſuccedere debebat in bona feudalia quæ fæminam non excludunt.

Sabaudiæ Comitum & Ducum Stemma & Series è Vanderburchtio.

Anno
1000. 1. Beraldus, Moriennæ primus Dominus, Hugonis Saxoniæ Ducis filius tertio genitus; Vxor Catharina Schirenſis Palatina. Hic obiit anno CIↃ XXVII.
1027. 2. Humbertus I Beraldi F. primus Moriennæ Comes; uxor Adelis ſive Alexia Seguſiani Marchionis filia & unica hæres. Obiit anno CIↃ XLVIII.
1048. 3. Amadeus I Humb. F. Cui uxor Ioanna Burgunda Guilielmi Com. fil. Obiit anno CIↃ LXXV.
1076. 4. Humbertus II Amad. F. Cui uxor Laurentia Com. Veniciarium F. Hujus filia Adelis Ludov. Craſſo Gall. R. nupſit. Obiit anno CIↃ CIX.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

1109. 5. Amadeus II Hum. II fil. primus Sabaudiæ Comes. liberos ſuſcepit è ſecunda uxore Guigonia Albonia Guigonis II Comit. & Delphini Viennenſis F. Obiit an. cIↃ C LIV.

1154. 6. Humbertus III Amad. II fil. Cui tres uxores fuerunt. I^a Mathildis Fland. Com. fil. II^a Anna Salingea. III^a Pernella Burgund. C. fil. Obiit cIↃCC I.

1201. 7. Thomas Humb. F. Cui uxor Beatrix Genevenſis Com. fil. Obiit ann. cIↃCC XXXIII.

1233. 8. Amadeus III Thom. fil. Vxor Anna Albonia Guigonis Com. & Delph. Viennenſis. & poſt hanc Cecilia Com. Provinc. fil. Obiit an. cIↃ CC XLVI.

1246. 9. Bonifacius Amad. III fil. cælebs mortuus anno cIↃ CC LVI.

1256. 10. Petrus Thom. F. uxor Leonora Foukignia. obiit an. cIↃ CC LXVIII.

1268. 11. Philippus Thom. fil. Petri frater:

fraτer ; cui uxor fuit Alexia Meranii Com. fil. Obiit ann. cIↃ CC LXXXV.

1285. 12. Amadeus IV Thomæ è Thoma filio N. ei fuerunt uxores duæ ; Sibylla Breſſana ; & Maria Ioannis Brabant. Duc. fil. Obiit cIↃ CCC XXIII.

1323. 13. Eduard. Amad. IV fil. cui uxor Blanca Burgund. Obiit ann. cIↃ CCC XXIX.

1329. 14. Amadeus V Amad. IV fil. uxor prima Iolanda Palæologa ; ſecunda Catharina Luxenburg. Imperat. Car. IV fil. Obiit ann. cIↃ CCC XLII.

1342. 15. Amadeus VI Amad. V fil. uxor illi fuit Bona Borbon. D. filia. obiit ann. cIↃ CCC LXXXIII.

1383. 16. Amadeus VII Amad. VI fil. uxor Bona Biturigum D. fil. Obiit cIↃ CCC XCVII.

1397. 17. Amadeus VIII Amad. VII fil. primus Sabaudiæ Dux

D. 1. uxor Bona Philippi Burgund. D. fil. Papa electus anno cIↃ CCCC XXXIX. Obiit anno cIↃ CCCC LII.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

1439. 18. Ludovicus, Amad. VIII fil. uxor illi fuit Anna
D. 2. Luſignana Cypri R. filia. obiit cIↄ cccc LXVI.

1466. 19. Amadeus IX Ludovici fil. cui uxor Iolanda fuit
D. 3. Car. VII Gall. R. fil. Obiit ann. cIↄ cccc LXXI.

1471. 20. Philibertus I Amad. IX fil. cui uxor Blanca Ma-
D. 4. ria Galeatii Mediolan. D. fil. Obiit anno cIↄ cccc LXXXII ſine liberis.

1482. 21. Carolus I Amad. IX fil. cui uxor Blanca Maria
D. 5. Gulielmi Montisferrat. fil. Obiit anno cIↄ cccc LXXXVIII, ut alii, cIↄ cccc XC.

1490. 22. Carolus II Caroli fil. Qui
D. 6. ſine uxore & liberis deceſſit ann. cIↄ cccc XCVI.

1496. 23. Philippus II Ludovic. fil. Vxor prima Margareta
D. 7. Caroli D. Borbon. fil. Secunda Claudia Breſſeſia. Obiit cIↄ cccc XCVII.

1497. 24. Philibertus II Philipp. II fil. Cui uxor Margareta
D. 8. Maximil. Imp. fil. Obiit anno cIↄ Iↄ IV.

1504.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

1504. 25. Carolus III Philippi II
fil. Cui uxor fuit Beatrix
D. 9. EmanuelisPortugalliæRe-
gis fil. Obiit an. cIↃ IↃ LIV.
1554. 26. Emanuel Philibertus Car.
III fil. Cui uxor fuit Mar-
D. 10. gareta Franciſci I Gall.
Reg. fil. Obiit. ann. cIↃ IↃ-
LXXX.
1580. 27. Carolus Emanuel, Ema-
nuelis Philiberti fil. Cui
D. 11. uxor fuit Catharina Phi-
lippi II Hiſpan. Reg. fil.
ex Iſabella Hérici II Gall.
Reg. filia prognata: è qua
quinque filios ſuſcepit;
Philippum Emanuelem,
VictoremAmadeum, Phi-
libertum, Mauritium &
Thomam; & quatuor fi-
lias, Margaritam, Ma-
riam, Iſabellam, & Ca-
tharinam. Anno denique
cIↃ IↃ CXIX, Victor A-
madeus, Princeps Pede-
montii, duxit in uxorem
Chriſtinam ſecundogeni-
tam Henrici IV Gall. Re-
gis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

Alia Comitum & Ducum Series è Gallico authore anonymo.

HVmbertus, I Com. Moriennæ huic ex Ancilia (incertæ familiæ) fuit natus

Amadeus, I Comes Sabaudiæ. huic ex Adela Marchionis Seguſiani fil. natus ſucceſſit

Amadeus II, de quo dubitatur an conjugatus fuerit; illi ſucceſſit

Humbertus II frater, cui fuit uxor Giſla filia Wilhelmi II Comitis Burgundiæ, & filius

Amadeus III, cui fuit uxor Mathildis filia Com. Alboniæ, & filius

Humbertus III; cui fuit uxor Beatrix filia Gerardi Com. Viennæ, &c. è qua ipſi natus fuit Thomas I, qui rapuit filiam Com. Genevenſis, & ex illa ſuſcepit Bonifacium I, & Thomam Comitem Moriennæ.

Bonifacius I obiit ſine liberis. ſucceſſit

Petrus Bonifacii patruus. huic fuit uxor Anna Foukignia; & nulli liberi. ſucceſſit

Philippus I illius frater; qui & ſine liberis diſceſſit; & ſucceſſit

Amadeus IV, Thomæ Com. Moriennæ filius; qui duxit Sibyllam Breſ-

ſanam;

anam; alii ipſi tribuunt conjugem Annam, filiam Andreæ Burgundi Delphini Viennenſis. Huic ſucceſſit

Eduardus I filius, qui duxit Blancam Roberti II Burgund. Ducis filiam, è qua tantum unicam filiam ſuſcepit; quam

Amadeus V patruus ſucceſſione excluſit. huic fuit uxor Iolanda marchionis Montisferr. filia; è qua natus

Amadeus VI. uxor Bona Petri I Borbon. Duc. fil. è qua natus ipſi

Amadeus VII, uxor Bona Biturigum D. filia; è qua ipſi natus

Amadeus VIII, primus Sabaudiæ Dux: uxor filia Philippi Audacis D. Burgundiæ. è qua ipſi natus

Ludovicus; uxor Anna filia Reg. Cypri; è qua illi natus

Amadeus IX, qui duxit Iolandam Ludovici XI Reg. Franc. ſororem; è qua natus

Philibertus I; uxor Blanca Maria, Galeatii Mediolanenſis D. filia; è qua nullos liberos ſuſcepit. ſucceſſit

Carolus I, ejus frater; uxor Blanca filia Wilhelmi march. Montisferrat. è qua natus

Carolus II, qui ſeptennis obiit. ſucceſſit

Philippus II, Comes Breſſiæ, patris ipſius

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

ipſius patruus. Prima uxor Margarita Borbonia; è qua ipſi nati Philibertus II, & Ludovica mater Franciſci I Reg. Franc. Secunda, Claudia filia Com. de Pontieure; è qua ipſi nati Carolus; & Philippus, Dux Nemoroſii, & Comes Genevenſis.

Philibertus II, uxor Margarita Maximil. Imper. filia. Obiit ſine liberis. ſucceſſit

Carolus III frater; uxor Beatrix Emanuelis Portugall. Reg. filia; è qua natus

Emanuel Philibertus; uxor Margareta Franciſci I. Reg. Franc. filia; è qua natus

Carolus Emanuel; qui obiit anno cIↄ Iↄ c xxx ſub finem Iulii, relinquẽs ſucceſſorem Victorem Amadeum, maritum Chriſtinæ Henr. IV Franc. Reg. filiæ.

APPENDIX
DE
BOBIENSE DYNASTA
Vaſallo Ducis Sabaudiæ.

IN Commentario de Principibus Italiæ, pag. 44, mentio fit Dynaſtæ Bobienſis; de quo hic pauca adjungere viſum

um fuit. Hannibal Grimaldus, Comes & Baro Bobienſis, anno 1617, ob bellum, quod inter Ducem Sabaudiæ & Regem Hiſpaniarum gerebatur, ſe ſub protectionem Regis Galliarum dederat; & bello jam extincto numquam in gratiam Sabaudiæ Ducis redire potuerat. verum Dux per Senatum Nicenſem cauſam illius cognoſci voluerat. à quo cum eſſet condemnatus, una cum filio ſuo, & bona illius omnia fiſco Ducis addicta; Dux per Gubernatorem Niceæ eundem capi & capite plecti curavit, & ingentes opes, tam in parata pecunia, quam monilibus & ſupellectile, quæ in caſtellis illius Aſcros, Thodon, Tourette, & aliis, inventa fuerunt, eripuit. Varii de hoc judicio & ſupplicio ſermones fuerunt. Nam multi contendebant, filium, qui in Gallia filiam Vice-Comitis Tavanes & Ducis Maynii neptem uxorem duxerat, paternis bonis exui non debuiſſe. Et à Duce Maynio & aliis affinibus & amicis Comitis libellus Duci Saudiæ fuit oblatus; quo petunt, filium in bona, quæ progenitores illius jam ſupra ſexcentos annos poſſederant, reſtitui. 1. Quia progenitores tam bene de Ducibus Sabaudiæ meruere, ut unius culpa huic ob-

eſſe

eſſe non debeat. 2. Præſertim qu
hic numquam Hiſpanorum partib
favit, neque parentis ſui ſcriptis a
factis conſenſit, imo potius obſti
quantum valuit. 3. Quia iniquum e
filium propter parentis delictum b
nis iis privari, quæ à majoribus p
ſubſtitutionem deſcendunt. 4. Qu
pœna mortis ſufficere debet; & Prin
cipibus familiare eſt, filiis innoxiis bo
na paterna relinquere aut certa con
ditione reſtituere. 5. Propter ampli
ſimas & potentiſſimas familias, qua
hic filius, tam à parte matris, quam
uxoris, attingit; &c. Dux autem Sa
baudiæ reſpondit; filium non minu
nocentem fuiſſe quam patrem, & u
trumque legitimo & juſto judicio con
demnatum; licet nequaquam novum
ſit in criminibus læſæ Majeſtatis, et
iam hæredes & deſcendentes propter
delicta majorum puniri.

Porro eorum quæ Comes Bobienſis cum Hiſpanis egerat, præcipua capita hæc ſunt. Anno 1616 1. Rex Catholicus, Comitem & ſucceſſores illius, atque ſubditos, recipit in patrocinium, illoſque contra D. Sabaudiæ & omnes omnino Principes proteget & defendet; viciſſim Comes partes Hiſpanicas ſequetur adverſus quoſcunque. 2. Rex

Catho-

atholicus daturus eſt Comiti 4000
ilitum, & argentum ad totidem con-
ucendos; & Comes promittit intra
imeſtre ſpatium Regi tradere civi-
tem, arcem & Comitatum Nicæen-
m; Rexque Comitatum & ſubditos
mnes Comiti tanquam Domino ab-
luto relinquet, excepta ſolum civi-
te Nicæa, Villa franca, Soſpetto &
uobus aut tribus aliis locis; quorum
men Comes & Succeſſores illius per-
etuo Gubernatores exiſtent. 3. Rex
athol. annuatim & in perpetuum
omiti pendet 20 mill. coronatorum.
. Comes à Rege accepit per deputa-
os ſuos 12 mill. coronatorum. Cum
utem aura hujus rei ad aures Gall.
eg. accidiſſet, & Comitem monuiſſet
e ſe cuiquam præterquam ſibi addi-
ceret, pœnitere facti videri voluit, ſed
ihilo ſecius cum Hiſpanis egit, & et-
iam quædam in præjudicium Gallia-
rum Reg. clam molitus eſt; quæ hic
referre longum eſſet; plenius autem
commemorantur in confeſſione D.
Honorati Malbequii, quam Auctor
Mercurii Gallici tomo VII inſeruit.
Quid multa? Comes Bobienſis hoc
pacto ſe ſuoſque perdidit; & Dux Sa-
baudiæ compos eſt factus illius Comi-
tatus, qui inter Galliam & Sabaudiam,
qua

qua Nicæenſem provinciam atting
pene medius eſt.

VI.
DE
MAGNO HETRURIÆ
DVCATV.

DVcatus hic tres reſpublica olim liberas, complectitu Florentinam, Siennenſem, & Piſanam; eoque modo majo rem & meliorem partem Etruriæ, par tem aliquam Romagnæ, quam vulg vocant *la Romagna Fiorentina*, in Vm bria Burgum S. Sepulchri, cum territo rio VII mill. ita ut longe nobiliſſimar Italiæ partem occupet, idque in ipſ veluti meditullio Italiæ; undique au altis montibus incinctam, aut mar & plurimis munitiſſimis arcibus cir cumſcriptam. Poſſidet præterea in mar Tyrrheno inſulas aliquot; Illyrium vulgo *del Giglio*; Gorgonam; Scopu lum Meloriæ; & in Elva portum Fer rarium; itemque Coſmopolin.

Dividitur principatus vulgo in Do minium vetus & novum; quorum illo Florentina & Piſana Reſp. compre henduntur, hoc Senenſis, cum alii

acqui-

acquiſitis. Princeps autem dominia hæc utraque diverſo jure poſſidet. Nam vetus Dominium abſolutum eſt, & liberum, nullique obnoxium; quam libertatem à pluribus Imper. jam olim impetravit: Novum autem magna ex parte in feudum tenet: aut à Rege Hiſpaniarum, puta Senenſem Remp. & Elvæ Dominium: aut à ſede Apoſtolica, ut Radicofanum cum vicinis pagis; & Burgum S. Sepulchri in Vmbria; quod quum à ſede Apoſtolica pro certa ſumma Duci oppignoratum ſit, repoſci poteſt; atque adeo Commiſſarius Cameræ Vigilia S. Petri hoc oppidum inter oppida ſedi Apoſtolicæ ſubdita recitat: aut denique ab Imperio, uti Filaterram, & alios Marchionatus agri Lunenſis, olim à Malaſpinis poſſeſſos.

In utroque Dominio, tam veteri, quam novo, urbes Epiſcopales numerantur XVII, (ſi Fæſulas annumeres, antiquam urbem, ſed jam dirutam:) Florentia, Piſa, Piſtorium, Cortona, Aretium, Volaterræ, Monspolitianus, Burgus S. Sepulchri, Collis, & Fæſulæ in veteri Dominio: In novo autem Sena, Mons Alcinus, Pienza, Cluſium, Maſſa, Sovana, Groſſetũ, & alia aliquot oppida, quę agri fertilitate & incolarum frequentia & opulentia civitatibus nequaquam cedunt.

Flo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

Florentia nobiliſſima & pulcherri-
ma civitas, ita ut vulgo apud Ital[i]
bellæ agnomen meruerit, ab Arno fl[u-]
vio dividitur, qui ex Apennini dext[ro]
latere modicis initiis oriens, inter ho[r-]
ridas præcipiteſque convalles in occa[-]
ſum tendit; deinde collectis fontibus
torrentibus, plurimiſque amnibus, in[-]
tumeſcit, Aretioque ad lævam relicto
Florentinum agrum ingreditur, & Flo[-]
rentiam ipſam interſecat: hinc Piſa[s]
quoque dividens, tandem mari illabi[-]
tur: In urbe autem Florentina quatuo[r]
eximiis pontibus ſternitur. Vrbs a[b]
Oriente ac Septentrione amœniſſimi[s]
collibus & undique fructiferis arbori[-]
bus theatri inſtar cincta, ab Occident[e]
pulchra planitie: Apennini aliquo[t]
brachiis contra vim externam & in[-]
curſiones munita: videturque pæn[e]
Italiæ umbilicum tenere. Nitet nobiliſ[-]
ſimis ædificiis, tam publicis, quam
privatis. Vrbis viæ latiſſimæ, maximiſ-
que ſpatiis directæ, magnis ſtratæ lapi-
dibus. Munitiſſimum habet caſtellum
ab Alexandro Medice Clementis VII
P.R. nepote conditum. VI mill. ambitu
complectitur; & ſupra XC millia incola-
rũ numerare dicitur. Geminos habuiſ-
ſe muros tradit Chriſtoph. Landinus.
Locis, quæ divino cultui ſacrata, nitet

quam-

quampluimis. Templum D. Mariæ Floridæ magnificentiſſimum eſt; totum ex marmore albi, nigri, rufique coloris conſtat, hæmiſphærio ſtupendi operis; juxta ſtat turris eximia tota marmorea. Modico poſt intervallo vetuſtiſſimum Martis templum, nunc D. Ioanni ſacrum, forma ſingulari conſtructum. Nobilia item ſunt fana; D. Mariæ Novellæ; S. Spiritus; fratrum Minorum; D. Laurentii; & Annunciatæ. Inter xenodochia, quæ XXXVII numerantur, primum facile locum vendicat D. Mariæ novæ: parochiæ cenſentur XLIV; prioratus XII; ſacri conventus virorum fœminarumque LXXVI: collegia puerorum, quas Fraternitates vocant, IX: virorum ſodalitates magno numero. Palatia ſunt infinita, interque ea Curia Senatus, ampliſſima domus Medicea, Coſmi opus; Strozzorum & Pitorum ædes. Suburbia quondam habuit nobilia, ſed anno cIↄ Iↄ XXIX dejecta. Villas ſuburbicarias habet plures, magnificas ſtructura, & amœniſſimas. Incolæ acuti, graves, facundi, bonarum artium ſtudioſi: pecuniæ ſtudioſiores, cujus conquirendæ deſiderio in ultimis etiam terris negotiantur. Mulieres forma pudicitiaq; præſtantes. Vtri-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

que humanitate & ſermonis eleganti omnes Etruſcos ſuperant. Archiepiſcopatus fulget dignitate, cui ſubſunt Nepeſinus, Caſtellanenſis, Montis Falconis, Viterbienſis, Caſtellanus, Volaterranus, Feſulanus, Zarzanenſis, vel Lunenſis, Sutri, Ortanenſis, Cornetanenſis, Tuſcanenſis, Aretinus, Bientinenſis, Piſtorienſis, Binenſis, Cortonenſis, Balneorigenſis, Vrbeventanus, Caſtrenſis, Peruſinus, Lucanus. Academiam habet celeberrimam. Bibliothecas VI; S. Laurentii, ſive Medicæam; S. Marci; S. Benedicti; S. Crucis; in Domo Epiſcopi; denique Mariæ novellæ.

Piſa, urbs haud dubio antiquiſſima, jacet inter amnes Auſerem & Arnum. Arnus (inquit Leander) ab Aretio magna cum mole accedit, nec tamen integer, quoniam in tria flumina dividitur. Auſer, aut, ut nunc vocant, Serchius, ex Apennino profluit. Vrbs quondam potens, & Sardiniæ domina; ſed Piſani à Genuenſibus ad Lamellum victi, XLIX longis navibus & XII hominum millibus amiſſis, numquam poſtea vires recuperare potuerunt; ſed ab aliquot tyrannis vexati, tandem in Florentinorum poteſtatem venerunt; à quibus cum anno

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

cIↄ cccc xciv defeciſſent, & à Carolo VIII Gallorum Rege libertatem recuperaſſent, eandem ad an. cIↄ Iↄ ix retinuerunt, quo Ludovico XII à Venetis profligatis, obſeſſi à Florentinis ac omni auxiliorum ſpe deſtituti, tandem ſe dediderunt, maximaque civium pars aliò in exilium ſponte conceſſit. Ita urbs tum pene deſerta, necdum admodum frequens. Ceterum vaſta eſt urbs, & flumine diviſa; cujus ripæ duobus pontibus junguntur, muris altis, & marmoreis: Coſmus Hetruriæ Dux illam frequentiorem facere conatus fuit, Academiâ illius inſtauratâ & Palatio Equitum S. Stephani condito: ſed ne ſic quidem priſtinum ſplendorem recuperavit. Archiepiſcopatus titulo floret. cui ſuffragantur Maſſanenſis & Civitatenſis: etiam Corſicæ inſulæ primas eſt. Primarium templum, quod Domnum vocant, ambitum habet Iↄ xl paſſ., columnis ſubnixum lxx. turris huic vicina tota marmorea, à fundamentis ad clIII grad. aſſurgens. Ager ſuburbanus copioſam fert ſegetem; vina fert, ſed non adeo laudata.

Sena, vetuſta quoque urbs, per colliculos porrigitur ſpatioſo ambitu, quippe quæ III fere milliaria complecta-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

tur. adhæc optimis muris & præfu[...]
diſſima propter ſitum foſſa undiq[...]
fere cincta. Portas habet octo; quaru[...]
quæ ſpectat Septentrionem agrumq[...]
Florentinum, Chamolia vocatur. [...]
Camolliano autem tumulo varii can[...]
les in urbem derivantur, quibus ab ob[...]
ſidentibus reſectis, aquæ penuria illa[...]
laborare neceſſe eſt; nam cum urbs ed[...]
to loco ſita ſit, non niſi è ſuperiore ill[...]
colle, aquæ in uſus publicos habe[...]
poſſunt, ciſternis in privatorum uſu[...]
inſervientibus. Strata eſt latere coctil[...]
plateis rectis & longis. Frequentia n[...]
tet nobilium ædificiorum; ex quibu[...]
Templum D. Virgini ſacrum ſplendi[...]
dum eſt & ſumtuoſum. Forum am[...]
plum illuſtrat Fons Brandus. Cive[...]
cum ſuaviſſimis, tum elegantiſſimi[...]
ſunt moribus: mulieres ſpecioſiſſimæ[...]
lætæ placidæque, & quædam non in[...]
doctæ. idioma ipſis elegans & audit[...]
gratum. Archiepiſcopatum habet [...]
tempore Pii II R. P. Cui ſubjecti ſun[...]
Epiſcopi Suanenſis, Craſſatenenſis &[...]
Maſſanenſis. Academiam habet ab eo[...]
dem Pio auctam illuſtratamque. Agri[...]
habet amænum, frumento cæteriſqu[...]
frugibus uberem; quâ ad mare vergit[...]
Marennua vulgo, magnam frument[...]
copiam ſubminiſtrat, quanquam colo-
ni[...]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

nis infrequentior, propter cœli vitium, præcipue æſtate & autumno. Quomodo autem ad Florentinos pervenerit, poſtea dicetur.

Piſtorium, vulgo Piſtoia, urbs vetus & quondam florens, ſed civium diſſidiis & mutuis cædibus ad ſummam paucitatem redacta; primam hanc eſſe quam Florentini imperio ſuo addiderint, authores memorant. Vallis ad hanc urbem, qua Florentiam itur, patet; lata, amœna, omni fructuum genere abundans; oppida, pagos, villas, caſas, palatiaque in univerſum habens quadraginta quatuor millia, ſinui Bajano non abſimilis.

Volaterræ civitas difficillimo aſperrimoque jugo impoſita; profunda quippe in valle ſublimis & præceps undique collis aſſurgit, in cujus vertice planicies, in qua urbs mœnia poſita ſunt. Mœnia ipſa quadrato lapide, longitudine fere ſenum pedum, tam affabre abſque bitumine compoſita, majori ex parte conſtant: quinis in urbem portis aditus patet; pro ſingulis fons eximius nitidiſſimas aquas jacit: intus in urbe bini ingentes.

Aretium, urbs (ut inquit Leander) perhoneſta, jucundis amœniſque in campis ſita, fructuoſo agro, ac fru-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

menti, vini, cæterarumque frugum abunde fertili. Vrbs varias vices experta, tandem ſub Florentinis manſit.

Burgum S. Sepulchri, urbs Vmbriæ nulla antiquitatis nota inſignis, diu que ſub Eccleſiaſtico dominio verſata ab Eugenio IV. aureorum XII. millibus Florentinis fuit oppignorata.

Cortona vetus civitas, quam ab Vgitione aliquandiu tyrannide preſſam Ladiſlaus Neapol. Rex Florentinis vendidit.

Mons Politianus, nobile oppidum frequenſque; amœno in colle ab omni optimorum fructuum genere perfæcundo, præſertim vero generoſis vinis; quondam Senenſium ditionis, ſed à Iulio II. P. R. Florentinis traditum.

Extra Florentiam tribus paulo amplius ab illa paſſ. cIↄ. in Apennini collibus viſuntur reliquiæ, cum Epiſcopali etiam nunc dignitate, antiquiſſimæ Etruriæ urbis Fæſulæ; quam anno cIↄ XXIV periiſſe ſcribit Blondus & alii; adeo ut pauca tantum ædificia ſuperſint.

In Senenſium porro agro ſunt, primo Mons Ilcinus, (Thuano,) vulgò Mont-Alcin; quod oppidum loco arduo ſitum, per collem porrigitur, tri-

bus

bus fere partibus inacceſſum. Editiori urbis parti, cui arx inſidet, planicies quædam ſubeſt, à qua parte urbs commode tentari poteſt. Leander Montem Alcinoi vocat, vino quod apricis illis collibus gignitur, nobilem.

Groſſetum præcipua quondam illius ditionis arx, & præcipuum in ora maritima oppidum: à Senenſibus exulibus, una cum Ilcini monte & Cluſio, Gallorum Regi traditum anno CIↃ IↃLVII. Sed anno CIↃ IↃLIX in Florentini manus ab Hiſpano conſignatum.

Pienza, olim Corſinianum dictum, quæ anno CIↃ IↃXLV (ut ſcribit Leander) ingentem ex terræ motu calamitatem accepit.

Maſſa pervetuſta civitas, ubi aluminis venæ ſuperiori ſeculo inventæ.

Ad Magnum Hetruriæ Ducatum pertinet Glania vallis; quam Thuanus lib. XIV ita deſcribit: Quatuor ab Arretio miliaribus copioſa aquarum colluvies in Arnum exoneratur, quæ incerto fonte diverſas in plagas per plana, prout declivius hic vel illic ſolum, modo in hanc, modo in illam partem decurrit, & pars Septentrionem verſus, pars ad Orientem tendit, & juxta Vrbeventum in Paliæ flumen delabens, Tiberi abſorbetur, plerisque locis adeo humili

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

humili alveo, ut quanquam fluat, paludis tamen potius ſpeciem, quam fluminis referat; fundumque ita tenacem habet, ut vix vado tranſiri queat. Glanii nomen ei inditum eſt, unde Glaniana vallis dicta, quæ ab Arno ad Tiberim per LX amplius milliaria porrigitur, collibus fructiferis undique cincta; & à Septentrione quidem Aretium, Caſtellionem, Florentium & Cortonam, quæ Florentinæ ditioni ſunt, ſpectat; ab Auſtro Civitellam, Marcianum & Folianum, ad quæ per Arni valleis iter eſt. Habet & ab ea parte Lucinianum, Aſiniam longam, Sarteanum, Clantianum, Cluſium, Cetonam, oppida Senenſium ditionis; inter quæ à Turrita Meridiem verſus Politianum jacet caſtellum, quod ad Florentinos pertinet. Nunc illius aquæ derivatione Etruriæ pars ea ſummè fertilis reddita eſt, citra inundationis periculum.

Plures habet portus, ſed nominatiſſimus eſt Lyburnus, hodie Livorni, ubi ab aliquot annis nova urbs Ducis auſpiciis ſurgit, unicum penè hujus Ducatus ad mare emporium. Præjacet in mari ad mille paſſus ſcopulo impoſita pharos, ingens turris, è cujus faſtigio noctu fax ingens navigantibus prçlucet.

Porro

Porro Etruriam, uti hodie à Magno Duce poſſidetur, ab Occidente claudunt Reſpubl. Genuenſis & Lucenſis; Dux Mutinæ; Vallis Caferniana; Vrbini Dux prope Burgum S. Sepulchri; Parmenſis Dux prope Fivizanum & in Ducatu Caſtri; reliquis lateribus, præterquam qua mari alluitur, Eccleſiaſtico dominio undique concluditur, Bononienſi agro, Romandiola, territorio Peruſino, Tifernate, & aliis.

Caſtella & loca munita XLII. Nam ſingulæ civitates habent unam arcem, magnam parvamve. Florentia autem tres. Caſtellum Liburni longe munitiſſimum præſidio Iↄ militum cuſtoditur. In inſula Elva quatuor ſunt munimenta, in quibus præſidiarii ſunt ccc. Reliqua præcipua caſtella ſunt *la Città del Sole* in Romagnia; *il Saſſo di Limone* verſus Peruſium; *Rocca Sibillina* ad limitem Pontremolii; *Monte Carlo, Pietra Santa, & il Salto della Cencia* ad limites Genuatium; Caſtellum *S. Martini* ad fines Romagniæ; *Radicofanum* ad fines Eccleſiaſtici Status: *Pitigliano, Sorano, Mariano, la torre di Bellino*, &c. quæ omnia ad minimum XXV cIↄ præſidiariorum poſcunt.

Ager Florentinus fertiliſſimus eſt,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

& frumenti atque leguminum, o
quoque ferax, inprimis autem vin
quod hîc præſtantiſſimum gignitur
excellit autem Trebianum, Apianum
Senenſe, quodque in agro Vulſin
aut ad oppidum montis Falconis pr
mitur.

Piſanus ager frumenti ita fœcundu
ut omnem Etruriam nutrire poſſet, ſe
operarum defectu, agri pene ſquallen
& regio inſalubrior, præſertim adv
nis, cenſetur. Vina quoque fert, ſe
non admodum laudata. Cæteri fructu
non inſuaves; melones autem & p
pones longe optimi.

Mores incolarum.

DE moribus populorum jam pauc
dicamus: quos è Formiamis quæ
ſtionibus tales accepimus. Florenti
ſunt callidi, atque ne vel minimam ja
cturam faciant, quoſvis labores & quæ
vis incommoda libenter perferunt: I
præliis tamen hoc tantum ſpectant u
victoria potiantur, ad prædam minim
avidi; ſuntq; optimi exploratores. Par
ci ſunt non tam avaritia aut inopia
quam natura; mira ſunt mundicie: ha
bent in deliciis parvos quoſdam caſeos
qui à menſe martio nomen traxerunt
dictique ſunt martiolini. Senenſes mi-
nu

us attenti ad rem minuſque callidi, in ictu ſplendidi, erga peregrinos liberaes & dapſiles. nulla gens obſtinatius ro libertate certavit, aut adhuc jugum mpatientius fert. Inter Italiæ populos ermonis nitore excellunt Florentini, nagis autem Senenſes; Florentini denique ægre injurias condonant.

Opes Provincialium.

FLorentinus quidem ager frumenti indigus eſt, licet vino, animalibus & cæteris ad vitam humanam neceſſariis abundet; Senenſis contra omnibus ita abundat; ut etiam vicinis ſuis elargiatur, & aliorum ſubſidio fere nunquam indigeat: nihilo tamen minus Magni ducis territoria nonnunquam frumentum è longinquis regionibus petere coguntur.

Senenſium opes maxime conſiſtunt in redditibus quos è fundis & campis ſuis percipiunt, exigua ipſis mercaturæ cura. Florentini vero potius è mercatura quæſtum faciunt, cujus admodum gnari ſunt. Vrbs omnis generis artificibus conſtat, qui magna induſtria pannos texunt è lana, maxime vero è ſerico, quorum maxima copia in exteras regiones deportatur, magno oppidanorum lucro. Divitiæ autem

tem illorum maxime enituerunt, dum libertatem ſuam tuebantur, tam bellis foris maximo ſumtu geſtis, quam domi magnificis ædificiis publicis, privatiſque.

Clerus hic ſatis opulentus, ob plures Epiſcopatus, Abbatias, Xenotrophia, & ingentem numerum Cœnobiorum; quorum omnium redditus annuos ad quingenta millia coronatorum aſcendere fama eſt.

Opes & potentia magni Ducis.

OPes hujus Ducis primum æſtimari poſſunt è territorii amplitudine, quod in longitudine ducenta circiter milliaria Italica occupat; in latitudine, ubi minimum, quinquaginta. Deinde è divitiis ſubditorum, quas in ſuum uſum Dux variis modis poteſt convertere. Hiſce autem modis ærarium ſuum explet. Et quidem ordinario: Primo è tributo omnis generis frugibus impoſito, quod vocant *il Dritto delle Macine*; itemque carnibus; quod annuatim valet ducat. 250000. Secundo è vectigali ſalis, & aliis rebus quæ huic ſuccenturiantur; quod valet ducat. 200000. Tertio è gabella contractuum dotalium, hæreditatum, venditionum, & ſimilium; quæ reddunt

quot-

quotannis duc. 100000. Quarto è portoriis, quæ variis locis ſolvuntur pro omnis generis mercibus quæ invehuntur. hæc enim pluribus locis ſolvuntur, prout olim diverſis Dominis paruerunt, licet jam unus ſit Principatus. ea reddunt ut plurimum quotannis duc. 150,000.

Præterea ſolvunt Florentini pro omnibus bonis immobilibus decimam; licet eorum bonorum taxatio jam olim adeo benigne ſit facta ut non ſupra viceſimam ſolvant: peculiaris huic tributo Magiſtratus deſtinatus: reddidit annuatim olim centum mill. ducatorum; (quorum XL cIↄ. ſerviunt fœnori abſolvendo octies centenorum mill. duc. quæ à privatis Rebuſp. ſumſit. *Monte delle Graticiole* dicitur:) ſed hi reditus ſuperioribus annis in immenſum aucti, præſertim poſt reformationem anni cIↄ Iↄ LXXIV, quia quam plurima ædificia quotidie tam in urbe quam agro ædificantur, & venundantur. Hiſce accedunt multæ quæ à negligentibus ſolvere decimas exiguntur.

Officina quoque monetaria quotannis reddit Principi duc. 10000; nam licet auri atque argenti ſumma hic ſit perfectio præ ceteris Italiæ Provinciis

vinciis, tamen è minutis nummis
aurifabrorum induſtria utilitas a
Principem redit ut ſupra.

Multarum, & eorum, quæ fiſcus
bonis damnatorum percipit, certa ra
tio iniri non poteſt. Sicuti neq; tribu
quod à Iudæis accipit Princeps. Flo
rentiæ quidem in ſingula capita du
catos 2; Senis unum & dimidium
Piſæ perparum.

Reditus bituminis in portu Ferra
rio, & ferri fodinarum in inſula Elva
nonnullam quoque utilitatem pra
ſtant.

Præterea Princeps ubi opus habe
privatorum opibus facile utitur ho
modo; Si centum aut ducentis mill
bus coronatorum ipſi opus fuerit, cen
ſum init eorum qui maxime opulen
habentur; neque enim facile later
poſſunt: & quid à ſingulis pro opu
ratione poſtulet explicat, modo ne
quoquam ſupra v. mill. ducatorun
exigatur. facta hac diviſione ſinguli
indicatur ut illam ſummam intra bre
ve tempus in ærarium inferant & mu
tuam dent. neque quiſquam facil
officium ſuum hic deſiderari patitur
ne Principis gratia excidat aut mulcte
tur. ſumma autem perſoluta, tan
tumdem ſingulis aſſignatur, tributo
rum

um aut vectigalium, per totum illius atum, biennii ut plurimum tempo-e, percipiendorum; atque ita ſummo ompendio & nullo aut levi ſubdito-um detrimento Princeps ærarium uum ſupplebat. Sed ea eſt hodie Du-um opulentia, ut hoc medio uti mi-ime neceſſe ſit, ſed ipſi magnam pecu-iæ vim apud menſarios deponant. Redditus annui (ut à Legato Veneto obſervatum invenio) adſcendunt ad ſeſquimillionem aureorum. In Floren-tina quippe urbe è tributis & vectiga-libus aliiſque oneribus colliguntur du-cat. 600000. Senis 150000. Lybur-ni 13000. Datium molendinarum per totum Ducatum (excepta Senenſi ur-be) reddit 180000. Datium carnium Duc. 160000. Ex ſalinis, ferri & ar-genti metallis, pene tantumdem. Lu-crum quoque facit è pecuniis quas apud menſarios deponit, quarum in-gens eſt ſumma; itemque è naulo dua-rum triremium, quæ merces quaqua verſum vehunt. Ingentem autem the-ſaurum, à Duce Ferdinando potiſſi-mum congeſtum, haud fruſtra opi-nantur, & ut quidam produnt, mil-lionum decem, vel, ut alii, viginti; præter gemmas & monilia maximi pretii.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

Qui diligentiſſime rationes annuo-
rum redituum tam ordinariorum
quam extraordinariorum ſcrutati ſunt
hunc calculum nobis prodiderunt, or-
dinarios reditus eſſe millionem ducat.
Novum quippe Dominium quod plu-
ribus etiamnum immunitatibus gau-
det, vna cum Marchionatu *di Caſti-
glione*, quem duciſſa Eleonora à D.
Silvia Piccolominea tercentum mill.
lib. ducatis comparavit, reddere quo-
tannis tercentum millia ducatorum:
vetus autem Dominium ſepties cen-
tena millia. Quæ è quatuor fontibus
promanant, quos jam ante indicavi-
mus. Præter hæc extra ordinem è va-
riis rebus proveniunt annuatim, ut
ſupra enumeravimus, ad ducatorum
300000. Quibus accedunt reditus e
bonis fundi Magni Ducis & familiæ
Mediceæ; qui deductis expenſis an-
nuatim valent 300000 ducat. & am-
plius. Ita ut, omnibus ſubductis, an-
nui reditus ſint 1300000. ducat. Et
quum plurimos officiales deſignare,
plurimaque & utiliſſima beneficia poſ-
ſit in ſuos miniſtros Princeps confer-
re, ſine ulla ſua expenſa bene meritis
refert gratiam. Iidem authores & ex-
penſarum accuratam ineunt ratio-
nem; easque ad octies centena ducat.

millia

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

millia aſcendere probant in hunc modum. Caſtellorum præſidia aliaque neceſſaria poſcunt quotannis duc. 20000. Equitum turmæ cum ſuis tribunis & aliis officialibus poſcunt 100000. Pedeſtres copiæ cum ſuis tribunis & aliis officialibus poſcunt 22000. Maritimarum copiarum expenſæ hic non veniunt in rationes, quia eæ aliunde capiuntur, nimirũ è decimis Cleri & Ordine S. Stephani, item è ſpoliis inimicorum, & vectura mercium, & ſimilibus.

Quibus ſi addas ſumtus qui fiunt in aula, in ſtipendia aulicorum, aliaque ejus generis, fiet totalis ſumma, ut creditur, 800, 000 duc.

Ad vires militares quod attinet; habet Dux perpetuo deſcriptam militiam triginta ſex aut octo mill. peditum, & armorum exercitio & diſciplina præſtantium. Has copias præſtant non modo regiones, ſed & urbes omnes, excepta Florentia. (nam oppidanos hoſce armatos eſſe forte minus tutum eſſet, nondum plene oblitos priſtinæ libertatis.) nec quiſquam ab hac militia excluditur præter Clericos & Scholares; neque cuiquam præter hoſce conſcriptos aut extra aut intra urbem arma ferre licet, aut ſtipendium accipere, domi foriſve, ſub gravibus pœnis.

Gaudent autem milites plurimis privi-
legiis & immunitatibus ; inprimis eo
quod debitorum cauſa incarcerari no
poſſint. quare multi , qui foris militia
operam dederunt, huic militiæ aſcrib
unice appetunt. Singuli autem & arm
à Principe pretio accipiunt, eaque nit
da ſuis ſumtibus conſervare tenentu
Poteſt autem Dux , intra ſex aut oct
dierum ſpatium , omnes haſce copia
Florentiam cogere, utpote quæ pene i
meditullio ſit ſita. Habet præterea ma-
gnum numerum Foſſorum ſeu Vaſta-
torum deſcriptum , quibus & pac
tempore utitur, in arcibus reſtaurandi
aliiſque operis nauticis & agreſtibus
Cataphractorum equitum centum o
dinarie alit ; quibus pacis tempore i
ſingulos menſes numerat VII corona
tos, belli ordinarium ſtipendium. V
litum autem quadringentos ; quibu
pacis tempore III coronatos , belli o
dinarium dat ſtipendium. Hi quoqu
equites in territorio Ducis deſcribun
tur , & præter ſtipendium multis im
munitatibus donati ſunt. Atque h
quidem ordinariæ illius copiæ, tam p
deſtres, quam equeſtres. Non eſt aute
dubium, quin tempore neceſſitatis lon
ge majores cogere poſſit , tum è ter
ſuis ſatis populoſis , tum aliunde , c
pec

pecuniæ paratæ abundantiam. Vt autem maris quoque potens eſſet, Coſmo debetur, qui Ilvam inſulam à Carolo V obtinuit, Apianis, veris dominis, cedentibus: Ilva autem (hodie Elbe) à continentis promontorio (ubi hodie Plombinum, olim paulo ſupra ad Occidentem Populonia erat, quæ nunc Portus Faratus dicitur) x circiter milliarium ſpatio abeſt, interjacente Pandataria, deſerta fere & nullis operibus munita inſula. In Ilva (inquit Thuanus lib. v) portus eſt navium maxime capax, cui duo colles imminent, quos ex conſilio Io. Baptiſtæ Camerini, muniendarum arcium peritiſſimi architecti, Coſmus erectis caſtellis firmavit: atque humiliori quidem, à propugnaculorum forma, quibus tamquam radiis undique ſe porrigentibus cingitur, Stellæ nomen; editiori, quod alteri tanquam prædæ accipiter incumbit, Falconis datum eſt. Tertium propugnaculum in portus faucibus ædificatum eſt, quia linguæ ſpecimen referat, Lingu'a appellatum. Ea quod à ſe invicem longius diſtarent, muro conjungere inſtituit, ut eo magis & portum & urbem ſecuram redderet, tecto milite, & inde tutius cum opus eſſet, ultro citroque ad arces commeante. Hactenus Thuanus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

In arcibus hiſce multa ſunt tormen-ta bellica, & varius belli apparatus. Præterea habet magnus Dux Piſis na-vale armamentarium, in eoque ma-gnam copiam lignorum, ſtuppæ, can-nabis, aliorumque ad ædificandas na-ves neceſſariorum. Simile armamen-tarium habet in Inſula Ilva, ubi Duci triremes ſunt, & magnus operarum numerus. Habuit hic olim duodecim triremes, & aliquot galeaſſas, ut vo-cant: item galeones duos, quibus mer-ces devehuntur, magno Ducis emo-lumento.

Vt autem militiæ ſuæ maritimæ nomen & robur conciliaret Dux Coſ-mus, anno cIɔ Iɔ LXI Ordinem Equi-tum S. Stephani inſtituit, obtinuitque à Pontif. Pio V multa privilegia; & illius Magiſter ipſe eſſe voluit. Reditu illius annui ſunt ducat. XXVI mill. quo-rum XV aut XVI quotannis expendun-tur. Equites oportet eſſe circiter LX diverſis nationibus. Habet præterea circiter centum commendas (ut vo-cant) quæ annuatim reddunt 3000 duc. Inſtrumentis inſuper bellicis pro-be inſtructus eſt Magnus Dux. nam in arce Florentina plus minus centum quinquaginta ſunt tormenta campe-ſtria, & ita in aliis arcibus.

D

De Conſilio Principis.

COnſilium privatum Principis è paucis admodum conſtat: in rebus autem dubiis, & quæ diligentiorem deliberationem poſcunt, ſolet adhibere XII nobiles, partim doctores, partim in legationibus ad exteros Principes verſatos. In rebus bellicis conſulit tribunos militares, qui ætate & experientia reliquos antecellunt: potiſſimum autem familiæ ſuæ Principes, ſi domi ſint; quorum quidam ſuperioribus annis laude militari claruerunt. Florentinæ & Senenſis civitatum regimen politicum & civile pene ad eundem modum hodie ſe habet, quo olim tempore libertatis: nec Princeps facile ſe immiſcet civilibus cauſis; tantum criminales, ſi alicujus momenti ſint, ad Cancellarium & Secretarios illius referri ſolent.

Quibus gradibus domus Medicea ad tantam potentiam aſcenderit.

FLorentinorum res à ſuperiori tantum ſeculo repetemus, quo Ducum Florentinorum res primum ſtabiliri cæperunt. Anno quippe cIↄIↄXXX, poſt diuturnam obſidionem Florentia Cæſari Carolo V dedita fuit; qui, uti in-

ter ipſum & Pontificem convenerat
Alexandrum Medices Nothum, Lau-
rentii F., Florentinorum Ducem crea-
vit: Pontifex autem, qui patriam, i
eſt, Florentinorum Rempubl. everte-
rat, ut navem, quod dicitur, contr
procelloſam noctem duabus anchori
firmaret, adfinitatem cum Franciſco
Gall. Reg. contraxit, & Catharinam
Laurentii ex Magdalena Turria filiam
Henrico ex Franciſci liberis ſecundo i
matrimonium tradidit. Senenſes qu
Petrucciis à gubernatione Reipublica
remotis, populari dominatione rege-
bantur, & occultas cum Florentini
inimicitias exercebant, jam ab illo
tempore, quo Piſani contra Floren-
tinos pro libertate certantes, Genuen-
ſium, Senenſium & Lucenſium opi-
bus ſuſtentabantur, initio ſuſtulerant
animos, Io. Bapt. Palmerii impulſu
qui detecta conjuratione, cives ſuos
contra Clementem & Florentinos adeo
efferaverat, ut ab injuriis non tempe-
rarent. Inde ſequuta mox obſidione
urbis, quæ magno hoſtium damno &
dedecore, deleto pene exercitu & amiſ-
ſis tormentis, ſoluta eſt, elatiores red-
diti; ad hæc Cæſaris cum Pontifice
diſſidentis opibus confirmati, jam in
apertas inimicitias eruperant, Sed cum
poſtea

poſtea Cæſar, pace cum Clemente fa-
cta, & Florentia capta, ſtatum Reip.
ex ſententia Pontificis ordinaſſet, &
Senenſium ſpiritus paulatim infringi,
& libertas labefactari cœpit.

Florentinorum rebus ita conſtitutis,
ut ſummum imperium penes Mediceos
eſſet, Alexander Laurentii Vrbini Du-
cis naturalis F. civitati perpetuus gu-
bernator imponitur, cui mox Cæſar
Margaritam naturalem F. in matrimo-
nium tradidit; qui ſe ita geſſit dein-
ceps, ut omnium odiis in ſe concitatis,
à Laurentio in principatu proximo oc-
cideretur; qui cum profugiſſet, ante-
quam Alexandri mors evulgaretur,
Mediceæ factionis Principes, Coſmum,
tunc tantum XVI annorum, Ducem
crearunt. Coſmus is Ioannis F. fuit, in
agro Mantuano occiſi, & Mariæ Sal-
viatæ genere & moribus nobiliſſimæ
fœminæ: qui, matre licet diſſuadente,
principatum adiit, eumque ita geſſit, ut
plusne fortunæ, an induſtriæ ipſius,
tribuendum ſit, difficile fuerit dicere.
Nam Reipublicæ optimates à Clemen-
te & Alexandro urbe exactos, nullo
negotio cepit, & VIII-virorum judicio
ad mortem damnavit. Hoc metu libe-
ratus, Cæſaris benevolentiam, in cujus
clientela poſtea conſtantiſſimus fuit,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

fide & obſequio demereri ſtatuit; arceſque urbium facile in poteſtatem accepit. cumque Margaritam Alexandri viduam à Cæſare uxorem haud impetraſſet; Heleonoram Petri Toletani, qui tunc Regni Neapolitani præſes erat, filiam, uxorem duxit. Hæc novi, ſed potentiſſimi tota hodie Italia Imperii, in ea familia confirmati, primordia fuerunt. Anno cIↃ IↃ XLVII præſidium Hiſpanorum à Senenſibus acceptum, annitente Coſmo, qui ſi Cæſarianum prçſidium reciperetur, Senis ſe aliquando potiturum ſperabat. Anno cIↃ IↃ XLVIII Mendoza Plombinum Apianis veris & antiquis dominis ademit, ſatagenti itidem Coſmo, qui ſuggerere Cæſari non deſinebat, intereſſe totius Etruriæ, illud in poteſtate Cæſaris eſſe & ejus qui Cæſaris partium ſtudioſus ſit, propter Ilvam inſulam littori prætenſam, quam ſi quis in poteſtate habeat, is toti oræ maritimæ immineat. Eam igitur & arcem Plombini ſedulo muniendam atque præſidio firmandam. In eam rem C L aureorum M numerari juſſerat Coſmus: & fidem interpoſuerat Cæſar, de pecunia illa reddenda, aut de Plombino ejuſque territorio in Coſmi manus conſignando, prius compenſatione Iacobo Apia-

ſo facta: ſed Iacobo mortuo, alius co-
or quæſitus; & primum viduæ & pu-
pillo arx Plombini ademta; mox Coſ-
mo, qui pecuniam interim repoſcebat,
portus Ferrati (id præcipuæ in inſula
urbi nomen) muniendi facultas facta,
quod ille ſumma celeritate rebus jam
ante proviſis perfecit. Nec dudum poſt
rumoribus de Gallorum molitionibus
ſparſis, à Cæſarianis miniſtris Plombi-
num & reliquas arces in poteſtatem
accepit. Sed cum Apianus Genuenſibus
ſuadentibus de his apud Cæſarem que-
ſtus eſſet, Cæſar, quæ à ſuis acta eſſent,
improbavit, & ſtatum Plombinenſem
cum arcibus rurſus in Mendozæ manus
tradi voluit: ita Plombinum & Ilva à
Cæſarianis reddita & triennio poſt
rurſus Coſmo tradita. (vide Thuan.
lib. XI.) Quæ deinde anno cIↃ IↃ LVII
per Philippum Hiſp. Reg. à Coſmo cer-
tis conditionibus recepta & Iacobo
Apiano vero domino reſtituta ſunt.
Hæc compendio è Thuani lib. V. Anno
cIↃ IↃ XLIX res Hiſpanorum in Se-
nenſium urbe confirmatæ ſunt, ad ma-
jorem ſecuritatem mutata Reipub. for-
ma à Mendoza; qui præter præſidium,
CCCC Hiſpanos in vicinia ita locaverat,
ut eos introducere poſſet ubi vellet: ut
Pontifex, cui aliqua ſpes hactenus af-

fulſerat urbis obtinendæ, jam penitus deſperaret. Anno dein cIↄ Iↄ LII ab exſulibus Senarum urbs ex inſidiis intercepta: & mox arx ab Hiſpanis dedita, culpa in Coſmum rejecta, qui ſubſidia à Pontifice territus abduxerat, & cum Senenſibus certis conditionibus convenerat. Pontifex deinde Coſmi monitu Cardinalem Senas miſit, qui XVI viris creatis,& conſilio Iↄccc civium inſtituto, novam Reip. formam induxit, ſed in qua pars illa prævaleret, quæ, quia Cæſarem graviter offenderat, quamvis retinendæ libertatis cupida, amicitiam Gall. Regis, ut rebus ſuis neceſſariam, amplectebatur. Itaque legatio ad Regem decreta. Qua re offenſus Coſmus à pactis reſiliit, & Mendozę ut Orbitellum retineret author fuit. Rex vero Galliæ Senas Cardinalem Ferrarienſem miſit; Coſmus autem Ferrarienſem non modo amice excepit, ſed & equiti & pediti quotidie è Gallia Ciſalpina in Hetruriam deſcendenti tutum tranſitum conceſſit, diſſimulatione illa periculum quod à victore finibus ſuis imminebat, tantiſper declinans, donec Cæſar, cujus opera in eo negotio egebat, verſis in Italiam armis, ad communem hoſtem propulſandum vires conjunxiſſet. Anno cIↄ Iↄ LIII

Cæſar Petro Toletano Neapol. Proregi bellum adverſus Senenſes mandavit, Coſmo qui à Gallis ſibi metuebat in partes tracto; Toletanus cum Liburnum appuliſſet, Florentiam contendit, & magnum tormentorum numerum cum reliquo apparatu à genero accepit; ſed dum in his eſſet, deceſſit. Patri in militiæ præfectura ſucceſſit Garſias, qui Aſinam longam & Lucinianum, & ignobilia aliquot in Clanienſi valle oppida, Montem Fellonicum, Corſinianum, hodie Pienzam, Monticulum, exiguum caſtellum, Bonconventum, cepit, & montem Ilcinum obſedit. Injectæ à Coſmo, quia ob viciniam multum damni accipiebat, pacis conditiones; quæ primo non ſatis bene proceſſerunt: nihilo tamen minus Hiſpani in Neapolitanum Regnum retroceſſerunt. quare & Coſmus militem revocavit: Senenſes vero & Lucinianum repoſcentes annitente Pontifice receperunt. Verum anno cIↄ Iↄ LIV Coſmus majore animo bellum paravit: & ut res ſuas magis firmaret, Cæſare alibi ſatis occupato, unam è filiabus Pontificis Nepoti, alteram Paulo Iordano Vrſinæ familiæ Principi deſpondit: interim per Legatum cum Cæſare agit de Gallis Etruria pellendis. Hæc quidem
licet

licet occulte à Coſmo agerentur, Regem Galliæ minime latuerunt; qui Stroſſio capitali Mediceæ domus hoſti belli Hetruſci provinciam demandavit: quod Coſmum penitus à pacis conditionibus abalienavit: & Ferrarienſem Senis agentem ſegniorem fecit. A Coſmi dein copiis munimentum ſub ipſis pene Senarum portis ex inſidiis noctu interceptum; & mox bellum utrimque denunciatum. Senæ arctius preſſæ, vicinis aliquot caſtellis captis & fontium canalibus reſectis. Multa quoque à Gallis ad obſidionem ſolvendum tentata, quæ irrita fuerunt: præſertim Gallis magno prælio victis. Anno cIↄ Iↄ LV majori vi Senæ oppugnatæ. Denique in haſce conditiones conventum eſt: ut Cęſar civitaté ac Remp. Senenſem in fidem ſuam & Imperii acciperet, ſalva libertate & magiſtratuum antiqua auctoritate, præteritorumque oblivio indiceretur, &c. apud Thuan. lib. XV. Ita urbs Cæſari dedita, & Galli dimiſſi, una cum multis Senenſibus; qui exilium ſponte amplexi, Ilcini montem conceſſere: ibique novum Senatum & Reipubl. umbram efformarunt.

Senis vero captis præſidium Hiſpanorum & Germanorum introductum;

reipubl.

reipubl. ſtatus à Coſmo ordinatus; arma civibus ademta. Vnde multi urbe exceſſerunt. Corſiniano deinde atq, aliquot captis caſtellis, inſtigante Coſmo, copiæ Herculis portui admotę, qui brevi in Hiſpanorum poteſtatem devenit. Mox Senis non modo nova Reipubl. forma inſtituta, ſed & omnis libertatis ſpecies prorſus ſublata: denique Cæſar ditionem Senenſium, jure Imperii ad ſe devolutam, Philippo filio conceſſit, &, reſciſſis pactis à Coſmo conventis, ſupremum ac merum in eam rempubl. Imperium, à civibus ipſis in ſe tranſlatum, (eo quippe ipſos partim precibus partim minis adegerat,) eidem attribuit, & ædificandarum arcium & quarumvis aliarum rerum etiam citra Senatus & populi conſenſum ordinandarum poteſtatem fecit. quod Coſmus, licet in ſui perniciem fieri non ignoraret, prudenter, tempori ſerviens, diſſimulavit: eadem quoque diſſimulatione Pontificis molitiones tranſmiſit. Pontifex cum Gallis fœdus percuſſit, Gallis infauſtum, ut poſtea patuit. Grevotium in Hetruria à Cæſarianis occupatum. Anno denique cIↃ IↃ LVII magna acceſſio ad Coſmi Florentinorum Ducis fortunam facta eſt, tranſlata in eum à Philippo Hiſpaniarũ Rege ingra-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

ingratiis, &, quod magis mirum eſt, in
vito ipſo qui dabat, Senenſis ditioni
uti à Cæſare parente in Philippum fi
collata fuerat, poſſeſſione: (quomod
res geſta fuerit, diligenter perſcrib
Thuanus lib. XVIII.) exceptis Hercul
portu, Telamone, Monte argentario
Orbitello, & Plombini arce, quam ſib
Philippus ſervabat. Senis potitus Co
mus, ſic initio magiſtratus ordina
curavit, quaſi adhuc in libera civitat
degerent, ſervata magiſtratuum ſu
premorum electione, & ablatis rurſu
armis: permiſſi dein Senenſes cum Flo
rentinis: & eadem privilegia conceſſ
antiquis Senenſium familiis, ſi qu
ademta Senis libertate remanſeran
quæ Florentinis; ut ſic paulatim i
unum coaleſcerent, & ejuſdem heri ju
gum ferre in poſterum aſſueſcerent
Senéſes exules, qui ſupererant, & mon
tem Ilcini & aliquot alia loca tene
bant, omni re exhauſti, omne impe
rium in Gallos transferunt. Anno au
tem CIↃ IↃ LIX, pace inter Gallum &
Hiſpanum facta, conditionibus inte
alia perſcriptum fuit, ut Rex Gall. om
nibus oppidis & arcibus in Etruria ex
cederet, & iis præſidia deduceret, e
lege, ut patritiis Senenſibus & aliis, qu
ad Ilcini montem ſe receperant, præte

rito

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

ſitorum memoria condonetur, & obtemperantibus omnia bona reſtituantur. ſed illi diu fluctuantes, cum etiam Pontifici ſe dedere fruſtra tentaſſent, tandem, ab omnibus deſerti, Coſmo ſe dediderunt. Eodem anno Coſmus, Pontifice mortuo, interregni occaſione uſus, Pondium caſtellum in Etruriæ & Vmbriæ limite cepit.

Tum & conjuratio in Coſmum Florentiæ detecta, & in conſcios animadverſum. Anno cIↄ Iↄ LX Coſmus filiã Ferrarienſi Duci elocavit. Pontifex vero, qui ſe è Medicea familia ferebat, ut Coſmum magis extolleret, Hiſpanum ſollicitavit, ut Franciſco Coſmi filio, ſororem ſuam Regis Portugalliæ viduam, in matrimonium traderet. & ne impares nuptiæ viderentur, jus regum & inſignia in illum conferre meditabatur. ſed res minime proceſſit, & magnam Coſmo ubique invidiam concitavit. Tum & Soanum Coſmus Peciliano vi eripuit, & Pontifex ut authoritatem ſuam interponeret, à Cæſaris & Regis oratoribus rogatus, eam in Coſmi poteſtatem, altera parte inaudita, tradidit, & Coſmi machinationem inſigni violatæ fidei infamia cumulavit. Coſmus dein novum Equitum ordinem, ad Hieroſolymitani imitatio-

tationem inſtituit, qui de B. Stephan
Pontificis nomine appellati ſunt, &
ſibi ac ſucceſſoribus ordinis principa
tum ſumſit. Anno autem cIↃ IↃ LXI
Franciſcum majorem natu filium i
Hiſpaniam miſit. ſed & cladem do
meſticam inſignem accepit. nam cun
filius ejus Garſias Ioannem fratrer
in ſylva occidiſſet, pater mox Garſiam
eodem pugione quo fratrem occide
rat, confodit. quod tum aliter in vu
gus ſparſum, tanquam uterque morb
interiiſſet. uxor quoque paulo poſt fa
tis conceſſit. Anno cIↃ IↃ LXIV Co
mus publicam imperii adminiſtratio
nem in Franciſci grandioris natu fil
manus reſignavit, (is jam XXIV annun
attigerat,) titulos ac dignitates ſibi ſer
vans. Franciſcus dein Ioannam Fer
dinandi Imper. filiam in uxorem duxi
anno cIↃ IↃ LXV. Diu inter Florenti
num & Ferrarienſem de prærogativ
dignitatis certatum, cauſam inde Cæ
ſare, hinc Pontifice ad ſe trahente. Tan
dem Pontifex cauſam inſigni præjudi
cio jugulavit, & Coſmum Magnun
Etruriæ ducē creavit anno cIↃ IↃ LIX
Cæſar autem Maximilianus id indign
tulit, & per Legatum interceſſit: Ma
gna contentione res acta; ſed Cæſar tan
dem conceſſit; Coſmus autem anno

cIↃ-

Iↄ Iↄ LXXIV, anno ætatis LV, diſceſ-
ſit. Tres filios è priore conjugio reli-
quit: Franciſcum, Ferdinandum Cardi-
nalem, & Petrum. Franciſcus jam vivo
parente Imperii compos, anno cIↄ Iↄ-
XXXVII, ſine maſculis hæredibus diſ-
ceſſit, eique ſucceſſit Ferdinandus fra-
ter; Franciſci filia Heleonora Vincen-
tio Mantuæ Duci nupſerat, Maria poſt-
a Henrico IV Gall. Regi nupſit. Ferdi-
nandus, anno cIↄ Iↄ LXXXVIII cum
bona Pontificis venia Cardinalatu ſe
abdicavit, & Chriſtiernam Caroli Lo-
tharingiæ Ducis & Claudiæ Reg. Gall.
ſororis filiam in uxoré duxit. Et anno
cIↄ Iↄ LXXXIX Henricum III, à Ro-
mano Pontif. proſcriptum, conſilio, una
cum Venetis & Mantuæ Duce, juvit;
Saluciatum quidem principatum, pro
magna pecuniæ ſumma pignori obla-
tum, recuſavit; ſed duodecies centena
Iↄ aureorum obtulit, ſi certis condi-
tionibus Maſſiliam ſibi oppignorare
vellet. Eæ autem erant; ut arces præſi-
dio tenere, & alias ſibi in urbe extrue-
re, ac validis præſidiis firmare ſuo ſum-
tu liceret, quos Rex refundere cum uſu-
ris teneretur, cum urbem à ſe reciperet.
Quod ſumma prudétia ſimul & æqui-
tate Etruſcus facere videri volebat, ut,
ſi regnum è tantis tempeſtatibus emer-
S. geret,

geret, quum vix ſperabatur, merit
gloriari poſſet quod Regem tam nece
ſario tempore minime deſeruiſſet; ſi
periclitari contingeret, hanc præc
puam naufragii tabulam, tanqua
optimum tantæ depenſæ à ſe pecuni
fidejuſſorem, haberet, & emporiu
toto Mediterraneo mari ſitu maxin
opportunum, aut ſibi ſervaret, aut H
ſpanis aliquando pro Herculis port
Telamone & Orbitello, quæ illi in S
nenſi ditione tenent, compenſation
loco traderet. quam eandem mente
uſque ad belli exitum conſtanter ret
nuit, Taxianæ arcis præſidiariis ſen
per ſtipendio è ſuo perſoluto, & al
munitionibus in vicinis inſulis exſtr
ctis; hoc diligenter interim ſervans,
urbs Hiſpanorum partibus accreſcere
Poſt nefandam autem Regis cæden
occulto primum favore Regis Henri
IV proſecutus eſt, & per Thuanum n
ptis ſuæ Mariæ conjugium alicui è r
giæ ſtirpis proceribus obtulit, & c
aureorum M ſe nepti pro dote numer
turum promiſit, quæ Rex in ſuos uſ
poſſet convertere; aſſignatis in N
vempopulonia aliquot ditionis ſu
oppidis. Rex Henricus IV an. cIↃ IↃ
Mariam hanc Franciſci Ducis filia
in uxorem accepit. Anno cIↃ IↃ c I
Per

[F]erdinandus ad incendendas Turco[r]um naves, quæ ad Cæſaream Iuliam in [o]ppoſita Africæ ora hiemabant, trire[m]es inſtruxit; ſed re à Iudæis detecta, [c]onatus irritus fuit. Anno dein cIↄ Iↄ-[c]VII, expeditionem in Africam ſuſ[c]epit, ad intercipiendam & vaſtan[d]am Hipponam; quæ feliciter ſucceſſit, [u]rbe capta, & cum ſervari non poſſet, [d]irepta, & ingenti præda abducta. Hac[t]enus è Thuani Hiſtoria. Obiit deni[que] Ferdinandus anno cIↄ Iↄ c IX; re[l]icto hærede Coſmo. qui anno ſuperio[r]e Mariam, Caroli Archiducis filiam, & Ferdinandi, nunc imperatoris, ſoro[r]em, uxorem duxerat. ex qua ſuſce[p]it filium Ferdinandum, qui jam rerum potitur, ſed adhuc ſub tutela aviæ & matris conſtitutus. Obiit autem Coſmus hic ſecundus anno cIↄ Iↄ c XX, menſe martio. Ferdinandus autem, qui hodie rerum potitur, contraxit matrimonium cum filia unica Principis Vrbini.

Quibus hi Principes obnoxii ſint aut infenſi.

MAgnus Dux Etruriæ à duabus partibus finitimũ habet Hiſp. Regem, verſus mare Tyrrhenum, ubi ipſi imminent portus Herculis, Telamon,

Orbitellum atque Plumbinum, & verſus Longobardiam ratione Pontremoli. Hunc Dux parum amare creditur quia & ſuſpectam habet nimiam Regis potentiam & ambitionem, & ſuæ felicitati viciſſim ab Hiſpanis invideri non ignorat. Pontificem multis partibus vicinum habet, & amicum. Genuatium Reſpubl. quia Dux in Corſicam inſulam nonnullum jus ſibi vindicat, haud ſatis amica judicatur, ſed per ſe ipſi nocere non poteſt. Eadem & Lucenſis Reipubl. ratio, quæ metuit, ne Dux jus ſuum repoſcat Piſanæ Reipub. nomine, quæ Lucẽſi quondam jus dedit. Vicinum præterea habet Mutinenſem Ducem, magna neceſſitudine & affinitate conjunctum itemque Parmenſem, à duabus partibus, neutiquam ipſi offenſum. Comitem S. Floræ, qui ipſi vicinus, per Pontem Acentinum & Dominium Sforzianum obnoxium tenet, uti & Principem Maſſatenſem, & alios Marchiones è familia Malaſpinarum; plurimosq; Barones & Vaſallos Imperii, vicinos juxta atq; obnoxios habet, Marchionẽ del Monte, Comites Petiliani & alios. Veneta Reſpubl. licet ipſi vicina non ſit, amiciſſima tamen eſt, ob unum utriuſque ſtudium, Italiæ liberta-

bertatem conſervandi. Inter Sabaudiæ Ducem & hunc nonnulla æmulatio, & leves quædam offenſæ. Cum exteris Principibus optime illi convenit; nam & Imperatori multis affinitatum & neceſſitudinum vinculis alligatus eſt; nec minus Galliarum Regi, de quo & bene meruit aliquando: magnæ Britanniæ Regis amicitiam colit ob commerciorum opportunitatem; Cum cæteris quoque Regibus nullæ ipſi controverſiæ, uti longius ab ipſo diſſitis; & comiter horum quoque majeſtatem colit.

Principum Florentinorum è familia Medicæa ſtemma.

E*Verardus* de Medices, cognomento Bicci Principatum à populo Nobilitati infenſo oblatum refutat anno cIↃ ccc xc.

Ioannes de Medices, & de Bicci, omnibus honorum gradibus citra ambitum perfunctus, obiit anno cIↃ cccc. xviii. Duo ipſi filii fuere, Coſmus & Laurentius; quorum genealogiam ſeparatim proſequar.

Coſmus Magnus, & Pater patriæ publico decreto nominatus, omnium ſui ævi per Italiam longe opulentiſſimus, obiit ſeptuagenario major, anno

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

1464. Huic tres filii fuerunt; quorum duo, Ioannes & Carolus, nullis relictis liberis obierunt.

Petrus Coſmi F., laudabilis patris æmulator, magis civem quam Principem ſe geſſit. Obiit anno 1472. Huic duo filii fuerunt; Iulianus & Laurētius.

Iulianus, à Paccianis confoſſus anno 1478, relicto filio Iulio; qui ab avo educatus, & in Pontificem R. electus Clemens VII fuit dictus. Obiit anno 1534.

Laurentius, Petri F., obiit anno 1492. Huic tres fuere filii; Ioannes qui in Papam electus, nomen Leonis X aſſumſit. Iulianus, Capitaneus S. Eccleſiæ; qui duxit ſororem Ducis Sabaudiæ, amitam Franc. I. Galliarum R., & factus eſt in Gallia Dux Nemorioſii. obiit ann. 1515. &

Petrus, Laurentii F. In exilio periit anno 1503. Huic duo filii fuere: Coſmus, ob vagas libidines & adulteria occiſus, &

Laurentius, Petri F., quem Leo X avunculus Ducem Vrbini creavit. Conjux illius fuit Magdalena filia Ioannis Ducis Bolonienſis in Picardia. Quæ illi peperit Catharinam; quæ nupſit Henr. II. Galliar. R. Habuit & nothum Laurentius, Alexandrum nomine; qui

duxit

uxit Margaritam Auſtriam Car. V. mper. notham: & ann. 1537 fuit occiſus à Laurentio Mediceo, relicto tantum filio naturali Iulio, quem aliqui enatores poſt cædem Patris ad Ducatum vocarunt, à Card. Cibo animati.

Altera pars ſtemmatis.

L*Aurentius*, Ioannis F., Coſmi magni frater. Huic fuit filius

Petrus Franciſcus. huic autem duo filii fuerunt: nimirum Laurentius; qui duxit uxorem è familia Apiana; quæ ipſi genuit Petrum & Everardum; è Petro Franciſco nati Laurentius & Iulianus. Laurentius hic Ducem Alexandrum in ædibus ſuis truculenter occidit: &, quum fuga ſe proripuiſſet primo Venetias, dein in Franciam, neque tutas latebras inveniret, Conſtantinopolim ſe contulit: &, quum etiam ibi ſe à Turca quæri cognoviſſet, Venetias eſt reverſus; ubi à duobus Volaterranis, qui cuſtodes corporis fuerant Duci Alexandro, fuit cæſus, anno 1537.

Ioannes, Petri F. Huic fuit uxor Catharina Galeacii Mariæ Sfortiæ Duc. Mediolan. fil. Quæ illi peperit

Ioannem, qui fulgur belli fuit agnominatus. Vxor illi filia Iacobi Salviati. Periit juvenis Mantuæ, ad ripam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

Mencii ictus, anno 1526. Huic vnicus fuit filius,

Coſmus, natus Florentiæ ann. 1519 quem Florentini vix XVIII. annum egreſſum ſibi ducem conſtituerunt poſt Alexandri necem. Huic ex uxore Eleonora Petri Toletani Vice Regis Neapol. plures liberi fuerunt. Obiit anno 1574.

Franciſcus, Coſmi fil., Magnus Dux Hetruriæ. Huic uxor Ioanna Ferdinandi Imp. F. Peperit Philippum Coſmum; qui infans obiit: Eleonoram quæ nupſit Vincentio D. Mantuano: & Mariam; quæ nupſit Henrico IV. Galliarum R.

Ferdinandus, Coſmi fil. Qui primo Cardinalis, poſt fratris obitum, Magnus Dux eſt factus: habuitq; uxorem Chriſtinam filiam Caroli D. Lotharingiæ; è qua ipſi natus

Coſmus, II Magnus Dux, natus anno 1590; cui ex uxòre Maria Magdalena Caroli Archiduc. Auſtriæ fil. natus anno 1610

Ferdinandus, II Magnus Hetruriæ D., hodie ſuperſtes. Natus anno 1610, menſe Iulio.

Fuerunt cæteri Coſmi primi M. D. liberi Ioannes Cardinalis, qui obiit anno ætatis XIX: & Garſias, qui obiit

anno-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

annorum xv : & Petrus, qui Regi Hiſpan. Philippo militavit, ducta in uxorem Eleonora Garſiæ Toletani fil. Obiit 1603. Filiæ, Virginia, uxor Cæſaris Ateſtini, Mutinæ & Rheg. Duc.; Lucretia uxor Alfonſi D. Ferrariæ; Iſabella conjux Pauli Iordani Vrſini.

Coſmi autem II reliqui liberi ſunt: Ioannes Carolus natus an. 1611:

Matthias, natus anno 1613:

Franciſcus, natus anno 1614:

Leopoldus: Chriſtina; Anna Maria; & Anna filiæ.

VII.
DE
MANTVÆ & MONTISFERRATI DVCATV.

MANTVAE Ducatus partim eſt in Lombardia Ciſpadana, partim in Transpadana ; circumvallaturque à Venetorum dominio; ſiquidem Veronenſem agrum habet à Septentrione & ab ortu; à qua parte Ferrariæ Ducatum quoque attingit; ab occaſu autem habet Brixienſe

territorium, uti & Cremonenſe; à meridie autem Mutinæ Ducatum habet, ac Mirandulanum principatum. Mantua urbs haud dubio antiquiſſima, varia fortuna uſa eſt. anno demum cIↄ ccc XVIII populi voluntate *Ludovicum* Gonzagam accepit. is deceſſit ann. cIↄ ccc LX, & *Guidonem* (aut, ut alii, Philippinum) in principatu hæredem reliquit. is diſceſſit anno cIↄ ccc LXIX poſt ipſum *Ludovicus* F. Mantuæ capitaneus dominuſque & Vicarius Rom. Imp. perpetuus annis XII fuit. Huic ſucceſſit *Franciſcus* filius, armorum ſtudio ſummam gloriam conſecutus; qui anno cIↄ cccc VII ceſſit. Succeſſorem habuit *Ioannem Franciſcum* F. Quem Sigiſmundus Imperator anno cIↄ cccc XXXII Marchionem dixit. Is obiit anno cIↄ cccc XLIV, diviſo Principatu inter quatuor filios; Ludovico maximo natu tribuit Mantuam, Marcheriam, Goitum, omnia Veronam verſus ſita; Carolo Regiolum, Gonzagam, Luzariam, Inſulam, Ripariolum, Bozolum, Sanmartinum Sabulonetam, Gaciolum, Vadianam, Suzariam & palatium urbis in foro D. Petri, ubi turris; Alexandro, domum ei palatio contiguam, Canetum, Rododondiſcum, Marcanam, Caſtellum Ziphræum,

phræum, Medolas, Caſtilionem Stivetorum, & Oſtianum; Ioanni Lucido in Eccleſiaſtica dignitate locato Rhodigium, Voltam, Caprianam, Cereſariam, Plubecam & Caſtellariam. Poſt Ioannem Franciſcum Principatum tenuit *Ludovicus* ann. XXXII. Obiit an. cIↃ CCCC LXXVIII. Liberos reliquit quinque: Fredericum, Ioannem Franciſcum, Franciſcum Cardinalem, Rudolphum, & Ludovicum electum Epiſcopum Mantuæ. Inter quos ſua diviſit; Frederico autem natu maximo Principatum reliquit. Is, eximius Princeps, obiit an. cIↃ CCCC LXXXIV. Vxorem habuit Margaritam Bavariæ Ducis filiam. è qua tres filios ſuſtulit Franciſcum, Sigiſmundum Cardinalem, & Ioannem Franciſcum; cujus poſteri adhuc ſuperſunt. Cæterum natu maximus *Franciſcus* in principatum ſucceſſit. Hic uxorem duxit Iſabellam Herculis I Ferrarienſis Ducis filiam. ex qua tres filios, Fredericum primogenitum, Herculem Cardinalem magni nominis, & Ferdinandum, (cujus filius eſt Cæſar hodieque Dux Guaſtallæ,) & totidem filias ſuſtulit. Obiit anno cIↃ IↃ XIX. *Fredericus* filius illi ſucceſſit; qui ſemper egregiam militaris virtutis laudem tulit; à Carolo V. Dux nominatus anno

cIↃ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

cIↃ IↃ XXX. Vxorem duxit Margaritam Guilielmi Palæologi Montisferrati Marchionis F. E qua quatuor filios & unam filiam ſuſtulit: Franciſcum primogenitum, Wilhelmum, Ludovicum & Fredericum Cardinalem. Obiitque ann. cIↃ IↃ XL. Eiq; ſucceſſit filius Franciſcus puer VII. annorum, principatum pro ipſo adminiſtrante, dum minor eſſet, Hercule Cardinale patruo anno autem cIↃ IↃ XLIX Catharinam Ferdinandi Rom. Reg. filiam in uxorem duxit: & anno proximo, in lacu Mantuano obrutus, interiit. Huic ſucceſſit Guilielmus frater, à Maximiliano II Imper. in Ducem Montisferrati electus, & magnis privilegiis ornatus, ann. cIↃ IↃ LXXIII. Vxor illi Leonora filia Ferdinandi Imp. Obiit an. cIↃ IↃ LXXXVII. Et unicum filium Vincentium, annos tunc XXV natum, hæredem reliquit. Duxit is in uxorem Eleonoram Franciſci Magni Hetruriæ Ducis filiam, ſororem Reginæ Franciæ; è qua ſuſcepit tres filios, Franciſcum primogenitum, Ferdinandum, & Vincentium. Obiit anno cIↃ IↃC XII. Illi ſucceſſit filius Franciſcus; qui jam ante anno cIↃ IↃC VIII maximam natu filiam Sabaudiæ Ducis in uxorem acceperat. Sed idem annus, qui ipſi parentem abſtulerat,

&

& ipſi funeſtus fuit, filiæ filiique unici funeribus, & fatalis: deceſſit enim menſe decembri anni cIↄ Iↄc x I I, unica filia ex uxore relicta. Succeſſit ipſi frater Ferdinandus Cardinalis. Dux autem Sabaudiæ, qui doleret, filiæ ſuæ jam nihil in Ducatu Mantuano & Principatu Montisferratenſi reliquum eſſe, filiam & parvam neptem à Ferdinando petiit: quæ cum negaretur, vim paravit, & nobilitate Montisferratenſi variis promiſſis in partes tracta, Montisferratum hoſtiliter eſt ingreſſus, & Trino atque Alba ex inſidiis captis, ad Caſalis & illius arcis obſidionem ſe convertit: ſed cum Ducem Niverniæ ſe illi incluſiſſe intellexiſſet, ſuſtinuit, declarationem edere contentus, qua prætenſiones ſuas in Montisferratum propalabat. Eæ autem ejuſmodi erant; Primo: Cum familiæ Palæologorum maſculi hæredes jam ab anno cIↄ Iↄ-xxx I I I defecerint in Ioanne Georgio; eique ſuperſtes fuerit Margarita filia Guilielmi, ſoror Bonifacii, & neptis dicti Ioannis Georgii, atque in eundem modum avus Sabaudi Carolus, ambo deſcendentes à Theodoro Palæologorum parente; Feudorum autem, quæ tam fæmellis quam maribus conceſſa ſunt, ea ſit conditio, ut,

ut licet mas à fæmella deſcendens remotior ſit ab origine quam fæmina, tamen fæmellæ præferatur : Quin etiam cum Violanta dicti Theodori filia Comiti Æmundo Sabaudo in matrimonium traderetur, anno cIↄ ccc xxx, diſerte tabulis dotalibus cautum fuerit, ut, ſi contingeret, mares è familia Palæologorum quandoq; deficere, Marchionatus dominium ad hæredes & ſucceſſores dictæ Violantæ devolveretur. Secundo, jus; quod ipſi tanquam dominio feudi competit in terras Ciſpadanas ejuſdem Marchionatus, & ultra Tenaram, ex pactis conventis inter Ioannem Iacobum Marchionem & Amadeum Ducem Sabaudiæ, anno cIↄ cccc xxxv. à quo tempore dicti Ioannis Iacobi liberi nomine feudi Sabaudis fidem fecerint, & Sabaudo abſolute remiſerint Chivas, Brandis, Settimo & Ozergnam. Tertio, ratione teſtamenti, à Blanca Montisferratenſi Caroli I Sabaudiæ Ducis uxore facti, in favorem Caroli II, avi præſentis Ducis, tam ratione juris quod ipſi competebat in unam partem Montisferrati, quam nomine dotis quam Carolus V. Imperator ei adjudicavit, octuaginta millium ducatorum : quæ jam ratione ſubducta ad ſummam ſeptingen-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

ptingentorum millium ducatorum aſcendant. Dux autem Mantuanus reſpondit, prætenſiones haſce eaſdem eſſe quas avus præſentis Ducis coram Imperat. Carolo V. protulit. Quibus non obſtantibus, Imperator pro Mantuano judicavit. Sed cum non modo plerique Italiæ Principes, ſed & Rex Hiſpaniæ è Ducatu Mediolanēſi Mantuano ſuppetias ferrent, tandem pax facta eſt. Sed bellum hoc ingens damnum Mantuano dedit, in quod ſupra millionem aureorum impendiſſe dicitur. Nec tamen hæc pax diu fida fuit, ſed ſæpe interrupta. & demum anno cIↃ,IↃc XVIII plene confirmata, & utrimque perfecta. Porro ann. cIↃ IↃc-XXIV. Cæſar affinem ſuum Mantuæ Ducem Generalem ſuum Vicarium per Italiam conſtituit; Quo officio Sabaudiæ dux hactenus functus fuerat.

Iam ante anno cIↃ IↃc XXII gravis controverſia inter Sabaudum & Mantuanum mota fuerat de dignitatis paritate, & lis magna contentione inter hos agitata. hoc autem facto Imperator non leve præjudicium cauſæ Sabaudi attuliſſe viſus fuit.

Porro urbs Mantua (inquit Leander) in medio paludum poſita eſt, quas Mincius amnis creat, ut adeo muni-

tum,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

tum, quam ulla Italiæ urbs , obtine ſitum : Ampla ſplendideque ædifica eſt , & multis ſumtuoſiſſimis ædifici ornata : omnibus rebus ad vitam hu manam neceſſariis cum primis afflué Extra urbem alta lataque foſſa cern tur, cum valido aggere, millia fere xx colligens , & agri Mantuani parte concludens, quam Seralium vocan hanc ad urbis tutelam & munitione Mantuani anno cIↃ CC XLIX perfec runt. Tranſito lacu præclara mox a paret villa Marmiroli à Frederico Marchione , magno ſumtu ædificat Secundum Mincium hinc adverſo it nere Vallecium occurrit oppidum , ul pons amnis tranſitum jungit. Altiu dein ubi flumen è lacu emergit, mun tiſſimum eſt oppidum Piſcheria cu ponte. Incipit hic lacus Benaci, (que hodie lacum Garde vocant à Caſtro garda , quod juxta ſitum eſt) qui inte Piſcheriam & Rivam XXXV M. P. i longitudinem patet ; latitudo millia rium cenſetur XV à Salidio ad Occ dentalem ripam , ad Gardam aut La giſum in Orientali. Rurſus ab urb Mantua per lævam Mincii ripam x lapide Goitum oppidum ; inde quint Volta , Caprianaque. Cætera loca Geographis peti poſſunt.

Montem

Montemferratum Merula ita deſcri-
pit: Mons eſt perpetuis expanſus jugis,
totus amœnus & fructifer, omniumque
rerum ad vitam utilium fertilis, & co-
tonis admodum frequens. Incipit diur-
no fere itinere ab Alpibus, planitieque
ſeparatur, quæ inter illos colles ac Al-
pes intercedit. Nihil hic incultum, pro-
pter ſoli bonitatē, opportunitatemque.
Lævam Tanarus, dextram Padus alluit,
nec ullius alveum regio egreditur.
Quanto magis autem ab amnibus abſ-
cedunt colles, tanto majores amœnio-
reſque campi inter eos panduntur. Poſt
Tanarum ad ejus oſtium quo miſcetur
Pado, ubi collis incipit, haud procul
Baſſiana ſive Auguſta Vacienorum cer-
nitur: antiquum deinde oppidum Va-
lentia ſequitur. Colli dein Pomarium
inſidet, ubi arx tam loci natura quam
arte munita. Iuxta eſt fraxinetum &
Caſale S. Evaſii, urbs admodū frequens,
& ſplendidis ornata ædificiis, hodie
(inquit Thuanus lib. xv) principatus
Montisferratenſis caput, opibus & no-
bilitate potens, cujus præcipuæ familiæ
ſunt San-Martinorum & Blandrata-
rum Comitum. Agrum bonum habet
& amœnum, tam collinum quam pla-
num, frumenti, vini, cæterarumque
frugum fertilem. Dehinc Tanari in

 dex-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

dextra ripa Burgetum eſt. Poſt Augu
ſtam Vacienorum colles Mediterrane
undique nitent oppidis, inter quæ Mon
Caſtelli, Pavonum, & itinere per Mon
tis dorſum incedendo ad D. Salvato
rem, ubi arx munitiſſima. item Gere
la, Suitianum, Caſtellettum, Lugun
Mons magnus, aliaque plura.

Rurſus à Caſali per Padi ripã ſi per
gas, haud procul duo apparent col
inſtar brachiorum in quæ mons did
citur, inter ſe diviſi, & flumine circun
dati, multaque paſſim hoc ſitu tam
jugis quam convallibus honeſta oppi
pagique: nominatim ad Padum Po
Sturæ, ab amne Stura quo alluitur a
pellatus; Arx hîc tutiſſima: In co
dein ſecundum Padi ripam Caminu
mox Gabianum; ſequitur Verruca, V
laque nova nonnihil à Pado diſta
Intus ſupra Caſale eſt ad D. Georgiu
item Occinnianum, honeſtum & f
quens caſtrum, ubi vetuſta Montisf
rati Marchionum habitatio ſedeſq. fu
Situ hoc quoque finitimo Burgum
Martini, Mons Calvus, Gallianu
aliaque oppida complura. Thuanus
iam memorat Villadium caſtellu
ſaxo undique prærupto inſidens.

Denique ex Iac. Aug. Thuano ope
pretium fuerit audire quæ ad illuſt

ti

[..]ionem Montisferratenſis principatus [.]x cauſam quæ inter Sabaudũ & Man[t]uanum controvertitur facere quivis [f]acile judicabit. Caſalium S. Evaſii vul[g]o dictum, olim populo frequens & [o]pulentum ob loci commoditatem municipium, quippe in Padi ripa ſitum, [n]eque tamen tunc ullis mœnibus cin[c]tum, poſtea dein variis & amplis pri[v]ilegiis & immunitatibus ab Impera[t]oribus ornatum, ac poſtremo meri ac [m]ixti imperii juriſdictione donatum [f]uit à Friderico I anno ſal. ſexto ſupra milleſimum centeſimum & octogeſimum; quam & gratiam illis CXXVII annis poſt confirmavit Henricus. ſed cum poſtea Caſalenſes tanti beneficii immemores cum Ticino, Alba, Pompeia, Vercellis, & Valentio contra Henricum ipſum conſpiraſſent, univerſæ illæ urbes privilegiis & gratia à Cæſaribus conceſſa exciderunt, indicto etiam imperiali exilio, ut Albericus Roſatenſis illius temporis I C. loquitur, hoc eſt, tanquam perdueles edicto Cæſareo proſcriptæ ſunt. Hujus edicti ſeveritatem veriti Caſalenſes in patrocinium Andronici Palæologi Orientis Imperatoris confugerunt, cujus filius Theodorus Montisferrati principatum tenebat, ea eſt ditio inter Alexandriam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

& Aſtenſem agrum ſita, quæ à Merid
Liguribus, à ſeptentrione Pado term
natur. Theodoro ſucceſſit Ioannes I
& Ioanni Guilielmus, & poſt eum I
cobus, cujus filius fuit Guilielmus I
qui oppidum primum mœnibus firm
vit, & ut civitatis jure atque adeo Ep
ſcopali dignitate ornaretur, à Sixto I
impetravit anno cIɔ cccc LXXIV. ab
tempore Caſalium, quod ſecuritatem
opes & amplitudinem omnem ſua
Palæologis debebat, poſtquam ab O
cidentali Imperio proſcriptum fuit, ſu
eorum quoque ditione manſit uſq
ad Io. Georgium, qui Bonifacio fratr
F. miſerabili caſu inter ludendum occ
ſo ſucceſſit. Quo rurſus paullo poſt d
functo anno hujus ſeculi XXXV, quo
nulli maſculi ex illuſtriſſima Palæolo
gorum familia ſupereſſent, orta lis
ſucceſſione inter Ducem Sabaudiæ, S
luciarum Marchionem, & Fridericu
Gonzagam Mantuæ Ducem, qui Ma
garitam Bonifacii II ſororem in uxo
rem duxerat. Summis ſtudiis & amb
tu, ut de re non levi, coram Carolo
agitata eſt, Caſalenſibus jam tum cau
ſam ſuam à Montisferrati cauſſa, ta
quam ſingulari juri innixam, ſepara
ſatagentibus, & jura antiqua à Cæſar
bus conceſſa in medium proponent
bu

bus, beneficiumque illud liberis maſcu-
lis deficientibus ad Imperium devolu-
tum dictitantibus. verum pro tempore
minime auditi ſunt, & Carolus, qui Fri-
derico Gonzagæ, ne ad noſtras partes
(*puta Gallicas*) tranſiret, gratificari
malebat, aditum fæminis ad illud be-
neficium patefecit, & ſecundum Gon-
zagam pronunciavit, eique Caſalium
cum Montisferrati principatu adjudi-
cavit, non ſine occulta Sabaudi offen-
ſione. ſed cum poſtea Guilielmus Gon-
zaga Friderici fil. idem ſibi jus à Ferdi-
nando Cæſare confirmari peteret, non
primo tenuit, obreptum Carolo fratri
contendentibus qui circa eum erant;
qua fiducia freti Conradus Mora, &
Olivarius Capellius I. C. primariæ in-
ter Caſalenſeis auctoritatis, in ſpem li-
bertatis erecti multos ex civibus in ſuas
partes pertrahunt, iiſque præeuntibus
fit in civitate decretum, ut publicis
ſumptibus antiquorum privilegiorum
confirmatio à Maximiliano, qui Fer-
dinando patri in imperio ſucceſſerat,
peteretur; delectique illi ipſi, qui aucto-
res decreti fuerant, ut negotium illud
in aula Cæſarea procurarent. igitur
Guilielmus Mantuæ dux eo quoque
Paullum Æmilium Bardelonum am-
pliſſimis mandatis egregie inſtructum
 mit-

mittit, qui cauſſam ſuam contra Caſa
lenſeis tueretur. is cum vetera illa pri
vilegia, quibus ſe Caſalenſes ipſi culp
ſua ab Henrico deficientes privaſſen
revocata & antiquata diceret, & Ioan
nem Palæologum à Carolo IV Cæſa
poſtea anno ſal. cIↄcccIV, in fiden
publico inſtrumento acceptum tan
quā Montisferrati & Caſalii Marchic
nem, eique Caſalenſes annuum tribu
tum pactos juxta diploma Cæſareur
jurejurando fidem obſtrinxiſſe oſten
diſſet, Maximilianus ſtatuit nihil ea i
re innovandum, & Caſalium cum Mon
tisferrati principatu Mantuanis duci
bus addixit. Mola & Capellius ſpe fu
falſi, ultionem veriti, lare ac patria re
lictis diverſi huc illuc abiere, ſollicita
tis interim concivibus, ſi quidem oc
caſio ſe in manus daret, ne ſibi deeſſen
ſed jus ſuum, quod gratia inferiore
contra potentiores defendere non po
tuerant, vi & armis tuerentur. & Ca
pellius quidem, homo quam ingeni
tam manu promptus, Sabaudo, qui ju
ſibi in ea hereditate vindicabat, milita
bat; ſuſpicioque fuit, quaſi ejus favor
factio in urbe foveretur. qua de re mul
tis indiciis ac nunciis & Epiſcopi A
lexandrini inprimis literis certior fa
ctus Guilielmus, Caſalium venerat, cun
fami

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

familia & Veſpaſiano Gonzaga gentili ſuo, ut conſiliis de urbe proditione ab exulibus capienda præverteret, cumque ſe in arcem recepiſſet, diſploſione tormentorum geminata ſigno dato vicinis agreſtibus, ut in urbem armati convenirent, ſummo mane XV militum vexilla ab agro intra urbem admiſſa ſunt Quibus viribus confirmatior, & irritis Capellii conatibus, qui cum XII CIↃ peditum venturus dicebatur, redditis, Guilielmus diſcedit, relicto in urbe Veſpaſiano Gonzaga, qui diſcuſſo periculo præſenti per omnium in ſuſpectos diligenter inquiſivit, captoſque conſcios ſupplicio affecit. Flaminio Palæologo illuſtris illius familiæ ſpurio, conjurationi participaſſe convicto, hoc datum, ut perpetuo carcere capitalem pœnam expiaret; qui paullo poſt ex mœrore obiit in Gotto oppido ad Mincii ripam ſito, ad quod arcem non minus ædificiorum elegantia, quam firmitudine ſpectandam Guilielmus magnis ſumptibus ac cura extruxit.

Ferdinandus Mantuæ Dux obiit an. CIↃ IↃCXXVI, ſine liberis maſculis, eiq; ſucceſſit germanus frater Vincentius; qui quoque ſine liberis diſceſſit anno CIↃ IↃCXXVII, menſe decembri. eique ſucceſſit ut proximus hæres Carolus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

Dux Nivernenſis. quod ut liquidius pa-
teat, Ducum Mantuanorum & Mon-
ferratenſium ſtemma hic addemus.

Stemma Mantuanorum Ducum, poſtquam Montisferrati potentes ſunt facti.

FRedericus I Mant. Dux. Vxor Margarita Montisferrati hæres. Liberi Franciſcus, Guilielmus, Ludovicus.

Franciſci filius Fridericus. Sine liberis deceſſit, anno 1555.

Guilielmi uxor, Leonora Ferdinandi Imp. filia. Obiit anno 1587. Filius

Vincentius, Mantuæ Dux. Vxor Magni Hetrur. D. filia. Obiit anno 1612. Filii, Franciſcus; (cujus uxor Ducis Sabaudiæ filia; & unica filia, Maria;) Ferdinandus Cardinalis, Dux Mantuæ: & Vincentius, Dux Mantuæ; qui ambo ſine liberis maſculis defuncti.

Ludovicus tertius, Friderici I filius ſupra nominatus, uxorem habuit Henriettam Nivernenſem. Obiit an. 1595. Ejus filius, Carolus, Dux Nivernii & Rhetel.

Paulo ante obitum Vicentii Ducis venerat ad ipſum Legatus Regis Galliarum. qui, quum ſingulari induſtria, omnia quæ adverſarii atque æmuli Ducis Nivernii moliebantur, oppor-

tune

rune admodum eſſet ſubodoratus, & Duci ægro aperuiſſet; ita illum rei indignitate commovit, ut non modo publico decreto Nivernium hæredem & ſucceſſorem nominaret, ſed & filium illius primogenitum D. Rhetelenſem nepti ſuæ Mariæ Franciſci D. filii conjugem daret. Hæc res poſt obitum illius Ducem Sabaudiæ magnopere exacerbavit, qui exinde quæſito colore & ipſe Nivernio infenſior fuit, & grave bellum per Imperatorem & Hiſpanum ipſi inferendum procuravit. Cujus tamen poſt ingentia damna data & accepta, hic exitus fuit, ut Sabaudus totam ditionem Montisferratenſem Mantuano cederet; anno cIↃ IↃc xxxI. prout prolixius videre eſt ex hiſtoriis illius anni.

VIII.

DE MVTINÆ & RHEGII DVCE.

MVTINA (inquit Leander Albertus) altiori loco verſus montes olim fuit, uti adhuc veterum ædificiorum ruinæ demonſtrant. Nunc paulo declivior & paucis ante ſeculis reſtaurata. Ejus do-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

minatum primus Opizo Ateſtinus Raynaldi Ferrarienſis Marchionis filius civibus Mutinenſibus (ut tradit Ioan. Bapt. Pigna lib. III. accepit ann. cIɔ CC LXXXIX. anno autem cIɔ CCC XI Franciſcus Picus Mirandulanus a Henrico VII Imperatore Vicarius Mutinæ eſt conſtitutus, ſic tamen ut integrum urbis jus Imperator ſibi reſervaret. Exin Paſſarinus, & Butiro Bonacolſius, Mantuæ Tyranni, invaſere, & tenuere ad annum cIɔ CCC XXVII. Deinde anno cIɔ CCC XXXI Manfredus Pius Vicarius, à Ioanne Bohemiæ R. inſtitutus, hic Principis nomen aſſumſit. Qui illam Opizoni ſecundo Ferrariæ Marchioni conceſſit ann. cIɔ CCC XXXVI. Ex hoc tempore in Ateſtinæ familiæ ditione Mutina perſeveravit uſque ad annum cIɔ Iɔ X. quo Iulius II urbem cepit, & Maximiliano Aug. ceſſit; a quo anno cIɔ Iɔ XIV Leoni X pro decem millibus aureorum nummûm pignori data eſt. Demũ ann. cIɔ Iɔ XXVII, cum Clemens à Caroli V legionibus in mole Hadriani obſideretur, Alfonſi Ateſtini Ferrariæ Ducis armis recepta eſt. Vnde in illius & Herculis II ditione permãſit. Herculi II ſucceſſit Alfonſus II. qui ſine legitimis hæredibus deceſſit. Cæſar tamen filius Alfonſi alte-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

tius, qui Alfonſi primi ex contubernio vilis fœminæ gnatus erat, & Iuliæ Roboreæ Guidi Vbaldi Vrbinatis Ducis filiæ, cum Ferrarienſem Ducatum, quod Alfonſus II obnixè petierat, obtinere à Pontifice non potuiſſet, Mutinam, Rhegium Lepidi, & Carporum oppidum, aliaſque ad Imperialem ditionem ſpectantes ditiones retinuit. Quippe hiſce conditionibus cum Pontifice tranſegit: (ut è Thuano didicimus lib. CXIX:) Cæſar cum uxore, liberis, ac domeſticis, iiſque qui ipſi hoc bello militarunt, à diris Eccleſiaſticis abſolvuntor. P. Aldobrandinus Pontificis Legatus ante diem tertium kal. januar. Ferrariam non ingreditor. Cæſar ditiones ad ſanctam Sedem non pertinentes, & bona propria allodialia, ad XL CIↃ aureorum annui redditus, alia item ab Alfonſo Duce profecta, patis redditus, hortos ſuburbanos inſuper ac viridaria, quæ Alfonſi fuerant, iis exceptis quæ mœnibus cohærent, ſibi ſervato, cum dimidia parte omnium armorum & machinarum bellicarum; inſtrumenta ac documenta omnia, quæ ad ſanctam Sedem non pertinebunt, ſecum aſportato. Ex Camera apoſtolica quotannis XVI CIↃ ſaccorũ Cerviani ſalis omni tributi onere

libera

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

libera accipito. Hujus tractatus vi Pomposæ & Bondenæ cœnobia, quæ a Alexandro Cæſaris fratre poſſidentur, XIII cIↄ aureorũ annui redditus æſtimata, retineto. Paludes territorii Carpenſis, quæ ab Eccleſia Bononienſi poſſidentur, III cIↄ aureorum annui redditus æſtimantur, reſtituantur. Carporum oppidum Epiſcopali dignitate ornator. Romæ eandem ordinis prærogativam, quam Alfonſus Dux olim habuit, & nunc habeto. Sancta ſedes ejus patrocinium recipito, & omnes ditiones ejus Imperiales contra quemlibet defendito.

Mutinæ & Rhegii Ducatus continet, præter has duas civitates, Carpenſe dominium, Fugnanum atque Caferніanæ vallis bonam partem: à Septentrione ſunt Mantuanum & Mirandulanum territoria: ab Oriente Eccleſiaſticum dominium prope Scultennam: ab Occidente Parmenſis Ducatus: atque à Meridie, cum ultra Apenninum extendatur, finitimi ſunt Magnus Hetruriæ Dux & Lucenſes.

Rhegium Lepidi, urbs eſt perlauta, (inquit Leander,) nobilis & frequens, omnibuſque rebus ad mortalium uſum affluens; agro quippe fœcundiſſimo, ac tritici, fabarum, hordei, cæterarum-

que

que frugum, & vini, cum albi, tum helvoli, abundante; cœloque ſalubri.

Carporum Principatum diu tenuit nobiliſſima Piorum familia: Gilbertus autem bonam illius partem Herculi primo Ferrarienſi Duci ceſſit: reliqua pars, quæ Alberto ſecundo remanſerat, à Carolo V Ferrarienſi Duci fuit donata.

Grafiniana vallis (inquit Leander) ultra citraque Sercium amnem jacet; (qui ex Apennino oritur ſupra Syllanum, & per mediam Caferonianam & propter Lucam tandem mari illabitur;) quæ vicis caſtelliſque haud infrequentibus nitet: altiuſque in amnis dextra Caſtellum novum, cognomine Grafinianum; pernobile ac opulentum, & negotiatoribus frequens; olim cum aliis plurimis hujus tractus in ditione Bononienſium, nunc in Ferrarienſium.

Porro Mutinæ Ducis filius (nam & connubia Principum noſcere utile & neceſſarium eſt) anno cIↃ IↃC VIII filiam Ducis Sabaudiæ uxorem duxit: quæ obiit anno cIↃ IↃC XXVI.

Nobiliſſima autem hæc familia Aeſtina non modo in Italia illuſtris fuit à multis ſeculis, ſed & nobiles familias in Germania propagavit, Brunſvicenſem & Luneburgenſem, Badenſem, alias;

alias; connubiiſque vincta fuit cu
ſummis Principibus; uti plenius vid
re eſt in Hiſtoria Io. Bapt. Pignæ, q
elegantiſſime res geſtas principum At
ſtinorum lib. VIII deſcripſit.

IX.

DE PARMÆ & PLACEN TIÆ DVCE.

FARNESIORVM potent ſub Paulo III Pontifice pr mum adolevit, qui ſueto Por tificum more, filio ſuo Petr Aloiſio, primo Novariam urbem Cæſare Carolo V impetravit; dein ne poti ſuo è Petro Aloiſio Octavio Mar garitæ Auſtriæ Cæſaris filiæ & Alexan dri Medicis Florentiæ Ducis vidua nuptias conciliavit; & Camertium principatum, poſt Franciſci Mariæ Ru veri vel Roborei Vrbinatium Duci obitum, ab hærede illius extortum causâ quæſita, quod jam olim ad Ec cleſiam per defectum maſculi hæredi devolutus eſſet; grandique pecuni cunctis qui aliquid juris in illo præten dere poterant perſoluta, Octavio Far neſio nepoti ſuo una cum Nepe di tione & Ducatus inſignibus beneficia-

rio

rio jure conceſſit, quum ipſum paulo ante in ejuſdem Roborei defuncti locum urbis præfectum dixiſſet. Anno autem cIↄ Iↄ XLIV Parmam & Placentiam à Gallis olim conſervatas, demum Eccleſiæ ademtas, Petro Aloiſio attribuit, Camertium principatu & Nepe Dominio, quæ, contracto cum Octavio nepote & Margarita Auſtria matrimonio, avus ipſis liberiſque ipſorum conceſſerat, permutationis titulo in locum illarum civitatum viciſſim Eccleſiæ attributis, cum penſione VIII cIↄ aureorum, ut ſcribit Thuanus, vel ut Onuphrius X cIↄ aureorum annuo tributo impoſito. Rem graviſſime tulit Cæſar, quippe qui has civitates ad Mediolanenſe imperium pertinere contenderet: itaque licet urgeret Pontifex, ut id ratum haberet Cæſar, ille primo excuſare & tergiverſari, ad extremum dicere ſuarum non eſſe partium, ſiquidem illæ civitates Eccleſiaſticæ ditionis eſſent, de his ſtatuere; ſi vero ad Imperium pertinerent, non poſſe ſe in ditionis ac dignitatis Imperialis præjudicium illas alienare.

Petro autem Aloiſio omnibus vitæ ſceleribus infami, (& inprimis immani illo facinore, in Coſmum Gherium

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

rium Epiſcopum Faventinum patrat quem primo fruſtra blanditiis tent tum, ad extremum ſpecie colloquii ſecretius cubiculum ſevocatum, op ſervorum, quamlibet renitentem, p vim compreſſerat; unde ille ex mœrc re animi paulo poſt deceſſit;) & alic qui ſubditis ſuis ſupra modum inviſc à conjuratis nobilibus trucidato, Pla centia à Cæſariis intercepta fuit; Pa ma ægre à Pontificiis conſervata; cu mox à Pontifice Camillus Vrſinus cum valido præſidio fuit impoſitus. Cum que Pontifex in Rege Galliæ adverſu Cæſarem concitando fruſtra fuiſſet placandi Cæſaris conſilium cepit. mit titur Iulius Vrſinus; qui Margaritæ filia & nepotum nomine Cæſarem exora ret, ut Farneſios, quos in fidem acce-piſſet & adfinitate ſibi junxiſſet, tuen dos ſuſciperet, ac Placentiam ipſi per mortem patris, deteſtanda fraude oc-ciſi, ablatam reſtitui impetraret. Sed à Granvellano ad quem remiſſus erat Legatus objectis P. Aloiſii mortui cri-minibus & inſigni perfidia, quod ho-mo quem Cæſar adfinitate ſua digna-tus eſſet, tanti beneficii immemor ad Galli partes tranſiiſſet, cujus perfidiæ conſcium fuiſſe ipſum Pontificem aje-bat; neque enim patris injuſſu tantas

res moliri auſurum filium, quas ſine
illius opibus exſequi non potuiſſet;
etiam Parmam Cæſar reddi poſtulat,
compenſatione ampla ultro oblata. Ea
non accepta, Iulius cum Cæſaris literis
peramanter ſcriptis, re nihilominus
infecta, ad Pontificem revertitur. Rur-
ſus ſemel atque iterum Iulius ad Cæ-
ſarem mittitur, qui de Placentiæ reſti-
tutione eum urgeret. quam cum ad
ditionem Eccleſiaſticam pertinere per-
negaret Cæſar, Iulius contra & Placen-
tiam & Parmam, poſtquam oppigno-
ratæ fuiſſent, ex novo fœdere in Eccle-
ſiæ Romanæ ditionem tranſlatas di-
ceret, Cæſar fœderis tabulas exhiberi
poſtulat, lætitiam animi præ ſe ferens
ſi ſibi ex fœdere facultas daretur, qua
ſine invidia rerum Imperii alienata-
rum, Farneſiis, quos filiorum loco ha-
bebat, gratificari poſſet. ſed cum tabu-
larum tantum exemplum exhibere-
tur, deſcriptum è Codice in Hadriani
Mole adſervato, in quem jura R. E.
referri ſolent, & ſe ejus minime me-
morem Cæſar diceret; miſſus Didacus
Vrtadus Mendoza Senenſium præſes,
qui archetypum inſpiceret. quod cum
manu Cæſaris ſubſcriptum non eſſet,
nullius fidei eſſe judicatum fuit.

Pontifex de reſtituenda Eccleſiæ Par-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

ma, & Camertium ditione Octavio ne-poti cum ccc aureorum millibus, re-ſoluta permutatione, rurſus conce-denda, quod minore cum invidia fieri poſſe exiſtimabat, cogitare cœpit. ve-rum Octavius, qui nō deſperaret ſe ali-quando cum Cæſare tranſigere poſſe, induci non potuit ut Parma excede-ret. Interim dum Cæſaris animus pla-caretur, ſe veluti in Regis Galliæ tute-lam dedit, à quo & Conchyliati torqui honore ornatus, & L haſtatorum e-quitum præfectura donatus eſt. Pon-tifex à Cæſarianis, ſpe Senenſis ditio-nis, compenſationis loco pro Parma & Placentia accipiendæ, aliquandiu eluſus. Rex autem Galliæ qui arma in Italiam transferre cogitabat, Pontifi-cem ſollicitabat, ut Parmam Horatio alteri nepoti, quem ſibi generum de-ſtinabat, traderet: Coſmus vero Pon-tificem ad Cæſaris partes pertraher conabatur, & Octavii conſilia cum av reconciliare. quæ cum non ſuccede-rent, Octavius de aſtu ſeu vi invaden-da Parma præter avi voluntatem con-ſilium cepit: ſed ſpe ſua falſus, cum Cæſare tranſigendum ducens, ad Car-dinalem fratrem dat litteras, ut Ponti-ficem de rerum ſuarum ſtatu certio-rem faceret, & ab eo impetraret, ut ſib

Parm

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

Parma reſtitueretur; alioquin fore, ut cum Gonzaga tranſigeret, & injuſte ſibi ablata Cæſaris ope & armis perſequeretur. has literas cum Cardinalis Pontifici exhibuiſſet, ita ſenex excanduit, ut in animi deliquium incideret, & febri contracta intra triduum decederet.

Poſt Pontificis obitum à Cardinalibus juſſus Vrſinus, ut Parmam Octavio traderet, tamen recuſavit: Sed cum Iulius III Pontificatum ſuſcepiſſet anno cIↄ Iↄ L, Parmam Octavio reſtituit, & ſummam Eccleſiæ præfecturam confirmavit: cumque videret, Parmam, vicino tam formidoloſo hoſte, non niſi præſidio teneri poſſe, initio in eam rem libẽter pecuniam contulit; ſed mox ſententiam mutavit, alienoq; ſe prorſus ab Octavio animo eſſe oſtendit; & cum Octavius ſe in Regis Galliæ tutelam dediſſet, Pontifex præcipiti animo Octavio bellum indixit: quæ res Cæſarem & Regem Galliæ rurſus commiſit. Anno demum cIↄ Iↄ LVI Coſmi intervẽtu Octavius Farneſius Parmæ Dux cum Cæſare ſocero reconciliatus eſt, accepta Placentiæ, Novaræ, ac Novarienſis territorii & caſtellorum in Parmenſi agro à Cæſarianis occupatorum poſſeſſione, hiſce legibus, ut Placentiæ arcibus præſidium Hiſpanorũ accipere

& illud ſuo ſtipendio alere teneretur
manerent Imperio & R. S. ſalvæ ratio
nes, quas in Parmenſi ditione habent
&c. Obiit Octavius admodum ſene
an. cIↃ IↃ LXXXVI, cum Margarita illiu
uxor Caroli Cæſaris filia naturalis pau
lo ante Ortonæ, quæ illi dotalis erat ci
vitas in regno Neapolitano, fatis con
ceſſiſſet. Succeſſit Alexander filius re
bus in Belgio geſtis nobilis: qui ann
ſuperiore cum in Antvverpiæ obſidio
ne hæreret, Philippum Hiſpaniarum
Regem eo perpulerat, ut Placentinam
arcem quam Hiſpani hactenus retinue
rant, pene invitus reſtitueret, arci
que poſſeſſionem Ranutius Alexan
dri filius avi nomine caperet. Hic ann
1592 deceſſit, ætatis XLVII. duos filio
relinquens ex Maria Luſitana, Ranu
tium, qui ipſi in ditionibus ſucceſſit, &
Odoardum, qui poſtea in collegium
Cardinalium cooptatus fuit. Marga
rita filia poſt nuptias cum Mantu
Duce, conjugio inhabilis judicata,
cœnobium Placentiæ ultro comm
gravit.

Princeps Parmæ ann. cIↃ IↃ LXXXVI
duxit in uxorem Margaritam Medi
ceam Magni Hetruriæ Ducis filiam

X.D

X.

DE VRBINI DVCE.

ROBOREORVM gens, quæ originem ex Savona humili admodum loco habet, à Sixto IV condita, à Iulio II evecta, à Pontificibus qui deinceps ſecuti ſunt, pene oppreſſa fuit. Nam Franciſcus Maria Ioannis Mariæ F., Raphaëlis qui Sixti IV frater fuit, N., cum ex jure matris Ioannæ Guidi Vbaldi Feltrii ſororis in Vrbini principatum ſucceſſiſſet, à Leone X proſcriptus & multis ac variis modis vexatus, tãdem ſub Hadriano, ac deinde ſub Clemente, ſub quo fœderatorum exercitus in Italia Dux fuit, aliquantum reſpiravit. Sed cum commoditate loci & proximitate allectus Camertium ditionem cum Vrbini principatu conjungere cuperet, occaſionem quæ ſe in manus dabat, minime prætermittendam exiſtimavit. Ioanne Maria mortuo ultimo ex familia Varanorum, unica filia ex Catharina Ciboa legitimo matrimonio ſuſcepta ſuperabat; eã Franciſcus Maria à matre, quæ ſibi & filiæ metuebat, vixque ſe contra Sarram

Columnam Matthiæ Varani ſpurii ſocerum tueri poterat, Guido Vbaldo filio uxorem facile impetravit. Ita Camertium ditione potitus eſt, quouſque Paulus III, qui liberorum ad opes provehendorum cupiditate ſupra modum flagrabat, Camerteis, tanquam ad Pontificiam juriſdictionem pertinentes & per vim nullo titulo uſurpatos, ab eo repetiit. Iamque res ad arma ſpectabat, nec generoſus vir tot Palmarum Dux adduci poterat, ut qui Leonis tam vegeti potentiæ reſtitiſſet, effœti & decrepiti ſenis comminationibus victas manus daret. Sed cum ſub id tempus jam rebus omnibus ad bellum paratis, fato conceſſiſſet, Guidus Vbaldus diſpar patri filius, Venetorum & Coſmi novi Florentiæ Ducis promiſſo auxilio deſtitutus, ut ſine periculo cætera oppida retineret, Camertium poſſeſſione ceſſit, quos mox ambitioſus & indulgens Senex Octavio Nepoti attribuit.

Hæc è Thuano. Guidus hic Vbaldus ann. 1547 mortua priore uxore, Victoriam Farneſiam Pontificis neptim in matrimonium accepit. Homo alienis auſpiciis & ſumtibus militare ſolitus, cujus alioqui ditio optimo milite abundat, & unde per Picenum in Samnium deſcenſus in promtu eſt.

Anno CIↃ IↃ LIV copiarum Pontificiarum præfectus à Paulo IV ab Eccleſiæ gubernaculis remotus: inde à Rege Hiſpaniæ Velleris aurei eques eſt factus, anno 1569. obiit anno 1574.

Succeſſit illi filius Franciſcus Maria II, Princeps humanus & literarum amans. uxor illi Lucretia Eſtenſis Herculis II Ferrariæ Ducis filia. Scribit Boterus lib. XIV; *Hunc, cum jam ſenex eſſet & ſine prole, vereretur que, ne orbitate ſua & obitu, Ducatus caduci jure ad Eccleſiam devolveretur, votum D. Franciſco de Paula nuncupaſſe, atque ex ea prole maſcula auctum, votum Auguſtæ Turonum perſolviſſe anno 1607.*

Autor incertus qui anno 1624 rationem principatuum Italiæ inivit, de hoc Duce ita infit: *Ducatus Vrbini paulo antiquior eſt Parmenſi, ad Roboreorum familiam pertinens, per Iulium II P. multum auctus, qui nepotem ſuum familiæ Montisfeltrii, quæ tum Ducatu potiebatur, per connubium inſevit. periculum eſt ne Ducatus hic ad Eccleſiam revertatur haud ſecus quam Ferrarienſis, quandoquidem eiſdem conditionibus ab Eccleſia in feudum tenetur. Dux quippe octuagenarius jam ante paucos menſes Prin-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

cipem filium unicum amiſit, qui uxorem reliquit prægnantem, unde ſucceſſio incerta eſt, quippe cum tantum in maſculum cadat. Papa autem ægerrime tulit, quod Dux nuper admodum Hiſpanum de tutela appellaverit, ſerioque poſtulaverit, ut ſtatus ſui rationem habere dignaretur, haud fruſtra ſuſpicatus, Ducem iſta moliri in juris Eccleſiæ præiudicium. Cæterum Ducatus hic peropportunus eſſet Eccleſiæ ſtatui, ſiquidem limites conjunctos & permixtos habent verſus Marchiam Anconitanam; ipſeque Ducatus, ſolo gaudet fertili, habetque quinque aut ſex oppida, & annuum redditum trecentorum aut quadringentorum cIↃ coronatorum. Hæc ille.

Mercurius Gallicus de hiſce rebus ſcribit in hunc modum tom. x ad annum cIↃ IↃcxxiv Iulius II P. R., cui magis curæ fuit exaltatio familię ſuæ quam Italiæ quies, Ducatum Vrbini Laurentio Mediceo ablatum in nepotes ſuos contulit, additis Piſauro, Senegallia, & Ducatibus Montisfeltrii & Caſtelli Durantis, quæ feuda Imperii eſſe dicuntur. Porro feudorum Eccleſiaſticorum ea eſt natura & conditio, ut ſoli mares iis inveſtiantur, neque fœminæ quicquam juris in iis ſibi poſ-

ſint

nt arrogare. Dux Vrbini qui hodie ivit filium unicum habuit , qui nuer ſubitanea morte deceſſit , relicta xore prægnante , magni Ducis Floentiæ qui hodie rerum potitur amita, uæ paulo poſt filiam enixa eſt ; quare Ducatus Vrbini poſt obitum præſenis Ducis abſque dubio ad patrimonium Eccleſiæ rediturus eſt, neque umquam alteri infeudari poterit , propter bullas Papales , quas Papæ & Cardinales ſolemni juramento ſe obſervaturos promittunt. Iunior hic Dux paucos dies obiit ante Papam Gregorium XV. Vrbanus VII qui illi ſucceſſit nihil prius habuit quam operam dare ut Ducatus Vrbini patrimonio Eccleſiæ ſine ulla contradictione aut imminutione reuniretur : atque in hunc finem tres prælatos quibus fidebat , ad vicinas Ducatui provincias dimiſit , cum poteſtate quantas poſſent copias cogendi, ſi quid in Vrbinate Ducatu moveretur. Cauſa præcipua erat , quod Papæ innotuiſſet , Florentiæ conſilium captum eſſe de connubio inter Ducem Hetruriæ & filiolam hanc contrahendo , idque conſcio & authore Imperatore . Imperator quippe Comitem Franciſcum Gambaram legaverat ad Vrbinatem , in ſpeciem quidem ut

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

ipſum conſolaretur, revera autem
ab ipſo impetraret ut Ducatum Mo
tisfeltrii & Caſtelli Durantis haud
vitus pateretur poſt obitum ſuum
Imperium redire, ea conditione,
neptis illius iiſdem inveſtiretur, & p
conſequens Magnus Dux, qui ipſi m
ritus deſtinabatur. Hæc petitio nequ
quam ita à Duce Vrbini fuit accep
ac ſperabatur; Dux enim qui re
quam ætatem quiete tranſigere deſic
rabat reſpondit, ſe Ducatum Vrbini
terras illi conjunctas, tenere à ſede A
poſtolica beneficio Sixti IV & Iulii I
itaque non licere ſibi conſenſum pr
bere ulli rei quæ juri ſedis illius præj
dicare poſſit; Imperatori autem,
defuncto, integrum eſſe cum Papa e
periri. Quod frigidum Ducis reſpo
ſum parum placuit Comiti, minuſq
Conſiliariis Magni Hetruriæ Duci
Papa eodem tempore ad Ducem V
binatem miſit Cardinalē Cennini, q
ab ipſo haud invito impetravit, ut ſo
lemniter profiteretur, ſe Ducatum Vr
bini & terras omnes illi conjuncta
tenere à ſede Apoſtolica, & ut poſt de
ceſſum ſuum deficiente maſculo hæ
rede ad patrimonium Eccleſiæ rever
terentur, jam tum velle & percupere
Itaque Papa apud Ducem Hetruriæ in
ſtitit

ſtitit, ut & ipſe tanquam futurus filiolæ Ducis Vrbinatis maritus, declarationem hanc ratam haberet; quod & poſt aliquot tergiverſationes tandem obtinuit. Verum cum Papa jam omnia ex voto ſe conſecutum putaret, incidit res, quæ bene coaleſcentem inter ipſum & Ducem Vrbini amicitiam pene diſſolvit: Papa quippe ut res ſuas in Ducatu melius ſtabiliret, & conſilia Ducis atque aliorum penitius ſcrutaretur, Santorium ad Archiepiſcopatum Vrbinatem promovit, virum quidem doctum, ſed rudem & ingenii fervidi atque adeo violenti; qui ſimul ac Epiſcopatum adiiſſet, cum ſe in Ducis gratiam inſinuare eumque omni officiorum genere demereri debuiſſet, ob ceremonias quaſdam cum ipſo altercari & in conſiliis ita diſſidere ab ipſo cœpit, ut etiam minaretur. Quibus rebus Dux ſupra modum irritatus, loca pleraq; munire & novis præſidiis Florentinorum & Neapolitanorum firmare inſtitit: quæ cum animi à Pontifice abalienati, & eorum quæ ante promiſerat pœnitentis haud dubio indicia à pleriſque acciperentur, Pontifex haud leviter angebatur; quibus acceſſit incertus rumor, Ducem Hetruriæ qui interim Ducis neptem ad ſe traduxerat,

duxerat, de matrimonio jam min[illegible] minuſque cogitare, ſed de illa Imper[illegible] toris filio elocanda agere; quo fut[illegible] rum erat, ut Imperator jus ſuum [illegible] impenſius urgeret, & Rex Hiſpania[illegible] qui Papæ potentiam tanta acceſſio[illegible] augeri invitus animadverteret, diſ[illegible] dium inter Papam & Imperatore[illegible] aleret, quantum poſſet. Ducatus au[illegible] tem Vrbini (inquit author) valet ci[illegible] citer trecenta millia coronatorum a[illegible] nui redditus; abundatque viris milit[illegible] taribus, qui inter omnes Italos long[illegible] excellunt, & armorum uſu, & nume[illegible] ro. Decem habet Epiſcopatus, duc[illegible] portus maritimos, ſeptem aut octo a[illegible] ces bene munitas; denique peroppo[illegible] tunus eſſet Dominio Eccleſiaſtico[illegible] quod illius acceſſione ab uno mari a[illegible] alterum ſe extenderet. Neptis autem Ducis abſque hoc etiam ditiſſima fu[illegible] tura eſt; nam avus præter hunc Du[illegible] catum in regno Neapolitano poſſide[illegible] L mill. coronatorum annui redditus quos percipit è variis agris & domi[illegible] niis: itemque terras allodiales quam plurimas in ipſo Ducatu, & trecenta aut quadraginta millia ducatorum in ſupellectile aliiſque mobilibus bonis. Quid multa? dos illius haud dubio duas myriades aureorum ſuperabit; neque

facile

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

acile Dux Hetruriæ locupletiorem ponſam poterit reperire. Hæc ille ad nnum 1624. Ad annum autem 1626 arrat: Vrbanum VIII, cum animadertiſſet, Leopoldum Auſtrium Arentinenſi & Paſſavienſi Epiſcopatibus relictis, cum Ducis nepte conjuium meditari, (inque illum finem jam ub Imperatore feuda Imperialia poſt diſceſſum Ducis impetraviſſe,) neque quicquam ſibi negotii cum Imperatore intercedere cuperet Papa, rem aſtu ita tractaſſe, ut Dux adhuc ſuperſtes, ipſi Ducatum omnem ceſſerit, centum millibus ducatorum pro machinis, armis & reliquo apparatu bellico arcium ſuarum acceptis; atque ita Papam jam Ducatus Vrbini potentem factum; & dominium Eccleſiaſticum ſupra centum viginti milliaria in longitudine, à Terracina & ultimis regni Neapolitani limitibus, ad fines uſque dominii Venetorum, ab oſtio autem Tiberis ad Anconam uſque juxta mare ſuperum integram Italiæ latitudinem obtinere.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

XI.

DE MIRANDVLÆ & Concordiæ Comitibus,

E Thuani Hiſtor. lib. VIII.

HIc locus (inquit) poſtulat ut de Picorum gente quæ nunc Mirandula & Concordia potitur, & ejus rebus, breviter ediſſeram. Omiſſis fabuloſis initiis quæ genti huic ab iis affinguntur, qui illius originem ad Conſtantium Conſtantini Magni F. referunt, conſtat, Picos primarios Mutinæ cives in ea civitate multis egregie factis ab anno Chriſti cIↄ cx floruiſſe, ac demum cc circiter annis poſtea, Franciſcum Picum à Ludovico IV Cæſare Vicarium Imperii in ea conſtitutum: ſed mox Paſſarinum Bonacolſium inter Mutinenſes civeis allectum, cum à Pico ſibi timeret, eo de medio ſublato & Prendiparte ac Tomaſſino ipſius filiis occiſis, Mirandulam, quæ illis perfugium fuerat, ſolo æquari juſſiſſe, anno Chriſti cIↄ ccc xxxi. Bonacolſio deinde à Gonzagis, qui tunc Mantua potiebantur, in ordinem redacto, rurſus Mirandula inſtaurari & Picorum gentis reliquiæ colligi cœpere.

Ex

Ex Franciſco Nicolaus ſuperabat, i Curiæ Quadragenariæ municipum vore adjutus, rurſus Mirandulam onzagarum beneficio recepit.

Nicolao Prendipartes, & Prendipar- Paulus ſucceſſit. Hujus filius Fran- ſcus Ioannem & Franciſcum ſibi co- nominem ſuſtulit, qui Concordiæ Co- nites à Frederico III creati ſunt. Franciſco Ioannes Franciſcus, & huic Nicolaus, & Nicolao rurſus Ioannes; c Ioanni, Ioannes Franciſcus ſucceſſit, , qui arcem à nullo antea ſeptam ma- ima ſua impenſa cingendam curavit, nno Chriſti cIↄ cccc LX; & moriens Galeotum, Antonium Mariam, & oannem filios reliquit; Ioannem, in- quam, illum qui ob admirabilem lin- guarum & ſcientiarum omnium ac- curatiſſimam ſcientiam, cum rara mo- rum probitate & ſumma pietate con- unctam, jam in juvenili ætate ſeculi ſui Phœnix vocari meruit.

Hujus tam excellens & omni ge- nere litterarum ornata pietas certe merebat, ut gens Pica exemplo do- meſtico admonita, pietatem inter ſuos religioſius coleret: ſed cum Galeotus Ioannem Franciſcum, Ludovicum & Fridericum reliquiſſet, Ludovicus na- tu minor, jure gentium violato, in

Ioan-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

Ioannem Franciſcum inſurgens op
Herculis I Ferrarienſis Ducis, fratrem
Mirandula ejecit. is Franciſcum Io
Iacobi Trivultii notham F. in uxorem
duxerat, ex qua Galeotum ſuſtulit.

Ludovico mortuo Ioannes Fran-
ciſcus, & ipſe in litteris ac Philoſophi
Theologiæque ſtudiis patrui æmula-
tione verſatiſſimus, à Iulio II in avi-
tam poſſeſſionem reſtituitur ex qu
rurſus poſt Ravennatem pugnam
Ludovico XII ejectus, poſtremo
Matthæo Lango Cardinali Gurgen
Maximiliani I Legato reſtitutus, Mi-
randulam uſque ad annum cIↄ Iↄ
XXXIII tenuit; quo Galeotus Ludo-
vici F. noctu oppidum cum XL ar-
matis ingreſſus, patruum, ſumma pie-
tate virum, ante Chriſti in Cruce pen-
dentis imaginem ſuppliciter proſtra-
tum, & Dei opem implorantem, im-
mani parricidio obtruncavit, unaque
Albertum filium; Ioanna Caraffa Al-
berti uxore cum Paulo Filio in carce-
rem conjecta, & Carlota Vrſina Ioan-
nis Thomæ alterius ex filiis itidem
uxore. Ita per ſummum ſcelus Miran-
dula potitus, cum ſibi merito à pa-
truelibus timeret, anno cIↄ Iↄ XLVIII
Mirandulam in Henrici II Galliar.
Regis manus tradidit, accepta in Gal-
lia ex

ia ex regio patrimonio compenſa-
ione.

Anno dein cIↃ IↃ LXXI (inquit Thua-
us lib. L) Mirandulæ res turbavere.
Nam Fulvia Corrigia Galeoti Comitis
idua cum in ſuſpicionem veniſſet ,
udovicum viri defuncti fratrem ac
berorum tutorem , qui olim Lemo-
icum in Gallia Epiſcopus, poſtea vi-
am ſacerdotalem ejeraverat , occulta
onſilia cum Ferrarienſi , jamdudum
Mirandulanæ ditioni inhiante , agita-
e , eum cum Oliva ſorore, quæ ſpecie
micitiæ ad viſendos fratris filios ve-
erat, intempeſta nocte oppido expel-
t: moxque ad Regum Galliæ, in cujus
atrocinio Mirandula erat, dat litteras,
uibus factum neceſſitate excuſabat.
rnoldus Ferrerius regius apud Sena-
um Venetum Orator , cui id negotii
atum fuerat, cum de re per indicia ac
robationes diligenter cognoviſſet ,
d Regem retulit : qui non ſolum id
iſſimulavit , ſed tutelam Galeoti libe-
orum Corregiæ matri attribuit , & cc
ilitum præſidio Duce Arcuſerio lo-
um firmavit. Hactenus Thuanus.

Ita dudum Mirandula ſub patroci-
io Galliæ Regis manſit; an autem Mi-
andulani ab illius patrocinio receſſe-
int, nondum inveni.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

XII.

IVDICIVM Illuſtriſſ. CARDINALIS OSSATI

de Italiæ Principum potentia & affectu erga Papam aut alios Principes; in Epiſtola ad Regem Galliæ anno 1597. In controverſia Papæ cum Ferrarienſi Notho.

QVANTVM (inquit) ad Principes Italiæ in genere attinet, Majeſtas tua minime ignorat, quanta invidia Principes inter ſe flagrent. Vix unus reperitur, qui vicini ſui potentiam augeri cupiat, niſi forte quia incrementum unius, deminutio eſt alterius potentioris, cujus potentia adhuc magis invidioſa eſt. Hæc invidia vel maxime Italorum Principum animos occupat, & inprimis nolunt plerique omnes Papæ potentiam in temporalibus creſcere. quippe cum in ſpiritualibus ſupremus ſit totius Chriſtianitatis, ita ratiocinantur, illum armis ſpiritualibus & cenſuris Eccleſiaſticis, & ſola infula ſine ullis armis tẽporalibus, ſub jugum miſiſſe aliquando maximos Principes, Reges, & Imperatores longe potentiores quam ſun-

nt hodie omnes & ſinguli Principes
aliæ conjunctim: & verentur ſi ſu-
remæ huic potentiæ ſpirituali, jam
tis per ſe formidabili, inſignior ali-
ua poteſtas temporalis acceſſerit, qua-
s lapſu temporis per tot feudorum
ccleſiaſticorum ad patrimonium Ec-
leſiæ reditum abſque dubio ſperari
oteſt, ſe nequaquam ipſi pares eſſe
oſſe, quandocunque cum ipſis volue-
t contendere. Fatentur nihilominus,
leroſque Papas bonos eſſe ac juſtos;
d nonnumquam inter illos reperiri
quibus nihil humani alienum ſiet;
que in eum finem ad memoriam re-
ocant bella ſingularia quæ Pontifices
liquando adverſus Principes & Reſpu-
licas Italiæ geſſerunt. Quibus addunt,
umquam defuturas occaſiones & cau-
s diſſidiorum inter Pontifices & Prin-
pes Italiæ, vel ratione Iuriſdictionis
ccleſiaſticæ, cujus reſpectu Pontifex
t plurimum de omnibus queritur, &
odie maxime de Hiſpanis in Ducatu
Mediolanenſi, & magis adhuc in Re-
nis Neapolitano & Siciliæ.

Sed ut de ſingulis jam particulatim
gamus; Rex Hiſpaniæ vel maxime ini-
uo animo feret Papæ potentiam in
emporalibus incrementum capere,
um ſibi conſcius ſit, quemadmodum

meliorem & potiorem Italiæ parten
poſſidet, & limites cum Eccleſiaſtic
dominio conjunctos habet, ita etia
crebrius & quaſi quotidie ſanctæ Sed
tam in Iuriſdictione, quam juribus E
cleſiaſticis, injuriam facere. Solus qu
que omnium Principum exterorum
Italia dominatus poſſidet. Princip
que Italiæ illius ſolius dominatione
& viciniam haud ſatis æquo animo f
runt; idem quoque particulariter p
tentiam Pontificis temporalem refo
midat, quæ ſupra alios illius ruina
& libertatem Italiæ, quam Hiſpani o
primunt, poteſt promovere; quema
modum aliquando nonnulli Papæ te
tarunt facere, & haud ita pridem Pa
lus & Pius quartus & Sixtus quintu
ſi diutius ſuperfuiſſet. Quinetiam C
ſar Eſtenſis illum judicem à Papá p
ſtulat, & Pontificem rogat ut lite
hanc arbitrio Majeſtatis Archicatho
cæ velit deferre.

Poſt Regem Hiſpaniæ, meo judici
Veneti omnium minime optabunt D
catum Ferrarienſem ad ſanctam S
dem reverti, tum quod ſapientiſſi
ſunt mortales, & dominii ſui retine
tiſſimi, quiq; diligentiſſime proſpiciu
omnia quæ ipſis aut prodeſſe aut obe
ſe poſſent, tam è vicino quam è lo
ginqu

inquo ; tum etiam quod præoptent icinum habere particularem potius Ducem Ferrarienſem, quam Pontifi-em Ducem Ferrarienſem & præterea ot aliorum principatuum Dominum. Accedit cauſſa peculiaris quæ illos in-timis movet, quod jam dudum è Du-catu Ferrarienſi uſurpaverint Comita-tum Rovigo, atque alias ditiones, quæ una cum Ducatu Ferrarienſi ad ſanctā Sedem reduci debere dicuntur: quare i Ducatus ipſe dominio Eccleſiæ reſti-tuatur, & reuniatur, difficulter ſeſe excuſare poterunt ab iis, quæ ipſi jam detinent, ſimiliter reſtituendis.

Magnus Hetturiæ Dux tantumdem aut amplius, incrementum & exalta-tionem ſanctæ Sedis ſuſpectam habet, quam alius quivis Italiæ Princeps, quia non ſolum fines dominiorum ſuorum cum ipſa conjunctos habet, ſed quaſi permixtos & terris Eccleſiæ inſertos. Præterea Ducatus Florentinus haud ita antiquus eſt, ut Reipublicæ Florentinæ & Senenſis memoria jam excidiſſe potuerit ex animis multorum, imo ne Pontificis quidem; & quædam diffi-dentiæ mutuæ inter hos Principes tam vicinos indicia animadvertere eſt: Se-deſque Apoſtolica jus aliquod ſibi ven-dicat in nonnulla Hetturiæ loca, quo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

rum unus eſt Burgus S. Sepulchri. Cæ-
terum Cæſar Eſtenſis ſororem magn
Ducis in matrimonio habet, & ex ill
liberos, qui ſunt magni Ducis cognati
quare haud fruſtra plerique judicant
ipſum, Ducatum Ferrarienſem affini ſu
& cognatis, quam Papis, præoptare.

Dux Mantuanus limites jungit cum
Ducatu Ferrarienſi, & affinitate jun
ctus eſt tam cum familia Eſtenſi, quam
cum Magno Hetruriæ Duce, quipp
cujus ſoror uxor fuerit poſtremi Du-
cis Ferrarienſis, & jam vidua ſit, ipſ
autem cognatam magni Ducis in ma-
trimonio habeat. Mater illius è fami-
lia Auſtriaca fuit, amita Imperatoris
& cognata Regis Hiſpaniæ: Nihilomi-
nus certior factus ſum, illum auxili
ſua prolixè Pontifici detuliſſe contra
Eſtenſem, & jam tum conatum eſſe
oppidum Ducatus Ferrarienſis in fini-
bus Mantuanis, Breſſet nomine, ex in-
ſidiis intercipere. Quinetiam (præter-
quam quod alias forte cauſas & præ-
tenſiones habere poteſt) Dux Ferra-
rienſis nuper defunctus, ſorori ipſius
viduæ, tantum ad vitam reliquit qua-
tuor millia coronator. annui redditus.

Comes Mirandulæ, vicinus eſt utriuſ-
que Ducis & Ferrarienſis & Mantuani,
habetq; in matrimonio Cæſaris Eſten-
ſis

ſis ſororem; & ſunt qui ipſum jam illius partes amplexum dicant; ſed neutiquam veriſimile eſt, illum adeo præcipitem fuiſſe, cum ſatis tempeſtive venire poſſit, & gratias à ſancta Sede expectet, & ab hoc ipſo Pontifice, tam ſibi quam fratri ſuo Alexandro: & jam certior fio ipſum Pontifici ſignificaſſe ſibi propoſitum eſſe neuttarum partium eſſe.

De Sabaudiæ Duce quid dicam neſcio, & forte ne ipſe quidem novit, cui potiſſimum adhæreat, tantum ipſi negotii eſt domi. credo equidem niſi tam egregie à M. T. per Dediguerium fuiſſet caſtigatus, ea arrogantia fuiſſe futurum, ut parum curaret cui potiſſimum Ferrariæ Ducatus cederet, & à quocunque tandem illum ſe abripere poſſe ſperaret, non minus quam Marchionatum Saluciatum Regi Galliæ eripuit, etiam eo tempore quo conventus omnium Ordinum Regni agebatur; hoc facto evidenter demonſtrans, ſe nè flocci quidem facere Majeſtatem Chriſtianiſſimam, neque totam adeo Galliam. cujus facinoris caſtigatio, ad exemplum poſteritatis, divina providentia fortitudini & felicitati M. T. fuit reſervata.

Nihil hic de Vrbinatium Duce di-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

cam, quia, licet Cæſar Eſtenſis ſit illius è ſorore nepos, & ipſe Dux defuncti Ducis Ferrarienſis ſororem in matrimonio habeat, tamen propter divortium ipſius ab uxore jam à longo tempore, hæc affinitas potius decrementum, quam incrementum attulit, harum duarum familiarum amicitiæ & mutuæ concordiæ. Dux autem Vrbinatium cum ſe poſtremum familiæ ſuæ marem animadverteret, & Ducatum poſt obitum ſuum neceſſario ad S. Sedem rediturum non ignoret, potius contemplationi quam actioni ſe addixit, videturque omnino quiete vitæ periodum velle abſolvere. præterquam quod certo cognoverim ipſum ad literas Cæſaris Eſtenſis, poſt mortem poſtremi Ducis ad ſe ſcriptas, ita reſpondiſſe, ut & titulis honoris parceret, neque illum Ducem Ferrarienſem agnoſceret: & certe minus vicinus eſt directo Domino, quam ut ipſi ullum præjudicium auſit facere.

Non magis de Genuenſi Republ. hic loquor, quia præterquam quod potentia illius tantum mediocris ſit, compoſita eſt ex hominibus, qui plus ſuarum rerum ſatagunt, quam publicarum; & cum Regi Hiſpaniæ obnoxii ſint, cauſas habent partim metuendi ipſum &

nihil

nihil quod ipſi ingratum ſit faciendi, partim propter injurias quas quotidie b illo accipiunt, favendi illis qui ipſum n ordinem poſſent cogere & ipſos ab yrannide illius liberare: & certe ſe nonnihil Pontifices commodis ſtudere, ipſique placere velle demonſtrant.

Lucenſis Reſp. tam exigui momenti eſt, ut non ſit operæ precium illius hic meminiſſe, aut illius rationem habere; metuit quippe vicinos ſuos omnes, & Ducem Ferrarienſem tam iniquum experta eſt in finibus dirimendis, ut pejus timere ab Eccleſia neutiquam poſſit.

XIII.
DISCVRSVS POLITICVS DE PRINCIPIBVS ITALIÆ,

Quo animo & inter ſe, & erga Regem Hiſpaniæ affecti ſint, & de ſingulorum viribus, è Gallico anonymo ſcripto.

REx quidem Hiſpaniæ magnam Italiæ partem tenet, ſed non magna emolumenta ex Regnis illis & Provinciis percipit, quia expenſæ rationes, acceptæ aut æquant aut non raro ſuperant.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

Quemadmodum autem ingenia ſu
ditorum illius in Italia multum int
ſe diverſa ſunt, ita etiam rationib
multum dive ſis ab ipſo reguntu
Neapolitanis quippe impotenter, Sic
lis gratioſe, Mediolanenſibus temper
te dominatur: Neapolitani enim natu
ra ſua arrogantes, ſeditioſi, ſemperq
avidi rerum novarum, & jugum Hi
panicum impatienter ferunt, & ni
tam duriter haberentur facile excut
rent. Variis autem mediis utitur a
mutabiles hoſce populos in offici
continendos. Nam peſſimum quemqu
& ſeditioſiſſimum per crebros delectu
exhaurit, & alio ad bellum in Germa
nia aut Belgio gerendum traducit; po
tentiores vero vanis titulis & honor
bus, quorum ſupra modum ambitio
ſunt, ſibi conciliat atque devincit, cur
nullis niſi Hiſpanis, aut ſibi ſerviliter
addictis principalia & utiliſſima Regn
munia mandet: Proreges autem vigi
lantiſſimos huc mittere conſuevit, qu
omnium actiones atque inclinatione
ſedulo inſpiciunt; potiſſimum autem
dant operam ut intra triennium, qu
plerumque præſunt, ingentes theſau-
ros ſibi conquirant; itaque & plebem
miſere exhauriunt, & omnes omnin
gravant; idque eo liberius & accura
tius

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

jus, quia certo judicio id facere præ ſe ferunt, ne populus nimia opum affluentia inſoleſcat, & ad ſeditiones ad quas per ſe ſatis propendet eo proclivius ruat. Siculorum autem longe alia eſt ratio. nam & ſponte Regibus Hiſpaniarum ſe ſubdiderunt, & diu in obſequio perſtiterunt. quare multis privilegiis atque immunitatibus à Regibus donati ſunt, quæ Rex ſtudioſe cavet ne ulla ex parte imminuantur. nam cum gens ita à natura comparata ſit, ut nec ſervitutem ferre poſſit, nec plenam libertatem, ſitque ingenio facile irritabili, & ſemel irritati atque commoti ægerrime ad quietem reducantur, ſtudioſe providet Hiſpanus ne irritentur. itaque pauci admodum Proreges jam à centum annis Siciliæ præfuerunt, quos non Siculi poſtquam è Provincia abierant, graviter apud Regem accuſaverint, quique non aliqua cenſura aut nota fuerint eo nomine affecti. In ſumma Siculi lubenter Hiſpanis parent, Neapolitani inviti, itaque & diverſo modo ab Hiſpanis habentur, evidenti diſcrimine inter voluntarium obſequium & coactum. Mediolanenſis denique Ducatus, qui, Franciæ vicinior, alteram veluti Italiæ extremitatem occupat, media inter utraque Imperia

via

via gubernatur. Lombardorum enim ingenia obtuſiora ſunt & inurbana. itaque facilius in ordinem coguntur; licet non minus hic quam alibi dominationis firmamenta, arces, aliaque loca munita, & præſidia idoneis locis diſpoſita cernantur; & potiſſima Reipublicæ munia in Hiſpanos aut valde obnoxios conferantur. Dux autem Feriæ homo ſagax & prudentiæ ſingularis, Domini ſui potentiam hic mirum in modum ſtabilivit, & Rhætorum pleriſque aut conciliatis aut ſervitio preſſis ita munivit, ut in rebus in integrum reſtituendis plurimum à vicinis laboretur, & hactenus fruſtra. Porro Mediolanenſis hic Ducatus longe maximi momenti eſt ad Regis Hiſpaniæ res in Italia ſtabiliendas. nam exercitibus illius aditum in Italiam aperiunt, per Genuatium portus, qui perpetuo ipſi parent, cum per Neapolitanum regnum & longior & impeditior via ſit. Idem & delectibus habendis, & copiis conjungendis aptiſſimus eſt; & proclive eſt, è Mediolanenſi Ducatu militem in Germaniam, aut per Burgundiam in Belgium, aut alio traducere. Itaque Hiſpanus de Ducatu hoc conſervando plurimum ſollicitus eſt, haud ignarus, Principes æmulos aut offen-

offenſos plurimum illi inhiare, eoque ſemel amiſſo perdifficile ipſi futurum & Neapolitanum regnum conſervare; contra autem quandiu illo potietur, & vicinos Principes quorum finibus imminet facilius coërceri, aut ſi hoſtile quid moliantur, ex hac veluti arce invadi poſſe. Tamdiu autem hæc opportunitas duratura eſt quamdiu amicitia inter ipſam & Rempubl. Genuenſem conſtabit. quam diuturnam. & perennem fore vix dubium eſt, multis quippe & officiorum & neceſſitatum vinculis aſtrictam; niſi Princeps aliquis, pari cum Hiſpano aut non multum inferiori potentia, & utriſque æque infenſus, Principum Italiæ ope Genuam intercipiat, ut facilius Mediolanenſem Ducatum Hiſpano ereptum eat. Sed tantum abeſt ut ab hac parte potentia Hiſpani minuatur, cum nuper adhuc majus incrementum ceperit, Monaco nuper intercepto, & Finalio & Plumbino acquiſitis, poſtquam jam Coregii & Mirandulæ compos eſſet factus, Dominis illorum Dominiorum in clientelam receptis. Itaque quod illi à Regni Neapolitani parte propter Eccleſiaſtici dominii vicinitatem non licet, ab hac parte potentiam ſuam in Italia augere & fines ſuos promovere ſatagit

gis

gir. Quam ſiniſtro autem oculo à Ve
netorum Republ. & Sabaudiæ Duce
tam propitio à Genuenſibus ab una, &
à quinque pagis Helvetiorum qui Reg
Hiſpaniæ particulariter confœderat
ſunt, ab altera parte adſpicitur. Qui
bus accedit & Tridentinæ urbis & ad
jacentium regionum opportunitas, qui
bus pro libitu utitur Rex Hiſpanus
Madrucos illarum Dominos in tem
poralibus & ſpiritualibus, jam dudum
plurimis donis & officiis in hunc mo-
dum demeritus, ut nihil non ipſi con
cedant: Vt vere dici poſſit, Hiſpanum
jam omnium harum terrarum à mar
Genuatium ad radices Alpium, atqu
ultra, potentem eſſe: quibus ſi vallem
Tellinam cui inhiat, & quæ jam in
Rhætorum finibus occupavit, adjun
gas; & magnum triremium nume-
rum quas in hoc mari poſſidet; non
difficile ipſi fore videtur, reliquam
Italiam, ad Principatum Auſtriæ &
Imperium Germaniæ adjungere.

Verumtamen jam tempus eſt ſerio
perpendere, poſt tam ampla Dominia
quæ Rex in Italia poſſidet & quæ fere
dimidiam illius partem æquant, quid
denique in Italia reliquum ſit, quod
tantæ Hiſpaniæ potentiæ opponi poſ-
ſit, atque adeo impedire ne reliquam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

aliam, quod jam diu meditatur, ſub
gum mittat. Principatus ergo Italiæ
onditionis ſunt diverſæ, atque adeo
uplicis; alii enim quidem ampli ſunt
: potentes per ſe, ſed ſoli potentiæ Hi-
anorum minime pares; ut Reſpubl.
eneta, Dux Sabaudiæ, Magnus He-
uriæ Dux & Pontifex Romanus: alii
ero parvi momenti, & qui omnes ſi-
ul vix tantum poſſunt, quantum
nus horum quatuor, ut Duces Man-
uæ, Mutinæ, Parmæ & Placentiæ,
'rbini: nihilo tamen minus omnes de
bertate ſua conſervanda ſolliciti, qua-
: & omnes, ſed magis impotentiores,
Iiſpanum metuunt, & quo minus a-
nant, eo magis in ſpeciem ſe venerari
llum ſimulant: nonnulli & patroci-
ium illius occultis quibuſdam officiis
mbiunt & demerentur: ab hac autem
imulatione ne magnus quidem He-
ruriæ Dux penitus liber eſt, qui non ra-
o Regem Hiſpaniæ venerari & ſuſpi-
ere viſus eſt, cum revera illum abhor-
eret & hoſtium illius molitiones clan-
culum adjuvaret.

Venetorum autem & Papæ longe di-
verſa eſt ratio. Hic enim propter ſupre-
mam in ſpiritualibus dignitatem, ab
Hiſpano qui Catholiciſſimus haberi
vult, demiſſe in ſpeciem colitur, licet
revera

revera ne in minima quidem re, ub
quicquam inter ipſos controvertitur
Pontifici concedat. Veneti autem f
ducia virium ſuarum & animorum
uti non facile tam potentem vicinu
palam offendere in animum inducun
ita nihil quicquam ipſi concedunt: ſe
ſedulo ſibi per prudentia conſilia a
ipſo cavent, & clam hoſtibus illius vi
res animoſque ſubminiſtrant, nullu
autem ipſi bellum movent. Sabaudi
Dux licet dudum partes Hiſpanoru
ſecutus fuerit, non ſine damno, reli
quorum Principum Italiæ, tamen poſt
ea in contrarium vortit, & paulo ant
cędem Regis Galliarum, cum quo con
ſilia ſecreta habebat, etiam hoſtilia au
ſus fuit, neque ab illo tempore, au
infenſus Hiſpanis, aut apertus inimi-
cus eſſe deſiit. Ex quibus omnibus lice
ſatis appareat, quo animo Principes I-
taliæ erga Regem Hiſpaniæ affecti ſint
& quid Rex Franciæ illius æmulus ab
iiſdem expectare poſſit, à quo nihil li-
bertati ſuæ adhuc metuunt, & pluri-
mum ſperant ſecuritatis: Tamen non
abs re fuerit ſingulorum Italiæ Prin-
cipum & vires ponderare, & quo ani-
mo erga hunc illumve Principem af-
fecti ſint, paulo diligentius inquirere.

Veneti reliquos Italiæ Principes &

poten-

otentia & dominii amplitudine lon-
e præcellunt. fines autem habent ab
na quidem plaga dominium Eccle-
aſticum per Ducatum Ferrarienſem,
b altera Ducatum Mediolanenſem, à
ertia Rhætos & regiones quæ hodie
uſtriis parent, denique in Dalmatia
c ceteris Provinciis quas ad mare Ha-
riaticum occupant, Turcas. Domi-
ium autem illorum omnes conti-
uum, & optime per ſe diſtinctum; in
mite autem munitiſſimis qua urbi-
us, qua arcibus undiquaque vallatum;
uales ſunt Vrſinovi, & Palma in fini-
us, vel ut quidam volunt in ipſa di-
one Auſtriorum verſus Forum Iulii.
orro inter ea quæ Veneti in conti-
ente poſſident, excellunt Lombardiæ
uædam partes, ſive oppida reſpicias
atavium, Vincentias, Veronam, Bri-
iam, Bergamum & plura, & opum
ffluentia, & munimentis præclare ad-
erſus hoſtes quoſcunque comparata:
ve agrorum fœcunditatem; è quibus
on minus quam ex commerciis ma-
timis ingentes fructus percipiunt: Ii
ipſis credimus quotannis ad tres
uatuorve milliones auri aſcendunt,
c licet alii minorem ſummam pro-
ant, tamen magis veriſimile eſt, rem
a uti fertur ſeſe habere. ea eſt ditionis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

illorum amplitudo & ubertas: quibu
accedunt artes ipſis fere peculiares
quibus è ſubditis ſuis haudquaqua
invitis, ampla tributa emungere no
runt: quæ per ſe gravia, eo æquius &
facilius tolerantur, quia ab omnibu
æquabili temperamento exiguntur. Ma
gnum autem theſaurum quotannis a
cumulare creduntur. nam licet im
menſos ſumtus faciant, in arcibus re
ſtaurandis, præſidiariis militibus alen
dis, triremibus fabricandis & inſtruen
dis, & ſimilibus; idque adeo ſplendi
de, ut nihil addi poſſe videatur; tam
tanta tamque accurata œconomia ſi
gula d ſpenſant, ut plus uno corona
efficiant, quam alii binis. Vires illoru
maritimas longe maximas eſſe vel ſ
lum illorum armamentarium fecerit
dem.

Nam cum pene ſoli toto illo ma
Hadriatico dominentur, omnino pl
ribus triremibus & navibus ipſis op
eſt: ad maris Hadriatici ingreſſum, I
ſulam Corcyram poſſident, bene m
nitam; dein Cephaloniam, deniq
Cretam maximam & populoſiſſima
inſulam; è qua ſe decem millia mil
tum educere poſſe non dubitaban
cum ſibi cum Pontifice interdicti cau
belligerandum nuper exiſtimarent. C

teru

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

ꝛtum & Albanorum copiis è Dalmatia adjuvantur; & par eſt credere, nunquam ipſis milites, quandiu hiſce opibus cluent, defuturos. Civitas denique illorum, quod rei caput eſt, ita natura munita eſt, ut jure inexpugnabilis cenſeatur: Nam cum ſuperiori ſeculo Confœderati Principes omnia ipſis eripuiſſent quæ in continenti poſſidebant, tamen ipſam urbem aggredi numquam tentarunt; qua ſalva, longe minori negotio, ſua paucis annis fere ſoli recuperarunt, quam potentiſſimi totius Europæ Principes eadem conjunctim illis eripuerant. Cæterum Veneti jam à multis annis & poſtquam Rex Hiſpaniarum Mediolanenſi Ducatu eſt potitus, hoc tantum videntur agere ut ſua tueantur. nam cum jam olim loca quædam de Ducatu Mediolanenſi delibaverint, hodieque poſſideant, quæ Rex Hiſpaniæ maximopere ſibi reſtitui deſiderat, aut eripere per occaſionem non omitteret; eſt cur ab hac parte & in continenti nunc vicinum, vel ſi verum dicendum, inimicum metuant: in mari vero Turcam, qui ſuperiori ſeculo ipſis Cyprum eripuit, & haud dubio Cretæ inhiat; unde ſollicite cum ipſo pacem colunt. Monſtri autem ſimile videri merito

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

poſſit, quo pacto hæc Reſpublica inter duos tam potentes Principes ſua hactenus conſervare potuerit. Superioribus quidem annis bellum geſſerunt cum Ferdinando tum Archiduce, nunc Imperatore, eique facile pares, ſi non ſuperiores, ab omnibus habiti. ſed quia metuebant ne Rex Hiſpaniæ ſe Auſtriacis adjungeret, pacem incerto belli eventui prætulerunt. Vt autem ſe adverſus tam potentes adverſarios facilius tuerentur, paulo ante Regis Henrici IV cædem, & quidem ipſo authore, cum Illuſtr. Confœderati Belgii Ordinibus fœdus fecerunt, ipſiſque & ſubſidia miſerunt pecuniaria, & militares copias ab ipſis acceperunt: nam licet ingenti terrarum intervallo à ſe invicem disjungantur, tamen claſſium quibus valent, ope ſibi invicem præſto eſſe poſſunt, aut ſaltem nummorum copia ſe mutuo adjuvare. Ad eundem modum anno cIↄ Iↄc XIV cum Bernatibus & Tigurinis in Helvetia fœdus fecerunt, nec non cum Rhætis, licet minus proſpero ſucceſſu. Denique cum Turcam propter pacem quam diligenter cum ipſo colunt hodie parum metuant, ſolum autem Hiſpanum in Italia vereantur, omnes omnino Principes Europæ cujuſcunque demum religionis

ligionis ſint, fœdere aut amicitia ſibi propitios reddunt: Regem autem Galliæ in quo ſummum ſibi præſidium collocant, inprimis venerantur.

Poſt Venetos ſecundum ſibi locum flagitare videtur Dux Sabaudiæ, cum propter eximias ipſius virtutes, animi magnitudinem & rerum militarium juxta ac politicarum ſcientiam; tum propter ditionis illius amplitudinem; nam tranſitus ex Gallia per Alpes in Italiam potens eſt; Sabaudia quidem Delphinatui, Pedemontana autem regione Provinciæ imminet; Comitatu autem Aſtenſi (quem tamen Hiſpanus ſuum eſſe jactat) in Mediolanenſem Ducatum longe lateque invadit. Ducatum denique Montisferrati ad ſe pertinere contendit, qui magnam partem Pedemontii occupat, & hodie à Duce Mantuæ poſſidetur. Sed Rex Hiſpaniæ qui Ducis potentiam tanta acceſſione augeri non vult, numquam videtur permiſſurus ut illum Mantuano eripiat. non magis & Veneti ipſi adverſus Mantuanum fauturi ſunt ob eandem cauſam; quippe quibus hoc veluti imperii ſecretum propoſitum eſt, imbecillioribus adverſus potentes auxiliari, nec quemquam tamen in Italia in tantum creſcere ſinere, ut ipſis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

formidabilis eſſe poſſit; quemadmodum autem Veneti Sabaudum adverſus Mantuanum numquam auxiliatu[illegible] ſunt, ita illum ab Hiſpano opprim[illegible] numquam patientur. Porro hic Prin[illegible] ceps variis fœderibus res ſuas ſtabili[illegible] ſatagit, atque in eum finem etiam ami[illegible] citiam colit cum Rege Angliæ, Fœde[illegible] rati Belgii Ordinibus, Principibus Ge[illegible] maniæ, & præſertim Electore Saxon[illegible] quia ex hac familia genus ducere pe[illegible] honorificum ſibi putat. Quia auten[illegible] jam cum Hiſpano haud ſatis bene ip[illegible] convenit, amicitiam Regis Galliæ ſtu[illegible] dioſe captat, & omnibus officiis deme[illegible] retur: quippe potentiſſimis hiſce Prin[illegible] cipibus Gallo atque Hiſpano, æque op[illegible] portunus, utri eorum acceſſerit, il[illegible] magnum momentum afferre poteſ[illegible] ſed difficili inter utrumque tempera[illegible] mento, vix tantillum in unum inclina[illegible] re poteſt, quin ſtatim alteri ſuſpectu[illegible] fiat, eumque offendat. Venetos nequ[illegible] metuit, neque ab illis metuitur; cun[illegible] nihil ipſi cum illis intercedat negotii[illegible] quippe finibus longe ab illis diviſo. Cæ[illegible] terum par utriſque ſollicitudo & liber[illegible] tatem Italiæ conſervandi, & ſedul[illegible] cavendi, ne potentia Regis Hiſpania[illegible] majus hic incrementum capiat. Ius au[illegible] tem ſibi arrogat in oppidum Gene[illegible]

venſe

venſe, quod jam aliquoties intercipere conatus fuit irrito eventu: itemque in Valleſiæ partem, quam Gallicè vocant *le pays de Vaux;* quam à majoribus ſuis tantum exigua pecuniæ ſumma Bernatibus oppignoratam fuiſſe contendit; verum cum Bernates nimium potentes ſint, quam ut illos poſſit cogere, hactenus fruſtra illam repetiit. Atque ita majori ſpe, quam opera, & majoribus animis quam viribus pollens, toto vitæ curſu cum fortuna ſua luctatus eſt, & nunc ad Galliæ Regem, nunc ad Hiſpanum inclinando, ab utriſque obtinuit, quæ alter ipſi eripuerat; pro re nata, res ſuas alterutrius viribus confirmaturus. Mirum autem merito videri poteſt, quibus modis tantis ſumtibus quos in poſtremum bellum contra Hiſpanum impendit, par eſſe potuerit, licet conſtans opinio ſit à Venetis ipſum fuiſſe adjutum: magis adhuc mirum, cum ſubditos ſuos ſupra modum exactionibus continuis gravare cogatur, illum tanto affectu à ſuis diligi & coli, quanto vix ullus alius Princeps in Europa.

Sabaudia fere tota mõtoſa eſt, & paucis fertilibus vallibus exceptis, fere indigens & frugum infœcunda: Sed Pedemontana regio multo locupletior

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

eſt & fœcunditatis Lombardiæ parti-ceps: Vtriuſque redditus annui ad duas milliones aureorum putantur aſcendere: præter hæc neque extrordinarii ærarium augendi modi ipſi deſunt, neque fides apud exteros. Denique ſi fortuna, illius magno animo reſponderet, quemadmodum poſt Hiſpanum facile cæteros Italiæ Principes potentia præcellit, ita & inter potentes Europæ Principes omnino eſſet numerandus.

Poſt Sabaudum, jure ſibi locum flagitat magnus Hetruriæ Dux. cujus ditiones cum Eccleſiaſtico Dominio fines jungunt ab una parte, cum Genuatium terris ab altera. Regiones illius maxima parte montoſæ ſunt, ſed ditis & fœcundæ glebæ, plenæ munitis oppidis; & longo littorum ductu ſecus mare Tyrrhenum porrectæ: ubi nova urbs Livorno cernitur, cujus portus facile omnium qui ad hoc mare jacent primus habetur. Hic & Iluam Inſulam poſſidet, & arcem Coſmopolin, in qua Equites S. Stephani degunt, qui cum triremibus hujus Ducis, in mari Mediterraneo jam famam meruerunt. Magna quoque hujus Principis potentia in terra. nam magnam regionem poſſidet, longam tamen potius quam latam, & frequentiſſimam populo,

non

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

non modo induſtrio, ſed & bellicoſo, ſi uſus & exercitatio accederet. Sed principatus illius recentior eſt, & ſuperiori primum ſeculo natus. quare & vigilanter ſubditos ſuos obſervat, haud fruſtra metuens ne populi hi, qui ingenio atque animi magitudine inter reliquas Italiæ nationes eminent, priſtinã aliquando ſatagant recuperare libertatem; præſertim Senenſes, qui ſecundam civitatem hujus Ducatus obtinent, vi atque armis à majoribus illius ſub jugum miſſi. quod ne nunc quidem ſatis patienter ferunt. quare & arcem munitiſſimam urbi impoſuit, & principalium oppidanorum dicta factaque curioſe rimatur. Qui hodie rerum potitur Dux, ſub tutela eſt aviæ ſuæ, Ducis Lotharingiæ ſororis, & matris ſuæ Imperatoris Germanæ; Itaq; domui Auſtriacæ ſanguine conjunctiſſimus, nec minus Franciæ propter matrem præſentis Regis: quæ res ipſi & foris & domi magnã dignationem adfert. Aula illius plus habet veræ magnitudinis, quam pompæ; nam modicam familiam alit; & cum redditus illius annui facile ad duos miliones aureorum aſcendant, magnam illius partem in ærarium recondit; nam haud ita magnos ſumtus facit in quaſdam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

arces & triremes: præterquam quod magnum theſaurum ab avo Ferdinando congeſtum poſſidere credatur. Regi Hiſpaniæ Senarum nomine homagium facit, cætera liber, nulliqu obnoxius. Licet autem principatus illius novitius ſit, tamen ita bene & intus & foris conſtabilitus eſt, ut difficulter ſubrui poſſit, modo bene ipſ cum Rege Hiſpaniarum & Papa conveniat; Vtrumque autem hodie propitium habere nihil eſt dubitandum, cum ille tot affinitatis & conſanguinitatis vinculis ipſi colligatus ſit, hic autem in ditione ipſius natus & educatus. Præterea Regem Hiſpaniæ multis officiis & obſequiis demereri ſatagit, exemplo majorum ſuorum, qui ſæpe Gallis, plene & plane Hiſpani partibus adhærere viſi ſunt, licet Dux Ferdinandus Regi Galliæ in rebus arctis clam ſubſidia ſubmiſerit; quo nomine pene è gratia Hiſpani excidiſſet, niſi novis officiis ipſum poſtea placaſſet. Quantum itaque hodie conjectura aſſequi poſſumus, utrumque Regem pari quidem obſequio colit, Hiſpanum tamen magis metuit quam Gallum.

Porro Dominium Eccleſiaſt cum maximi eſt momenti, tam per ſe, quam ratione illius à quo poſſidetur: Quia tamen

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

tamen Papæ optimè norunt quantum ipſis ab omnibus deferatur, propter ſupremam in ſpiritualibus dignitatem, & quia plerumque jam provectæ ætatis ad hoc faſtigium aſcendunt, non magnopere ſtudent limites ſuos munire; neque ſane neceſſe eſt; nam cum limites jungant ab una parte cum Regno Neapolitano, ab altera cum Venetis & Ducis Hetruriæ, quibus hoc jam ſatis notum, nihil ſe Papæ poſſe eripere, quod non mox reſtituere cogantur ingratiis, non eſt quod ſibi à vicinis ſuis metuant. Redditus Papæ ad decies & octo centena millia coronatorum putatur aſcendere; ſed potentia illius & authoritas longe major eſt, neq; ex ærarii copia debet cenſeri; nam ratione præeminentiæ quam ſibi vendicat, arbiter non modo Italiæ eſt, ſed & totius Chriſtiani orbis; omnibus ſingulorum Principum cauſis, controverſiis, actionibuſque ſe immiſcet, & plurimum poteſt etiam ubi nihil poſſe videtur, & quacunq; inclinat, magnum ubique adfert momentum, aliorumq; conatus aut animat aut enervat; quare & à potentiſſimis officioſe colitur, & ab impotentioribus ſerviliter adoratur. Huic tamen potentiæ aut augmentum aut decrementum affert ipſius Papæ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

aut præſtantia aut vilitas, quemadmodum ſæpe experientia comprobavit. Studioſe denique ſatagunt pro modo Rex Hiſpaniæ & Galliæ, ut ſibi obnoxios aut ſaltem non infenſos ad hanc dignitatem promoveant.

Poſt potentiſſimos hoſce Italiæ Principes & Reſpubl. ſecundo loco conſiderandi ſunt illi, qui licet ſuperioribus multum potentia concedant, & per ſe ſinguli minus poſſint, tamen alicui ſuperiorum conjuncti non leve pondus addunt, & plurimum valent ad cæteros ab Hiſpani violentia tuendos & conſervandos. Ii ſunt Duces Mantuæ, Mutinæ, Parmæ & Vrbini.

Dux Mantuæ in Ducatu ſuo præter urbem Mantuanam non habet niſi plurima municipia, & Dominium illius undique claudunt, Ducatus Mediolanenſis, Venetorum ditio, & Dominium Eccleſiaſticum per Ducatum Ferrarienſem. ſingulorum autem intereſt, Ducem hunc tueri & conſervare. Idem & Montemferratum poſſidet intra Pedemontium veluti concluſum, in quo & inſignia aliquot oppida poſſidet, & inprimis Caſalium, cum munitiſſima quidem arce, & ſeptem propugnaculis, ſed quæ Principi non tam opulento magnas adferat

expen-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

expenſas. Vterque hic Ducatus quotannis illi reddit ſexcenta millia coronatorum, ita ut ſi bellum abſit, quod modo habuit (& fortaſſe poſthac habiturus eſt) cum Duce Sabaudiæ propter Montisferratum, ſatis locuples ſit tempore pacis. Eſt & magnis affinitatibus ſubnixus, quippe frater hodiernæ Imperatricis, & per matrem è domo Auſtriaca deſcendens, affinis & cognatus magni Ducis, & quod vel maximi momenti eſt, Regis Galliæ, qui jam rerum potitur, cognatus.

Mutinæ Dux, haud ita magnis affinitatibus ſubnixus eſt, niſi quod filius illius Sabaudiæ Ducis filiam in uxorem accepit. Ipſe autem è ſpuria propagine familiæ Ateſtinæ deſcendit, quæ multis annis Ferrarienſem obtinuit Ducatum, qui tandem anno 1598 ob defectum legitimi maſculi hæredis à Clemente VIII Eccleſiæ Dominio reunitus fuit. Mutina & Rhegium inter Ducatum Mediolanenſem & Dominium Eccleſiæ concluſa, quæ alterius ſunt qualitatis, & à Ducibus Ferrarienſibus acquiſita, ſolummodo familiæ hujus veluti ſtolones remanſerunt, antiquæ potentiæ veluti reliquiæ; quæ non niſi octo aut decem milliaria occupant, & Duci ſuo quotannis red-

dunt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

dunt circiter trecenta millia coronatorum.

Dux Parmæ & Placentiæ, Mutinenſem neque potentia neque oppidorum numero multum præcellit; Ducatum Mediolanenſem attingit, habetque Placentiæ arcem ſatis munitam, è qua Hiſpanus præſidium abduxit anno 1586, ob præclaram operam, quam Dux Parmenſis ipſi in Belgio navaverat. Hic Dux apertè partes ſequitur Hiſpani, ipſique magis obnoxius eſt quam aut Mantuanus aut Mutinenſis; nam Cardinalis Farneſius Romæ Hiſpani partes fovet, licet illius potentiam ſuſpectam habeat, neque illam in Italia majores vires cupiat ſumere. Recentior eſt hic principatus, à Paulo III ante annos octuaginta filio ſuo Petro Ludovico collatus; de quo ſupra egimus.

De Ducatu Vrbini qui multo antiquior eſt Parmenſi, ſupra diximus.

XIV.
APPENDIX DE CORSICA INSVLA.

CVm ſupra de Genuenſium Republica ageremus, Inſulam Corſicam ad ipſorum imperium pertinere diximus. quare o-

peræ

peræ pretium fuerit pauca de illa dicere.

Corſica Inſula (inquit Cluverius) hodie noſcitur eſſe longa millia cxx, lata L. Crebra admodum atque extenſa anguſtaque promontoria quum in mare emittat, circuitus illius obſervatu paulo difficilior eſt; at circum extrema promontoria ſi menſuras agas, cc circiter & LXXX millia invenias. Cæterum magnitudine tertia habita eſt omnium interni maris.

Inter Corſicam autem & Sardiniam ſtadia ſunt LX, ut habet Strabo, id eſt, M. VII, paſſ. 10. De cœli ſolique natura ita Diodorus: Inſula univerſa ampla, magna ſui parte montoſa eſt, & frequentibus ſylvis opaca, parviſque fluminibus irrigua. Incolæ pro nutrimento utuntur lacte, melle, carnibus, quæ regio affatim præbet omnia. Multum buxi, ejuſque haud vulgaris, ibi naſcitur; quæ cauſa eſt, cur mel prorſus amarum exſiſtat. Ibidem & taxus abundat.

Corſorum ingenia mobilia admodum eſſe, à ſcriptoribus obſervatur, nec urbanos admodum, ſed rudiores: crudeles ſunt, & ſupra modum vindictæ cupidi; ita ut in proverbium abierit apud Italos, Corſo infenſo neque vivo neque mortuo credendum eſſe; quippe

quippe cum occiſorum cognati & affines ſummo ſtudio vindictam proſequantur, neque facile reconcilientur, niſi forte in ſpeciem. Sunt tamen ſtrenui milites & laborum patientes; durum hominum genus.

In hac Inſula primum eſt Baſtia in littore Hetruriæ oppoſito ſita, in qua Inſulæ magiſtratus jus dicunt, muris haud ita altis cincta, ſed adjuncta arce munita: omnium Inſulæ civitatum populo frequentiſſima.

Florentii Fanum, IX à Baſtia miliaribus diſtans oppidum, in ſpatioſa planitie juxta mare ſitum, cæteroqui minimè quondam munitum, ſed demum à Gallis anno cIↄ Iↄ LIII, cum illud intercepiſſent.

Ajacium oppidum, quondam Vrcinium dictum, vulgo Adiazzo. caput totius inſulæ, oppidum mercatoribus Genuenſibus frequens, & opulentum: tribus partibus à mari circumdatum: Ager illius optimum vinum rubrum producit.

Bonifacium, primarium (inquit Thuanus) inſulæ oppidum, & olim arx belli, cum Piſani & Arragonii cõtra Inſulanos bellum gererent, ideoque à Genuenſibus ſummis ſumtibus & magno ſtudio munitum: ſitum in Peninſula

quæ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

uæ pyri formã æmulatur, & anguſto collo reliquæ Inſulæ conjungitur. Porum habet pulcherrimum & ſecurum; quippe pene undique altiſſimis ſcopuis incinctum. Ager illius omnium fructuum fœcundus, qui Genuæ naſcuntur, præterquam ceraſorum: mare viinum corallum ſubminiſtrat.

Calvium oppidum in mari poſitum rilatera forma, cui arx munita inſidet, ndique fere inacceſſum, niſi ab ea arte, qua Franciſcanorum cœnobium ubjectum habet.

Curia arx, ſaxo fere undiq; præruplo impoſita, in meditullio Inſulæ ſita, qua neceſſario tranſeundum eſt ad trumvis Inſulæ latus tendentibus.

De Corſica ita ſcribit Petrus Bizarrus.

CORſicam hodie recentiores in duas partes diſtinguunt; plagam quæ oientem ſolem reſpicit, latus interius; artem vero huic obverſam, latus exerius vocant. Pars quæ Italiæ propinquior eſt, Ciſmontana; & quæ Sardiniam verſus excurrit, Vltramontana dicitur. Inſula eſt ab omni parte aditu difficilis, cum præruptis undique collibus comprehenſa ſit. Interius ſimiliter magna ex parte montoſa, ideoque fru-

menti non adeo fertilis ; vino tamen
commendatur , quod illinc Roman
exportant , Corſicumque à loco no
men habet. Gignit etiam equos fero
ces & canes venaticos ſpectatæ magni
tudinis , & Muſinum quoque animal
ut Plinius auctor eſt , Arietis genus
quod lanæ loco villum fert caprinum
Moſoli vulgo appellatum. Incolas pr
ſtrenuis militibus habet Italia. Hæ
inſula primum à Tyrrhenis occupat
fuit , deinde à Carthaginenſibus. Hi
eam eripuerunt Romani , qui eam te
nuerunt , donec inde à Saracenis ex
pellerentur. hos ex ea profugarunt L
gures. Tandem capta à Piſanis, Pon
tificibus ceſſit. Vltimo ad Genuenſiun
jura rediit , in quorum ditione atqu
imperio adhuc conſtanter perſeverat.

Ioannes Boterus ſcribit , Inſulan
hanc tantum LXXV millia animarum
continere , cum trecenta millia poſſ
alere. Situ eſt (inquit) maxima ſui pa
te aſpero & montoſo, dividiturque pe
medium, monte Gradaccio, qui in ver
tice in planiciem perpulchram ſtern
tur, in qua duo lacus viſuntur, quorun
unus dicitur Ino , alter Crena ; ex il
qui circiter medium milliare ambit
ſuo complectitur , deſcendit fluviu
Guolo, veteribus Tavola dictus, ex ho
ver

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

ero Liamone & Tavignã. (olim Rup-
anus flu.) Quæ tria flumina totius In-
ulæ principalia ſunt. Guolo enim a-
rum urbis Marianæ rigat, Tavigna-
us Aleriæ, Liamone Sagonæ. Montes
utem hi editiſſimi ſunt, & non niſi
er anguſtos calles & induſtria homi-
um ferroque patefactos ſuperantur.
upra LXX millia in longitudinem por-
iguntur, ubique denſis nemoribus
bſiti, in quibus ſunt larices, abietes,
ini, fagi, taxi, buxi, caſtaneæ, aliæque
rbores, utplurimum inutiles. Valles
ujus inſulæ cum fœcundiſſimis Italiæ
convallibus contendunt; Abundant
leo, vino, frumento & omnis generis
ructibus; maxime Nicolai Vallis, quæ
XVIII millia ambitu capit, & copioſiſ-
ima eſt frumentis, & optimis paſcuis
dives: prætereà Cazachiæ ager, item-
que Aliazzo, Balagna & Nebii & pro-
montorii Corſi. Montes denique Sca-
ralaſſino ita abundant paſcuis, ut pene
univerſos Inſulę Paſtores ad ſe alliciant.
Plinius XXXIII oppida in hac inſula
numerat, & inter illa duas Romano-
rum colonias, Marianam & Aleriam.
Habet hodie Epiſcopatus hos, Sagonen-
ſem, Adiacienſem, Alerienſem & Ma-
rianenſem. habuit & Nebienſem, ſed
Nebio penitus everſo, S. Florentii fa-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

num illius loco conditum fuit. a
cujus fretum ſive ſinum Salinæ viſun
tur quas vocant *della Roia.* & Forno
ſtatio, atque Mortellæ portus, quan
tarumvis navium capax.

Denique conſtans opinio eſt, Rem
publ. Genuenſem parum aut nihil e
hac Inſula emolumenti capere; ſed om
nes redditus, in ipſa Inſula, in Mag
ſtratus & præſidia militum rurſus im
pendi.

XV.

DE PLOMBINO

Ex Thuano lib. v. *Hiſtor. ad Ann.* CIↃ IↃ XLVIII.

PLombinum, & in ejus territo
rio Burianum, Scarlinum &
Suberetum, præcipua caſtella,
atque adeo Iluam Inſulam in
Tyrrheno mari ferrifodinis nobilem
ad Cæſaream jurisdictionem pertine
non ambigitur. Ea in Apianorum fa
milia jam ab illo tempore fuere, qu
Petrus, cui Gambacurtæ nomen, po
Ioannem Agnellum, res Piſanorum, i
quorum ditione Plombinum erat, di
cordiis civilibus labefactatas, in ſævi
ſimam ſervitutem redegit.

Hujus

Hujus temporibus circa annum cIↄ ccc xc celebratur Iacobus Apianus ab Apiano in ora Piſana pago cognomentum adeptus, vir ingenio nobilis, qui primum ſub Petro ſcribæ munus obiit. poſtea ortæ inter eum & Petrum capitales inimicitiæ, quarum exitus fuit, ut Petro cum filiis à Iacobo occiſo, hinc diſtrahente civeis Florentinorum republica, inde Galeatio Vice Comite ac Senenſibus arto fœdere cum eo conjunctis, opera Iacobi, Piſæ in Galeatii poteſtatem devenirent. qui ut Iacobo gratiam rependeret, Plombinum cum omni illi territorio ei emancipavit.

Ab hac origine Apianorum gens fluxit, qui fuere, Iacobus ille, de quo locuti ſumus, & Gerardus Iacobi F. cui ſucceſſit Iacobus II. huic Emanuel, quem Iacobus III, IV, V, ordine ex eadem familia ſecuti ſunt. Hic poſtremus Ioannis Cardinalis Salviati ſororem in uxorem duxit; & dum ipſi res cum Coſmo magno Hetruriæ Duce eſſet, diſceſſit, relicto Iacobo VI puero in matris tutela. Quæ deinceps ſecuta ſunt, ſupra, cum de magno Hetruriæ Duce ageremus, diximus.

XVI.

DE ITALIA.

Ex Ioannis Barclaii libro qui Icon Animorum inſcribitur, cap. VI.

ITALIAM intra exiguas olim aquas quę Rubiconem faciun æſtimatam, nunc Alpium clauſtra, propius ad Natura mentem, definiunt. Tellus multum ſuis bonis, ſed amplius propitiæ famæ debens. Olim Græcorum coloniis a Orientem celebrata, tum magnitudini imperii, quo illuſtrius nulla ætas aſpe xit; & ſuorũ ingeniis culta; nunc etiam poſt exciſos Romanæ magnitudini nervos, adhuc multis gentibus mane omnis vitæ & inſtitutionis exemplum. Ibi lævigari juventutem, ibi humanitatem velut ludum aperire, noſtri homines arbitrantur. Ipſa nomina urbium, locorumque, tot hiſtoriis fabuliſque vulgata, ad ſtuporem imperitorum valent, ſemperque aliis ſynceriu quam ſibi credentium. Hoc mortalium favore, & Italiæ mala teguntur, & bona ſpecioſiora ſunt. Nec dubium quin aliquot locis amæna ſit ſupra cæterarum regionum felicitatem; qu Benacus maſculis undis per montium clau

clauſtra ludit, qua Avernus, Puteoli, Cumæ, laſciviunt. Etiam quicquid Gallico nomini Longobardi eripuerunt, ferme æquis & irriguis agris, pulcritudinem ſuam habet. Sed ſi totius Italiæ fortuna cum vicina conferatur Germania, Galliaque, & ad Septentriones pertinente Britannia, tunc fortaſſe & erubeſcemus, quod prævaricatione noſtra qui tantam illius famam ultro alimus, dotes premat noſtrarũ regionum.

Tellus frequentia montium aſpera, aut nimio & maxime ſterili æſtu torrens. Solum in pleriſque locis aret, & qua ſegetes patitur frequens rubiginis tabes crudas fruges corrumpit, aut incuſſa turbinibus grando. Ne quidem paſcuorum magna vis, improbo vellere, ciboque pejori. Et vix unquam ubertas Italiæ ſuis alumnis per triennii continuam felicitatem ſatis fecit; multo minus ſuffectura, niſi frugalitas, cœlique conditio multum cibum aſpernantis, parca & ſobria convivia temperaret. Variorum generum arbores, quæ ſub noſtrorum ſyderum manſuetudine largo proventu ſe onerant, ibi nimio Sole conſumptæ, invalidos & vix utiles fructus edunt. Malis autem aureis, puniciſque, præfervida regio & diverſa ficuum ſtirpe, ad ſuorum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

æſtuum levamen abundat: quæ nec neceſſaria ad humanos uſus ſunt, & per Orbem circumlata, plus noſtris deliciis, quam pretio ſuo merent. Nam olivas, quanquam ibi inter tria maxima humani generis commoda (cum ſegete vinoque) numeratas, maxime ex ſuarum regionum conditione æſtimant, in quibus paſcuorum vitio ſiccæ boves, exilia ubera, aut olida, mulgentibus tradunt. Carnes, ſi pauciſſimas excipias animalium ſub ſole pervicacius durantium, à noſtrarū menſarum deliciis penè in alios ſapores degenerant. Vt jam illa paraſitorum gula, Græcas Romanaſq; comœdias piſcium commendatione implens, pro illarum ſedium ſorte non parum videatur ſapuiſſe.

Vrbes eximiæ, amœnis, ut plurimum, locis conditæ; Domus non è fragili materia, hæ præſertim quas Palatia appellant, plus interdum ſua mole ſpectabiles, quam ad habitantium uſum aptatas. Vario marmore, ac interdum auro nitent; faſtigia ingenti opere in altum producuntur. Exeſæ ſtatuæ precioſis locantur umbonibus, haud raro ſolo vendentium mendacio debentes quod tam ambitioſe eminent. Qua vero parietes laxantur in feneſtras, non par reliquo artificio ædibus decor eſt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

Nam plerumque aut carbaſi vile textum, aut inunctæ oleo chartæ id ſpatium amplectuntur quod recipiendo lumini deſtinant. quæ nec in publicum decent, & eorum oculos qui ſunt in ædibus, intra triclinii aut porticus fores, tanquam in cuſtodia, coërcent; longe à Britanniæ aut Galliæ cultu, quo muri in feneſtras aperti vitro junguntur, libero ad exteriora conſpectu, lætaque trepidantis, ut ſolet, ſplendoris imagine. Templa autem (nam in tantæ famæ parte ſunt) nec totam advenarum expectationem implebunt. In imaginibus, ſigniſque, ſummus decor. Nihil aris formoſius. Purpuram, ſericumque, inter gemmas, & metalla, pro vilioribus ornamentis numerant. Solum omnis artificii pavimentis effulgens diverſo marmore miſcetur, quod per idoneos colores vel imaginem florum reddit, vel in volucrum pecudumque ſpeciem conjungitur. Columnæ etiam ex marmore, ingentes, & pene ad illius lapidis vilitatem. Sed tam opulenta pulchritudo non ad ultimum venuſtatis pervenit, faſtigiis ſcilicet plerumque non editis, & nunquam libero ſole in obſcuras ſedes admiſſo. Feneſtræ multo ferro, & ipſa picturarum denſitate inumbrantur. ſi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

quam Ædem vel fores opportunæ, vel viciniæ libertas illuſtrat, etiam appoſitis velis, vel pariete interjecto, tanti ſyderis munus repudiant. Adeo religionis ſenſum putant triſtitia noctis elatum, & per lucis jucunditatem expirare. Quicquid vero peregrini de publicis illis operibus credant, certe privatas hoſpitiorum ſordes, ac plerumque egeſtatem non ſine triſti ſenſu & mirantur, & oderunt. Quippe in diverſoria delatos, jejunæ ſqualenteſque epulæ inter aviditatem & faſtidium dividunt. Tum tricliniorum ſitus, tum culicum, cimicumque omni genere infeſta cubilia. Acer inde diverſitor, & inclementis hoſpitii gravis merces.

Sed alia illi regioni blandimenta fortuna invenit, quibus adventantium ſtudia caperentur. Nam aut publicus error, aut propitium Italiæ fatum, ex omni Europa ibi juventutem propellit; mutuo in tanta frequentia ſolatio; quod cum ipſi ſibi debeant, huic tamen imputant terræ. Sive igitur tuæ gentis homines amas, ibi frequentiam invenies; ſive te aliorum delectabit conſortium, in tam numeroſis diverſarum regionum cætibus erit quoque quod deligas: præcipue quodam animorum commercio peregrinos alligante, ut interdum

terdum ad amicitiam plus valeat hoſpites ſimul eſſe, quam cives. Ita ex omnibus provinciis in unum corpus tranſeunt, ibique communem, & extemporaneam patriam, videntur conſtituiſſe. Præterea, qui in Italiam pergunt, juvenes, ac plerumque opulenti, dum aut oppida mutant, aut præcipua incolunt, dum omnia ad videndi, audiendique voluptatem ſollicitant, animos elapſæ pueritiæ venturæque prudentiæ medios permittunt incurioſæ remiſſioni; maxime cum à patria ſemotis non occurrat domeſticorum negotiorum facies, & hæc ætas à gravioribus curis ſeipſa ſubducat. Accedunt oblectamenta juventutis, ars equeſtris, cithara, ſpectacula, artifices ad comœdiam nati, ſed vix cothurno pares. Reverſis deinde in patriam, & negotii (ut opus eſt) plenis, quid mirum ſuavi recordatione redire mitiſſimi temporis ludum, percuſſoque animo in elapſæ nec redituræ oblectationis memoria, locum quoque tantæ felicitatis conſcium gratum eſſe?

Cæterum magni caſus, & regio toties in exitium ſui dives, illos primos, & quos ex veteribus diſcimus mores, de Italicis gentibus ut plurimum excuſſit. Animus tamen omnium rerum

capax.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

capax. Neque pingui impetu, & tantum ad naturæ imperium; ſed erudite, & cum artificio, virtutes aut vitia ſequuntur. Humanitatis effuſa promiſſio, ab iis omni corporis geſtu ſancitur. verba exactæ urbanitatis, & cum volunt, ad perſuadendum aptiſſima. Etiam prolixe benevolentiæ indulgent; & ubi vere amant, omnia diſcrimina habent infra tam humani fœderis ſanctitatem. Si quos autem oderunt, (ſive ſponte averſi, ſive ſe laceſſitos exiſtiment) ideo periculi plenior res eſt, quia hanc animi ægritudinem plerumque tegentes, alte interim æmulationis aut offenſæ memoriam recondunt. Læſi interdum ad obſequium deſcendunt, ut inter amicitiæ jura tutiori faude graſſentur. Etiam ætatem hæc odia ferunt; Ac quod noxioſiſſimum putes, nonnunquam animus tam facilis eſt ad vulnus, quam pertinax ad cicatricem. Mentes intra triſtiorem prudentiam caſtigatæ vix ſuſtinent jocos; nec quid temere, & abſque conſilio, vel dicere aſſueti vel facere, ex ſuo quoque more alios æſtimant; nutus omnium, oculos, verba, in argumenta animi ſuperflua ſubtilitate ducentes. Ita perpetuis ſuſpicionibus, atque curis, ſui æſtus pœnas luunt. Sed & ipſa nimiæ calliditatis

catis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

tatis opinio eſt ingrata, cum vix in ſimplicem nec ſuſpectam familiaritatem deſcendentes, ſemper ſtare in ſpecula credantur, quid cæteri agant arbitraturi. Venena damnatamque libidinem ideo omiſerim, quod non Italiæ propria vitia, ſed in totum Orientem criminatio, ad meridiem quoque deflectens, uni genti præcipue imputari jure non poſſit. Maxime cum hæc ſcelera tenebris fraudique mandata, & negari facilius à conſciis poſſint, & ab æmulis fingi. Ingens autem & publica crudelitatis opinio eſt, quam illic feruntur odio inter ſe inimici exercere: prædoneſque graſſari. Ita affectus diſpenſante natura, ut in quibus regionibus major paſſim humanitatis ſpecies cernitur, ibi prædonibus ſit trucior animus, inimicitiarum quoque & ultionis ingenium magis in barbaros ritus degeneret. Nam Italia ultro prodigens obſequii cultuſque promiſſa, quod eſt ad odiorum immanitatem aut latronum, in extremum ſævitiæ abiit. Galli non pari humilitate verborum, geſtuumque, amicitiam colentes, multum quoque de crudelitate remiſerunt. Neque enim tam facile adducuntur, ut impiis cædibus naturæ jus violent; ſaltemque mortem ſuppliciorum maximum

mum

mum putant, non pœnarum optabilem metam, & ad quam debeant inimicis per tormenta gradus eſſe. Demum Anglia à Gallicæ humanitatis pompa recedens etiam multo magis ab illa crudelitatis barbarie divertit. Nam & prædones ſpoliis contenti ſunt, & omnino inſolens facinus, adimere vitam. Oblongas perticas, ferroque præfixas, cervicibus euntium illidunt; ut animo per ſubitum & brevem liquente torporem, nec illi ſuas res defendere poſſint, nec ipſi ad cædis nefas adigi, qua mutuæ rixæ frequenter funeſtæ ſunt.

Italiam autem, quanquam totam Alpes & maria in ſe collegerint, unius quoque linguæ ſocietate cognatam, tamen diverſus multiplexque ſpiritus in varios mores egit. Sæpe enim, & per partes, à diverſis gentibus victa, non unius animi incolas admiſit: quos indoli ſuæ miſcens, ab iis viciſſim externi genii fatis imbuta eſt. Acceſſit ad formanda ingenia regiminis modus, in quod ſe unaquæque pars, poſt tot cladium mutationem, compoſuit. Roma multo variarium gentium impetu jam olim de ſuæ magnitudinis ac opulentiæ faſtigio dejecta eſt, tanquam Orbis ſua ſpolia inde repoſceret. Ne-

que

que unquam mutatio jus ſuum in hominum animos majori prodigio exercuit, quam cum illud Imperium ingenti ſpiritu Romanæ indolis erectum humilitate & ſocordia afflixit. Nunc ipſa Vrbs ſub Pontificum Iure, cum non modica Latii Vmbriæque regione, viciniſque aliquot populis, aptos quoque tali imperio animos induit; ſcriptis quippe, terroreque, & veneratione cæleſtium rerum, toto Orbe ſui Principis majeſtatem, pluſquam armis & majorum fortitudine, aſſerens. Sub Regibus autem illud omne conceſſit, quod à Piceno, ſinuque Formiano, Adriaticæ & Tyrrhenæ undæ cingunt, in ingens Ionii maris latus extrema cornua Italiæ effundentes; Sedem nomenque Imperio Neapolis dedit. Non alibi in Italiæ finibus majoribus animis nobilium virorum impetus, ac propemodum faſtus, attollitur: Equorum, armorumque ſtudioſi ſunt; faciles ad ſtimulos gloriæ, & in omnis magnificentiæ cultus intenti.

In alia Italiæ ora, qua influenti Adriatico primæ terræ intercedunt, urbem Veneti condidere, cum oppidis exuti, in illa vaſtitate quam Attila Italiæ fecit, ſuis ſe paludibus tegerent. In ea civitate quanquam toti nobilitati gerendæ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

gerendæ Reipublicæ jus eſt, tamen ſummum Imperium penes paucos ex ſenioribus manet, ſeverum quidem illud atque ſollicitum, ut neceſſe eſt, in tanta vicinorum potentia, civiumque deinde opibus, niſi cohibeantur, ad ambitum vitio divitiarum ſpectaturis. Sic illa diſciplina domitos animos per aulicorum ſtudiorum venuſtatem non deducit; ac ne quidem illis voluptatibus decorique aſſuefacit, qui patricias ſtirpes alibi tenet; ut eſt rei equeſtris armorumque diſciplina, aptæ quoque elegantiæ, & urbanitatis, pro ſeculi more, peritia. Plus denique publice ſapere, quam privatim, edocentur; niſi quod in procurando patrimonio eximiam ſedulitatem habent. Aliæ præterea urbes olim ſe compoſuerant per varia Italiæ littora in Reipublicæ auſpicium, quas fortunæ vis erepta claritate Imperii, quod per externa maria quæſierat, in Regum Principumque clientelam coëgit. Iam in iis mixti animi, ſemperque pendentes ſunt, inter glorioſæ libertatis cupiditatem, cujus adhuc imaginem vident, & Principum, ad quorum patrocinium confugêre, neceſſariam ſimul gravemque potentiam.

Inſubres autem, corporibus animiſ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

que ſpeciem ac genium Galliç Italiæque miſcuerunt, vultu membriſque pene compoſitis ad Gallorum venuſtatem, quam deinde Italicis dotibus implent. Sed & utrinque ut virtutes, ita vitia exceperunt. Cæteræ in Italia regiones Principes ſuos habent, modicis plerunque imperiis, ideoque majori calliditate, ut ſunt in ingenti pelago ſcaphæ, adgubernandis: cumque in anguſtis Provinciis niſi per immenſa vectigalia ſufficere opes non poſſint majeſtati dominantis; ſalubri conſuetudine illæ gentes aſſueſcunt & opes invenire, & pro imperio repoſcentibus non negare.

Nihil autem eſt tam arduum ſedulitati humanæ, ad quod Italici acuminis prçſtãtia non attollatur. Ab ultima etiam ſorte vulgi non paucos quotidie in nomen atque opes felix induſtria producit. Nullum curarum genus quod divitias promittat, aut, ſi opus eſt, humilitatis ſpecimen aſpernantur: longi quoque laboris ſpeique patientes: Quorum alterum faſtus Hiſpaniæ, alterum ſubita atque præceps vis Gallorum non toleret. Altæ & ad Rerumpublicarũ gubernationem validæ mentes, ad omnem fortunam idoneæ. frugi homines, intentique ad futura.

Latine ſcribere inter illos haud pauci,

non utique loqui norunt. Linguam quoque qua vulgo utuntur, quanquam nihil eſt aliud quam cum corrupta Latinitate barbarorum mixtura verborũ, quantum poſſunt ab originis ſuæ veſtigiis, loquendo ſcribendoque, avertunt adeo ut in fauces revocent verba, quo aſperitas ſoni, vocumque contractio (quæ vix totæ ad aures perveniunt) nihil Latinæ cognationis videatur habere. Quo more Hiſpania jam & ipſa ſuam linguam infecit, ita demergens ſimplicitatem vocum, ut confuſa & à ſummo pectore coacta aſperitas deleat multarum literarum ſuavitatem. Tamen amœnitas ſtudiorum in Italia non exigua, & maxime eæ partes ad quas vivax Naturæ lepiditas invitat. Teſtis, gentilitii carminis pulchra & ad vicinorum invidiam gravis ubertas, quæ nomina Poëtarum, tot amorum ignibus ad ſupplicii celebritatem fictis ardentia, ſacravit. Nec enim intereſt, ſua, an antiquorum lingua locuti ſint; cum ſit ejuſdem virtutis impetus, qui tenerum & opulentum ingenium in popularem, quique in veterem facundiam, laxat. Nam & Græci quæ intelligeret populus ſcribebant; & Romani Græcos mimos, & Atticæ eloquentiæ efficax robur, ad ſui vulgi

aures

autes accommodaverunt. Iam quid de Italicis hiſtoriæ ſcriptoribus dicam? iſtis quidem ſyncera prudentia victuris, illis autem tantum nimia eloquentia & partium favore peccantibus? Sed & ſapientia cœleſtis, & humanæ prudentiæ diſciplina, cæteraque omnia quæ in Muſarum tutela ſunt, nunquam parum illius populi ingeniis debuerunt. Ad extremum non alibi ſanctiorum virtutum exempla, pejorumve facinorum, quam in Italicis animis cernas; & quod quidam de Attica dicebat, nullibi vel atrocior cicuta eſt, vel ſuavius apes ex ſuctis digeſtiſque floribus cellas implent.

CATALOGVS AVTHORVM,

Quibus potiſſimum in hoc *Commentario de Principibus Italiæ* uſi fuimus.

Bernardus Saccus Ticinenſis Hiſtoriar. lib. x. *extat in Italia Illuſtratæ authoribus.*

Bodinus de Republica.

Cominæi Hiſtoria.

Franciſcus Guicciardinus Florentinus de bellis Italiæ.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

Gaudentius Merula de antiquitatibus Galliæ Ciſalpinæ. Italiæ Illuſtr.

Iacobi Auguſti Thuani Hiſtoria.

Ioannis Boteri Hiſtoria univerſalis.

Lambertus vander Burchius de Sabaudorum Ducum Principumque Hiſtoria.

Les Eſtats, Empires, Royaumes & Principautés du monde, par le Sr D. T. VY.

Leandri Alberti Bononienſis deſcriptio totius Italiæ.

Lettres du Cardinal d'Oſſat.

Mercure François.

Onuphrius Panuinus.

Pandulphi Collenutii IC. Piſaurenſis Neapolitana Hiſtoria.

Petrus Bizarrus de rebus Genuenſibus

Philippus Cluverius.

Philippi Honorii praxis Prudentiæ Politicæ.

Quæſtiones Formianæ.

Scipionis Mazellæ Neapolitani deſcritio Regni Neapolitani. Italice.

Thomæ Coſti civis Neapolitani Appendix ad Collenutii Hiſtoriam. Italicè.

INDEX

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

INDEX

Rerum maxime memorabilium quæ hoc Commentario pertractantur.

A.

ABruzzo ſive Aprutii oppida. 117
Adogo tributum Neapolit. 124
Æneas Pius Ferrarienſis. 41
Alexander Medices. 240
Alexandria à Palea. 152
Allobroges populi. 217
Apiani Plombini Domini. 264. familia eorũ. 357
Apuliæ limites & qualitates. 100. Vbertas. 101
Equi præſtantiſſimi. ibid.
Apulia Peucetia. 104
Apulia Plana ſive Daunia. 104
Aquæ Sparſæ Dux. 42
Aretium urbs. 245
Arnus fluvius. 242
Aſſortatores magiſtr. Lucæ. 192
Aſta oppidum. 199
Auguſta prætoria. 201
Auguſta Vallis. ibid.
Aviliana oppidum. 207

B.

BArenſis tractus oppida. 116. quid quotannis pendat. 125
Barga urbs. 209
Baſilicata R. Neapol. provin. 115. quid quotannis pendat. 124. quot urbes contineat. 115. quot turres littorales habeat. 124
Benacus lacus. 288
Bentivolius Marchio. 46
Bevilacquæ Comes. 41
Biela oppidum. 206
Bobienſis Marchio. 44, 234
Boglia Comitatus. 214
Bonviſii Lucenſes. 43
Borromæus Comes. 47
Bracciani Dux. 42
Briga in Nyzza Comitatus. 214

Briquerafcum. 209
Brutiorum regio. 103, 104
Burgum S. Sepulchri. 245
Buſca Marchionatus. 208

C.

CAbo Spartivento. 102
Cæſii familia Rom. 42
Calabriæ cœli ſolique ratio. 100. utriuſque oppida. 116. turres littorales. 124. quid quotannis pendat. 125
Calabrorum ingenia. 113
Calognenſe vinum. 201
Camerlingus magiſtr. Luc. 194
Camertium ditio. 309
Canabeſium. 201
Capitaneatus R. Neapol. provincia. 116. turres littorales. 124. cenſus annuus. 125
Cararaghii Marchio. 47
Carbonaria turris. 220
Carinianum. 208
Carporum Principatus. 301
Carretorum familia. 165
Caſalium S. Evaſii. 291
Caſſanum oppidum. 154
Caſtilioneus Marchio. 44
CatholiciRegis potentia in Italia. 11. maritima potentia. 13. Dynaſtæ qui ipſi ſubſunt. 46. Redditus in Regno Neapolit. 125. Eccleſiæ ſub ejus patronatu. 121
Cavortium. 209
Cenami Lucenſes cives. 43
Cenſores Genuatium. 181
Ceva. 210
Chamberinum oppid. 217
Cheraſcum oppidum. 208
Cherium oppidum. ibid.
Chivas oppid. 212
Cirie municipium. 211
Civitatis Novæ Dux. 42
Civitella in Reg. Neapol. 106
Clavium caſtellum Genuenſium. 183
Cluſonia vàllis. 210
Cocona Comitatus Sabaud. 219
Colorni Marchio. 46
Comes Pyrrhus. 47
Comperæ Genuenſium. 176
Comum urbs. 152
Corbellonorum opes. 47
Corſicæ Inſulæ deſcr. 390

Corſo.

Corſorum ingenia & mores. 351
Corſinorum opes. 45
Cortegnæ Marchio. 41
Cortona urbs. 245
Coſmus I Florentinus Dux. 263
Coſmus II Florentinus Dux. 275
Cremæ territorium. 145
Cremonenſis ager. 146
Cuni oppidum. 207
Curiæ majoris Marchio. 46
Curtumilia. 212

D.

DAtarii qui ſint. 50
Dogliani in Saluc. Marchion. 205
Donativum quod Neapolitani Regi pendunt. 109. quantum fuerit ſuperioribus annis. 128
Dronero civitas. 205
Duriæ amnes duo. 203
Ducis Genuenſis dignitas. 173

E.

ELla fluvius. 203
Eporedia Civitas. 200
Equites B. Stephani. 271
Evenatozzi Marchio. 44

F.

FArneſiorum familia. 302
Ferdinandus magnus Hetruriæ Dux. 272
Ferdinandus II Hetruriæ Dux. 276
Ferritore amnis. 182
Finalium, illiuſque conditio. 165. quando Hiſpanis ceſſerit. 166
Florentiæ deſcriptio. 239
Florentinus ager. 249
Florentinorum ingenia. 150
Florentinorum Ducum ſtemma. 277
Foſſanum oppidum. 204
Franciſcus Hetruriæ Dux. 272

G.

GAleatiorum ſtemma. 160
Gattinara oppidum. 212
S. Gemini Dux. 42
Genuatium potentia. 19, 20, 21. Dynaſtæ qui ipſis ſubſunt. 43. politiæ illorum deſcriptio. 167. familiæ veteres & novæ. 169. Magiſtratus. 173, &c. urbis ſitus. 181. Parochiæ. 182. illius portus Africo expoſitus. 182

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

S. Georgii Magiſtratus Genuæ. 179
Giavenna oppid. 209
Glaniana vallis. 247
Goefaloncrius Magiſtratus Lucæ. 191
Graſiniana vallis. 301
Guaſtallæ Princeps. 7

H.

HAnnibal Grimaldus Bobienſis Dynaſta. 231
Hetruriæ Ducis redditus. 27,252, 344. Dynaſtæ qui ipſi ſubſunt. 45. Ducatus limites & deſcriptio.238.vires limitares.256.copiæ maritimæ. 258. Armamentarium Piſanum. 259. Ordo Equeſtris. 260,271
Hippona ab Hetruriæ Duce capta. 275
Hiſpani potentia in Italia. 330. quibus modis Italos compeſcat. 331

I.

ILuá Inſula. 258
Inſulæ Neapol. Regni. 112
Ioannis Fanum in Maurienna. 218
Iſchia Inſula & Arx. 112
Iulius Riarius Bononienſis. 41
Iurea, hodie Lamporegio. 200
Ius quod Galliæ Reges ſibi vendicant in Ducatum Mediolanenſem. 162
Ius quod Imperatores ſibi in Mediolanenſem Ducatum vendicant. 163
Ius quod ſibi Galliæ Reges in Genuatium Rempubl. vendicant. 188
Ius quod Sabaudiæ Dux ſibi vendicat in Marchionat. Montisferrati. 485

L.

LAtii diviſio. 103
Lauda civitas. 151
Leucopetra, hodie Capo del armi. 103
Licentinorum ager, hodie Principatus dictus. 103
Livenza amnis. 214
Livorno, Nova urbs. 248
Lombardorum ingenia. 332
Lucania, hodie Baſilicata. 103
Lucenſis Reip.potentia.22,23. civitatis ambitus. 190. Magiſtratus. ibid.
Lucerna in Pedemontio. 211
Lyris fluvius, hodie Gargiliano. 103

M.Mal-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

M.

MAlvezzius Bononienſis. 41
Mantua urbs. 287
Mantuæ Ducis potentia. 27, 28, 29. Dynaſtæ qui ipſi ſubſunt. 44
MantuaniDucatus limites. 281. Ducum ſucceſſio. 282. Stemma. 296. contentio cum Sabaudo. 287. annui redditus. 348. Affinitates. 349
Marignani Marchio. 47
Martinengæ Dynaſtæ. 43
D. Martini Marchio. 44
Maurienna provincia. 218
Medeſimus portus. 166
Medicea familia quibus gradibus ad tantam potentiam pervenerit. 261
Mediolanenſis Ducatus. 143. illius limites. 144. oppida & vici. 146, & ſeq. Ducum familia. 160, 161. civitas metropolitana. 146. illius Arx. 148. Armamentarium. 148. Agri fertilitas. 146
Miolanum caſtellum Sabaud. 220
Mirandulæ Princ. opes. 39, 40. Connubium. 326
Mirandulæ & Concord. Comites. 318
Moliſsinus Comitatus oppid. 117. tributum annuum. 125
Monachii & Corregii dynaſta. 8
Mondovi oppidum. 203
Monmelianum. 220
Mons Ilcinus. 245
Mons Politianus. 245
Montes Italorum quid ſint. 49
Montisferrati Marchionatus. 286. ejus deſcriptio. 289
Montis Lancii Dux. 42
Montis Marchio. 45
Mutinæ Ducis potentia. 30. Dynaſtæ qui ipſi ſubſunt. 46. urbis deſcriptio. 297. Ducatus oppida. 300. annui redditus. 349

N.

NEapolis urbis deſcriptio. 117. arces illi adjunctæ. 118. publicum urbis conſilium. 119. Portus cum ſua mole. 118
Neapolitani regni conditio. 190. quomodo ad Arragonios pervenerit. 93. quomodo ad Hiſpanum. 94, & ſeqq. Cœli ſolique ratio. 100, 101. Ambitus & limites. 102. Provinciæ particulares. 103. oppida. 105. arces. 106. por-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

portus pauci.107.flumina.108.nobilitas copioſa.108. annui tedditus regni. 105, 120, 125.militia equeſtris & pedeſtris.110.claſſe maritimæ.111.ſenatus regni. 113. foci totius regni. 120. Archiepiſcop. & Epiſcop. redditus.121.officia regni publica.122.turrium littoralium numerus.124.Regũ ſeries. 129.& ſeq.Donationum quas Regi pendunt. 129&ſeq.Donationum quasRegi pendũt. 128
Neapolitanorum ingenia & mores. 113
Neapolitanorum regnũ àNormannis adSuevos tranſlatum.91.feudum EccleſiæRomanæ. 92
Nepe ditio. 303
Nizzæ Comitatus.313.illius oppida.ib.& 214
Nizza urbs. 214
Nola urbs. 114
Novara civitas. 153
Novum caſtrum Neapol. 117

O.

Ocinium caſtrum. 290
Octavianus Fulgoſius. 168
Octoviri Genuenſes.178.Lucenſes. 196
Oneglia. 210
Ottagium vicus Genuenſium. 189
Ovi arx Neapol. 118

P.

Pacis conditiones inter Galliæ Regem & Ducem Sabaudiæ. 219
Pandataria Inſula. 259
Papia Ticinum. 150
Parmæ Ducis potentia. 34.& ſeq. Dynaſtæ qui ipſi ſubſunt. 46
Pedemontii limites. 197.flumina. ibid. fertilitas inſignis.ib.opes & potentia. 198. Epiſcopatus.199.oppida & municipia. 200
Pella amnis. 210
Pepoli Comes. 41
Pienza oppidum. 247
Pinarolium oppidum. 206
Piſæ deſcriptio. 241. Piſanus ager. 249
Pizauri à Gorzone. 43
Piſtoria, vulgo Piſtoja. 207
Placentia Mediolanenſis juris. 35
Plombinum. 264,322
Pociferum flum. 182
Pociferana vallis. 183
Pomarium oppid. Montisfer. 289
Pondium Caſtellum. 271
Pons Sturæ. 190

Ponti-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

[P]ontificis ditiones. 8. 59. annuus redditus. 9. 74. 87. Expenſæ. 10. potentia maritima. 11. Dynaſtæ qui ipſi ſubſunt. 41
[P]ontificis creatio. 82
[P]ortus Ferratus in Ilua Inſula. 264
[P]rincipatus R. Neapol. provincia. 115
ejus oppida & municipia. ibid.
[P]uteoli, olim Dicæarchia. 114
[P]yrrhus Maluezius Bononienſis. 41

R.

RAcconigum oppidum. 208
Raconigius dynaſta. 44
Ravellum arx. 205
Rhegium Lepidi. 300
Riarii Bononienſes. 47
Rivoli oppidum. 208
Roborcorum gens. 308
Romana Pontificis ditio. 8
Romanenſis ditio. 9

S.

SAbaudiæ Ducis potentia. 42. & ſeq. Dynaſtæ qui ipſi ſubſunt. 44. Limites regionis. 217. qualitas. 343. Arces. 220. Ducis dignitas. 221. familiæ connubia. 221. provinciæ in quas Sabaudus jus ſibi vindicat. 224. Comitum & Ducum ſeries. 226. Confœderati. 341. reditus annui. 344
Sabellii Duces Montis Lancii. 42
Salæ Marchio. 46
Salentinorum regio. 104
Salinus amnis. 107
Saluciarum civitas. 204. Marchionatus. 205
Salviatorum opes. 45
Samnium hodie Vallis Beneventana dicitur. 105
San-Bonifacii Comites. 43
Sangrio in Com. Nyzzæ. 214
Sanitatis Curatores Luc. 195
Santremenſe Caſtrum Neapoli. 88
Saporis fiu. 103
Savigliano. 209
Savona. 103
Scyllaceum. 103
Senæ deſcriptio. 243. Senenſes quomodo ad Florentinos pervenerint. 262
Sermenettæ Dux. 42
Sfortiarum ſtemma. 161
Siculi quomodo ab Hiſpano regantur. 330
Siciliæ utriuſque Reges. 129

Simon

Simon Buccaniger Genuenſis. 167
Soanum à Coſmo captum. 271
Soregnæ Marchio. 46
Soſpello oppidum. 214
Spinola Marchio. 43
Spoletinus Ducatus. 9
Suſa oppidum. 207

T.

TAliacotium caſtellum. 112
Tagliacotii Duces è Columneſi familia. 42
Tarentinus portus. 107
Tarentinæ provinciæ oppida. 116. turres littorales. 124. tributum annuum. 125
Tendæ Comitatus. 216
Terra di Bari. 104
Terra Laboris R. Neapolis provinc. 114. annui redditus. 125. oppida & municipia. 114. turres littorales. 124
Ticinum, hodie Pavia. 150. Agri fertilitas. 151
Trani portus. 107
Treſium oppidum. 154
Trivultius Marchio. 47
Turin Taurinum. 202

V.

VAvarum oppidum. 317
Venetorum potentia. 14, & ſeq. Dynaſtæ qui ipſis ſubſunt. 43. prudentia politica. 324. reditus annui. 337. Conſilia politica. 339. confœderationes. 340
Vercellæ civitas. 200
Viæ quæ è Latio in Regn. Neapolitanum ducunt. 112
Vigevanum oppidum. 154
Villapium caſtrum. 290
Villa franca. 214
Viperata flu. 107
Vmbriæ ditio. 8
Volaterræ urbs. 245
Vrbini D. potentia. 37. 38 Dynaſtæ qui ipſi ſubſunt. 45. familia Ducum. 309. reditus in Regno Neapolitano. 316
Vrbini ducatus quomodo tandem ad Papam Romanum redierit. 317

FINIS.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 28